

พระปริตรธรรม

พระคันธสารากวรงค์์ แปล

พระปริตรธรรม

พระคันธसारากววงศ์ แปล

จัดพิมพ์เผยแพร่เป็นธรรมทาน

ห้ามจำหน่าย

พระปริตรธรรม

[พระคัมภีร์สาราภิกวงศ์ ธรรมมาจริยะ, อภิวิงสะ]

ISBN: 974-89563-2-6

จัดทำโดย

พระคัมภีร์สาราภิกวงศ์

คณะ ๑๙ วัดพระปฐมเจดีย์

ต.หนองกระทุ่ม อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม ๗๓๑๔๐

จัดพิมพ์เพื่อเผยแผ่เป็นธรรมทาน

พิมพ์ครั้งที่ ๓๖ : มกราคม ๒๕๖๖

จำนวนพิมพ์ : ๑๐,๕๐๐ เล่ม

จัดพิมพ์โดย

ห้างหุ้นส่วนจำกัด ประยูรสาส์นไทย การพิมพ์
๔๔/๑๓๒ หมู่ ๖ ซอยก้านน้มน้ำ ๓๖ ถนนก้านน้มน้ำ

แขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง กรุงเทพฯ ๑๐๑๕๐

โทรศัพท์ / โทรสาร ๐๒ ๘๐๒ ๐๓๗๙

มือถือ ๐๘๑ ๕๖๖ ๒๕๔๐

คำนำในการพิมพ์ครั้งที่ ๓๖

หนังสือพระปริตตรธรรมนี้ได้จัดพิมพ์เป็นครั้งแรกใน พ.ศ. ๒๕๔๐ เมื่อ ๒๕ ปีก่อน และจัดพิมพ์ครั้งที่ ๓๕ ใน พ.ศ. ๒๕๖๓ ส่วนในเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๖๖ นี้ ได้จัดพิมพ์เพิ่มอีกวาระหนึ่ง การที่หนังสือเล่มนี้ได้รับความนิยมจากเจ้าภาพพิมพ์เพื่อเผยแผ่เป็นธรรมทานถึง ๓๕ ครั้งเป็นจำนวนกว่า ๕๐,๐๐๐ เล่ม ก็เพราะว่ามีผู้อ่านแสดงความเห็นเข้ามาว่ามีคำแปลสละสลวย มีประวัติความเป็นมาของพระปริตรแต่ละบทอย่างชัดเจน จัดพิมพ์ด้วยอักษรตัวใหญ่อ่านง่าย และมีเชิงอรรถเกี่ยวกับหลักภาษาและหลักธรรมโดยอ้างอิงจากพระบาลี อรรถกถา และฎีกา

ในการพิมพ์ครั้งที่ ๓๖ นี้ ผู้แปลได้ปรับปรุงและเพิ่มเติมเนื้อหาเกี่ยวกับหลักภาษาในเชิงอรรถประวัติพระปริตรและเชิงอรรถพระปริตตรธรรมให้มีเนื้อหาและรูปแบบในการนำเสนอให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นโดยมี สีสวัสดิ์ ธนภัทร รักประดิษฐ์ และ คุณวรปัญญา สุขเมธโส ช่วยขัดเกลาสำนวนและให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ในการเพิ่มเติมเนื้อหาและจัดรูปแบบอักษร ทำให้ฉบับที่ ๓๖ นี้สมบูรณ์มากกว่าฉบับก่อนๆ อีกทั้งผู้แปลได้เสริมบทสวดมนต์เข้ามาอีก ๖ บทในฉบับนี้ คือ

๑. อนันตรายิกธรรม (ธรรมที่ไม่มีใครทำอันตรายได้) ๔ ประการ
๒. อาเวณิกคุณ (คุณสมบัติเฉพาะของพระพุทธเจ้า) ๑๘ ประการ
๓. ปุพพัตถสูตร ว่าด้วยเวลาเข้าเป็นฤกษ์ดีเป็นต้น
๔. อภินวชัยมงคลคาถา ๑๔ พยางค์ เป็นชัยมงคลคาถาฉบับใหม่ที่แต่งโดยพระมากรูปเป ฐัมมานันทะ แห่งศรีลังกา คาถาเหล่านี้มีเนื้อหาคล้ายคลึงกับบทสวดพาหุงฯ ของไทย แต่มีลีลาการใช้ภาษาแตกต่างกัน ผู้แปลจึงนำมาเพิ่มเติมไว้ในหนังสือนี้เพื่อให้มีความหลากหลายและเป็นการอนุรักษ์ผลงานอันล้ำค่าทางวรรณคดีให้คงอยู่สืบไป

๕. อภินวชัยมงคลคาถา ๘ พยางค์ เป็นชัยมงคลคาถาฉบับใหม่ที่ผู้แปลแต่งขึ้น โดยนำข้อความจากอภินวชัยมงคลคาถา ๑๔ พยางค์ข้างต้นมาย่อให้

กระชับขึ้นและสั้นลงเป็นคาถา ๘ พยางค์เพื่อให้กำหนดจดจำได้ง่ายขึ้น

๖. อันโตชัยมงคลคาถา แต่งโดยพระมุนิโทโมสะในสมัยอังวะ ซึ่งท่านผู้แต่งมีชีวิตรอยู่ในราวปลายพุทธศตวรรษที่ ๒๑

บัดนี้ มีกัลยาณมิตรจำนวนมากที่ได้แจ้งบุญเจตนาเข้ามาเพื่อขอเป็นเจ้าภาพในการจัดพิมพ์หนังสือนี้ขึ้นอีกครั้งที่ ๓๖ เพื่อเผยแพร่ให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของบทสวดมนต์ได้อย่างถูกต้องและแจกเป็นธรรมทาน จึงขออนุญาตพิมพ์หนังสือสวดมนต์ดังกล่าว

ขอกุศลจริยาเพื่อประโยชน์แก่การสวดมนต์นี้จงเป็นพลวปัจจัยแห่งความเจริญงอกงามไพบูลย์ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในจิตของสาธุชนทั้งหลาย เพื่อความสุขเกษมสันต์และเป็นบ่อเกิดแห่งปัญญาแก่มหาชนตลอดกาลนานเป็นนิตย์เทอญ

พระคันธसारากวีส

จิรั ดิฏฐตุ สทฺธมโม.

ขอพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสถิตดำรงมั่นประดิษฐานตรารบข้าวจีรัฐติกาลเทอญ

: bhavanamanjari.com

: ธรรมะจากกำแพงแสน

: เตปิฎกสังวัณณนา รักบาลี

คำอนุโมทนา

การสวดมนต์เป็นการอบรมจิตด้วยการระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัยคือ พระพุทธคุณ พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณ พร้อมทั้งแผ่เมตตาให้แก่สรรพสัตว์ ซึ่งเป็นกิจวัตรที่ชาวพุทธทุกท่านควรจะประพฤติปฏิบัติให้เป็นอาจิณ เป็นการสั่งสม เพิ่มพูนวาสนาและภาวนาบารมีเพื่อขัดเกลากิเลสให้ลดน้อยลงไปเท่าที่จะสามารถ กระทำได้

ชาวโลกล้วนเห็นคุณค่าของอัญมณี และสิ่งนี้เหมาะสมแก่บุคคลผู้มีฐานะ พระรัตนตรัยเปรียบดังอัญมณีอันทรงคุณค่า เหมาะสมแก่บุคคลผู้มีจิตใจที่ประเสริฐ หากทว่าในชีวิตประจำวันชาวพุทธเราได้ประดับอัญมณีนี้ไว้ในใจเป็นเวลานานเท่าใด ผู้ที่เห็นคุณค่าของอัญมณีภายในนี้ย่อมหมั่นสวดมนต์เพื่อประดับไว้ในใจของตน อยู่เสมอ บุคคลผู้สวดมนต์เป็นนิตยนั้นจะมีใจเบิกบาน ใบหน้าผ่องใส อุดกัลลหต่อ อนุญารมณได้ดี และมีสง่าราศีเป็นที่เคารพของผู้พบเห็น

ในการสวดพระปริตรนั้น ท่านผู้สวดพึงสวดออกเสียงคำบาลีให้ถูกต้อง ตามอักขระและสวดคำแปลควบคู่กับคำบาลี เพื่อน้อมจิตไปในความหมายแห่ง พระพุทธพจน์ เมื่อเป็นดังนี้จึงจะได้รับประโยชน์สุขและะอาณิสสงส์อันไพบุลย์จาก การสวดเจริญพระพุทธรมนต์

ขออนุโมทนาในกุศลเจตนาของท่านผู้มีจิตศรัทธาที่ได้ร่วมกันจัดพิมพ์ หนังสือเล่มนี้ เพื่อเผยแผ่คำสอนของพระบรมศาสดาให้สถิตสถาพรชั่วกาลนาน ทั้งนี้เพื่อให้สำเร็จประโยชน์ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า ขอให้ทุกๆ ท่านและครอบครัว จงมีความสุขสวัสดิ์พัฒนามงคล สมบูรณ์พูนผล ประสบความสำเร็จในชีวิต และ เจริญรุ่งเรืองในธรรมของพระอริยเจ้าทั้งปวง

พระคันธสาราภิวังศ์

คำนำ

การสวดมนต์เป็นประเพณีที่สืบเนื่องกันมาช้านานของชาวพุทธในหลายประเทศ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อรำลึกถึงคุณของพระรัตนตรัยและเจริญเมตตา จัดได้ว่าเป็นพื้นฐานของการเจริญวิปัสสนาอันเป็นแก่นสารของพระพุทธศาสนาต่อไป ดังคำพังเพยว่า สวดมนต์เป็นยาทา ภาวนาเป็นยากิน คนไทยในสมัยก่อนนิยมสวดมนต์ด้วยบทสวดมนต์ที่เรียกว่า เจ็ดตำนาน และสิบสองตำนาน ในปัจจุบันนิยมสวดมนต์ทำวัตรเช้า-เย็น ซึ่งเป็นพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๔

บทสวดมนต์เจ็ดตำนานและสิบสองตำนานมีชื่อเดิมว่า พระปริตร แปลว่า “เครื่องคุ้มครอง” เป็นที่นิยมสวดของชาวพุทธมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลจวบจนถึงปัจจุบัน เพื่อความมีสิริมงคลและเพิ่มพูนภาวนาบารมี

พระปริตรที่ปรากฏในพระสูตร มีดังนี้

๑. เมตตปริตร พบในขุททกปาฐะ (ขุ.ขุ. ๒๕/๑-๑๐/๑๓-๑๔)
และสุตตนิบาต (ขุ.สุ. ๒๕/๑๔๓-๕๒/๓๖๒-๖๔)
๒. ขันธปริตร พบในอังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต (อง.จตุกก. ๒๑/๖๗/๘๓)
วินัยปิฎก จูฬวรรค (วิ.จู. ๗/๒๕๑/๘) และชาดก ทุกนิบาต
(ขุ.ชา. ๒๗/๑๐๕/๕๖)
๓. โมรปริตร พบในชาดก ทุกนิบาต (ขุ.ชา. ๒๗/๑๗-๑๘/๔๐-๔๑)
๔. อาฏานาฏิยปริตร พบในทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค
(ที.ปา. ๑๑/๒๗๕-๘๔/๑๖๙-๗๘)
๕. โพชฌังคปริตร พบในสังยุตตนิกาย มหาวรรค
(ส.ม. ๑๙/๑๙๕-๙๗/๗๑-๗๔)
๖. รัตนปริตร พบในขุททกปาฐะ (ขุ.ขุ. ๒๕/๑-๑๐/๑๓-๑๔)
และสุตตนิบาต (ขุ.สุ. ๒๕/๒๒๔-๔๑/๓๗๖-๘๐)

๗. วัฏฏกปริตร พบในชาดก เอกกนิบาต (ขุ.ชา. ๒๗/๓๕/๙)
และจริยาปิฎก (ขุ.จริยา. ๓๓/๗๒-๘๒/๖๒๐-๒๑)
๘. มังคลปริตร พบในขุททกปาฐะ (ขุ.ขุ. ๒๕/๑-๑๓/๓-๕)
และสุตตนิบาต (ขุ.สุ. ๒๕/๒๖๑/๓๘๔-๘๖)
๙. ธวัชคคปริตร พบในสังยุตตนิกาย สคาถวรรค (ส.ส. ๑๕/๒๔๙/๒๖๓)
๑๐. อังคุลิมาลปริตร พบในมัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์
(ม.ม. ๑๓/๓๕๑/๓๓๕)

รูปคำบาลีในหนังสือเล่มนี้แตกต่างกับหนังสือสวดมนต์ทั่วไปในบางแห่ง เนื่องจากผู้แปลได้นำพระไตรปิฎกฉบับต่าง ๆ มาเทียบเคียงกัน มีฉบับไทย ฉบับสิงหล และฉบับฉัฐรังสี (ฉบับสังคายนาครั้งที่ ๖) ที่พระเถระนิกายเถรวาท ๕ ประเทศ คือ ไทย พม่า ลังกา ลาว และเขมร ได้ร่วมกันสังคายนาที่ประเทศสหภาพพม่า ในพุทธศักราช ๒๔๙๗-๙๙ แล้วเลือกใช้คำบาลีที่ผู้แปลเห็นว่าถูกต้อง ตามหลักภาษา และในตอนท้ายของหนังสือ มีบทเพิ่มเติมซึ่งชี้แจงเมตตปริตรโดยละเอียด

คัมภีร์แปลและอธิบายที่ผู้แปลใช้เทียบเคียงในการแปล คือ

๑. คัมภีร์อรรถกถา ในส่วนที่อธิบายพระปริตรนั้น ๆ
๒. ปริตตฎีกา พระเตโชที่ปะแต่งในสมัยอังวะ พุทธศักราช ๒๑๕๓
๓. พระปริตรแปลภาษาพม่า ฉบับแปลใหม่ พระวาเสฏฐาภิวงศ์แต่งใน พุทธศักราช ๒๕๐๕
๔. ธรรมจักรเทศนา พระโสภณมหาเถระ (มหาสีสยาตอ) แต่งในพุทธศักราช ๒๕๐๕
๕. สวดมนต์เจ็ดตำนาน ฉบับกองทัพอากาศ นาวาอากาศเอก (พิเศษ) แย้ม ประพัฒน์ทอง แต่งในพุทธศักราช ๒๕๓๘
๖. อานุภาพพระปริตต์ อาจารย์ธนิต อยู่โพธิ์ แต่งในพุทธศักราช ๒๕๑๗

นอกจากคำแปลพระปริตรแล้ว ผู้แปลยังได้เขียนประวัติความเป็นมาของพระปริตรนั้นๆ โดยอ้างอิงคัมภีร์อรรถกถา อีกทั้งยังได้เพิ่มเติมบทสวดมนต์อื่นที่โบราณจารย์แต่งไว้ในภายหลัง ได้แก่ ชัยปริตร อภัยปริตร สัพพมังคลคาถา พุทธชัยมังคลคาถา คาถาชินบัญชร เทวตาอุยโยชนคาถา ปัตติทานคาถา ธรรมจักร อนันตรายิกธรรม ๔ อาเวณิกคุณ ๑๘ ปุพพันหสูตร อภินวชัยมังคลคาถา (ชัยมังคลคาถาฉบับใหม่) ๑๔ พยางค์ อภินวชัยมังคลคาถา ๘ พยางค์ และ อันโตชัยมังคลคาถา (มงคลชนะภายใน)

ผู้แปลขอขอบคุณ อาจารย์สันติ เมตตาประเสริฐ ภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ผู้ช่วยขัดเกลาคำแปลในบทสวดมนต์ให้สละสลวย และขอขอบคุณ สีลวดี ธนภัทร รักประดิษฐ์ พร้อมทั้งคุณวรปัญญา สุขเมธโส ผู้ช่วยตรวจทานแก้ไขเชิงอรรถและปรับปรุงบทเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ขึ้น

การสวดมนต์สาธยายพระปริตรนั้น ควรกระทำในเวลาเช้าหลังตื่นนอน เพื่อก่อให้เกิดสิริมงคลและความตั้งมั่นแห่งจิต อันจะเกื้อกูลให้ผู้สาธยายสามารถอดกลั้นต่อโลกธรรมที่มากกระทบได้ด้วยกำลังสมาธิที่เกิดขึ้นในขณะที่สวดมนต์ และถ้ามีโอกาสสวดมนต์ในเวลาก่อนนอนอีกรอบหนึ่งได้ก็จะเป็นการดี

ผู้สวดมนต์ไม่ควรสาธยายทางใจอย่างเดียว แต่ควรเปล่งเสียงสาธยายทางวาจาเพื่อให้เหล่าเทวดาอารักษ์ได้อนุโมทนาบุญ ดังข้อความในอรรถกถาของสุตตนิบาต รัมมิกสูตร (ขุ.สุ.อ. ๒/๓๘๓/๑๙๐) มีปรากฏเรื่องของอุบาสิกาชื่อว่า นันทมาดาในนครเวฬุกันทกะ ยืนสาธยายอัฐกัณฐกวรรคและปารายนวรรคของสุตตนิบาตอยู่ริมหน้าต่าง ในขณะที่นั้นท้าวเวสสุวัณซึ่งอยู่ในระหว่างทางไปเฝ้าพระพุทธเจ้าผ่านมาได้ยินเสียงสาธยาย จึงหยุดยืนประนมมือฟังเสียงสาธยายจนจบ และได้กล่าวสาธุการ นางได้ยินเสียงสาธุการจึงถามว่า “ใครอยู่ที่นั่น” ท้าวเธอตอบว่า “เราเป็นท้าวเวสสุวัณ ยืนฟังธรรมที่ท่านสาธยายอยู่จึงปลื้มใจแล้วกล่าวสาธุการ” เรื่องนี้แสดงให้เห็นว่า เทวดาชอบฟังเสียงสาธยายธรรม ด้วยเหตุดังกล่าวผู้สาธยายจึงควรเปล่งเสียงสาธยายทางวาจาเพื่อให้ผู้อื่นอนุโมทนาบุญร่วมกัน

ผู้ที่สารถายพระปริตรต้องมีความเชื่อมั่นในพุทธานุภาพ จึงจะได้รับ
อานิสงส์ของการสวดพระปริตรอย่างแท้จริง ดังตัวอย่างชาวพม่าคนหนึ่งในรัชสมัย
ของพระเจ้ามินดง ซึ่งเล่ากันว่า ในพุทธศตวรรษที่ ๒๔ (ตรงกับสมัยรัชกาลที่ ๔)
มีพ่อค้าอัญมณีคนหนึ่งนามว่า นายมยะตาเป็นคหบดีผู้มั่งคั่งในเมืองมณฑลทะเลย์
และเป็นพระสหายของพระเจ้ามินดง ชาวพม่าเรียกท่านด้วยความเคารพรัก
ว่า “พระปริตรคุณปู่มยะตา” สาเหตุที่เพิ่มคำนำหน้าชื่อว่า พระปริตร ก็เพราะว่า
ท่านหมั่นสารถายพระปริตรทุกเช้าหลังตื่นนอนก่อนบริโภคอาหารเช้า ท่านรักษาศีล ๕ เป็นประจำ และสารถายพระปริตรสม่ำเสมอเป็นเวลานานนับสิบปี

วันหนึ่งพ่อค้าชาวจีนสองคนซึ่งเป็นเพื่อนร่วมอาชีพค้าขายได้ชวนท่าน
เดินทางไปเที่ยวเมืองจีน แม้อยู่ในระหว่างเดินทาง ท่านก็รักษาศีลและสารถาย
พระปริตรด้วยความไม่ประมาท แม้จะพยายามปฏิบัติธรรมอย่างนี้ กรรมเก่า
ก็ยังคงติดตามมาส่งผลอย่างคาดไม่ถึง

ในเวลาที่ท่านเดินทางไปถึงเมืองจีนแล้ว มีกำแพงเมืองด้านหนึ่งทรุดลง
ไม่ว่าจะซ่อมแซมหลายครั้งก็กลับทรุดลงซ้ำแล้วซ้ำเล่า เหล่าขุนนางที่ปรึกษา
จึงประชุมกันตกลงว่าต้องผังร้างชาวต่างชาติทั้งเป็นไว้ได้กำแพงเมืองเพื่อให้เฝ้ารักษา
จึงจะซ่อมสำเร็จได้ จากนั้นจึงได้สั่งให้ทหารตามหาชาวต่างชาติในตรอกพ่อค้า
และได้พบนายมยะตาที่มุ่งสร้างโพกหัวแบบพม่า จึงจับกุมตัวไป แม้พ่อค้าจีน
จะวิงวอนอย่างไรก็ไม่เป็นผล

นายมยะตาถูกจับมัดพาไปยังกำแพงเมืองที่กำลังซ่อมแซมอยู่ เมื่อเห็นว่า
ไม่มีที่พึ่งอื่นนอกจากพระรัตนตรัย จึงได้สารถายพระปริตรเจริญพระพุทธานุภาพ
เป็นอารมณ์ตลอดเวลาเดินทางจนถึงที่หมายในเวลาเช้า ท่านได้สารถายพระปริตร
ครบทุกสูตร ครั้นแล้วทหารจีนได้จับท่านโยนลงไปในหลุม พร้อมกับตะโกนโห่ร้อง
อย่างยินดี หลังจากนั้นก็ใช้ดินกลบปากหลุม แล้วสร้างกำแพงเมืองทับลงไป

ส่วนสหายพ่อค้าจีนไม่กล้าไปค้าขายที่ประเทศพม่าเป็นเวลานานถึง ๑๐ ปี
จนเงินทองที่สะสมไว้ร่อยหรอลง จึงตัดสินใจไปค้าขายที่พม่าอีก แต่ก็เสี่ยงที่จะ

ไปเมืองมณฑลเลย และเลือกไปยังเมืองโมกุตซึ่งเป็นเมืองค้าขายอัญมณีอีกเมืองหนึ่ง พอมาถึงเมืองจัตปยินซึ่งอยู่ติดกับโมกุตและเป็นแหล่งค้าอัญมณีเช่นกัน ก็ได้แวะเข้าไปในเมืองเดินเที่ยวชมตีگرامบ้านช่องของคหบดีที่ซื้อขายอัญมณี

ขณะที่พ่อค้าทั้งสองเดินเข้าไปในบ้านใหญ่หลังหนึ่ง ก็ได้พบกับนายมยะตาที่กำลังเดินออกมาจากบ้าน ทั้งสองฝ่ายต่างตกตะลึง พ่อค้าถามด้วยความแปลกใจถึงสาเหตุที่รอดชีวิตกลับมาได้ ท่านตอบว่า “ผมรอดชีวิตได้ด้วยพุทธานุภาพ ตอนที่ถูกจับโยนลงไปในหลุม ผมมีสติระลึกถึงพระพุทธรูปอยู่ หลังจากนั้นผมก็รู้สึกเหมือนจับหลักกลับไป แล้วมารู้สึกตัวอีกครั้งที่บ้านพัก ภายหลังเมื่อมีสติรู้สึกตัวแล้วได้ถามลูกสาวว่าพ่อกลับมาได้อย่างไร ลูกสาวตอบว่า พ่อค้าชาวจีนเพื่อนของพ่อทั้งสองคนมาส่ง ซึ่งคงจะเป็นเทวดาแปลงเป็นพวกคุณมาส่ง” พ่อค้าทั้งสองคนทราบเรื่องนี้แล้วก็เบิกบานใจ ได้พักอยู่ในบ้านของท่านชั่วขณะ แล้วเดินทางกลับบ้านเมืองของตน

เรื่องนี้เป็นเรื่องเล่าขานในรัชสมัยพระเจ้ามินดง ไม่มีหลักฐานพอที่จะสืบค้นได้ ถ้าหากเรื่องนี้มิได้เกิดขึ้นจริง ก็ขอยกไว้ แต่ถ้าเป็นเรื่องจริงก็แสดงว่า **อานุภาพของพระปริตรสามารถคุ้มครองผู้สาธยายได้โดยแท้** และสิ่งที่สำคัญคือผู้สวดสาธยายต้องมีความเชื่อมั่นศรัทธาเลื่อมใสในพุทธานุภาพและหมั่นสาธยายพระปริตรเป็นนิตย์ จึงจะสัมฤทธิ์ผลสมตามความมุ่งมาดปรารถนาได้อย่างแท้จริง

พระคันธสาราภิงค์

เรื่องนี้พบในหนังสือ คุณของพระไตรรัตน์ หน้า ๑๕๖-๑๖๑ เขียนโดย นายเรอุลาย ซึ่งนำเรื่องนี้มาจากเรื่องที่พระอุตตมพุทธิเถระ อัครมหาบัณฑิต เล่าไว้ในหนังสือทำบุญอายุของท่าน ผู้แปลรู้จักคุ้นเคยกับนายเรอุลายในคราวที่ไปเรียนหนังสือที่พม่า จึงได้ขอสำเนาเอกสารเรื่องเล่านี้ไว้ เพราะในหนังสือ คุณของพระไตรรัตน์ ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๗ พุทธศักราช ๒๕๓๗ ไม่มีเรื่องนี้ นายเรอุลายได้บอกผู้แปลว่า เรื่องนี้มีอยู่ในฉบับพิมพ์ครั้งแรก ๆ ต่อมากองตรวจสอบคัมภีร์ทางศาสนาของพม่าเห็นว่า เรื่องนี้ไม่น่าจะเป็นไปได้ จึงสั่งให้ตัดทอนไป ฉบับพิมพ์ครั้งหลังจึงไม่มีเรื่องนี้

ประวัติพระปรีต

พระปรีต แปลว่า เครื่องคุ้มครอง คือ ป้องกันอันตรายภายนอก มีโจร ยักษ์ สัตว์เดรัจฉาน และป้องกันอันตรายภายในมีโรคภัยไข้เจ็บ เป็นต้น อานิสงส์ที่ได้รับจากการสวดพระปรีตนี้บังเกิดขึ้นจากอำนาจของพระรัตนตรัย และเป็นผลานิสงส์ของการเจริญเมตตาภาวนา เพราะพระปรีตรกล่าวถึงคุณของพระรัตนตรัยและการเจริญเมตตาเป็นหลัก ดังนั้น ผู้หมั่นสวดพระปรีตจึงได้รับผลานิสงส์ต่างๆ เช่น ประสบความสวัสดิ์ ความเจริญรุ่งเรือง ได้รับชัยชนะ แคล้วคลาดจากอุปสรรคอันตราย มีสุขภาพอนามัยดี และมีอายุยืนดังพระพุทธดำรัสว่า

“เธอจงเจริญพุทธานุสสติภาวนาที่ยอดเยี่ยมในภาวนาธรรม เพราะผู้เจริญภาวนานี้จะสมหวังตามปรารถนา”^๑

“อมนุษย์ที่ต้องการจะทำร้ายผู้เจริญเมตตา ย่อมประสพภัยพิบัติเอง เหมือนคนที่ใช้มือจับหอกคม ย่อมจะได้รับอันตรายจากการจับหอก”^๒

ประโยชน์ในปัจจุบัน

ในคัมภีร์อรรถกถาพบเรื่องอำนาจพระปรีตสามารถคุ้มครองผู้สวดได้ เช่น เรื่องพระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นนกยูงทอง พระองค์ได้หมั่นสวดพระปรีตที่กล่าวถึงคุณของพระพุทธเจ้า ทำให้แคล้วคลาดจากบ่วงที่นายพราณดักไว้” และเรื่องในสมัยพุทธกาล มีภิกษุหำร้อยรูปไปเจริญภาวนาในป่า ได้ถูกเทวดารบกวนจนกระทั่งปฏิบัติธรรมไม่ได้ ต้องเดินทางกลับเมืองสาวัตถี ในขณะที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสสอนเมตตาปรีตที่กล่าวถึงการเจริญเมตตา ครั้นภิกษุเหล่านั้นหมั่นเจริญเมตตาภาวนา เทวดาจึงมีไมตรีจิตตอบด้วย และช่วยพิทักษ์ คุ้มครองให้ภิกษุเหล่านั้นปฏิบัติธรรมได้โดยสะดวก”

นอกจากนี้แล้ว อาณาภพพระปริตรยังสามารถคุ้มครองผู้ฟังได้อีกด้วย ดังพบเรื่องในคัมภีร์อรรถกถาว่า ในสมัยพุทธกาล เมื่อเมืองเวสาลีประสบภัย ๓ อย่าง คือ ความอดอยากแร้นแค้น การเบียดเบียนจากมนุษย์ และการแพร่ระบาดของโรคระบาด พระพุทธเจ้าได้รับนิมนต์เสด็จไปโปรด พระองค์รับสั่งให้พระอานนท์ สวดรัตนปริตรที่กล่าวถึงคุณของพระรัตนตรัย ภัยดังกล่าวในเมืองนั้นจึงสงบลง^๕ ในอรรถกถาอีกคัมภีร์หนึ่งมีเรื่องเล่าว่า ในสมัยพุทธกาล เด็กคนหนึ่งจะถูกยักษ์จับกินภายใน ๗ วัน พระพุทธเจ้าจึงทรงแนะนำให้ภิกษุสวดพระปริตรตลอดเจ็ดคืน และพระองค์ได้เสด็จไปสวดด้วยพระองค์เองในคืนที่แปด เด็กนั้นก็สามารถรอดพ้นจากภัยพิบัติของมนุษย์นั้นได้ มีอายุยืน ๑๒๐ ปี บิดามารดาจึงตั้งชื่อเด็กว่า อายุวัชฌณกุมาร แปลว่า “เด็กผู้มีอายุยืน” เพราะรอดพ้นจากอันตรายดังกล่าว^๖

ประโยชน์ในอนาคต

เมื่อพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระเสด็จไปโปรดโกสิยชฎิล ณ ภูเขา นิสกะ ชฎิลตนนั้นได้พบพระองค์แล้วเกิดโสมนัสปราโมทย์ นำดอกไม้มารดัดเป็นอาสนะที่ประทับ พระพุทธเจ้าได้ประทับนั่งเข้าผลสมาบัติในที่นั้นตลอดเจ็ดวัน โกสิยชฎิลได้ย่นประณมมือระลึกถึงพระพุทธคุณตลอดเจ็ดวันเช่นกัน กุศลที่เกิดจากการระลึกถึงพระพุทธคุณนี้ ทำให้โกสิยชฎิลเกิดเป็นเทพบุตรในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ๓ หมื่นกัป เป็นท้าวสักกะจอมเทพ ๘๐ ชาติ เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ๑,๐๐๐ ชาติ เป็นพระราชานับชาติไม่ถ้วน ในระหว่างนี้เมื่อเกิดเป็นมนุษย์ก็เป็นเศรษฐีมีทรัพย์ และไม่เคยไปเกิดในอบายภูมิเลย ในภพสุดท้ายได้ออกบวชเป็นพระภิกษุ ท่านปรากฏนามว่าพระสุภูติเถระ ได้รับตำแหน่งเอตทัคคะผู้เป็นเลิศในการเจริญญาณประกอบด้วยเมตตาและเป็นทักษิณบุคคผล^๗

อานิสงส์พระปริตร

โบราณจารย์ได้รวบรวมอานิสงส์ของพระปริตรไว้ดังนี้ คือ

๑. เมตตปริตร ทำให้หลับเป็นสุข ตื่นเป็นสุข ไม่ฝันร้าย เป็นที่รักของมนุษย์และอมมนุษย์ทั้งหลาย เทพพิทักษ์รักษา ไม่มีภัยอันตราย จิตเกิดสมาธิง่าย ใ้ใบหน้าผ่องใส มีสิริมงคล ไม่หลงสติในเวลาเสียชีวิต และเกิดเป็นพรหมเมื่อบรรลุมุตตามาน
๒. ขันธปริตร ป้องกันภัยจากอสรพิษและสัตว์ร้ายอื่น ๆ
๓. โมรปริตร ป้องกันภัยจากผู้คิดร้าย
๔. อาณานัญยปริตร ป้องกันภัยจากอมมนุษย์ ทำให้มีสุขภาพดี และมีความสุข
๕. โพชฌังคปริตร ทำให้มีสุขภาพดี มีอายุยืน และพ้นจากอุปสรรคทั้งปวง
๖. ชัยปริตร ทำให้ประสบชัยชนะ และมีความสุขสวัสดิ์
๗. รัตนปริตร ทำให้ได้รับความสวัสดิ์ และพ้นจากอุปสรรคอันตราย
๘. วัฏฏกปริตร ทำให้พ้นจากอัคคีภัย
๙. มังคลปริตร ทำให้เกิดสิริมงคล และปราศจากอันตราย
๑๐. ธชัคคปริตร ทำให้พ้นจากอุปสรรคอันตราย และการตกจากที่สูง
๑๑. อังकुลิมาลปริตร ทำให้คลอดบุตรง่าย และป้องกันอุปสรรคอันตราย
๑๒. อภยปริตร ทำให้พ้นจากภัยพิบัติ และไม่ฝันร้าย

ทรงแนะนำให้สวดพระปริตร

* พระพุทธเจ้าทรงแนะนำให้พุทธบริษัทสวดพระปริตรเพื่อคุ้มครองตน เช่น
ในอาฏานาฏิยสูตร มีพระพุทธดำรัสว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเรียนมนต์คุ้มครองคืออาฏานาฏิยปริตร
พวกเธอจงศึกษามนต์คุ้มครองคืออาฏานาฏิยปริตร พวกเธอจงทรงจำมนต์คุ้มครอง
คือ อาฏานาฏิยปริตร ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย มนต์คุ้มครองคืออาฏานาฏิยปริตร
ประกอบด้วยประโยชน์ ย่อมเป็นไปเพื่อคุ้มครอง เพื่อรักษา เพื่อความไม่เบียดเบียน
เพื่อความอยู่เป็นสุขของภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกา”^๘

อนึ่ง พระพุทธองค์ตรัสไว้ในขันธปริตรว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ตถาคตอนุญาตการแผ่เมตตาแก่พญานาคทั้งสี่ตระกูล
เพื่อคุ้มครองตน เพื่อรักษาตน เพื่อกระทำการป้องกันตน”^๙

องค์ของผู้สวดและผู้ฟัง

พระปริตรจะมีอานุภาพมาก เมื่อผู้สวดพระปริตรเพียบพร้อมด้วยองค์ ๓
คือ มีเมตตาจิตมุ่งประโยชน์แก่ผู้ฟัง, สวดถูกอักขร ไม่มีบทพยัญชนะที่ผิดพลาด
และรู้ความหมายของบทสวด^{๑๐} แม้ผู้ฟังพระปริตรก็ต้องมีองค์ ๓ คือ ไม่เคยทำ
อนันตริยกรรม ๕ (ฆ่ามารดา ฆ่าบิดา ฆ่าพระอรหันต์ ทำร้ายพระพุทธเจ้าจนยัง
พระโลหิตให้ห้อขึ้นไป และทำสังฆเภท) ไม่มีมิจฉาทิฎฐิที่เห็นผิดว่ากรรมและผล
กรรมไม่มี และเชื่อมั่นอานุภาพพระปริตรว่ามีจริงสามารถคุ้มครองผู้ฟังได้^{๑๑}

* อนึ่ง ในการสวดเพื่อคุ้มครองตนนั้น ในหนังสือเล่มนี้ ผู้แปลใช้บทว่า เม
เพราะเป็นการสวดให้แก่ตนเอง แทนบทว่า เต ซึ่งเป็นการสวดให้แก่ผู้อื่น เช่น
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ โสตถิ เม โหตุ สัพพะทา (ด้วยสัจวาจาฉัน ขอข้าพเจ้าจงมี
ความสวัสดิ์ทุกเมื่อเทอญ)

จำนวนพระปริตร

โบราณจารย์ได้จำแนกพระปริตรออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. จุลราชปริตร (เจ็ดตำนาน) มี ๗ ปริตร คือ

๑. มังคลปริตร	๒. รัตนปริตร
๓. เมตตปริตร	๔. ชันธปริตร
๕. โมรปริตร	๖. ธชัคคปริตร
๗. อาณานัญชัยปริตร	

๒. มหาราชปริตร (สิบสองตำนาน) มี ๑๒ ปริตร คือ

๑. มังคลปริตร	๒. รัตนปริตร
๓. เมตตปริตร	๔. ชันธปริตร
๕. โมรปริตร	๖. วัฏฏกปริตร
๗. ธชัคคปริตร	๘. อาณานัญชัยปริตร
๙. อังคุลิมาลปริตร	๑๐. โพชฌังคปริตร
๑๑. อภยปริตร	๑๒. ชัยปริตร

พระปริตรที่มีปรากฏโดยตรงในคัมภีร์มิลินทปัญหาและอรรถกถาต่างๆ มีทั้งหมด ๙ ปริตร คือ

๑. รัตนปริตร	๒. เมตตปริตร
๓. ชันธปริตร	๔. โมรปริตร
๕. ธชัคคปริตร	๖. อาณานัญชัยปริตร
๗. อังคุลิมาลปริตร	๘. โพชฌังคปริตร
๙. อิติคิลิปริตร	

อนึ่ง จำนวนพระปริตรแตกต่างกันในอรรถกถาต่างๆ มีดังนี้ คือ ใน
มิลินทปัญหา^๒ มี ๗ ปริตร คือ

๑. รัตนปริตร	๒. เมตตปริตร
๓. ชันธปริตร	๔. โมรปริตร
๕. รัชคคปริตร	๖. อาฏานาฏิยปริตร
๗. อังคุลิมาลปริตร	

ในสมันตปาสาทิกา^๓ และวิสุทฺธิมรรค^๔ มี ๕ ปริตร คือ

๑. รัตนปริตร	๒. ชันธปริตร
๓. รัชคคปริตร	๔. อาฏานาฏิยปริตร
๕. โมรปริตร	

ในอรรถกถาที่สมณิกาย^๕ อรรถกถามัชฌิมนิกาย^๖ อรรถกถาอังคุตตร-
นิกาย^๗ อรรถกถาวิภังค์^๘ และอรรถกถามหานิเทศ^๙ มี ๘ ปริตร คือ

๑. อาฏานาฏิยปริตร	๒. อีสิทธิปริตร
๓. รัชคคปริตร	๔. โพชฌังคปริตร
๕. ชันธปริตร	๖. โมรปริตร
๗. เมตตปริตร	๘. รัตนปริตร

พระปริตรในปัจจุบัน

พระปริตรที่มีปรากฏในบทสวดมนต์ไทยฉบับปัจจุบัน มี ๑๒ ปริตร เป็น
บทสวดที่โบราณจารย์เพิ่มมัจฉลปริตร วัฏฏกปริตร อภัยปริตร และชัยปริตร
รวม ๔ บท ทั้งไม่จัดอิสสิทธิปริตรไว้ในบทสวดมนต์เพราะเป็นพระปริตรที่กล่าวถึง
ชื่อพระปัจเจกพุทธเจ้าเท่านั้น ไม่เหมือนพระปริตรอื่นที่แสดงคุณของพระรัตนตรัย
หรือเมตตาภาวนา

ส่วนในบทสวดมนต์ฉบับพม่า มีพระปริตร ๑๑ ปริตร เพราะโบราณจารย์ชาวพม่ารวมอภัยปริตรและชัยปริตรไว้เป็นปริตรเดียว ชื่อว่า ปุพพัตถสูตร คือสูตรที่ควรสาธยายในเวลาเช้า ในสูตรนั้นท่านเพิ่มเทวดาอโยชนคาถา สัพพมังคลคาถา และนำคาถาที่สามของรัตนสูตรเพิ่มเข้ามา พร้อมกับคาถาอีกสองบทที่กล่าวถึงพระธรรมคุณ และพระสังฆคุณ สำหรับมังคลปริตรและวิภูฏกปริตรพบในพระสูตรตันตปิฎก ส่วนอภัยปริตรและชัยปริตร โบราณจารย์ได้แต่งขึ้นมาในภายหลัง

ลำดับพระปริตร

ลำดับพระปริตรในมิลินทปัญหาและคัมภีร์อรรถกถาต่าง ๆ แตกต่างกัน ส่วนลำดับพระปริตรในบทสวดมนต์ไทยและพม่าเหมือนกัน ในพระปริตรฉบับนี้ ผู้แปลได้เรียงลำดับพระปริตรใหม่ เริ่มจากเมตตปริตร ขันธปริตร โมรปริตร อาณานาฎิยปริตร และโพชฌังคปริตร ฯลฯ โดยเน้นพระปริตรที่กล่าวถึงเมตตาภาวนาและคุณของพระรัตนตรัยเป็นหลัก

บทขัดพระปริตร

บทขัดพระปริตร หมายถึง บทที่เข้ามาคั่นการสวดพระปริตร คือเมื่อประสงค์จะสาธยายพระปริตรใด ก็ควรสวดบทขัดพระปริตรนั้นก่อนที่จะสาธยายพระปริตรที่ต้องการ ที่ประเทศศรีลังกาพระเถระผู้นำสวดมนต์จะสาธยายบทขัดพระปริตรก่อน หลังจากนั้น ผู้ร่วมสวดจึงสาธยายพระปริตรพร้อมกัน ประเพณีนี้ได้สืบทอดมายังประเทศไทยจวบจนปัจจุบัน ดังนั้น ผู้ที่มีเวลาในการสวดมนต์ไม่มากนัก จึงไม่จำเป็นต้องสวดบทขัดพระปริตร

โบราณจารย์ได้เรียกบทขัตนี้อีกชื่อหนึ่งว่า **บทขัตตำนาน** คำว่า ตำนาน มาจากศัพท์บาลีว่า ตาณา ที่แปลว่า “เครื่องป้องกัน” หรือพระปริตร นั่นเอง บทขัตบางบท เช่น บทขัตมังคลปริตร บทขัตธรรมจักร แตกต่างกันในฉบับพม่า และฉบับไทย ในพระปริตรฉบับนี้ผู้แปลได้ใช้ฉบับไทยเป็นหลัก

ประวัติของผู้ประพันธ์บทขัตพระปริตรไม่มีหลักฐานชัดเจน พระธัมมานันทมหาเถระ อัครมหาบัณฑิต สันนิษฐานว่าคงเป็นโบราณจารย์ชาวสิงหล ประพันธ์หลังพุทธศักราช ๙๐๐ เพราะเป็นการนำข้อความจากคัมภีร์อรรถกถา ที่รจนาโดยพระพุทธโฆसाจารย์มาแต่งเป็นบทขัต และประพันธ์ก่อนพุทธศักราช ๒๑๕๓ เพราะปรากฏในปรีตติฎีกาซึ่งรจนาที่ประเทศสหภาพพม่าในสมัยนั้น

พระปริตรที่ควรสวดเสมอ

ผู้ที่มีเวลาน้อยควรสวดพระปริตรที่สั้นและสำคัญ จึงควรสวดพระปริตร ๔ บทแรก คือ **เมตตปริตร** **ขันธปริตร** **โมรปริตร** และ**อาฏานาฏิยปริตร** เมตตปริตรและขันธปริตรเน้นการเจริญเมตตาภาวนา โมรปริตรและอาฏานาฏิยปริตร เน้นการเจริญพระพุทธคุณ ผู้ที่มีสุขภาพไม่สมบูรณ์ควรสวดโพชฌังคปริตรอีกด้วย พระเถระชาวพม่าผู้ทรงพระไตรปิฎกคือท่านอาจารย์สิรินทาภิงส์ เจ้าอาวาส วัดวิสุทธาราม จังหวัดย่างกุ้ง ประเทศสหภาพพม่า ก็มีความเห็นว่าควรสวดพระปริตร ๔ บทนั้นเสมอ

นอกจากพระปริตรเหล่านี้แล้ว คาถาที่กล่าวถึงพระพุทธคุณ อาทิเช่น สัพพมังคลคาถา คาถาชินบัญชร และชัยมังคลคาถา ก็ควรสวดเช่นกัน ท่านผู้สวด อาจจะสวดคาถาเหล่านี้สลับกับพระปริตรในแต่ละวัน ดังนั้น ผู้แปลจึงเรียงลำดับคาถาเหล่านี้ก่อนพระปริตรบางบทที่ยาวและไม่กล่าวถึงเมตตาภาวนาหรือพระพุทธคุณ เช่น มังคลปริตร เป็นต้น

ก่อนจะสวดพระปริตรทุกครั้ง ผู้สวดควรสวดบทมหามัสการแล้วสมาทานศีลห้าหรือศีลแปด หลังจากนั้น ให้สวดพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณ แล้วจึงสวดพระปริตรหรือคาถาอื่น ๆ ต่อไป บทมหามัสการนั้นเป็นคำแสดงความนอบน้อมคุณทั้ง ๓ ของพระพุทธเจ้า คือ พระกรุณาคุณ พระวิสุทธิคุณ และพระปัญญาคุณ จึงเป็นบทที่ชาวพุทธนิยมสวดก่อนจะสวดมนต์

การสมาทานศีลทุกวันเป็นการรักษาศีลให้บริสุทธิ์อยู่เป็นนิตย์ การสวดสรรเสริญพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณ ก็เป็นการเจริญกรรมฐานคือพุทธานุสสติ ธรรมานุสสติ และสังฆานุสสติ บุคคลผู้หมั่นระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัยจะเพิ่มพูนศรัทธาในพระศาสนาเป็นอย่างดี

นอกจากนั้น ถ้าชาวพุทธสวดบทธรรมจักรทุกวันอุโบสถจะช่วยป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ ได้ และทำให้ผู้สวดประสบความสำเร็จก้าวหน้าในชีวิต เพราะธรรมจักรเป็นพระธรรมเทศนาแรกทีกล่าวถึงอริยสัจสี่ เป็นบทที่เทวดาเคารพบูชายิ่งนัก คนไทยในสมัยก่อนเชื่อว่าผู้ที่สวดธรรมจักรนี้ทุกวันอุโบสถ จะมีผลานิสงส์ทำให้ผู้สวดสาธยายและผู้ที่นั่งน้อมจิตอธิษฐานแผ่ไปถึง ประสพกับความเจริญรุ่งเรือง สุขสวัสดิ์มีชัย แคล้วคลาดจากอุบัติเหตุเภทภัยทุกอย่างได้

ไม่ควรสวดลงท้ายด้วย อิติ ศัพท์

ในพระปริตรฉบับนี้มีบางปาฐะต่างจากบทสวดมนต์อื่น เช่น ในบทสวดพระพุทธคุณได้ลงท้ายด้วยคำว่า ภาคะวา ในบทสวดพระธรรมคุณได้ลงท้ายด้วยคำว่า วิญญูหิ และในบทสวดพระสังฆคุณได้ลงท้ายด้วยคำว่า โลกัสสะ ไม่เหมือนบทสวดมนต์ฉบับอื่นที่ลงท้ายด้วย อิติ ศัพท์ว่า ภาคะวาติ, วิญญูหิติ, โลกัสสาติ ความจริงบทเหล่านั้นสำเร็จรูปมาจาก ภาคะวา + อิติ, วิญญูหิ + อิติ, โลกัสสะ + อิติ ศัพท์ว่า อิติ ในที่นี้เป็นคำลงท้ายประโยค นิยมใช้เพื่อแสดงการลงท้ายข้อความ

เหมือนหมัฟภาค (.) ในภาษาไทย เพื่อแสดงการสิ้นสุดของประโยคนั้น จึงไม่นับเนื่องเข้าในบทสวด ดังเช่น อิติ ศัพทในกรรมวาจาบทพระว่า *เอวเมตํ ธารยามีติ* ^{๒๐} (ข้าพเจ้าขอทรงจำไว้อย่างนี้) พระภิกษุผู้สวดกรรมวาจาต้องสวดว่า เอวเมตํ ธารยามิ โดยไม่ต้องว่า อิติ ศัพทท้ายประโยค ดังคัมภีร์วิมตติวินทนีกล่าวไว้ว่า

อิติสทฺโท ปริสมาปนตฺเถ กโต. โส จ กมฺมวาจา ย อนนฺตํ. ตสฺมา อนุสฺสาวเกน “ธารยามีติ เอตฺถ มิกฺกการปฺริโยสานเมว วตฺวา นิฏฺฐาเปตพฺพํ. อิติสทฺโท น ปยุชฺชิตพฺพโผติ ทฏฺฐพฺพํ.”^{๒๑}

“ศัพทว่า อิติ กระทำไว้ในความหมายว่า จบประโยค และศัพทนั้นก็มีใช้องค์ประกอบของกรรมวาจา ดังนั้น ผู้สวดพึงกล่าวให้จบลงถึงคำสุดท้ายว่า มิ ในคำว่า ธารยามิ นี้ พึงทราบว่าจะไม่ควรประกอบ อิติ ศัพท”

ส่วนคำว่า *ภะคะวาติ, วิญญูหีติ, โลกัสสาติ* ที่พบในรัชคคปริตร จัดว่าควรสวดเช่นนั้น เพราะ อิติ ศัพทในปาฐะเหล่านั้นมิใช่แสดงการลงท้ายประโยคดังที่กล่าวมาแล้ว แต่มีความหมายคือ “ว่า” ในภาษาไทย (ตามหลักภาษาเรียกว่าอาการะ คือ แสดงอาการปฏิกิริยาทางวาจาหรือใจ)

อานุภาพของพระปริตรที่สวดด้วยจิตที่มีสมาธิแน่วแน่ ย่อมจะแผ่ไปถึงแสนโกฏิจักรวาล ทำให้ผู้สาธยายได้รับผลานิสงส์มหาศาลมากมายเหลือคณานับหาประมาณมิได้ คนที่ไม่สวดพระปริตรจะไม่สามารถรับรู้ถึงอานิสงส์ได้เลย เหมือนคนที่ไม่ได้บริโภคอาหารย่อมไม่อาจรู้รสและผลของการบริโภคอาหารได้ ดังนั้นขอให้พุทธบริษัทจงมีความเชื่อมั่นในอานุภาพของพระปริตร หมั่นสาธยายพระปริตรอยู่เนืองนิตย์ และจงได้รับประโยชน์สุขโดยถ้วนทั่วกันทุกท่านเถิด

สารบัญ

คำนำในการพิมพ์ครั้งที่ ๓๖	[๑]	๒. ชั้นอธิปรีตร	๑๙
คำอนุโมทนา	[๓]	ตำนานโมรปริตร	๒๑
คำนำ	[๔]	บทขัดโมรปริตร	๒๓
ประวัติพระปริตร	[๙]	๓. โมรปริตร	๒๓
อานิสงส์พระปริตร	[๑๑]	ตำนานอาฏานาฏิยปริตร	๒๕
สารบัญ	[๑๙]	บทขัดอาฏานาฏิยปริตร	๒๖
คำย่อชื่อคัมภีร์	[๒๑]	๔. อาฏานาฏิยปริตร	๒๗
คุณธรรมภักดา	[๒๒]	ตำนานโพชฌังคปริตร	๓๓
คำเริ่มคัมภีร์	[๒๓]	บทขัดโพชฌังคปริตร	๓๕
มหานมัสการ	๑	๕. โพชฌังคปริตร	๓๕
ไตรสรณคมน์	๒	ตำนานสัพพมังคลคาถา	๓๗
สมาทานศีล ๕	๓	สัพพมังคลคาถา	๓๘
ตำนานขุมนุมเทวดา	๕	ตำนานชัยปริตร	๓๘
ขุมนุมเทวดา	๖	๖. ชัยปริตร	๓๙
พระพุทธคุณ	๘	ตำนานพุทธชัยมังคลคาถา	๔๐
พระธรรมคุณ	๙	พุทธชัยมังคลคาถา	๔๑
พระสังฆคุณ	๑๐	ตำนานคาถาชินบัญชร	๔๔
ตำนานเมตตปริตร	๑๒	คาถาชินบัญชร	๔๕
บทขัดเมตตปริตร	๑๔	ตำนานรัตนปริตร	๔๙
๑. เมตตปริตร	๑๔	บทขัดรัตนปริตร	๕๐
ตำนานชั้นอธิปรีตร	๑๘	๗. รัตนปริตร	๕๒
บทขัดชั้นอธิปรีตร	๑๘	ตำนานวิภูฏกปริตร	๕๙
		บทขัดวิภูฏกปริตร	๖๐

๘. วัฏฏกปริตร	๖๑	ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร	๘๗
ตำนานมังคลปริตร	๖๒	อนันตราชัยกรรม ๔ ประการ	๑๐๓
บทชดมังคลปริตร	๖๒	อาเวณิกคุณ ๑๘	๑๐๔
๙. มังคลปริตร	๖๓	ปุพพัณหสูตร	๑๐๗
ตำนานธัชคปริตร	๖๗	อภิณวชัยมงคลคาถา	
บทชดธัชคปริตร	๖๗	๑๔ พยางค์	๑๑๒
๑๐. ธัชคปริตร	๖๘	อภิณวชัยมงคลคาถา	
ตำนานอังคุลิมาลปริตร	๗๙	๘ พยางค์	๑๑๕
บทชดอังคุลิมาลปริตร	๗๙	อันโตชัยมงคลคาถา	
๑๑. อังคุลิมาลปริตร	๘๐	(มงคลชนะภายใน)	๑๑๙
ตำนานอภยปริตร	๘๐	นิคมน์	๑๒๒
๑๒. อภยปริตร	๘๑	คำลงท้าย	๑๒๓
ตำนานเทวดาอุยโยชนคาถา	๘๒	บทเพิ่มเติมฉันทลักษณ์	๑๒๔
เทวดาอุยโยชนคาถา	๘๒	เชิงอรรถประวัติพระปริตร	๑๒๗
ตำนานปัตติทานคาถา	๘๓	เชิงอรรถพระปริตรธรรม	๑๓๒
ปัตติทานคาถา	๘๓	คำบูชาพระรัตนตรัยเป็นต้น	๑๕๖
ตำนานธรรมจักร	๘๕	บรรณานุกรม	๑๕๗
บทชดธรรมจักร	๘๖		

คำย่อชื่อคัมภีร์

(เรียงตามลำดับคัมภีร์)

(พระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาย = เล่ม/ข้อ/หน้า, คัมภีร์อื่น = เล่ม/ข้อ/หน้า)

ที.ปา.	ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค
วิ.ม.	วินยปิฎก มหาวรรค
วิ.จุ.	วินยปิฎก จุฬวรรค
ส.ส.	สังยุตตนิกาย สคาถวรรค
ส.ม.	สังยุตตนิกาย มหาวรรค
อง.ติก.	อังคุตตรนิกาย ทิกนิปาต
อง.จตุกก.	อังคุตตรนิกาย จตุกกนิปาต
ขุ.ชา.	ขุทฺทกนิกาย ชาตก
ขุ.อป.	ขุทฺทกนิกาย อปทาน
ขุ.จริยา.	ขุทฺทกนิกาย จริยาปิฎก
วิ.มหา.อ.	วินยปิฎก มหาวิภังค อฏฺฐกถา
ที.สี.อ.	ทีฆนิกาย สีลขุทฺทวรรค อฏฺฐกถา
ม.มฺ.อ.	มชฺฌิมนิกาย มูลปณฺณาส อฏฺฐกถา
อง.ทุก.อ.	อังคุตตรนิกาย ทุกนิปาต อฏฺฐกถา
ขุ.ขุ.อ.	ขุทฺทกนิกาย ขุทฺทกปาจ อฏฺฐกถา
ขุ.สุ.อ.	ขุทฺทกนิกาย สุตตนิปาต อฏฺฐกถา
ขุ.ชา.อ.	ขุทฺทกนิกาย ชาตก อฏฺฐกถา
วิมติ.ฎีกา	วิมตติวินทนีฎีกา
วิสุทฺธิ.	วิสุทฺธิมคฺค
เนตฺติ.	เนตฺติปกรณ
มลินท.	มลินทปณฺห

คนถารมุกกา

๑. สทฺธมฺมชลิโต พุทฺโธ
คณฺตุตมสมุเปโต	พาตุตีสวรลกฺขโณ
จาตุ สชฺชนมานเส.
๒. อตฺถิ เตโช ปริตฺตสฺส
นาลํ หตฺถวิหีนา หิ	อสทฺธาน'มโคจโร
รตนานิ คเหตุเว.
๓. กมฺมํ เจว กิเลโส จ
สเจ อตฺถิ สุณฺนตฺมฺหิ	อสทฺทหน จาติเม
ปริตฺตํ ตํ น รกฺขติ.
๔. ปาพิกฺขรํ อนาคตฺวา
อนุกฺทฺยํ กริตฺวาน	อตฺถํ ชานีย สาธุกํ
ภณฺเ ปริตฺตมุตฺตมํ.
๕. เอวํ หิ ภณฺมานสฺส
โกฏฺฐิสตฺสหสฺเสสุ	ปริตฺตํเยว เตชิกํ
จกฺกฺวาเพสุ ปตฺถณฺนํ.
๖. ปริตฺตตฺถํ ลิขิสฺสามิ
ครุณํ นยมาทาย	สปรปวตฺติวิวินิจฉัยํ
ตํ เม สุณฺนตฺถุ สาธโว.

คนธสารากิโว

คำเริ่มคัมภีร์

๑. พระพุทธเจ้าผู้ทรงพระพุทธรลักษณะ ๓๒ ประการ ทรงรุ่งโรจน์ด้วยพระสัทธรรม แวดล้อมด้วยหมู่สงฆ์ผู้สูงสุด จงสถิตอยู่ในดวงจิตของสาธุชนทั้งหลาย

๒. อานุภาพของพระปริตรมีอยู่โดยแท้ มิใช่วิสัยของผู้ปราศจากศรัทธา บุคคลที่ปราศจากมื่อย่อมไม่อาจหยิบฉวยรัตนะทรงค่าได้

๓. ถ้ากรรม กิเลส และความไม่เชื่อ มีอยู่ในผู้ฟัง พระปริตรย่อมไม่คุ้มครองบุคคลนั้น

๔. บุคคลพึงสาธยายพระปริตรอันประเสริฐโดยไม่ผิดอักขระบาลี เข้าใจความหมายอย่างถูกต้อง และมุ่งความเมตตาเป็นหลัก

๕. เมื่อบุคคลสาธยายอยู่อย่างนี้ พระปริตรย่อมมีอานุภาพแผ่ไปแสนโกฏิจักรวาลโดยแท้

๖. ข้าพเจ้าจักแปลพระปริตร มีประวัติความเป็นมา และคำวินิจฉัยศัพท์ โดยคล้อยตามนัยของครู ขอเชิญสาธุชนทั้งหลายสดับคำแปลพระปริตรนั้นของข้าพเจ้าเถิด

พระคันธसारากิจัง

พระปริตรธรรม

มหานมัสการ

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ.

ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาค ผู้ไกลจากกิเลส ตรัสรู้ชอบ
ด้วยพระองค์เอง พระองค์นั้น

[๓ ครั้ง]

โบราณจารย์เรียกบทนี้ว่า มหานมัสการ คือ บทนอบน้อมที่สำคัญยิ่ง^๑
เนื่องจากเป็นบทแรกที่ชาวพุทธนิยมสวดนอบน้อมพระพุทธเจ้าก่อนจะรับศีลและ
ไตรสรณคมน์เพื่อปฏิญาณตนว่าเป็นชาวพุทธ อีกทั้งยังกล่าวถึงพระพุทธคุณหลัก
๓ ประการ คือ พระมหากรุณาคุณ พระวิสุทธิคุณ และพระปัญญาคุณตามลำดับ
ที่จริงบทนี้เป็นคำอุทานที่เปล่งออกด้วยความปีติยินดีที่ซาบซึ้งในพระพุทธคุณ
ในสมัยพุทธกาลทำวสัฏฐะเป็นต้นได้เปล่งอุทานคำนี้เพื่อนอบน้อมพระพุทธเจ้า

บางอาจารย์มีมติว่า เทพ ๕ ตนกล่าวบทนี้เป็นเบื้องแรก คือ สاداتา-
คิริเทพกล่าวว่า นะโม อสุรินทราหูกล่าวว่า ตัสสะ ท้าวจาตุมหาราชกล่าวว่า
ภะคะวะโต ท้าวสักกเทวราชกล่าวว่า อะระหะโต ท้าวมหาพรหมกล่าวว่า สัมมา-
สัมพุทธัสสะ ดังคัมภีร์ตถะและกัจจายนเภทฎีกาใหม่กล่าวว่า

สาดาคิริ นโม ยบุโข

ตสฺส จ อสุรินทโก

ภควโต มหาราช

สกุโก จ อรหโต ตถา

สมมาสมพุทธ พุรหฺมา จ

เอเต ปญฺจ ปตฺถุจฺจิตา.^๒

อย่างไรก็ตาม บัณฑิตทั้งหลายไม่ยอมรับความเห็นนี้ เพราะไม่มีหลักฐาน
อ้างอิงในพระบาลีและอรรถกถา ทั้งในพระบาลีก็ปรากฏว่าเป็นคำอุทานที่บุคคลคน
เดียวเปล่งออก^๓ อีกทั้งชื่อว่า สาดาคิริ ก็ไม่ถูกต้อง แต่ชื่อที่ถูกต้องคือ สาดาคิริ

ไตรสรณคมน์

พุทฺธัง สาระณัง คัจฉามิ.

ข้าพเจ้าขอถึงพระพุทฺธเจ้าเป็นที่พึ่ง

ธัมมัง สาระณัง คัจฉามิ.

ข้าพเจ้าขอถึงพระธรรมเป็นที่พึ่ง

สังฆัง สาระณัง คัจฉามิ.

ข้าพเจ้าขอถึงพระอริยสงฆ์เป็นที่พึ่ง

ทุติยัมปิ พุทฺธัง สาระณัง คัจฉามิ.

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้าขอถึงพระพุทฺธเจ้าเป็นที่พึ่ง

ทุติยัมปิ ธัมมัง สาระณัง คัจฉามิ.

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้าขอถึงพระธรรมเป็นที่พึ่ง

ทุติยัมปิ สังฆัง สาระณัง คัจฉามิ.

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้าขอถึงพระอริยสงฆ์เป็นที่พึ่ง

ตะติยัมปิ พุทฺธัง สาระณัง คัจฉามิ.

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้าขอถึงพระพุทฺธเจ้าเป็นที่พึ่ง

ตะติยัมปิ ธัมมัง สาระณัง คัจฉามิ.

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้าขอถึงพระธรรมเป็นที่พึ่ง

ตะติยัมปิ สังฆัง สาระณัง คัจฉามิ.

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้าขอถึงพระอริยสงฆ์เป็นที่พึ่ง

ไตรสรณคมน์ คือ การเข้าถึงพระรัตนตรัยว่าเป็นที่พึ่ง ผู้ที่จะปฎิญาณตนว่าเป็นชาวพุทธต้องกล่าวคำนี้ การกล่าวสามครั้งในที่นี้เป็นการย้ำความซึ่งเป็นประเพณีของชาวอินเดียในสมัยก่อน เหมือนกับการกล่าวบทมนมัสการสามครั้ง บางท่านมีมติว่า “การกล่าวบทมนมัสการสามครั้งนั้น เพื่อให้บรรลุนิคมสมาธิ อุปะการสมาธิ และอัปปนาสมาธิตามลำดับ” ความเห็นนี้ไม่ตรงตามคัมภีร์วิสุทธิมรรค^๕ ที่แสดงว่าพุทธานุสติกรรมฐานไม่อาจก่อให้เกิดอัปปนาสมาธิได้

สมาทานศีล ๕

ปาณาติปาตา เวระมะณีสิกขาปะทัง^๕ สะมาதியามิ.

ข้าพเจ้าขอสมาทานสิกขาบท ที่งดเว้นจากการฆ่าสัตว์

อะทินนาทานา เวระมะณีสิกขาปะทัง สะมาதியามิ.

ข้าพเจ้าขอสมาทานสิกขาบท ที่งดเว้นจากการลักทรัพย์

กาเมสุมิฉาจารา เวระมะณีสิกขาปะทัง สะมาதியามิ.

ข้าพเจ้าขอสมาทานสิกขาบท ที่งดเว้นจากการประพฤติดุ

ศีลในกาม

มุสาวาทา เวระมะณีสิกขาปะทัง สะมาதியามิ.

ข้าพเจ้าขอสมาทานสิกขาบท ที่งดเว้นจากการพูดเท็จ

สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานา เวระมะณีสิกขาปะทัง สะมาதியามิ.

ข้าพเจ้าขอสมาทานสิกขาบท ที่งดเว้นจากการดื่มของเมา
คือสุราเมรัย อันเป็นเหตุแห่งความประมาท

การสมาทานศีลที่กล่าวในที่นี้ เป็นการสมาทานแยกทีละสิกขาบท แต่ผู้สมาทานอาจสมาทานรวมว่า ปัญจกะสมันนาจะตัง สีลัง สะมาதியามิ (ข้าพเจ้าขอสมาทานศีลที่ประกอบด้วยองค์ห้า) ในเรื่องนี้พระอรรถกถาจารย์ ได้แสดงมติของอาจารย์บางท่านว่า “ในการสมาทานรวมนี้ ถ้าผิดศีลข้อใดข้อหนึ่ง นับว่าศีลข้ออื่นได้ขาดด้วย เพราะเจตนาจะเว้นเกิดครั้งเดียวในเวลาสมาทาน แต่ในการสมาทานแยกกัน ถ้าผิดศีลข้อใดข้อหนึ่ง นับว่าศีลข้อนั้นขาด ศีลข้ออื่นไม่ขาด เพราะเจตนาจะเว้นเกิดห้าครั้งในเวลาสมาทาน”^๖

ผู้เข้าถึงพระรัตนตรัยว่าเป็นที่พึ่งโดยกล่าวว่า พุทธัง ธรรมัง อังคะมิตินัง เป็นต้นแล้ว อาจไม่ต้องสมาทานศีลอีก เพราะจัดว่าถือศีลแล้วด้วยความเลื่อมใสที่เกิดขึ้นในขณะนั้น เนื่องจากศีลมี ๕ ประเภทตามที่กล่าวในเนตติปกรณ์^๗ คือ

๑. ปกตศีล ศีลโดยปกติ คือ ศีลที่บุคคลรักษาโดยมิได้สมาทาน ด้วยเห็นว่า ศีล ๕ เป็นปกติของชาวโลก ไม่ว่าจะสมาทานหรือไม่ก็ตาม ถ้ามองเว้นจากการผิดศีล ย่อมได้รับผลดี ถ้าวางละเมิดก็ได้รับผลไม่ดี

๒. สมาทานศีล ศีลที่บุคคลตั้งใจสมาทานด้วยตนเอง

๓. จิตตปสาทะ ความผ่องใสแห่งจิต คือ ศีลที่เกิดขึ้นในขณะที่ฟังธรรม เป็นต้น ซึ่งจิตผ่องใสปราศจากนิวรณ์

๔. สมณะ ศีลที่เกิดขึ้นในขณะที่เจริญสมณภาวนา

๕. วิปัสสนา ศีลที่เกิดขึ้นในขณะที่เจริญวิปัสสนาภาวนา

ในสมัยพุทธกาลมีบางคนที่มีได้รักษาศีลมาก่อน เช่น สันตติอำมาตย์ ที่เมาสุราก่อนจะมาฟังธรรม แต่ท่านได้บรรลุธรรมในขณะที่ฟัง เพราะจัดว่าได้รักษาศีลในขณะที่เจริญวิปัสสนาภาวนาเมื่อฟังธรรมนั่นเอง

ตำนานชุมนุมเทวดา

บทสวดชุมนุมเทวดา กล่าวถึงการอัญเชิญเทวดามาประชุมฟังพระปริตรที่จะสวด แสดงไมตรีจิตหวังให้เทวดามีสุข ปราศจากทุกข์ และขอให้เทวดาคุ้มครองชาวโลกให้พ้นภัย บทสวดนี้เป็นบทที่โบราณจารย์ประพันธ์ขึ้น คาทาที่ ๑ ไม่มีปรากฏในคัมภีร์ปริตตฎีกาที่พระเตโชที่ปเถระรรจนาในสมัยอังวะ พ.ศ. ๒๑๕๓ เพราะคัมภีร์นั้นได้อธิบายความตั้งแต่ประโยคที่ ๒ ดังนั้น จึงสันนิษฐานว่า คาทาแรกได้รับการประพันธ์ขึ้นหลัง พ.ศ. ๒๑๕๓ ผู้รู้บางท่านกล่าวว่า คาทาเหล่านี้ประพันธ์ที่ประเทศศรีลังกา โดยพระอรหันต์ผู้พำนักอยู่ในนิกายมหารวิหาร^๘

ในบทสวดมนต์ฉบับไทยและฉบับพม่า^๙ มีคาถาชุมนุมเทวดาอีกบทหนึ่ง ดังนี้ว่า

เย สนฺตา สนฺตจิตฺตา, ติสฺรณฺสรณฺา, เอตฺถ โลกนฺตเร วา
 ภูมฺมาภูมฺมา จ เทวา, คุณฺคณฺคณฺ, พฺยาธุวฺภา สพุพฺกาลํ
 เอเต อายนฺตุ เทวา, วรกนฺกมเย, เมรุราเช วสนฺโต
 สนฺโต สนฺโตสเหตฺ, มุนีวรวจฺ, โสตุมคฺคํ สมคฺคํ.

ทวยเทพเหล่าใดในโลกนี้หรือโลกอื่น ผู้อาศัยอยู่ใน
 ปฐพีและอากาศ ผู้เป็นสัตบุรุษมีจิตสงบ มีพระไตรรัตน์เป็น
 ที่พึ่ง ผู้ชวนช่วยในการบรรลुकุณธรรมทั้งหลายตลอดกาล
 ทุกเมื่อ ขออัญเชิญเทวดาเหล่านั้นพร้อมทั้งพระอินทร์ผู้เป็น
 สัตบุรุษ ประทับอยู่เหนือเขาพระสุเมรุอันประดับด้วยทองคำ
 งามสง่า โปรดมาฟังคำสอนอันประเสริฐของพระจอมมุนี
 โดยพร้อมเพรียงกัน

ชุมนุมเทวดา

๑. สมนันตา จักกะวาฬเสฏฐิ อัตราคัจฉันตุ เทเวตา
 สัทธัมมัง มุนิราชัสสะ สุนันตุ สัคคะโมกขะกัง.

ขออัญเชิญเทวดาในจักรวาลทั้งหลายโดยรอบมาสู่สถานที่นี้
 พังพระสัทธรรมของพระจอมมุนี ซึ่งชี้ทางสวรรค์และนิพพาน

๒. ธัมมัสสะวะนะกาโล อะยัง ภะทันตา.

ท่านผู้เจริญทั้งหลาย กาลนี้เป็นกาลฟังธรรม

[๓ ครั้ง]

๓. สัพเพสสุ จักกะวาฬเสฏฐิ ยักขา เทวา จะ พุรัมมะโน
 ยัง อัมเหติ กะตัง ปุณฺณัง สัพพะสัมปัตติสาระกัง.

๔. สัพเพ ตัง อะนุโมทิตฺวา สมะคคา สาสะเน ระตา
 ปะมาทะระหิตา โหนตุ อารักขาสู วิเสสะโต.

ขออัญเชิญยักข์ เทวดา พรหมทั่วทุกจักรวาล ร่วมอนุโมทนา
 บุญที่เราได้กระทำ ที่สามารถยังสิ่งทั้งปวงให้สำเร็จได้ ขอท่าน
 เหล่านั้นจงเป็นผู้สมานฉันท์ยินดีในพระศาสนาและเป็นผู้ไม่ประมาท
 ตั้งใจปกป้องรักษา [ชาวโลก] เกิด

๕. สาสะนัสสะ จะ โลกัสสะ วุฑฺฒิ^๑ ภาวะตุ สัพพะทา
 สาสะนัมปิ จะ โลกัญจะ เทวา รักษันตุ สัพพะทา.

ขอความเจริญจงมีแก่พระศาสนาและชาวโลกเสมอ ขอเทวดา
 จงรักษาพระศาสนาและชาวโลกเสมอเกิด

๖. สัทธิง โหนตุ สุขี สัพเพ ปะริวาเรหิ อัตตะโน
 อะนีมา สุขะนา โหนตุ สะหะ สัพเพหิ ญาติภิ.

ขอท่านทั้งปวงเหล่านั้นพร้อมหมู่ญาติทั้งหมดและบริวาร
 ของตน จงเป็นผู้มีความสุข ปราศจากทุกข์ และมีใจเบิกบานเถิด

๗. ราชะโต วา โจระโต วา มะนุสสะโต วา อะมะนุสสะโต วา
 อัคคิโต วา อุทะกะโต วา ปิสาจะโต วา ขาณุกะโต วา กัณฐะกะโต
 วา นักขัตตะโต วา ชะนะปะทะโรคะโต วา อะสัทธัมมะโต วา
 อะสัททิกุญฺฐิโต^{๑๑} วา อะสัปปริสะโต วา จัณเฑาะ หัตถิ อัสสะ มิคะ-
 โคณะ กุกกุระ อะหิ วิจฉิกะ มะณิสัปปะ ทีปิ อัจฉะ ตะรัจฉะ สุกะระ-
 มะหิงสะ ยักขะ รักขะสาทีหิ^{๑๒} นานาภะยะโต วา นานาโรคะโต วา
 นานาอุปัฏฐะวะโต วา อารักขัง คัณหันตุ.

ขอชาวโลกจงได้รับการคุ้มครองจากอันตรายที่เกิดจากผู้
 ปกครองประเทศ โจร มนุษย์ อมนุษย์ ไฟ น้ำ ปิศาจ ต่อไม้ หนาม
 เคราะห์ร้าย โรคระบาดในถิ่นมนุษย์ ความประพฤติของคนทราม
 ความเห็นผิด คนร้าย โรคภัย และอุปัทวะต่างๆ อันเกิดจากข้าง ม้า
 กวาง วัว สุนัข งู แมงป่อง งูเขียว เสือดาว หมี หมาป่า หมู กระบือ
 ยักษ์ และรากษสที่ดุร้าย เป็นต้น

พระพุทธคุณ

อิติปิ โส ภะคะวา

แม้เพราะเหตุนี้ พระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น

อะระหัง,

เป็นผู้ไกลจากกิเลส

สัมมาสัมพุทธโธ,

ตรัสรู้ชอบด้วยพระองค์เอง

วิชชาจะระณะสัมปันโน,

ถึงพร้อมด้วยความรู้และความประพฤติ

สุคะโต,

เป็นผู้เสด็จไปดีแล้ว

โลกะวิทู,

ทรงรู้แจ้งโลก

อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ,

ทรงเป็นสารถิ์ฝึกบุคคลที่ควรฝึก ไม่มีใครยิ่งกว่า

สัตถา เทวะมะนุสสาณัง,

ทรงเป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย

พุทฺธ,

ทรงเป็นผู้รู้แจ้ง

ภะคะวา.

ทรงเป็นผู้อธิบายธรรม

พระผู้มีพระภาค คือ พระผู้มีภาคธรรมหรือบุญฤทธิ์ ๖ อย่าง อันได้แก่
อิสรียะ คือ การควบคุมจิต, รัम्मะ คือ โลกุตระธรรม ๙, ยสะ คือ เกียรติยศ,
สิริ คือ สิริมงคลทางพระวรกาย, กามะ คือ ความสำเร็จสมประสงค์ และปัตตะ
คือ ความอุตสาหะ^{๑๓}

พระธรรมคุณ

สวากขาโต ภะคะวะตา รัम्मโม.

พระธรรม อันพระผู้มีพระภาคตรัสไว้ดีแล้ว

สันติภูจฺจโก,

เป็นธรรมที่เห็นได้ด้วยตนเอง

อะกาลิโก,

ไม่ขึ้นกับกาล

เอหิภัสสจฺจโก,

เป็นธรรมที่ควรมาดู

โอปะนะยโก,

ควรน้อมมาปฏิบัติ

ปัจจัยตั้ง เวทิตัพโพ วิญญูหิ.

เป็นธรรมที่วิญญูชนพึงรู้ได้เฉพาะตน

พระธรรมอันพระผู้มีพระภาคตรัสดีแล้ว คือ มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ และปริยัติธรรม ๑ เป็นธรรมที่ไพเราะโดยอรรถและพยัญชนะในเบื้องต้น ท่ามกลาง และที่สุด; พระธรรมที่เห็นได้ด้วยตนเอง คือ โลกุตระธรรม ๙ ได้แก่ มรรค ๔ ผล ๔ และนิพพาน ๑; พระธรรมที่ไม่ขึ้นกับกาล คือ มรรค ๔ ที่ส่งผลทันที; พระธรรมที่ควรมาดู ควรน้อมมาปฏิบัติ และวิญญูชนพึงรู้ได้เฉพาะตน คือ โลกุตระธรรม ๙^{๑๔}

พระสังฆคณ

สุปะฏิปันโน ภาวะะโต สาวะกะสังโฆ.

พระอริยสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาค เป็นผู้ปฏิบัติดี
[ตามพระพุทธรพจน์]

อุชุปะฏิปันโน ภาวะะโต สาวะกะสังโฆ.

พระอริยสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาค เป็นผู้ปฏิบัติ
ตรง [ตามมัชฌิมาปฎิปทา]

ญาเยปะฏิปันโน ภาคะวะโต สาวะกะสังโฆ.

พระอริยสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาค เป็นผู้ปฏิบัติ
เพื่อพระนิพพาน

สามีจิปะฏิปันโน ภาคะวะโต สาวะกะสังโฆ.

พระอริยสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาค เป็นผู้ปฏิบัติ
ที่ควรนับถือ

ยะทิทัง จัตตาริ ปุริสะยุคานิ อัฏฐะ ปุริสะปุคคะลา,

ท่านเหล่านั้น คือบุรุษ ๔ คู่ กล่าวคือ พระอริยบุคคล
๘ จำพวก

เอสะ ภาคะวะโต สาวะกะสังโฆ.

นี้แหละพระอริยสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาค

อาหุเนยโย,

ผู้ควรรับสักการะ

ปาหุเนยโย,

ผู้ควรแก่ของต้อนรับ

ทักขิณเยโย,

ผู้ควรรับทักษิณาทาน

อัญชะลิกระณีโย,

ผู้ควรอัญชลีกรรม

อะนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสะ.

เป็นนาบุญอันประเสริฐของโลก

ตำนานเมตตปริตร

เมตตปริตร คือ ปริตรที่กล่าวถึงการเจริญเมตตา มีประวัติว่า สมัยหนึ่ง เมื่อพระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่วัดพระเชตวัน กรุงสาวัตถี มีภิกษุ ๕๐๐ รูป เรียนกรรมฐานจากพระพุทธองค์แล้วเดินทางไปแสวงหาสถานที่ปฏิบัติธรรม พวกท่านได้มาถึงไพรสณฑ์แห่งหนึ่ง ประจักษ์เห็นว่าสถานที่นี้เหมาะสมแก่การเจริญสมณธรรม จึงตกลงใจอยู่จำพรรษาในที่นั้น ชาวบ้านก็มีจิตศรัทธาสร้างกุฏิถวายให้พำนักอุปละหนึ่งหลัง และอุปฐากด้วยปัจจัยสี่มิให้ขาดแคลน

เมื่อฝนตกพวกท่านจะเจริญกรรมฐานในกุฏิ ครั้นฝนไม่ตกก็จะมาปฏิบัติที่โคนไม้ รุกขเทวดาผู้สิงสถิตอยู่ที่ต้นไม้ไม่สามารถอยู่ในวิมานได้ เพราะผู้ทรงศีลมาอยู่ได้วิมานของตน จึงต้องพาบุตรธิดาลงมาอยู่บนพื้น ในเบื้องต้นคิดว่าพวกภิกษุคงจะอยู่ชั่วคราว ก็ทนรอสังเกตอยู่หลายวัน แต่เมื่อรู้ว่ามาจำพรรษาตลอดไตรมาส จึงเกิดความไม่พอใจ คิดจะขับไล่ให้กลับไปในระหว่างพรรษา ฉะนั้น จึงพยายามหลอกหลอนด้วยวิธีต่างๆ เช่น สาดเปรตรูปร่างที่น่ากลัว ร้องเสียงโหยหวน ทำให้ได้รับกลิ่นเหม็นต่างๆ

พวกภิกษุหวาดหวั่นตกใจต่ออารมณ์ที่น่ากลัวเหล่านั้น ไม่สามารถจะปฏิบัติธรรมได้โดยสะดวก จึงปรึกษากันว่าพวกเราไม่ควรจะอยู่ในสถานที่นี้ แต่ควรที่จะกลับไปจำพรรษาหลังในสถานที่อื่น และได้เดินทางกลับโดยไม่บอกลา

ชาวบ้าน เมื่อมาถึงวัดพระเชตะวันได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าแล้วกราบทูลเรื่องนี้ แต่พระพุทธองค์ทรงเล็งเห็นว่าสถานที่เดิมเหมาะสมกับภิกษุเหล่านั้นมากกว่าที่อื่น จึงทรงแนะนำให้พวกท่านกลับไปสถานที่นั้น พร้อมกับตรัสสอนเมตตปริตร เพื่อเจริญเมตตาแก่รุกขเทวดา

เมื่อพวกภิกษุได้เรียนเมตตปริตรจากพระพุทธเจ้าแล้ว จึงเดินทางกลับไปยังสถานที่เดิม ก่อนจะเข้าสู่ราวป่า พวกท่านได้เจริญเมตตาโดยสรวาย พระปริตรนี้ อานุภาพแห่งเมตตาทำให้รุกขเทวดามีจิตอ่อนโยน มีไมตรี จึงไม่เบียดเบียนเหมือนก่อน ทั้งยังช่วยปรนนิบัติและคุ้มครองภัยอื่นๆ อีกด้วย ภิกษุเหล่านั้นได้พากันเจริญเมตตาภาวนา แล้วเจริญวิปัสสนาภาวนาต่อมา โดยใช้เมตตาเป็นบาทฐานเจริญวิปัสสนา ทุกรูปได้บรรลุอรหัตผลภายในพรรษานั้น^{๑๕}

เมตตปริตรในหนังสือนี้มีข้อความต่างจากบทสวดมนต์ฉบับไทยและฉบับสิงหลในบางที่ โดยผู้แปลเลือกใช้ฉบับพม่าที่เรียกว่า ฉบับฉัฏฐสังคีติ (ฉบับสังคายนาครั้งที่ ๖) ซึ่งเป็นฉบับที่พระภิกษุในนิกายเถรวาท ๕ ประเทศ คือ ไทย ลังกา พม่า ลาว และเขมร ได้ร่วมกันสังคายนาที่ประเทศสหภาพพม่าเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ และมีมติเป็นสมานฉันท์ร่วมกัน

เมตตปริตรนี้เป็นคิตติกาที่จัดอยู่ในหมวดมาตราพฤติ ฉบับพม่าเป็นฉบับที่ถูกต้องตามกฎหมายนั้น แต่ฉบับไทยกับฉบับสิงหลไม่ตรงตามฉันทลักษณ์ และหลักไวยากรณ์บาลี (ดูคำอธิบายในบทเพิ่มเติมท้ายเล่ม) อนึ่ง ท่านอาจารย์ธัมมานันทมหาเถระ อัครมหาบัณฑิต เจ้าอาวาสวัดท่ามะโอ จังหวัดลำปาง ได้เล่าว่า แม้พระเถระชาวสิงหลผู้เชี่ยวชาญภาษาบาลี คือท่านพระพุทธทัตตะเถระ อัครมหาบัณฑิต วัดอัคคาราม จังหวัดบาลังโกดา ประเทศศรีลังกา ก็เคยปรารภเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๖ กับท่านอาจารย์ว่า เมตตปริตรฉบับพม่าถูกต้องกว่าฉบับอื่นๆ

บทחדเมตตปริตร

๑. ยัสสานุภาวะโต ยักขา เนวะ ทัสเสนติ ภิงสะนัง
 ยัมहि เจวานุญฺชนโต รัตตินทิวะมะตันทิตโต.
๒. สุขัง สุปะติ สุตโต จะ ปาปัง กิณฺณจิ นะ ปัสสะติ
 เอวะมาทิกุณฺเฏตัง ประริตตัง ตัง ภะณามะ เห.^{๑๖}

เหล่าเทวดาย่อมไม่แสดงสิ่งที่น่ากลัว เพราะอาณูภาพของพระปริตรใด อนึ่ง บุคคลผู้ไม่เกียจคร้าน เจริญพระปริตรใด ทั้งกลางวันและกลางคืน ย่อมหลับสบาย เมื่อหลับย่อมไม่ฝันร้าย ขอเราทั้งหลายจงร่วมกันสวดพระปริตรนั้น อันประกอบด้วยคุณอย่างนี้เป็นต้นเถิด

๑. เมตตปริตร

๑. กระระณียะมัตถะกุสะเลนะ
 ยันตะ สันตัง ปะทัง อะภิสะเมจจะ
 สักโก อุชฺฐ จะ สุหุชฺฐ จะ
 สุวะโจ จัสสะ มุฑฺฑ อะนะติมานี.

ภิกษุผู้ฉลาดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ประสงค์จะบรรลุแดนสงบ พึงอบรมสิกขาสาม ภิกษุนั้นพึงเป็นผู้อาจหาญ เป็นคนตรง แน่วแน่ ว่องไว อ่อนโยน ไม่ถือตัว

๒. สันตฺสสะโก จะ สุภาโร จะ
 อัปปะกัจโจ จะ สัลลหุกะวุตติ
 สันตินทริโย จะ นิปะโก จะ
 อัปปะคัพโโก กุเลสฺสวะนะนุคิทธิ.

พึงเป็นผู้สันโดษ เลี้ยงง่าย มีกิจธุระน้อย ดำเนินชีวิตเรียบง่าย
 มีอินทรีย์สงบ มีปัญญารักษาดน มีการสำรวมกายวาจาใจ ไม่พัวพัน
 กับสกุลทั้งหลาย

๓. นะ จะ ขุททะมาจะเร กิณฺณจิ
 เยนะ วิณฺณญฺ ปะเร อุปะวะเทยยฺ
 สุชินโน วะ เขมิโน โหนดุ
 สัพพะสัตตา ภาวันตุ สุขิตตฺตา.

ไม่พึงประพฤตสิ่งเล็กน้อยอะไรๆ ที่จะเป็นเหตุให้ผู้รู้ตำหนิ
 [พึงแผ่เมตตาว่า] ขอสัตว์ทั้งปวง จงเป็นผู้มีความสุขกาย สุขใจ
 ปลอดจากภัยทั้งปวงเถิด

๔. เย เกจิ ปาณะภูตตฺถิ
 ตะสา วา ถาวะรา วะนะวะเสสา
 ทีฆา วา เย วะ มะหันตา
 มัชฌิมา รัสสะกา อะณุกะถุลา.

สัตว์ทั้งหลายที่มีความหวาดกลัวก็ดี ที่มั่นคงก็ดี ทั้งหมด
 ทั้งที่มีกายยาว ใหญ่ ปานกลาง สั้น ละเอียดย หรือหยาบ

๕. ทิฏฐา วา เย วะ อะทิฏฐา
 เย วะ ทูเร วะสันติ อะวิทูเร
 ภูตา วะ สัมมะเวสี วะ
 สัพพะสัตตตา ภาวันตุ สุขัตตตา.

ทั้งที่เคยเห็นหรือไม่เคยเห็น อยู่ไกลหรือใกล้ ที่เกิดแล้ว
 หรือที่กำลังแสวงหาที่เกิด^๓ สัตว์ทั้งปวงเหล่านั้น จงมีความสุขกาย
 สุขใจเถิด

๖. นะ ปะโร ปะรัง นิคุพเพละ
 นาติมัญญะละ กัตตะจิ นะ กัญจิ
 พยาโรสะนา ปะฏิฆะสัณญะ
 นาญญะมัญญัสสะ ทุกขะมิจเฉยยะ.

บุคคลไม่พึงหลอกลวงกัน ไม่พึงดูหมิ่นใครในที่ไหน ไม่พึง
 ประารถนาทุกข์แก่กันและกัน ด้วยการเบียดเบียน หรือด้วยใจมุ่งร้าย

๗. มาตา ยะถา นิยัง ปุตตะ-
 มายุสา เอกะปุตตะมะนุรักเข
 เอวัมปิ สัพพะภูเตสุ
 มานะสัง ภาวะเย อะปะริมาณัง.

มารดาถนอมบุตรคนเดียวของตนด้วยชีวิต ฉันทใด บุคคล
 พึงเจริญเมตตาจิตไม่มีประมาณในสัตว์ทั้งปวง ฉันทนั้น

๘. เมตตัญจะ สัพพะโลกัสมิ
 มานะสัง ภาวะเย อะปะริมาณัง

อุทัง อะโธ จะ ติริยัญจะ

อะสัมพารัง อะเวระมะสะปัตตัง.

บุคคลพึงเจริญเมตตาจิต อันไม่มีประมาณ ไม่มีขอบเขต
ไม่มีเวร ไม่มีศัตรู ในสัตว์โลกทั้งหมด ทั้งในรูปภูมิเบื้องบน รูปภูมิ
เบื้องกลาง และกามาวจรภูมิเบื้องต่ำ

๙. ติฏฐัง จะรัง นิสินโน ะ

สะยาโน ยาวะตาสสะ วิตะมิตโธ

เอตัง สะติง อะริฏฺเฐยยะ

พรัหฺมะเมตัง วิหาระมิธะ มาหุ.

เมื่อยืน เดิน นั่ง หรือนอน พึงเป็นผู้ปราศจากความง่วง
ตั้งสติอย่างนี้ไว้ พระพุทธเจ้าทั้งหลายตรัสการปฏิบัติเช่นนี้ว่าเป็น
ความประพฤติดันประเสริฐในพระศาสนา

๑๐. ทิฏฺฐิญจะ อะนุปะคัมมะ

สีละวา ทัสสะเนนะ สัมปันโน

กาเมสุ วิเนยยะ เคธัง

นะ หิ ชาตคัคพะเสยยะ ปุณะเรติ.

บุคคลผู้นั้นจะไม่กล่าวร้ายความเห็นผิด เป็นผู้บริบูรณ์
ด้วยศีล ถึงพร้อมด้วยความเห็นชอบ เมื่อขจัดความยินดีในกาม
ได้แล้ว ย่อมไม่เข้าถึงการเกิดในครรภ์อีกอย่างแน่นอน

ตำนานชั้นนพปรีตร

ชั้นนพปรีตร คือ พระปรีตรที่กล่าวถึงการเจริญเมตตาแก่พญางูทั้ง ๔ ตระกูล และเจริญเมตตาแก่สรรพสัตว์ มีประวัติว่า เมื่อพระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่วัดพระเชตุวัน กรุงสาวัตถี มีภิกษุรูปหนึ่งถูกงูกัด เหล่าภิกษุได้กราบทูลความนี้แต่พระพุทธองค์ พระองค์ตรัสว่า ภิกษุนั้นถูกงูกัดเพราะไม่ได้แผ่เมตตาแก่พญางูทั้ง ๔ ตระกูล ผู้แผ่เมตตาแก่พญางูเหล่านั้นจะไม่ถูกงูกัด แล้วตรัสสอนให้แผ่เมตตาแก่พญางูทั้ง ๔ ตระกูล คือ งูตระกูลวิรูปักษ์ งูตระกูลเอราบถ งูตระกูลฉัพพยาบุตร และงูตระกูลกัณหาโคตม^{๑๘}

ในอรรถกถาชาดก^{๑๙} มีประวัติดังนี้ เมื่อภิกษุรูปหนึ่งถูกงูกัด พระพุทธเจ้าตรัสว่าเราเคยสอนชั้นนพปรีตรในขณะที่ยังเป็นพระโพธิสัตว์อยู่ คือ เมื่อพระองค์เสวยพระชาติเป็นฤๅษีที่ป่าหิมพานต์ ได้พำนักอยู่ร่วมกับฤๅษีจำนวนมาก ในขณะนั้นมีฤๅษีตนหนึ่งถูกงูกัดเสียชีวิต จึงสอนชั้นนพปรีตรแก่พวกฤๅษีเพื่อป้องกันภัยจากอสรพิษ

บทขัดชั้นนพปรีตร

๑. สัพพาสีวิสะชาตินัง ทิพพะมันตาคะทัง วียะ
ยัง นาเสติ วิสัง โฆรัง เสสัญจาปี ปะริสสะยัง.
๒. อาณาเขตตัมहि สัพพัตถะ สัพพะทา สัพพะปาณินัง
สัพพะโสปี นิวาเรติ ปะริตตัง ตัง ภาณามะ เห.

พระปริตรย่อมป้องกันพิษและอันตรายอื่นๆ ของสัตว์ทั้งปวง
ได้ตลอดเขตแห่งอำนาจทุกแห่งเสมอ เหมือนทิพยมนต์และโอสถทิพย์
ที่ขจัดพิษร้ายของอสรพิษทั้งปวง ขอเราทั้งหลายจงร่วมกันสวด
พระปริตรนั้นเถิด

๒. ชันธปริตร

๑. วิรูปักเขหิ เม เมตตัง เมตตัง เอราปะเถหิ เม
 ฉัพฺยาปุตเตหิ เม เมตตัง เมตตัง กัณหาโคตมะเกหิ จะ.

ข้าพเจ้าขอแผ่เมตตาจิตในงูตระกูลวิรูปักษ์ ข้าพเจ้าขอแผ่
เมตตาจิตในงูตระกูลเอราบถ ข้าพเจ้าขอแผ่เมตตาจิตในงูตระกูล
ฉัพฺยาบุตร ข้าพเจ้าขอแผ่เมตตาจิตในงูตระกูลกัณหาโคตม

๒. อะปาทะเกหิ เม เมตตัง เมตตัง ทวิปาทะเกหิ ๒๐ เม
 จะตูปปะเทหิ เม เมตตัง เมตตัง พะหุปปะเทหิ เม.

ข้าพเจ้าขอแผ่เมตตาจิตในสัตว์ไม่มีเท้า ข้าพเจ้าขอแผ่
เมตตาจิตในสัตว์สองเท้า ข้าพเจ้าขอแผ่เมตตาจิตในสัตว์สี่เท้า
ข้าพเจ้าขอแผ่เมตตาจิตในสัตว์ที่มีเท้ามาก

๓. มา มัง อะปาทะโก หิงสิ มา มัง หิงสิ ทวิปาทะโก
 มา มัง จะตูปปะโท หิงสิ มา มัง หิงสิ พะหุปปะโท.

สัตว์ที่ไม่มีเท้าอย่าได้เบียดเบียนข้าพเจ้า สัตว์ที่มีสองเท้า
อย่าได้เบียดเบียนข้าพเจ้า สัตว์ที่มีสี่เท้าอย่าได้เบียดเบียนข้าพเจ้า
และสัตว์ที่มีเท้ามากอย่าได้เบียดเบียนข้าพเจ้า

๔. สัพเพ สัตตา สัพเพ ปาณา สัพเพ ภูตา จะ เกวะลา
 สัพเพ ภัทธานิ ปัสสันตุ มา กัญจิ^{๒๑}ปาปะมาคะมา.

ขอสัตว์ทั้งปวง ปราณชาติทั้งปวง สัตว์ที่เกิดแล้วทั้งปวง
 ทั้งหมดจงประสบความเจริญทุกผู้ ขอความทุกข์อย่าได้เข้าถึง
 ใครๆ เลย

๕. อัปปะมาโน พุทฺโธ, อัปปะมาโน ัมโม,
 อัปปะมาโน สังโฆ, ปะमाणะวันตานิ สะรีสะปานิ,
 อะหิ วิจณิกะ สะตะปะที- อุณณะนาภิ สะระพฺพ มุสิกา.^{๒๒}

พระพุทธเจ้าทรงพระคุณหาประมาณมิได้ พระธรรมทรง
 พระคุณหาประมาณมิได้ พระอริยสงฆ์ทรงพระคุณหาประมาณมิได้
 แต่สัตว์เลื้อยคลานคือ งู แมงป่อง ตะขาบ แมงมุม ตั๊กแตน และหนู
 เป็นสัตว์ที่ประมาณได้

๖. กะตา เม รักษา. กะตัง เม ปะริตตัง. ปะฏิกกะมันตุ
 ภูตานิ. โสหัง นะโม ภาคะวะโต, นะโม สัตตันนัง สัมมาสัมพุทธานัง.

ข้าพเจ้าได้คุ้มครองตนแล้ว ข้าพเจ้าได้ป้องกันตนแล้ว
 เหล่าสัตว์จงหลีกไป ข้าพเจ้าขอนอบน้อมพระผู้มีพระภาค
 ขอนอบน้อมพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้ง ๗ พระองค์

ตำนานโมรปริตร

โมรปริตร คือ ปริตรของนกยูง เป็นพระปริตรที่กล่าวถึงคุณของพระพุทธเจ้า แล้วน้อมพระพุทธคุณมาพิทักษ์คุ้มครองให้มีความสวัสดิ มีประวัติว่า สมัยหนึ่ง ครั้นพระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นนกยูงทอง อาศัยอยู่บนเขาทัศนทกหรือภูบรรพต ในป่าหิมพานต์ พระโพธิสัตว์ได้เพ่งดูพระอาทิตย์ในเวลาพระอาทิตย์อุทัย แล้วรำยมนต์สาธยายสองคาถาแรกว่า อุเทตะยััง เป็นต้น แล้วจึงออกแสวงหาอาหาร ครั้นกลับจากการแสวงหาอาหารในเวลาพระอาทิตย์อัสดง ก็เพ่งดูพระอาทิตย์พร้อมกับรำยมนต์สาธยายสองคาถาหลังว่า อะเปตะยััง เป็นต้น นกยูงทองจึงแคล้วคลาดจากอันตรายทุกอย่างด้วยมนต์บทนี้

วันหนึ่งพราณป่าจากหมู่บ้านใกล้เมืองพาราณสีได้พบนกยูงทองโดยบังเอิญ จึงบอกความนั้นแก่บุตรของตน ขณะนั้นพระนางเขมาเทวีมีเหสีพระเจ้าพาราณสีทรงพระสุบินว่า พระนางเห็นนกยูงทองแสดงธรรมอยู่ จึงกราบทูลพระสวามีว่า ทรงประสงค์จะฟังธรรมของนกยูงทอง ท้าวเธอจึงรับสั่งให้พราณป่าสืบหา พราณป่าที่เคยได้ยินคำบอกเล่าของบิดาได้มากราบทูลว่า นกยูงทองมีอยู่จริงที่เขาทัศนทกหรือภูบรรพต ท้าวเธอจึงทรงมอบหมายให้เขาจับนกยูงทองมาถวาย

พราณป่าคนนั้นได้เดินทางไปป่าหิมพานต์ แล้ววางบ่วงดักนกยูงทองไว้ทุกแห่งในที่แสวงหาอาหาร แม้เวลาผ่านไปถึง ๗ ปีเขาก็ยังจับไม่ได้ เพราะนกยูงทองแคล้วคลาดบ้าง บ่วงไม่แล่นบ้าง จนในที่สุดต้องเสียชีวิตอยู่ในป่านั้น ฝ่ายพระนางเขมาเทวีก็ทรงประชวรสิ้นพระชนม์ เพราะเสียพระทัยที่ไม่สมประสงค์ พระเจ้าพาราณสีจึงทรงพิโรธ ได้รับสั่งให้จารึกอักษรลงในแผ่นทองว่า ผู้กินเนื้อนกยูงทองที่เขาทัศนทกหรือภูบรรพต จะไม่แก่ ไม่ตาย ต่อมาภายหลังไม่นาน พระองค์ก็สิ้นพระชนม์ พระราชาองค์อื่นที่ครองราชย์สืบต่อมาได้พบข้อความนั้น จึงส่งพราณป่าไปจับนกยูงทอง แต่ไม่มีใครสามารถจับได้ กาลเวลาได้ล่วงเลยไปจนเปลี่ยนพระราชาถึง ๖ พระองค์

ครั้นถึงสมัยพระราชองค์ที่ ๗ พระองค์ก็รับสั่งให้พรานป่าไปจับนกยูงทองนั้นอีก พรานคนนั้นลาดหลักแหลม สังเกตการณ์อยู่หลายวันก็รู้ว่า นกยูงทองไม่ติดบ่วงเพราะมีมันต์ขลัง ก่อนออกหาอาหารจะทำพิธีรำยมนต์ จึงไม่มีใครสามารถจับได้ เขาคิดว่าจะต้องจับนกยูงทองก่อนที่จะรำยมนต์ จึงได้นำนางนกยูงตัวหนึ่งมาเลี้ยงให้เชื่อง แล้วนำไปปล่อยไว้ที่เชิงเขา โดยดักบ่วงอยู่ใกล้ๆ จากนั้นได้ทำสัญญาให้นางนกยูงรำแพนส่งเสียงร้อง พระโพธิสัตว์เมื่อได้ยินเสียงนางนกยูง ก็ลืมนายามนต์คุ้มครองตน เผลอตัวบินไปหานางนกยูงโดยเร็ว จึงติดบ่วงที่ดักไว้ ครั้นแล้วพรานป่าได้นำพระโพธิสัตว์ไปถวายพระเจ้าพาราณสี

เมื่อพระโพธิสัตว์เข้าเฝ้าพระเจ้าพาราณสีแล้ว ได้ทูลถามว่า “เพราะเหตุไรพระองค์จึงจับหม่อมฉันมา”

ท้าวเธอตรัสว่า “เพราะมีจารึกว่าผู้กินเนื้อนกยูงทอง จะไม่แก่ ไม่ตาย”

พระโพธิสัตว์ทูลว่า “ผู้กินเนื้อหม่อมฉันจะไม่ตาย แต่หม่อมฉันจะต้องตายมิใช่หรือ”

ท้าวเธอตรัสว่า “ถูกแล้ว เจ้าจะต้องตาย”

พระโพธิสัตว์ทูลว่า “เมื่อหม่อมฉันจะต้องตาย แล้วผู้กินเนื้อหม่อมฉันจะไม่ตายได้อย่างไร”

ท้าวเธอตรัสว่า “เพราะเจ้ามีขนสีทอง จึงทำให้ผู้กินเนื้อเจ้าไม่ตาย”

พระโพธิสัตว์ทูลว่า “หม่อมฉันมีขนสีทองก็เพราะภพก่อนเคยเกิดเป็นพระเจ้าจักรพรรดิในพระนครพาราณสีนี้ ได้รักษาเบญจศีลเป็นนิตย์และชักชวนให้ราษฎรรักษา”

หลังจากนั้นพระโพธิสัตว์ได้ทูลเรื่องที่พระองค์เคยฝังราชรถที่ประทับของพระเจ้าจักรพรรดิไว้ที่สระมณฑลโบกขรณี พระเจ้าพาราณสีได้รับสั่งให้ขน้าออกจากสระแล้วกู้ราชรถขึ้นมา จึงทรงเชื่อคำพระโพธิสัตว์ หลังจากนั้น พระโพธิสัตว์ได้ถวายโอวาทพระราชให้ดำรงอยู่ในความไม่ประมาท แล้วกลับไปยังป่าหิมพานต์ตามเดิม^{๒๓}

บทחדโมรปริตร

๑. ปุเรนดง โภธิสัมภारे นิพพัตตง โมระโยนียัง
 เยนะ สังวิหิตารักขัง มหาสัตตง วะเนจระ.
๒. จิรัสสัง วายะมันตาปี เนวะ สักขิงสุ คัณหิตุง
 พรัหมะมันตันติ อักขาตัง ปะริตตัง ตัง ภาณามะ เห.

นายพรานทั้งหลายเพียรพยายามอยู่นาน ก็ไม่สามารถจับพระมหาสัตว์ผู้เกิดเป็นนกยูงทอง ผู้บำเพ็ญบารมีเพื่อจะบรรลुพระสัพพัญญุตญาณ ผู้คุ้มครองตนอย่างดีแล้วด้วยพระปริตรใด ขอเราทั้งหลายจงร่วมกันสวดพระปริตรที่ถือว่าเป็นมนต์อันประเสริฐนั้นเถิด

๓. โมรปริตร

๑. อุเทตะยัง จักขุมา เอกะราชา
 หะริสสะวัณโณ ปะถะวิปปะภาโส
 ตัง ตัง นะมัสสามิ หะริสสะวัณณัง ปะถะวิปปะภาสัง
 ตะยาชชะ कुตตา วิหะเรมุ ทิวะสัง.

พระอาทิตย์ผู้เป็นดวงตาของโลก ผู้ยิ่งใหญ่พระองค์นี้ เสด็จอุทัยขึ้นทรงพระรัศมีสีทองสาดส่องปฐพี ด้วยเหตุนี้ ข้าพเจ้าขอนมัสการพระอาทิตย์ผู้ทรงรัศมีสีทองสาดส่องปฐพีพระองค์นั้น พระองค์ได้คุ้มครองข้าพระองค์ในวันนี้แล้ว ขอให้ข้าพระองค์มีชีวิตที่ยืนอยู่ตลอดวัน^{๒๔}

๒. เย พุราหุมะณา เวทะคุ สัพพะธัมเม

เต เม นะโม เต จะ มัง ปาละยันตุ

นะมัตถุ พุทธานัง นะมัตถุ โพธิยา

นะโม วิมุตตานัง นะโม วิมุตติยา

อิมัง โส ปริตตัง กัตวา โมโร จะระติ เอสะนา.

พระพุทธเจ้าเหล่าใด ทรงรู้แจ้งธรรมทั้งปวง ข้าพเจ้าขอ
นอบน้อมพระพุทธเจ้าเหล่านั้น ขอพระพุทธเจ้าเหล่านั้น จงคุ้มครอง
ข้าพเจ้า ขอนอบน้อมแด่พระพุทธเจ้าทั้งหลาย ขอนอบน้อมแด่พระ-
โพธิญาณ^{๒๕} ขอนอบน้อมแด่พระพุทธเจ้าผู้หลุดพ้นแล้ว ขอนอบน้อม
แด่วิมุตติธรรม^{๒๖} เมื่อนกยูงนั้นสาธยายพระปริตรอย่างนี้แล้ว จึงออก
แสวงหาอาหาร

๓. อะเปตะยัง จักขุมา เอกะราชา

หะริสสะวัณโณ ปะณะวีปปะภาโส

ดัง ดัง นะมัสสามิ หะริสสะวัณณัง ปะณะวีปปะภาสัง

ตะยาชชะ คุดตา วิหะเรมุ รัตติง.

พระอาทิตย์ผู้เป็นดวงตาของโลก ผู้ยิ่งใหญ่พระองค์นี้
เสด็จอัสตงคตทรงพระรัศมีสีทองสาดส่องปฐพี ด้วยเหตุนี้ ข้าพเจ้า
ขอนมัสการพระอาทิตย์ผู้ทรงรัศมีสีทองสาดส่องปฐพีพระองค์นั้น
พระองค์ได้คุ้มครองข้าพระองค์ในวันนี้แล้ว ขอให้ข้าพระองค์มีชีวิตร
ยังยืนอยู่ตลอดราตรี

๔. เย พุราหุมะณา เวทะคุ สัพพะธัมเม

เต เม นะโม เต จะ มัง ปาละยันตุ

นะมัตถุ พุทธานัง นะมัตถุ โพธิยา
 นะโม วิมุตตานัง นะโม วิมุตติยา
 อิมัง โส ปะริตตัง กัตวา โมโร วาสะมะกัปปะยิ.

พระพุทธเจ้าเหล่าใด ทรงรู้แจ้งธรรมทั้งปวง ข้าพเจ้าขอ
 นอบน้อมพระพุทธเจ้าเหล่านั้น ขอพระพุทธเจ้าเหล่านั้น จงคุ้มครอง
 ข้าพเจ้า ขอนอบน้อมแด่พระพุทธเจ้าทั้งหลาย ขอนอบน้อมแด่
 พระโพธิญาณ ขอนอบน้อมแด่พระพุทธเจ้าผู้หลุดพ้นแล้ว
 ขอนอบน้อมแด่วิมุตติธรรม เมื่อนกยูงนั้นสาธยายพระปริตร
 อย่างนี้แล้ว จึงนอน

ตำนานอาณานาฎิยปริตร

อาณานาฎิยปริตร คือ ปริตรของท้าวฤเวศผู้ครองนครอาณานาฏ เพราะ
 เป็นพระปริตรที่ท้าวฤเวศได้นำมากราบทูลพระพุทธเจ้า กล่าวถึงพระนามของ
 พระพุทธเจ้า ๗ พระองค์ และคุณของพระพุทธเจ้าเหล่านั้น รวมทั้งอานุภาพ
 ของพระพุทธเจ้าและเทวานุภาพมาพิทักษ์ให้มีความสุขสวัสดิ มีประวัติเล่าว่า
 ในสมัยหนึ่ง เมื่อพระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ ภูเขาคิชฌกูฏ แขวงกรุงราชคฤห์
 ท้าวจัตุมหาราชทั้ง ๔ คือ ท้าวธตรฐ ท้าววิรูปักษ์ ท้าววิรูปักษ์ และท้าวฤเวศ
 ได้มาเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าในมัชฌิมยามแห่งราตรี

ท้าวฤเวศได้กราบทูลว่าอมมนุษย์บางพวกเลื่อมใสพระองค์ บางพวกไม่
 เลื่อมใส แต่ส่วนใหญ่ก็ไม่เลื่อมใสเพราะพระองค์ตรัสสอนให้ละเว้นจากอกุศล
 กรรมมีปาณาติบาตเป็นต้น แต่พวกเขาไม่สามารถเว้นได้ จึงไม่ชอบคำสอนที่ขัดแย้ง
 กับความประพฤติดของตน เมื่อภิกษุไปปฏิบัติธรรมในป่าเปลี่ยว ามมนุษย์เหล่านั้นอาจ

มารบจนได้ จึงกราบทูลขอให้พระองค์ทรงรับเอาเครื่องคุ้มครองดังกล่าวคือ อาณานิธิยปริตรไว้ แล้วประทานแก่พุทธบริษัทเพื่อสาธยายคุ้มครองตนและเพื่อให้อมนุษย์เกิดความเลื่อมใสพระศาสนา หลังจากนั้น ท้าวภูเวรได้กราบทูลคาถาเป็นต้นว่า วิปัสสิสสะ จะ นะมัตถุ เมื่อทำวมหาราชเหล่านั้นเสด็จกลับแล้ว พระพุทธเจ้าจึงนำมาตรัสแก่พุทธบริษัทในภายหลัง

อาณานิธิยปริตรที่ปรากฏในทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค^{๒๗} มีทั้งหมด ๕๑ คาถา แต่พระปริตรที่จะแสดงต่อไปนี้เป็นบทสวดที่โบราณจารย์ได้ปรับปรุงเพิ่มเติมในภายหลัง โดยนำคาถามาจากพระบาลี ๖ บทแรก แล้วเพิ่มคาถาอื่นที่กล่าวถึง พระพุทฺธคุณและเทวานุภาพ เพื่อเป็นสัจจาปาติกษคุ้มครองผู้สวด สำหรับคาถาสุดท้าย (ข้อ ๒๘) นำมาจากคัมภีร์ธรรมบท^{๒๘} ผู้รู้บางท่านกล่าวว่า พระเถระชาวสิงหลในสมัยสำนักมหาวีหารเจริณฺรุงเรืองเป็นผู้ปรับปรุงเพิ่มเติมพระปริตรฉบับนี้^{๒๙}

บทขัดอาณานิธิยปริตร

๑. อัปปะสันเนหิ นาถัสสะ	สาสะเน สารุสัสมะเต
อะมะนุสเสหิ จันเตหิ	สะทา กิพพิสะการิกิ.
๒. ประริสานัง จะตัสสันนัง	อะหิงสาเยะ จะ คุดติยา
ยัง เทเสสิ มะหาวีโร	ปะริตตัง ตัง ภาณามะ เห.

พระมหาวีรเจ้าทรงแสดงพระปริตรใด เพื่อคุ้มครองพุทธบริษัทสี่ มิให้ถูกเบียดเบียนจากเหล่าอมนุษย์ผู้ดุร้าย หยาบกระด้าง อยู่เสมอ ไม่เลื่อมใสคำสอนของพระโลกนาถ อันบัณฑิตยกย่องว่าเป็นคำสอนที่ดี ขอเราทั้งหลายจงร่วมกันสวดพระปริตรนั้นเถิด

๔. อาณานาถียปรีตร

๑. วิปัสสิสสะ จะ นะมัตถุ จักขุมนัตสสะ สิริมะโต
 สิขิสสะปี จะ^{๓๐} นะมัตถุ สัพพะภูตานุกัมปิโน.

ขอนอบน้อมพระวิปัสสิพุทธเจ้า ผู้ทรงพระจักขุ ทรงพระสิริ
 ขอนอบน้อมแต่พระสิขีพุทธเจ้า ผู้ทรงอนุเคราะห์สัตว์ทั้งปวง

๒. เวสสะภุสสะ จะ^{๓๐}นะมัตถุ นุหาคะกัสสะ ตะปัสสิโน
 นะมัตถุ กะกุสันธัสสะ มาระเสนาปะมัททิโน.

ขอนอบน้อมพระเวสสภุพุทธเจ้า ผู้ชำระกิเลสได้แล้ว มีตบะ
 ขอนอบน้อมพระกุสันธพุทธเจ้า ผู้ทรงบำเพ็ญกัมมการได้

๓. โกณาคะมะนัสสะ นะมัตถุ พุราหุมะณัสสะ วุสีมะโต
 กัสสะปัสสะ จะ^{๓๐} นะมัตถุ วิปะมุตตัสสะ สัพพะธิ.

ขอนอบน้อมพระโกณาคมนพุทธเจ้า ผู้ลอยบาปแล้ว
 อยู่จบพรหมจรรย์ ขอนอบน้อมพระกัสสปพุทธเจ้า ผู้หลุดพ้นแล้ว
 จากกิเลสทั้งปวง

๔. อังคีระสัสสะ นะมัตถุ สักกะปะตตัสสะ สิริมะโต
 โย อิมัง ธัมมัง เทเสสิ สัพพะทุกขะปะนุทะนัง.

ขอนอบน้อมพระอังคีรสพุทธเจ้า โอรัสเจ้าศากยะ ผู้ทรงสิริ
 ผู้ทรงแสดงธรรมขจัดทุกข์ทั้งปวง

๕. เย จาปี นิพพุตา โลเก ยะถาภูตัง วิปัสสิสุง
 เต ชะนา อะปิสุณายะ มะหันตา วีตะสาระทา.

อนึ่ง พระอรหันต์เหล่าใดในโลก ดับกิเลสได้แล้ว รู้แจ้งตามความเป็นจริง พระอรหันต์เหล่านั้น ปราศจากวาจาหมองร้าย เป็นผู้ยิ่งใหญ่ ไม่สะทกสะท้าน

๖. หิตัง เทวามะนุสสานัง ยัง นะมัสสันติ โคตมะมัง
วิชาจะระณะสัมปันนัง มะหันตัง วีตะสาระทัง.

ท่านเหล่านั้นย่อมนมัสการพระโคตมะ ผู้ทรงเกื้อกูลเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ผู้ถึงพร้อมด้วยความรู้และความประพฤติ ผู้ยิ่งใหญ่ ผู้ไม่สะทกสะท้าน

๗. เอเต จัญญะ จะ สัมพุทธา อะเนกะสตะโกฏิกกา
สัพเพ พุทธาสะมะสมา สัพเพ พุทธา มะหิทิกกา.

พระสัมพุทธเจ้าเจ็ดพระองค์เหล่านั้น และพระสัมพุทธเจ้าหลายร้อยโกฏีเหล่าอื่น ทุกพระองค์เสมอด้วยพระพุทธรเจ้าผู้ไม่มีใครเปรียบ ทุกพระองค์ล้วนทรงฤทธิ์ยิ่งใหญ่

๘. สัพเพ ทะสะพะลุเปตา เวสาร์ชเชหุปาคะตา
สัพเพ เต ปะภูชานันติ อาสะกัง ฐานะมุตตะมัง.

พระพุทธรเจ้าทุกพระองค์ ทรงพระทศพลญาณ และพระเวสาร์ชชญาณ ทรงยืนยันความตรัสรู้อันประเสริฐแก่ล้าวก๊ล่างของพระองค์

๙. สีหะนาทัง นะทันเตเต ปะริสาสุ วิสาระทา
พรัหมะจักกัง ปะวัตเตนติ โลเก อัมปะฏิวัตตียัง.

พระพุทธเจ้าเหล่านี้ ทรงปราศจากความครั่นคร้าม บั่นลือ
 สิ้นหนาทในท่ามกลางพุทธบริษัท ประกาศธรรมจักรอันประเสริฐ
 ในโลก ไม่มีผู้ใดจะคัดค้านได้

๑๐. อุเปตา พุทธะธัมเมหิ อัญญาระสะหิ นายะกา
 พาดติงสะลักขะณูเปตา- สัตานุพยุญชะนาธะรา.

พระองค์ทรงเป็นผู้นำ ทรงคุณสมบัติของพระพุทธเจ้า
 ๑๘ ประการ ทรงประกอบด้วยพระพุทธลักษณะ ๓๒ และ
 พระลักษณะย่อย ๘๐

๑๑. พุยามัปปะกายะ สุปปะภา สัพเพ เต มุนิกุญชะรา
 พุทธา สัพพัญญโน เอเต สัพเพ ขีณาสะวา ชินา.

พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ ทรงพระฉัพพรรณรังสีโดยรอบ
 หนึ่งวา ทรงเป็นพระมุนีผู้ประเสริฐ รู้แจ้งธรรมทั้งปวง สิ้นอาสวะ
 และเป็นผู้ชนะ

๑๒. มะหัพปะภา มะหาเตชา มะหาปัญญา มะหัพพะลา
 มะหาการุณิกา ธีรา สัพเพสานัง สุขาเวหา.

พระองค์ทรงมีพระรัศมีสว่างไสว มีเดชมาก มีปัญญามาก
 มีกำลังมาก มีความกรุณาใหญ่หลวง มั่นคง ประทานความสุข
 แก่ชนทั้งปวง

๑๓. ทีปา นาถา ปะติฏฐา จะ ตาณา เลณา จะ ปาณินัง
 คะตี พันธู มะหัสสาสา สะระณา จะ หิเตสีโน.

พระองค์ทรงเป็นที่พัก ที่พึ่ง ที่พำนัก คຸ້ມครอง หลบภัย
ของเหล่าสัตว์ ทรงเป็นที่ไป เป็นญาติ เป็นผู้อุปถัมภ์ เป็นผู้ขจัดทุกข์
และกระทำประโยชน์

๑๔. สะเทวะกัสสะ โลกัสสะ สัพเพ เอเต ปะรายะณา
เตสาหัง สิริสะ ปาเท วันทามิ ปุริสุตตะเม.

พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ ทรงเป็นที่พึ่งของชาวโลกและ
เทวดา ข้าพระองค์ขอน้อมไหว้พระบาทยุคลของพระพุทธเจ้า
เหล่านั้นด้วยเศียรเกล้า ขอน้อมไหว้พระพุทธเจ้าผู้เป็นบุรุษประเสริฐ

๑๕. ว่าจะสา มะนะสา เจวะ วันทาเมเต ตะถาคะเต
สะยะเน อาสะเน จ्ञาเน คมะเน จาปี สัพพะทา.

ข้าพระองค์ขอน้อมไหว้พระตถาคตเจ้าเหล่านั้นในเวลายืน
เดิน นั่ง นอน ด้วยวาจา ด้วยใจเสมอ

๑๖. สะทา สุขะนะ รักขันตุ พุทธา สันติกะรา ตูวัง
เตหิ ตวัง รักขิตะ สันโต มุตโต สัพพะมะเยหิ จะ.

ขอพระพุทธเจ้าทั้งหลายผู้ประทานพระนิพพาน จงคຸ້ມครอง
ท่าน ให้มีความสุขเสมอ เมื่อพระองค์คຸ້ມครองท่านแล้ว ขอให้ท่าน
ปลอดจากภัยทั้งปวงเถิด

๑๗. สัพพะโรคา วินมุตโต สัพพะสันตาปะวัชชิตะ
สัพพะเวระมะติกกันโต นิพพุโต จะ ตูวัง ภาวะะ.

ขอท่านจงปลอดจากโรคทั้งปวง ปราศจากความเดือดร้อน
ทุกอย่าง ไม่มีใครๆ ปองร้าย เป็นผู้สงบ

๑๘. เตสัง สัจจนะ สีเลนะ ขันติเมตตาทะเลนะ จะ
 เตปิ อัมเหณฺรรักขันตุ อะโรเคนะ สุขะนะ จะ.
 ขอพระพุทธเจ้าเหล่านั้น จงคุ้มครองข้าพเจ้าให้เป็น
 ผู้ปราศจากโรค มีความสุข ด้วยพละคุณแห่งความสัตย์ ศีล ขันติ
 และเมตตาธรรม

๑๙. ปรัตถิมัสสมิง ทิสภาเค สันติ ญุตตา มะหิทธิกา
 เตปิ อัมเหณฺรรักขันตุ อะโรเคนะ สุขะนะ จะ.
 เหล่าคนธรรพ์ผู้มีฤทธิ์มากในทิศบูรพา จงคุ้มครองข้าพเจ้า
 ให้เป็นผู้ไม่มีโรค มีความสุข

๒๐. ทักขิณัสสมิง ทิสภาเค สันติ เทวา มะหิทธิกา
 เตปิ อัมเหณฺรรักขันตุ อะโรเคนะ สุขะนะ จะ.
 เหล่ากุมภัณฑ์ผู้มีฤทธิ์มากในทิศทักษิณ จงคุ้มครองข้าพเจ้า
 ให้เป็นผู้ไม่มีโรค มีความสุข

๒๑. ปัจฉิมัสสมิง ทิสภาเค สันติ นาคา มะหิทธิกา
 เตปิ อัมเหณฺรรักขันตุ อะโรเคนะ สุขะนะ จะ.
 เหล่านาคผู้มีฤทธิ์มากในทิศประจิม จงคุ้มครองข้าพเจ้า
 ให้เป็นผู้ไม่มีโรค มีความสุข

๒๒. อุตตะรัสมิง ทิสภาเค สันติ ยักขา มะหิทธิกา
 เตปิ อัมเหณฺรรักขันตุ อะโรเคนะ สุขะนะ จะ.

เหล่ายักษ์ผู้มีฤทธิ์มากในทิศอุดร จงคุ้มครองข้าพเจ้า
ให้เป็นผู้ไม่มีโรค มีความสุข

๒๓. ปรีติเมนะ ะตะรัฏฐโฐ ทักขิณนะ วิรุพพะโก
ปัจฉิเมนะ วิรุปักโข กุเวโร อุตตะรัง ทิสัง.

ท้าวธตรฐเป็นผู้รักษาโลกทิศบูรพา ท้าววิรุพหกรักษาโลก
ทิศทักษิณ ท้าววิรุปักษรักษาโลกทิศประจิม ท้าวกุเวรรักษาโลก
ทิศอุดร

๒๔. จัตตาโร เต มหาราชา โลกะपालา ยะสัสสีโน
เตปิ อัมเหณฺรรักขันตุ อะโรเคนะ สุขะนะ จะ.

ขอมหाराชผู้รักษาโลกทั้งสี่พระองค์ ผู้มีบริวารมากดังกล่าว
จงคุ้มครองข้าพเจ้าให้เป็นผู้ไม่มีโรค มีความสุข

๒๕. อากาสัญฺฐา จะ ภูมัญฺฐา เทวา นาคา มะหิททิกา
เตปิ อัมเหณฺรรักขันตุ อะโรเคนะ สุขะนะ จะ.

ขอเหล่าเทวดาและนาคผู้มีฤทธิ์มาก สถิตอยู่ในอากาศและ
บนพื้นดิน จงคุ้มครองข้าพเจ้าให้เป็นผู้ไม่มีโรค มีความสุข

๒๖. อิทธิมันโต จะ เย เทวา วะสันตา อิระ สาสะเน
เตปิ อัมเหณฺรรักขันตุ อะโรเคนะ สุขะนะ จะ.

ขอเทวดาผู้มีฤทธิ์มากอาศัยอยู่ในพระศาสนานี้ จงคุ้มครอง
ข้าพเจ้าให้เป็นผู้ไม่มีโรค มีความสุข

๒๗. สัพพีติโย วิวัชชन्दุ สัพพะโรโค วินัสสะตุ

มา เต ภาวัตวันตะราโย^{๓๑} สุขี ที่มายุโก ภาวะ.

ขอสิ่งร้ายทั้งปวงจงบำราศไป ขอโรคทั้งปวงจงพินาศไป
ขอท่านอย่ามีอันตราย เป็นผู้มีความสุข มีอายุยืน

๒๘. อะภิวาทะนะสีลิสสะ นิจจัง วุฑฒาปะจายิโน

จัตตาโร รัมมา วัฑฒันติ อายุ วัณโณ สุขัง พะลัง.

ธรรม ๔ ประการ คือ อายุ วรรณะ สุขะ พละ ย่อมเจริญ
แก่บุคคลผู้บำเพ็ญ [พระรัตนตรัย] และอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่เป็นนิตย์

ตำนานโพชฌังคปริตร

โพชฌังคปริตร คือ ปริตรกล่าวถึงโพชฌงค์ซึ่งเป็นองค์แห่งการรู้แจ้ง
แล้วอ้างสัจวาจาขึ้นมาพิทักษ์คุ้มครองให้มีความสุขสวัสดิ มีประวัติว่า สมัยหนึ่ง
พระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่วัดเวฬุวัน กรุงราชคฤห์ พระมหากัสสปเถระได้อาพาธหนัก
ที่ถ้าปีปผลึกุหา พระพุทธเจ้าได้เสด็จเยี่ยมและแสดงโพชฌงค์เจ็ด เมื่อพระเถระ
สดับโพชฌงค์เหล่านี้ได้เกิดความปีติว่า โพชฌงค์เจ็ดเคยปรากฏแก่เราในขณะที่
รู้แจ้งสัจธรรมหลังออกบวชแล้วเจ็ดวัน คำสอนของพระพุทธองค์เป็นทางพ้นทุกข์
โดยแท้ ครั้นดําริเช่นนี้ พระเถระได้เกิดปีติอิ่มเอิบใจ ทำให้เลือดในกายและรูปธรรม
อื่นผ่องใส โรคของพระเถระจึงอันตรธานไปเหมือนหยาดน้ำกลิ้งลงจากใบบัว

นอกจากนั้น พระพุทธเจ้ายังตรัสโพชฌงค์เจ็ดแก่พระมหาโมคคัลลานเถระ
ผู้อาพาธที่ภูเขาคิชฌกูฏอีกด้วย ครั้นพระเถระสดับโพชฌงค์นี้แล้วก็หายจากอาพาธ

นั้นทันที หนึ่ง เมื่อพระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่วัดเวฬุวันนั้น ทรงพระประชวรหนัก จึงรับสั่งให้พระจุนทเถระสาธยายโพชฌงค์เจ็ด ครั้นสดับแล้วพระองค์ทรงหายจากพระประชวรนั้น

โพชฌงค์ปริตรที่พระพุทธองค์ตรัสไว้เป็นร้อยแก้ว พบในมหาวรรคสังยุตต์ ปฐมคิลานสูตร ทุติยคิลานสูตร และตติยคิลานสูตร^{๒๒} ส่วนโพชฌงค์ปริตรในปัจจุบัน เป็นร้อยกรองที่พระเถระชาวสิงหลประพันธ์ขึ้น โดยนำข้อความจากพระสูตรมา ประพันธ์เป็นร้อยกรอง^{๒๓}

โพชฌงค์เจ็ดมีดังต่อไปนี้ คือ

๑. สติสัมโพชฌงค์ องค์แห่งการรู้แจ้ง คือ สติ
๒. ฐัมมวิจยสัมโพชฌงค์ องค์แห่งการรู้แจ้ง คือ การหยั่งเห็นธรรม
๓. วิริยสัมโพชฌงค์ องค์แห่งการรู้แจ้ง คือ ความเพียร
๔. ปีติสัมโพชฌงค์ องค์แห่งการรู้แจ้ง คือ ความอิมใจ
๕. ปัสสัทธิสัมโพชฌงค์ องค์แห่งการรู้แจ้ง คือ ความสงบ
๖. สมาธิสัมโพชฌงค์ องค์แห่งการรู้แจ้ง คือ ความตั้งมั่น
๗. อุเบกขาสัมโพชฌงค์ องค์แห่งการรู้แจ้ง คือ ความวางใจเป็นกลาง

บทחדโพชฌังคปริตร

๑. สังสาระ สังสะรันตานัง สัพพะทุกขะวินาสะเน
 สัตตะ รัมเม จะ โพชฌังเค มาระเสนาปะมัททะเน.
๒. พุชฌิตวา เย จิเม สัตตา ติภาวะ มุตตะกุตตะมา
 อะชาติมะชะราพฺยาธิง อะมะตัง นิพภะยัง คตะ.

บุคคลผู้ประเสริฐ พ้นแล้วจากภพทั้งสาม บรรลุพระนิพพาน
 อันไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย ไม่มีอันตรายใดๆ เพราะรู้แจ้ง
 โพชฌงค์เจ็ดเครื่องขจัดทุกข์ทั้งปวงของเหล่าสัตว์ผู้ท่องเที่ยวไป
 ในวัฏสงสาร ซึ่งย่ำยีกองทัพมารได้

๓. เอวะมาทิกุณฺเฑตัง อะเนกะคุณะสังกะหัง
 โอสะธัญจะ อิมัง มนฺตัง โพชฌังคัง ตัง ภาณามะ เห.

ขอเราทั้งหลายจงร่วมกันสวดโพชฌังคปริตรซึ่งมีคุณอย่างนี้
 เป็นต้น อันเป็นที่รวมแห่งคุณเป็นอนันต์ เป็นโอสถ และเป็นมนต์

๕. โพชฌังคปริตร

๑. โพชฌังโค สะติสังขาโต รัมมานัง วิจะโย ตะธา
 วีริยัง ปิติ ปัสสัทธิ โพชฌังคา จะ ตะธาปะเร.
๒. สะมาธูปะกขา โพชฌังคา สัตเตเต สัพพะทัสสินา
 มุณินา สัมมะทักขาตา ภาวิตา พะหุลีกะตา.

๓. สังวัตตันติ อะภิญญาเย นิพพานายะ จะ โพธิยา
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ โสตถิ เม โหตุ สัพพะทา.

โพชฌงค์เจ็ด คือ สติสัมโพชฌงค์ ฌัมมวิจยสัมโพชฌงค์
วิริยสัมโพชฌงค์ ปิติสัมโพชฌงค์ ปัสสัทธิสัมโพชฌงค์ สมาธิ-
สัมโพชฌงค์ และอุเบกขาสัมโพชฌงค์

พระมุนีผู้รู้แจ้งสภาวะธรรมทั้งปวงตรัสว่า ผู้บำเพ็ญและกระทำ
โพชฌงค์ให้มาก ย่อมรู้แจ้ง บรรลุถึงพระนิพพานและความตรัสรู้
ด้วยสัจวาจานี้ ขอข้าพเจ้าจงมีความสุขสวัสดิ์ทุกเมื่อเทอญ

๔. เอกัสมิง สะมะเย นาโถ โมคคัลลานัญจะ กัสสะปัง
คิลานะ ทุกขิตะ ทิสฺวา โพชฌังเค สัตตะ เทสเย.

สมัยหนึ่ง พระโลกนาถทอดพระเนตรเห็นพระโมคคัลลანะ
และพระมหากัสสปะ อาพาธได้รับความทุกข์ จึงทรงแสดงโพชฌงค์
เจ็ด

๕. เต จะ ตัง อะภินันทิตฺวา โรคา มุจจิงสุ ตังขะเณ
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ โสตถิ เม โหตุ สัพพะทา.

พระเถระทั้งสองยินดีรับโพชฌงค์นั้น หายจากโรคทันที
ด้วยสัจวาจานี้ ขอข้าพเจ้าจงมีความสุขสวัสดิ์ทุกเมื่อเทอญ

๖. เอกะทา ฌัมมะราชาปี เกลัญญะนาภิปิโธ
จุนทัตถะเรนนะ ตังเยวะ ภะณาเปตฺวานะ สาทะรัง.

ครั้งหนึ่ง สมเด็จพระธรรมราชาทรงพระประชวรหนัก รับสั่ง
ให้พระจุนทเถระสาธยายโพชฌงค์ถวายโดยเคารพ

๗. สัมโมทิตวานะ อาพาธา ตัมहा वृद्धासि श्रानะโส
 એતેને સ્જજેવ્ષચેને સોતથિ મે હોતુ સ્પષેતા.

พระองค์ทรงแช่มชื่นพระทัย หายจากพระประชวรโดยพลัน
 ด้วยสัจวาจานี้ ขอข้าพเจ้าจงมีความสวัสดีทุกเมื่อเทอญ

๘. ปะหีนา เต จะ อาพาธา ดิณณันนัมปิ มะหะสิณัง
 મકકેહેતા ગિલેસાવે^๕ પાત્તાનુપપાત્તિરમ્મમંતંગ
 એતેને સ્જજેવ્ષચેને સોતથિ મે હોતુ સ્પષેતા.

พระพุทเจ้าและพระเถระผู้แสวงหาคุณอันประเสริฐทั้งสาม
 ได้หายจากอาพาธแล้ว ดุจกิเลสที่ถูกอริยมรรคประหาร ไม่กำเริบอีก
 ด้วยสัจวาจานี้ ขอข้าพเจ้าจงมีความสวัสดีทุกเมื่อเทอญ

ตำนานสัพพมังคลคาถา

สัพพมังคลคาถา คือ คาถาที่กล่าวถึงมงคลทั้งหมด คาถานี้อาราธนาคุณ
 ของพระพุทเจ้าและเทวดาทั้งปวงมาพิทักษ์ให้มีความสวัสดี จัดเป็นคาถาที่
 โบราณจารย์ได้ประพันธ์ขึ้นภายหลังเพราะไม่พบในพระสูตร ผู้แปลสันนิษฐานว่า
 ได้รับการประพันธ์นานกว่า ๘๐๐ ปี เพราะพบในสัททนีติปกรณ์ (สุตตมาลา
 สูตร ๕๐๘) ซึ่งรจนาที่ประเทศสหภาพพม่าในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๗

สัพพมังคลคาถา

๑. ภาวะดู สัพพะมังคะลัง รักขันตุ สัพพะเทวะตา
สัพพะพุทธานุภาวณะ สะทา^{๓๖}โสตถิ^{๓๗} ภาวันตุ เม.

ขอจงมีสรรพมงคล ขอปวงเทวดาจงคุ้มครอง ขอข้าพเจ้า
จงมีความสุขสวัสดิด้วยพุทธานุภาพทั้งปวงเสมอ

๒. ภาวะดู สัพพะมังคะลัง รักขันตุ สัพพะเทวะตา
สัพพะธัมมานุภาวณะ สะทา โสตถิ ภาวันตุ เม.

ขอจงมีสรรพมงคล ขอปวงเทวดาจงคุ้มครอง ขอข้าพเจ้า
จงมีความสุขสวัสดิด้วยธรรมานุภาพทั้งปวงเสมอ

๓. ภาวะดู สัพพะมังคะลัง รักขันตุ สัพพะเทวะตา
สัพพะสังฆานุภาวณะ สะทา โสตถิ ภาวันตุ เม.

ขอจงมีสรรพมงคล ขอปวงเทวดาจงคุ้มครอง ขอข้าพเจ้า
จงมีความสุขสวัสดิด้วยสังฆานุภาพทั้งปวงเสมอ

ตำนานชัยปริตร

ชัยปริตร คือ ปริตรที่กล่าวถึงชัยชนะของพระพุทธเจ้า แล้วอ้างสัจจา
นั้นมาพิทักษ์คุ้มครองให้มีความสุขสวัสดิ คาถา ๑-๓ แสดงชัยชนะของพระพุทธเจ้า
เป็นคาถาที่โบราณจารย์ประพันธ์ขึ้นภายหลัง คาถา ๔-๕-๖ เป็นพระพุทธรพจน์
ที่นำมาจากอังคุตตรนิกาย ปุพพัตถสูตร^{๓๘}

อนึ่ง บทสวดมนต์บางฉบับมีคาถาเพิ่มว่า โส อັถละลัทธิ...สา อັถละ-
ลัทธิ...ผู้แปลเห็นว่าไม่มีในพระสูตรนั้น จึงแปลเฉพาะคาถาที่มีในพระสูตร
แม้ในฉบับฉันทะสังคีตก็ไม่พบคาถาดังกล่าว

๖. ชัยปริตร

๑. มหากาธุณโก นาโถ หิตายะ สัพพะปาณินัง
ปุเรตวา ปาละมี สัพพา ปัตโต สัมโพธิมุตตะมัง
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ โสตถิ เม โหตุ สัพพะทา.

พระโลกนาถผู้ทรงพระมหากาธุณาคุณ ทรงบำเพ็ญบารมี
ครบถ้วนเพื่อประโยชน์แก่สรรพสัตว์ ทรงบรรลุพระสัมโพธิญาณ
อันยอดเยี่ยม ด้วยสัจวาจานี้ ขอข้าพเจ้าจงมีความสุขสวัสดิ์ทุกเมื่อเทอญ

๒. ชะยันโต โพธิยา มูเล สักยานัง นันทิวัทตะนโน
เอวเมวชะโย โหตุ^{๓๙} ชะยามิ ชะยะมังคะเล.

ขอข้าพเจ้าจงชนะ เหมือนพระพุทธรเจ้าผู้เป็นที่เคารพรัก
ของเจ้าศากยะทรงชนะ ณ คงไม้โพธิ์ ขอข้าพเจ้าจงชนะได้รับ
ชัยมงคลเถิด

๓. อะปะราชิตะบัลลังเก สีเส ปุณฺณิกขะเล^{๔๐}
อะภิสะเก สัพพะพุทธานัง อคคัปปัตโต ปะโมหะติ.

[ขอให้ข้าพเจ้าบรรลุถึงความเป็นเลิศ เบิกบานใจ] เหมือน
พระพุทธรเจ้าบรรลุธรรมอันประเสริฐ เบิกบานพระทัยเหนือบัลลังก์
แห่งชัยชนะ ณ พ่างพื้นปฐพีอันประเสริฐเลิศแผ่นดิน เป็นที่ตรัสรู้
ของพระพุทธรเจ้าทุกพระองค์

๔. สุนัขขัตดั่ง สุมังคะลัง สุปปะภาตัง สุกุณฺณุตัง
 สุขะโณ สุมุหุตโต จะ สยิณฺฐัง พุริหมะจาริสฺ.

[วันที่ทำความดีทางกาย วาจา ใจ] เป็นฤกษ์ดี มงคลดี
 ยามรุ่งดี ยามตื่นดี ขณะดี ครู่ดี ทานที่ถวายแก่ผู้ประพฤติพรหมจรรย์
 [ในวันนั้น] เป็นทานดี

๕. ปะทักขิณัง กายะกัมมัง วาจากัมมัง ปะทักขิณัง
 ปะทักขิณัง มะโนกัมมัง ปะณิธิ เต ปะทักขิณา
 ปะทักขิณานิ กัตวานะ ละภันตเต ปะทักขิणे.

กายกรรม วจีกรรม มโนกรรม และความตั้งใจ [ที่ทำในวันนั้น]
 เป็นสิ่งที่ดี เมื่อทำความดีแล้ว ย่อมได้รับผลดี

๖. เต อัตถะลัทธา สุขิตา วิรุพฺพา พุทฺธะสาสะเน
 อะโรคา สุขิตา โหตะ สะหะ สัพเพหิ ญฺาติภิ.

ขอให้ท่านทั้งหลายพร้อมทั้งญาติมิตรทั้งปวงได้รับประโยชน์
 มีความสุข รุ่งเรืองในพระศาสนาของพระพุทธเจ้า เป็นผู้ปราศจากโรค
 มีความสุขเทอญ

ตำนานพุทธชัยมังคลคาถา

พุทธชัยมังคลคาถา คือ คาถาที่กล่าวถึงชัยชนะของพระพุทธเจ้า ๘ ครั้ง
 แล้วอ้างสัจจานั้นมาพิทักษ์คุ้มครองให้มีความสวัสดิ์ ชัยชนะเหล่านั้น คือ ชนะมาร
 ชนะอาฬวกยักษ์ ชนะช้างนาฬาคีรี ชนะโจรองคฺลีมาล ชนะนางจิณฺจมาณวิกา

ชนะสัจจนิกธรรณ ชะนันโทปนันทนาคราช และชนะพกาพรหม นักวิชาการ
บางท่านสันนิษฐานว่า ผู้ประพันธ์คาถานี้คือพระมหาพุทธสิริเถระซึ่งรจนาคัมภีร์
ฎีกาพาหุง ในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ และประพันธ์ในราว พ.ศ. ๒๐๐๖
คาถานี้ยังมีชื่อเรียกว่า **บทถวายพรพระ** เพราะแต่งถวายพรพระเจ้าแผ่นดินเพื่อ
ให้พระองค์ทรงรับชนะเข้าศึก^{๔๑} อนึ่ง คาถาที่นิยมสวดอยู่ในปัจจุบันมี ๙ คาถา ผู้แปล
เห็นว่าคาถาสุดท้ายได้รับการแต่งเพิ่มเติมในภายหลัง เพราะไม่พบทั้งในคัมภีร์ฎีกา
พาหุงและในบทสวดฉบับพม่า ดังนั้น จึงแปลเฉพาะ ๘ คาถาเดิมไว้ในที่นี้^{๔๒}

พุทธชัยมงคลคาถา

๑. พาหุงสะหัสสะ มะณีนิมมิตะ สาธุธันตัง
คิริเมขะลัง^{๔๓} อุทิตะ โฆระ สะเสนะมารัง
ทานาภิธัมมะวิธินา ชิตะวา มุนินโท
ตันเตชะสา ภาวะะตุ เม ชะยะมังคะลานิ.^{๔๔}

เมื่อพญามารเผลอคิดขานมากเป็นพัน ถืออาวุธในมือ ชี้อ้าง
คิริเมขละ สะพริบพร้อมด้วยกองทัพอันน่าสะพรึงกลัว พระจอมมุนี
ทรงชนะด้วยทานบารมีเป็นต้นอันชอบธรรม ด้วยพระเดชนั้น
ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า

๒. มาราตีเรกะ มะภิชฌมิตะ สัพพะรัตติง
โฆรัง ปะนาพะวะกะ มักกะมะ ถัทธะยักขัง

ขันตีสุทนต์ะวิธินา ชิตะวา มุนินโท

ตันเตชะสา ภาวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ.

เมื่ออาพวกยักษ์ผู้ดูร้าย หยาบช้า และโหดเหี้ยม เข้ามาราวี
ตลอดทั้งคืนยิ่งกว่าพญามาร พระจอมมุนีทรงชนะด้วยการใช้พระขันตี
เป็นอุบายสั่งสอน ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า

๓. นาฬาคีริง คะชะวะรัง อะตัมมัตตะภูตัง

ทาวักคิจักกะมะสะนีวะ สุทธารุณันตัง

เมตตัมพุเสกะวิธินา ชิตะวา มุนินโท

ตันเตชะสา ภาวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ.

เมื่อพญาช้างนาฬาคีรีตกมันหนักดูร้ายเหลือ เล่นเข้ามา
ราวกับไฟไหม้ป่า ดุจจักราวุธ เหมือนฟ้าผ่า พระจอมมุนีทรงชนะ
ด้วยน้ำพระเมตตา ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า

๔. อุกขิตตะ ชัคคะ มะติหัตตะ สุทธารุณันตัง

ธาวัง ดิโยชะนะ ประถังคูลิมาละ วันตัง

อิทธิภิสังขะตะมะโน ชิตะวา มุนินโท

ตันเตชะสา ภาวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ.

เมื่อโจรองคูลีมาลผู้ดูร้าย ถูดาบเงื่อง่า วิ่งไล่ติดตามไป
เป็นหนทาง ๓ โยชน์ พระจอมมุนีทรงชนะด้วยการบันดาลอิทธิฤทธิ์
ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า

๕. กัตวานะ กัมมฐะมูทะรัง อิวะ คัพภินียา

จิณฺญายะ ทุณฺณวะจะนัง ชะนะกายะมัชฌะ

สันเตนะ โสมะวิธินา ชิตะวา มุนินโท

ตันเตชะสา ภาวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ.

เมื่อนางจิณฺญาเอาผ้าห่อไม้ทำเป็นห้องเหมือนหญิงมีครรภ์
กล่าวคำใส่ร้ายในท่ามกลางหมู่ชน พระจอมมุนีทรงชนะด้วยความ
สงบนิ่งอันประเสริฐ ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า

๖. สัจจัง วิหาเย มะติสัจจะกะวาตะเกตุง

วาทาภิโรปิตะมะนัง อะติอันธะภูตัง

ปัญญาปะทีปะชะลิโต ชิตะวา มุนินโท

ตันเตชะสา ภาวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ.

เมื่อสัจจกนิครนถ์ละทิ้งความจริงแท้ ชูธงประกาศความเห็น
ของตนว่าถูกต้อง เป็นผู้มีดบอดอย่างยิ่ง ประสงค์จะได้คารม
พระจอมมุนีทรงชนะด้วยพระปัญญาจุฬประทีปอันโชติช่วง ด้วย
พระเดชนั้น ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า

๗. นันโทปนันทะภุชะคัง วิพุธัง มะหิทธิง

ปุตเตนะ เถระภุชะเคนะ ทะมาปะยันโต

อิทธิปะเทสะวิธินา ชิตะวา มุนินโท

ตันเตชะสา ภาวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ.

เมื่อนันโทปนันทนาคราชผู้หลงผิด แผ่อิทธิฤทธิ์ใหญ่
พระจอมมุนีโปรดให้พระเถระพุทธบุตรผู้ประเสริฐไปปราบ ทรงชนะ
ด้วยการแสดงอิทธิฤทธิ์ ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคลจงมีแก่
ข้าพเจ้า

๘. ทศคาหะทีฏฐิภูชะเคนะ สุทัฏฐะหัตถัง
 พุรัหมัง วิสุทธิชุติมิทธิพะกาภิธานัง
 ญาณาคะเทนะ วิธินา ชิตะวา มุนินโท
 ตันเตชะสา ภาวะะตุ เม ชะยะมังคะลานิ.

เมื่อพรหมนามว่าพกะ ผู้บริสุทธิ์ ผ่องใส มีฤทธิ์ มีหัตถ์
 ถูกรู้อมิฉนาทีฏฐิขบกัดแล้ว พระจอมมุนีทรงชนะด้วยพระญาณโอสถ
 ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า

ตำนานคาถาชินบัญชร

ชินบัญชร คือ เกราะแก้วของพระชินเจ้า คาถานี้อาราธนาพระพุทธเจ้า
 พระอริยสาวก และพระปริตรต่างๆ ให้มาดำรงอยู่ในกายเพื่อพิทักษ์คุ้มครอง
 ให้มีชัยชนะ เหมือนเกราะแก้วป้องกันภัยอันตราย ผู้แต่งและสถานที่แต่งคาถานี้ไม่มี
 หลักฐานปรากฏในประวัติศาสตร์ไทย แต่มีหลักฐานปรากฏในประวัติศาสตร์พม่า
 คือ เรื่องพุทธทศนามวินิจฉัย ในวินยสมุหวินิจฉัย^{๔๕} มีข้อความกล่าวว่าคาถาเหล่านี้
 แต่งที่เมืองเชียงใหม่ในรัชสมัยพระเจ้าอโนรธา เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่รัชกาล
 ที่ ๒๐ ระหว่าง พ.ศ. ๒๑๒๑-๒๑๕๐ เพราะในสมัยนั้นชาวเมืองเชียงใหม่นิยมบูชา
 ดาวนพเคราะห์ ในหลวงจึงปรึกษากับพระเถระในยุคนั้น แล้วรับสั่งให้ชาวเมือง
 สวดคาถาชินบัญชรและคาถาอื่นๆ แทนการบูชาดาวนพเคราะห์ที่ไม่ค่อยลอยตาม
 คำสอนในพระพุทธศาสนา ดังนั้น คาถาชินบัญชรจึงแต่งโดยพระเถระชาวไทย
 ที่เมืองเชียงใหม่ คาถานี้ยังแพร่หลายถึงประเทศสหภาพพม่าและศรีลังกาอีกด้วย

คาถาชินบัญชรฉบับที่แพร่หลายอยู่ในประเทศไทยมี ๒ ฉบับ คือ ฉบับแรก
 ของวัดระฆังโฆสิตาราม กทม. ตรวจแก้ไขโดยพระภัทรมุนี (อ้น ภัทรมุนี ป.ธ.๙)

วัดทองนพคุณ กรุงเทพมหานคร และฉบับที่ ๒ เป็นฉบับที่ปรับปรุงแก้ไขใหม่ โดยสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน) ส่วนคาถาชินบัญชรในพระปริตรฉบับนี้มีความใกล้เคียงกับฉบับที่ ๒ นอกจากนี้ ผู้แปลได้แก้ไขคำศัพท์บางคำให้ถูกต้องตามหลักภาษา โดยเทียบเคียงกับฉบับไทยทั้งสองฉบับร่วมกับฉบับอักษรล้านนา ฉบับพม่า และฉบับสิงหล

คาถาชินบัญชร

๑. ชะยาสะนะกะตา พุทธา เขตฺวา มารัง สะวาหิณัง^{๔๖}
จะตุสัจจามะตะระรัง เย ปิวิงสุ นระสาสะภา.

พระพุทธเจ้าทั้งหลายผู้่องอาจ ประทับเหนืออาสน์แห่งชัยชนะ
ทรงชนะมารและกองทัพ ทรงดื่มน้ำอมฤตคือพระอริยสัจสี่

๒. ตัณหังกระทาทยะ พุทธา อัญญะวิสะติ นายะกา
สัพเพ ปะติฏฐิตา มัยหัง มัตตะเก เต มุนิสสะรา.

ขอพระพุทธเจ้ามีพระตัณหาเป็นต้น ผู้ชี้้นำโลก ผู้เป็น
จอมมุนี ๒๘ พระองค์ทั้งหมด จงมาประดิษฐาน ณ กระหม่อม
ของข้าพเจ้า

๓. สีเร ปะติฏฐิตะ พุทธะ รัมโม จะ มะมะ โลจะเน
สังโฆ ปะติฏฐิตะ มัยหัง อุเร สัพพะคุณากะโร.

ขอพระพุทธเจ้าจงมาสถิตที่ศิระษะ พระธรรมจงมาสถิต
ที่ดวงตาทั้งสอง พระอริยสงฆ์ผู้เป็นบ่อเกิดแห่งความดีทั้งปวง จงมา
สถิตที่อุระของข้าพเจ้า

๔. หะทะเย อะนุรุทโธ จะ สาริปุตโต จะ ทักขิณ
โกณฑัญญโณ ปุพพะภากัสสัมมิง โมคคัลลานสิ วามะเก.

ขอพระอนุรุทธจงมาสถิตที่หทัย พระสารีบุตรจงมาสถิต
ที่แขนขวา พระโกณฑัญญะจงมาสถิตที่เบื้องหน้า พระโมคคัลลานะ
จงมาสถิตที่แขนซ้าย

๕. ทักขิณ สะวะเน มัยหัง อาสุง อานันทะราหุลา
กัสสะโป จะ มะหามาโม อุมาสูง วามะโสตะเก.

พระอานนท์และพระราหุลจงมาสถิตที่หูขวา พระกัสสปะ
และพระมหามามะจงมาสถิตที่หูซ้าย

๖. เกสันเต ปิณฺณิภากัสสัมมิง สุริโยวะ ปะกังกะโร
นิสินโน สิริสัมปันโน โสภิตो มุนิปุญฺจโว.

ขอพระโสภิตะผู้รุ่งเรืองตั้งพระอาทิตย์ งามด้วยสิริ เป็นมุนี
ผู้ประเสริฐ จงมาสถิต ณ ท้ายทอย

๗. กุมาระกัสสะโป เถโร มะเหสี จิตฺระวาตะโก
โส มัยหัง วะทะเน นิจัจจ ปะติฏฺฐาสสิ คุณากะโร.

ขอพระกุมารกัสสปเถรเจ้า ผู้แสวงหาคุณอันประเสริฐ ผู้มี
วาจาไพเราะ เป็นปอเกิดแห่งความดี จงมาประดิษฐานที่ปากของ
ข้าพเจ้าเป็นนิตย์

๘. ปุณฺณโณ อังคฺลิมาโล จะ อูปาลิ นันทะสีวะลี
เถรา ปญฺจะ อิเม ชาตา นะลาณฺเห ติลกะมา มะมะ.

ขอพระปทุมณะ พระองค์คูลีมาล พระอุบาลี พระนันทะ และ
พระสิวลี เถรเจ้าทั้ง ๕ องค์นี้ จงมาประดิษฐานเป็นดิลกที่หน้าผาก
ของข้าพเจ้า

๙. เสสาสีติ มหาเถรา วิชิตา ชินะสาวะกา
ชะลันตา สีละเตเชนะ อังคะมังคะสุ สันจิตา.

ขอพระมหาเถระ ๘๐ องค์ที่เหลือ ผู้ชนะกิเลส เป็นสาวก
ของพระชินเจ้า ผู้รุ่งเรืองด้วยเดชแห่งศีล จงมาประดิษฐานที่อวัยวะ
น้อยใหญ่

๑๐. ระตะนัง ปุระโต อาสิ ทักขิณ เมตตะสุดตะกัง
ระชัคคัง ปัจฉะโต อาสิ วาเม อังคุลิมาละกัง.

ขออัญเชิญพระรัตนปริตรมาพิทักษ์เบื้องหน้า พระเมตตปริตร
จงมาพิทักษ์เบื้องขวา พระระชัคคปริตรจงมาพิทักษ์เบื้องหลัง
พระอังคุลิมาลปริตรจงมาพิทักษ์เบื้องซ้าย

๑๑. ชันธะโมระปะริตตัญจะ อาภานาภียะสุดตะกัง
อาภาเส ฉะทะนัง อาสิ เสสา ปาการะสันจิตา.

ขออัญเชิญพระชันธปริตร พระโมรปริตร และพระอาภานา-
ภียปริตรเป็นเกราะกั้นกลางอากาศ พระปริตรอื่นๆ เป็นปราการ
โดยรอบ

๑๒. ชินานัง พะละสังยุตเต รัมมะปาการะลังกะเต
วะสะโต เม สะกิจเจนะ สะทา สัมพุทธะปัญชะเร.

๑๓. วาตะปิตตาทิสัญชาตา พาหิรัชฌัตตูปัททะวา
อะเสสา วินะยัง ยันตุ อะนันตะชินะเตชะสา.

เมื่อข้าพเจ้าทำกิจของตนอยู่ในเงราะแก้วของพระสัมพุทธเจ้า
อันทรงพุทธานุภาพ แวดล้อมด้วยปรากฏแห่งพระธรรมเป็น
เนื่องนิത്യแล้ว ขอให้อันตรายทั้งภายในและภายนอกที่เกิดจากลม
และน้ำดี เป็นต้น จงถึงความพินาศด้วยพระเดชแห่งพระชินเจ้า
อันไม่มีที่สิ้นสุด

๑๔. ชินะปัญชะระมัชฌัญญัง วิหารันตัง มะหีตะเล

สะทา ปาเลนตุ มัง สัพเพ เต มหาปุริสาสะภา.

ขอพระมหาบุรุษผู้องอาจทุกพระองค์เหล่านั้น จงอภิบาล
ข้าพเจ้าผู้สถิตอยู่ในท่ามกลางพระชินบัญชร ดำเนินชีวิตอยู่บน
พื้นดินทุกเมื่อเทอญ

๑๕. อิจเจวะมัจฉันตะกะโต สุรักโข

ชินานุภาเวนนะ ชิตุปัททะโว

ธัมมานุภาเวนนะ ชิตาริสังโฆ

สังฆานุภาเวนนะ ชิตันตะราโย

สัทธัมมานุภาวะปาลิโต จะรามิ ชินะปัญชะเร.^{๔๗}

ข้าพเจ้าได้รับการคุ้มครองอย่างดีด้วยประการฉะนี้ ขอให้
ข้าพเจ้าชนะอุปัทวะด้วยอานุภาพแห่งพระชินเจ้า ชนะหมู่ข้าศึก
ด้วยอานุภาพแห่งพระธรรม ชนะอันตรายทั้งหลายด้วยอานุภาพ
แห่งพระอริยสงฆ์ อานุภาพแห่งพระสัทธรรมจงคุ้มครองข้าพเจ้า
อยู่ในพระชินบัญชร

ตำนานรัตนปริตร

รัตนปริตร คือ ปริตรที่กล่าวถึงคุณของพระรัตนตรัย แล้วอ้างคุณนั้นมา พิทักษ์คุ้มครองให้มีความสุขสวัสดิ มีประวัติเล่าว่า ในสมัยหนึ่ง เมืองเวสาลีเกิด ฝนแล้ง ขาดแคลนอาหาร มีคนอดอยากล้มตายมากมาย ซากศพถูกโยนทิ้ง นอกเมือง พวกอมนุษย์ได้กลิ่นศพก็พากันเข้ามาในเมือง ทำอันตรายคนให้ตาย มากขึ้น และยังเกิดอหิวาตกโรคระบาดอีกด้วยทำให้เมืองเวสาลีประสบภัย ๓ อย่าง ได้แก่ ทุพภิกขภัย คือ ขาดอาหารมากแพ่ง อมนุษย์ภัย คือ อมนุษย์ และโรคภัย คือ โรคระบาด

ในขณะนั้นชาวเมืองดำริว่า เมืองนี้ไม่เคยเกิดภัยพิบัติเช่นนี้ถึง ๗ รัชสมัย จึงกราบทูลเจ้าผู้ครองนครว่า ภัยนี้อาจเกิดจากการที่พระองค์มิได้ทรงธรรม เจ้าผู้ครองนครจึงรับสั่งให้ชาวเมืองประชุมกันพิจารณาหาความผิดของพระองค์ แต่ชาวเมืองไม่อาจหาพบได้ ทั้งหมดจึงปรึกษากันว่าควรนิมนต์ศาสดาองค์หนึ่ง มาดับทุกข์ภัยนี้ บางคนกล่าวว่าควรนิมนต์เดียรธีย์ บางคนกล่าวว่าควรนิมนต์ พระพุทธรเจ้า ในที่สุดทุกฝ่ายมีความเห็นตรงกันว่าควรนิมนต์พระพุทธรเจ้าให้เสด็จ มาโปรด ดังนั้น จึงได้ส่งเจ้าลิขณวิสองพระองค์มาทูลนิมนต์เพื่อระงับภัยพิบัตินั้น

เมื่อพระพุทธรองค์เสด็จถึงเมืองเวสาลี พระอินทร์พร้อมด้วยเทพบริวาร เป็นอันมากได้มาเฝ้าในสถานทีนั้น ทำให้พวกอมนุษย์ต้องหลบหนีออกจากเมือง หลังจากนั้นพระพุทธรองค์ได้ตรัสสอนพระปริตรนี้แก่พระอานนท์ และรับสั่งให้ท่าน สาธยายรอบเมืองที่มีกำแพงสามชั้นตลอดสามยาม พวกอมนุษย์ที่ยังเหลืออยู่ ได้หลบหนีไปหมด เพราะกลัวอำนาจพระปริตร ครั้นอมนุษย์หนีไปและโรคระบาด สงบลงแล้ว ชาวเมืองได้มาประชุมกันที่ศาลากลางเมือง และได้นิมนต์พระพุทธรองค์ เสด็จมาแสดงธรรม ในเวลานั้นพระพุทธรองค์ได้ตรัสรัตนปริตรนี้แก่พุทธบริษัท ที่มาประชุมกันในที่นั้น^{๔๘}

อนึ่ง คาทา ๓ บทสุดท้าย คือคาทาที่ ๑๖-๑๘ เป็นคาทาที่พระอินทร์ตรัสขึ้นเองโดยดำริว่า พระพุทธเจ้าทรงอ้างสัจวาจาที่กล่าวถึงคุณของพระรัตนตรัย จึงทำให้ชาวเมืองประสบสุข เราก็ควรจะกระทำให้ชาวเมืองประสบสุขโดยอ้างคุณของพระรัตนตรัยเช่นเดียวกัน ท้าวเธอจึงตรัสคาทาเหล่านั้น^{๕๙}

บทחדรัตนปริตร

ปะณิธานะโต ปัญญาเย ตะถาคะตัสสะ ทะสะปาระมิโย,
 ทะสะ อุปะปาระมิโย, ทะสะ ประระมัตตะปาระมิโย, ปัญจะ มะหา-
 ประริจาเค, โลกัตตะจะริยา^{๕๐} ญาตัตตะจะริยา พุทธัตตะจะริยาติ
 ติสโส จะริยาโย, ปัจฉิมะกะเว คัพพะโวกกันติง,^{๕๑} ชาติง,
 อะภินิกขะมะนัง, ปะธานะจะริยัง, โพธิปัลลังเก มาระวิชะยัง,
 สัพพัญญุตัญญาณัปปะฏิเวธัง, รัมมะจักกัปปะวัตตะนัง, นะวะ
 โลกุตตะระรัมเมติ สัพเพปิเม พุทธะคุณเ อาวัชเชตวา เวสาลิยา
 तीसु पाकारं न तेरेसु दियामेरत्तदिं परित्तं गेरोनोโต आयसुमा
 आनं हत्तेरो विये गरुण्युजित्तं उपัญसु पेत्तวา

๑. โกฏิสะตะสะหัสเสสุ	จักกะวาเพสุ เทวะตา
ยัสสาณัง ปะฏิคคัณ्हันติ	ยัญจะ เวสาลิยา ปุเร.
๒. โรคามะนุสสะทูปภิกขะ-	สัมภุตัง ติวัง ะยัง
ชิปปะมันตะระธาเปสิ	ปะริตตัง ตัง ะณามะ เห.

เหล่าเทวดาในแสนโกฏิจักรวาลยอมรับอำนาจของพระปรีตร
ที่สามารถขจัดภัย ๓ ประการ คือ ความเจ็บป่วย อมนุษย์ และ
ข้าวยากหมากแพงให้หมดไปโดยพลัน

ขอเราทั้งหลายจงตั้งอยู่ในการอุทิศ ร่วมกันสวดพระปรีตร
เหมือนท่านพระอานนท์เจริญพระพุทธคุณ ที่พระตถาคตทรงบำเพ็ญ
นับแต่ทรงตั้งปณิธานทั้งปวงเหล่านี้ คือ บารมี ๑๐ อุปบารมี ๑๐
ปรมัตถบารมี ๑๐ มหาบริจาต ๕ จริยาวัตร ๓ อันจำแนกเป็นการ
บำเพ็ญประโยชน์เพื่อโลก ญาติ และความเป็นพระพุทธเจ้า
การเสด็จลงสู่พระครุโกทรในภพสุดท้าย การประสูติ การเสด็จออก
มหาภิเนษกรรม การบำเพ็ญเพียร การเอาชนะพญามารเหนือ
โพธิบัลลังก์ การตรัสรู้พระสัพพัญญุตญาณ การหมั่นงล้อธรรม
และพระโลกุตระธรรม ๙ เมื่อพระอานนท์เจริญพระพุทธคุณดังนี้แล้ว
ได้สาธยายพระปรีตรภายในกำแพงทั้ง ๓ ชั้นของเมืองเวสาลีตลอด
ยามทั้ง ๓ แห่งราตรี

๗. รัตนปริตร

๑. ยานีระ ภูตานิ สะมาคะตานิ

ภุมมานิ วา ยานิ วะ อันตะลิกเข

สัพเพวะ ภูตา สุขะนา ภาวันตุ

อะโถปิ สักกัจจะ สุขันตุ ภาสิตัง.

ขอเทวดาบนพื้นดินและในอากาศทั้งหลาย ผู้มาประชุมกัน
อยู่ในที่นี้ทั้งหมด จงเป็นผู้เบิกบานใจ รับฟังถ้อยคำด้วยความ
เคารพเถิด

๒. ตัสมา หิ ภูตา นิสาเมเถ สัพเพ

เมตตัง กะโรเถ มานุสียา ปะชาเย

ทิวา จะ รัตโต จะ หารันติ เย พะลิง

ตัสมา หิ เน รักขะเถ อัปปะมัตตา.

ดังนั้น ขอเทวดาทั้งปวงจงฟังข้าพเจ้า จงมีเมตตาจิตในหมู่
มนุษย์ เพราะเขาเช่นพลีกรรมทั้งกลางวันและกลางคืน ท่านจง
อย่าประมาทคุ้มครองพวกเขาด้วยเถิด

๓. ยัง กิญฺจิ วิตตัง อิธะ วา หุรัง วา

สัคเคสุ วา ยัง ระตะนัง ปะณัตถัง

นะ โน สะมัง อตฺถิ ตะถาคะเตนะ

อิทัมปิ พุทฺธะ ระตะนัง ปะณัตถัง

เอเตนะ สัจเจนะ สุวตฺถิ โหตุ.

ทรัพย์ในโลกนี้ หรือโลกอื่น หรือรัตนอันประณีตในสวรรค์
มีสิ่งใดที่จะเสมอกับพระตถาคตนั้นไม่มีเลย ข้อนี้เป็นพระรัตนคุณ
อันประเสริฐของพระพุทธเจ้า ด้วยสัจวาจานี้ ขอจงมีความสวัสดี

๔. ขะยัง วิราคัง อะมะตัง ปะณีตัง
ยะทชณะคา สักยะมุนี สะมาหิโต
นะ เตะนะ รัมเมนะ สะมัตถิ กิญฺจิ
อิทัมปิ รัมเม ระตะนัง ปะณีตัง
เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ.

พระศากยมุนีผู้มีพระทัยตั้งมั่น ทรงบรรลुธรรมอันสิ้นกิเลส
ปราศจากราคะ เป็นอมตะ และประณีต มีสิ่งใดที่จะเสมอด้วย
พระธรรมนั้นไม่มีเลย ข้อนี้เป็นพระรัตนคุณอันประเสริฐของ
พระธรรม ด้วยสัจวาจานี้ ขอจงมีความสวัสดี

๕. ยัง พุทธะเสฏฺฐโฐ ปะริวัณณะยิ สุจิง
สะมาธิมานันตะริกัญฺญะมาหุ
สะมาธินา เตะนะ สะโม นะ วิชชะติ
อิทัมปิ รัมเม ระตะนัง ปะณีตัง
เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ.

พระพุทธเจ้าผู้ประเสริฐ ทรงสรรเสริญสมาธิอันผ่องแผ้ว
พระพุทธเจ้าทั้งหลายสรรเสริญสมาธิอันประเสริฐที่ให้ผลทันที มีสิ่งใด
ที่จะเสมอด้วยสมาธินั้นไม่มีเลย ข้อนี้เป็นพระรัตนคุณอันประเสริฐ
ของพระธรรม ด้วยสัจวาจานี้ ขอจงมีความสวัสดี

๖. เย ปุคคะลา อัมมฐะ สะดัง ปะสัตถา
 จัตตาริ เอตานิ ยุกานิ โหนติ
 เต ทักขิณียยา สุคะตัสสะ สาวะกา
 เอเตสุ ทินนานิ มะหัพพะลานิ
 อิทัมปิ สังฆะ ระตะนัง ปะณีตัง
 เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ.

พระสาวกของพระสุคตเจ้า ผู้เป็นพระอริยบุคคล ๘ จำพวก
 อันแบ่งเป็น ๔ คู่ ที่สัตบุรุษทั้งหลายสรรเสริญ ท่านเหล่านั้น
 เป็นผู้ควรแก่ทักษิณาทาน ทานที่ถวายแก่พระอริยบุคคลเหล่านั้น
 มีผลมาก ข้อนี้เป็นพระรัตนคุณอันประเสริฐของพระอริยสงฆ์ ด้วย
 สัจวาจา^๕นี้ ขอจงมีความสวัสดี

๗. เย สุปะยุดตา มะนะสา ทัพเพนะ
 นิกกามิโน โคตะมะสาสะนัมहि
 เต ปัตติปัตตา อะมะตัง วิคัยหะ
 ลัทธา มุธา นิพพุติง ภูญชะมานา
 อิทัมปิ สังฆะ ระตะนัง ปะณีตัง
 เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ.

พระอรหันต์ผู้บำเพ็ญเพียรด้วยจิตอันเข้มแข็งในพระศาสนา
 ของพระโคตม เป็นผู้ปราศจากกิเลส ผู้เข้าถึงอมตธรรม ผู้บรรลุ
 พระนิพพาน และผู้แสวงสันติสุขเอง ข้อนี้เป็นพระรัตนคุณอัน
 ประเสริฐของพระอริยสงฆ์ ด้วยสัจวาจา^๕นี้ ขอจงมีความสวัสดี

๘. ยะถินทะขีโล ประฐะวิสสิโต สียา
 จะตุพภี วาเตหิ อะสัมปะกัมปิโย
 ตะถูปะมัง สัปปุริสัง วะทามิ
 โย อะริยะสัจจานิ อะเวจจะ ปัสสะติ
 อิทัมปิ สังฆะ ระตะนัง ปะณัตถัง
 เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ.

พระตถาคตตรัสเปรียบสัตบุรุษผู้เห็นแจ้ง เข้าถึงอริยสัจสี่ว่า
 เหมือนกับเสาใหญ่ปักลงดิน อันไม่ไหวติงเพราะแรงลมทั้งสี่ด้าน
 ข้อนี้เป็นพระรัตนคุณอันประเสริฐของพระอริยสงฆ์ ด้วยสัจวาจานี้
 ขอจงมีความสวัสดี

๙. เย อะริยะสัจจานิ วิภาวะยันติ
 คัมภีระปัญญะนะ สุเทสิตานิ
 กิญจาปิ เต โหนติ ภูสัง ปะมัตตา
 นะ เต ภาวัง อัญญะมะมาทียันติ
 อิทัมปิ สังฆะ ระตะนัง ปะณัตถัง
 เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ.

พระโสดาบันเหล่าใดเจริญอริยสัจสี่ ที่พระพุทธเจ้าผู้ทรง
 พระปัญญาอันลึกซึ้งตรัสไว้ดีแล้ว แม้ว่าท่านเหล่านั้นยังเป็นผู้
 หลงเพลินอย่างมากอยู่ แต่ท่านก็จะไม่เกิดในชาติที่แปดอีก ข้อนี้
 เป็นพระรัตนคุณอันประเสริฐของพระอริยสงฆ์ ด้วยสัจวาจานี้ ขอ
 จงมีความสวัสดี

๑๐. สะหาวัสสะ ทัสสะนะสัมปะทาเย
 ตะยัสสุ รัมมา ชะหิตา ภาวันติ
 สักกายะทิฏฐิ วิจิกิจฉัตถุจะ
 สีสัพพะตัง วาปี ยะทัตถิ กิญจิ.

ท่านเหล่านั้นคือพระโสดาบัน ผู้ละสังโยชน์ ๓ ประการ
 ได้แก่ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา และสีลัพพตปรามาส ละกิเลสอื่นๆ [มี
 อิสสาและมัจฉริยะเป็นต้น] ในขณะที่ยังเห็นธรรม

๑๑. จะตุหะปาเยหิ จะ วิปปะมุตโต
 ฉะ จาภูฏานานิ อะภัพพะ กาทุง
 อิทัมปิ สังฆะ ระตะนัง ปะณีตัง
 เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ.

ท่านเหล่านั้นเป็นผู้พ้นแล้วจากอบายทั้ง ๔ ไม่กระทำความ
 อันไม่สมควร ๖ ประการ [คือ อนันตริยกรรม ๕ และการนับถือ
 ศาสดาอื่น] ข้อนี้เป็นพระรัตนคุณอันประเสริฐของพระอริยสงฆ์
 ด้วยสัจวาจานี้ ขอจงมีความสวัสดี

๑๒. กิญจาปี โส กัมมะ กะโรติ ปาปะกัง
 กาเยนะ วาจา อุทะ เจตะสา วา
 อะภัพพะ โส ตัสสะ ปะฏิจจะทาเย
 อะภัพพะตา ทิฏฐะปะทัสสะ วุตตา
 อิทัมปิ สังฆะ ระตะนัง ปะณีตัง
 เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ.

แม้ท่านเหล่านั้นยังทำความผิดด้วยกาย วาจา หรือใจอยู่บ้างก็ตาม แต่ท่านก็ไม่ปกปิดความผิดนั้น พระพุทธเจ้าตรัสว่าผู้เห็นพระนิพพานเป็นผู้ไม่ปกปิดความผิด ข้อนี้เป็นพระรัตนคุณอันประเสริฐของพระอริยสงฆ์ ด้วยสัจวาจານี้ ขอจงมีความสวัสดี

๑๓. วัฒนูปะคุมเพ ยะถะ ผุสสีตักเค

คิมหานะ มาเส ปะฐะมัสสัมมิม คิมเห
ตะถูปะมัง รัมมะวะรัง อะเทสะยิ
นิพพานะคามิง ปะระมังหิตายะ
อิทัมปิ พุทธะ ระตะนัง ปะณีตัง
เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ.

พุ่มไม้ในป่าที่แตกยอดอ่อนในเดือต้นแห่งคิมหันตฤดู มีความงามฉันใด พระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมให้ถึงพระนิพพาน เพื่อประโยชน์สูงสุด มีความงามฉันนั้น ข้อนี้เป็นพระรัตนคุณอันประเสริฐของพระพุทธเจ้า ด้วยสัจวาจານี้ ขอจงมีความสวัสดี

๑๔. วัระโร วัระรัญญุ วัระระโท วัระราหะโร

อะนุตตะโร รัมมะวะรัง อะเทสะยิ
อิทัมปิ พุทธะ ระตะนัง ปะณีตัง
เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ.

พระพุทธเจ้าผู้ประเสริฐ ทรงรู้แจ้งพระนิพพานอันเลิศ ทรงประทานธรรมอันยอดเยี่ยม ทรงแนะนำข้อปฏิบัติที่ดี พระองค์ผู้ไม่มีใครยิ่งกว่า ทรงแสดงธรรมอันสูงสุดแล้ว ข้อนี้เป็นพระรัตนคุณอันประเสริฐของพระพุทธเจ้า ด้วยสัจวาจານี้ ขอจงมีความสวัสดี

๑๕. ชีณัง ปุราณัง นวะระ นัตถิสัมภะวัง
 วิรัตตะจิตตายะติเก ภาวะสุมิง
 เต ชีณะพีชา อะวิรุพฺหิณฺนทา
 นิพพันติ ธีรา ยะถายัง ปะทีโป
 อิทัมปิ สังฆะ ระตะนัง ปะณัตถัง
 เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ.

พระอรหันต์ผู้สิ้นเชื้อแล้ว ไม่ยินดีภพอีก มีจิตหน่ายภพ
 เบื้องหน้า ลั่นกรรมเก่า ปราศจากกรรมใหม่ที่จะส่งไปเกิดอีก
 ท่านเหล่านั้นเป็นปราชญ์ ดับสิ้นไปเหมือนประทีปดวงนี้ ข้อนี้เป็น
 พระรัตนคุณอันประเสริฐของพระอริยสงฆ์ ด้วยสัจวาจานี้ ขอจงมี
 ความสวัสดิ์

๑๖. ยานีระ ภูตานิ สะมาคะตานิ
 ภูมมานิ วา ยานิ วะ อันตะลิกเข
 ตะถาคะตัง เทวะมะนุสสะปุชิตัง
 พุทฺธัง นะมัสสามะ สุวัตถิ โหตุ.

ขอเทวดาบนพื้นดินและในอากาศทั้งหลาย ผู้มาประชุมกัน
 อยู่ในที่นี้ จงร่วมกันนมัสการพระพุทธเจ้าผู้เสด็จไปอย่างงาม
 อันเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายบูชาแล้ว ขอจงมีความสวัสดิ์

๑๗. ยานีระ ภูตานิ สะมาคะตานิ
 ภูมมานิ วา ยานิ วะ อันตะลิกเข
 ตะถาคะตัง เทวะมะนุสสะปุชิตัง
 ฐัมมัง นะมัสสามะ สุวัตถิ โหตุ.

ขอเทวดาบนพื้นดินและในอากาศทั้งหลาย ผู้มาประชุม
กันอยู่ในที่นี้ จงร่วมกันนมัสการพระธรรมอันเป็นไปอย่างงาม
อันเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายบูชาแล้ว ขอจงมีความสวัสดี

๑๘. ยานีระ ภูตานิ สมะคะตานิ

ภุมมานิ วา ยานิ วะ อันตะลิกเข

ตะถาคะตัง เทวะมะนุสสะปุชิตัง

สังฆัง นะมัสสามะ สุวัตถิ โหตุ.

ขอเทวดาบนพื้นดินและในอากาศทั้งหลาย ผู้มาประชุม
กันอยู่ในที่นี้ จงร่วมกันนมัสการพระอริยสงฆ์ผู้ดำเนินไปอย่างงาม
อันเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายบูชาแล้ว ขอจงมีความสวัสดี

ตำนานวัฏฏกปริตร

วัฏฏกปริตร คือ ปริตรของนกคุ้ม เป็นพระปริตรที่กล่าวถึงสัจวาจา
ของพระพุทธเจ้าที่เคยกระทำเมื่อเสวยพระชาติเป็นนกคุ้ม แล้วอ้างสัจวาจานั้น
มาพิทักษ์คุ้มครองให้พ้นจากอคติภัย พบประวัติในพระสูตร ๒ แห่ง คือชาดก
และจริยาปิฎก ในคัมภีร์ชาดก^{๕๒} มีเพียงคาถาเดียว คือ คาถาที่ ๓ ส่วนในคัมภีร์
จริยาปิฎก^{๕๓} พบคาถา ๑๑ บท พระปริตรที่นิยมสวดอยู่ในปัจจุบันมีคาถาทั้งหมด
เพียง ๔ บท ซึ่งโบราณจารย์ได้คัดมาสวดเฉพาะคาถา ๔ บทหลังนี้เท่านั้น เพราะ
เป็นคาถาที่แสดงสัจวาจาของพระโพธิสัตว์ ส่วนคาถา ๗ บทแรกเป็นคาถาที่แสดง
ประวัติความเป็นมา ท่านจึงมิได้คัดมาสวดด้วย

ในคัมภีร์จริยาปิฎกแสดงว่า พระพุทธเจ้าได้ตรัสพระปริตรนี้แก่พระสารีบุตร เพื่อแสดงบารมีที่พระองค์เคยสั่งสมไว้ในภพก่อน ส่วนในคัมภีร์อรรถกถาชาดก^{๕๔} มีประวัติว่า สมัยหนึ่ง พระพุทธเจ้าร่วมกับภิกษุสงฆ์เสด็จจาริกอยู่ในแคว้นมคธ ทรงพบไฟป่าโดยบังเอิญ เมื่อไฟป่าลุกลามล้อมมาถึงสถานที่ ๑๖ กรีสะ คือพื้นที่ หว่านเมล็ดพืชได้ ๗๐๔ ทะนาน ไฟป่านั้นได้ดับลงทันทีเหมือนถูกน้ำดับไป พระพุทธเจ้าตรัสว่า ไฟป่านี้มิใช่ดับลงด้วยอำนาจของตถาคตในภพนี้ แต่ดับลง ด้วยอำนาจของสัจวาจาที่ตถาคตเคยกระทำในชาติที่เกิดเป็นนกคุ่ม สถานที่นี้ จะเป็นสถานที่ไม่มีไฟไหม้ตลอดกับ แล้วตรัสพระปริตรนี้แก่ภิกษุเหล่านั้น

บทชัตว์ฎกปริตร

๑. ปุเรนตัง โพธิสัมภारे निपटत्तं ऱ्णुग्घेชาติयं
 ยัสสะ เตชนะ ทาวคคิ महासत्तं विवच्छये.

ไฟป่าหลักให้พระโพธิสัตว์ผู้ถือกำเนิดเป็นนกคุ่ม บำเพ็ญบารมี เพื่อจะบรรลुพระสัพพัญญุตญาณ ด้วยเดชของพระปริตรใด

๒. เกรสสะ สาริปุตตัสสะ लोकेनागणे णासितं
 กप्पัญญायि महाเตชं पेरितत्तं दं णะณामะ हे.

ขอเราทั้งหลายจงร่วมกันสวดพระปริตร อันมีเดชใหญ่คงอยู่ ตลอดกับนั้น ที่พระโลกนาถตรัสแก่พระสารีบุตรเถระเถิด

๘. วัฏฏกปริตร

๑. อตฺถิ โลเก สีละคุโณ สัจจํ โสเจยยะนุททยา
เตนะ สัจเจนะ กาหามิ สัจจะกิริยะมะนุตตะรัง.

คือความประพฤติอันประเสริฐ ความสัตย์ ความหมดจด
และความเอื้ออาทร ปรากฏอยู่จริงในโลก เราขอเสี่ยงสัจวาจา
อันยิ่งด้วยความจริงนี้

๒. อาวัชเชตฺวา ัมมะพะลัง สะริตฺวา ปุพพะเก ชินะ
สัจจะพะละมะวัสสาเย สัจจะกิริยะมะกาสะหัง.

เราผู้ครุ่นนึกถึงอานุภาพแห่งพระธรรม ระลึกถึงพระชินเจ้า
องค์ก่อนๆ แล้ว อาศัยอานุภาพแห่งความจริง ขอเสี่ยงสัจวาจา

๓. สันติ ปักขา อะปะตะนา สันติ ปาทา อะวัญจะนา
มาตา ปิตา จะ นิกขันตา ชาตะเวทะ ปะฏิกกะมะ.

เรามีปีกก็บินไม่ได้ มีเท้าก็เดินไม่ได้ มารดาบิดาก็บินหนีไป
แล้ว ดูก่อนไฟ ขอท่านจงหลีกเลี่ยง

๔. สะหะ สัจเจ กะเต มัยหัง มะหาปัชชะลิโต สีขี
วัชเชสิ โสพะสะ กะรีสานิ อุทะกัง ปัตฺวา ยะถา สีขี
สัจเจน เม สะโม นตฺถิ เอสา เม สัจจะปาระมี.

เมื่อเราทำสัจวาจาเช่นนี้แล้ว ไฟที่ลุกโชติช่วงอยู่ ก็ดับไป
เป็นพื้นที่ถึง ๑๖ กรีสะไนทันที ดังไฟถูกน้ำดับไป ฉะนั้น สิ่ง
เสมอกับความสัตย์ของเราไม่มี นี่เป็นสัจบารมีของเรา

ตำนานมังคลปริตร

มังคลปริตร คือ ปริตรที่กล่าวถึงมงคล ๓๘ มีประวัติว่า ในกาลก่อนที่พระพุทธเจ้าจะตรัสมงคลนี้ ได้เกิดปัญหาถกเถียงกันในหมู่มนุษย์ว่า อะไรเป็นมงคล ฝ่ายที่ ๑ กล่าวว่า รูปที่เห็นดีเป็นมงคล ฝ่ายที่ ๒ กล่าวว่า เสียงที่ได้ยินดีเป็นมงคล ฝ่ายที่ ๓ กล่าวว่า กลิ่น รส สัมผัสที่ดีเป็นมงคล ต่างฝ่ายต่างก็ยืนยันความเห็นของตน แต่ไม่สามารถอธิบายให้อีกฝ่ายยอมรับได้ ปัญหานี้ได้แพร่ไปถึงเทวโลก และพรหมโลก ทำให้เทวดาและพรหมได้แบ่งแยกออกเป็น ๓ ฝ่ายเหมือนมนุษย์ ซึ่งปัญหานี้หาข้อยุติไม่ได้จนเวลาล่วงผ่านไป ๑๒ ปี เหล่าเทวดาชั้นดาวดึงส์ก็ได้ทูลถามปัญหานี้กับพระอินทร์ ท้าวเธอจึงทรงมอบหมายให้เทพบุตรคนหนึ่งไปกราบทูลถามปัญหานี้กับพระพุทธเจ้า แล้วเสด็จมาเข้าเฝ้าพร้อมกับเหล่าเทวดาเพื่อสดับมงคล พระพุทธองค์จึงตรัสพระปริตรนี้ตามคำอาราธนาของเทพบุตรนั้น^{๕๕}

บทขัดมังคลปริตร

๑. ยัญจะ ทวาหะสะ วัสสาณิ จินตะยิงสุ สะเทวะกา
จิรัสสัง จินตะยันตาปี เนวะ ชานิงสุ มังคะลัง.

มนุษย์และเทวดาทั้งหลายคิดหาสิ่งที่เป็นมงคลอยู่ถึง ๑๒ ปี
แม้ว่าจะคิดผ่านไปเป็นเวลานาน ก็ยังไม่รู้เลยทีเดียว

๒. จักกะวาพะสะหัสเสสุ ทะสะสุ เยนะ ตัตตะกัง
กาลัง โกลาหะลัง ชาตัง ยาวะ พุรัหมะนิเวสะนา.

ความโกลาหลเรื่องมงคล ได้เกิดขึ้นถึงพรหมโลกตลอด
หมื่นจักรวาลเป็นเวลา ๑๒ ปี

๓. ยัง โลกะนาโถ เทเสสิ สัพพะปาปะวินาสะนัง
 ยัง สุตฺวา สัพพะทุกเขหิ มุจจันตาสังขิยา นระา
 เอวะมาทิกุณฺเฑตัง มังคะลัง ตัง ภาณามะ เห.

พระโลกนาถทรงแสดงสิ่งที่เป็นมงคล อันสามารถขจัดบาป
 ทั้งปวงได้ เมื่อนรชนนับประมาณมิได้ได้ดับแล้ว ย่อมหลุดพ้นจาก
 ทุกข์ทั้งปวง ขอเราทั้งหลายจงร่วมกันสวดมงคลปริตรนั้น ซึ่งประกอบ
 ด้วยคุณอย่างนี้เป็นต้นเถิด

๙. มังคลปริตร

เอวัง เม สุตัง.

ข้าพเจ้าได้สดับมาแล้วดังนี้

เอกัง สะมะยัง ภะคะวา สāvattiyā viharati cetavane
 anāgāpīṇetikassā arahame.

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระเชตวัน
 อารามของอนาถปิณฑิกเศรษฐี ใกล้พระนครสาวัตถี

อะถะ โข อัญญะตะรา เทเวตา อะภิกกันตายะ รัตติยา
 อะภิกกันตะวัณณา เกวะละกัปปัง เขตวะนัง โอภาเสตฺวา เยนะ
 ภะคะวา, เตหุปะสังกะมิ.

ครั้งนั้นแล เมื่อปฐมยามแห่งราตรีล่วงแล้ว เทเวตา
 ตนหนึ่ง ทรงรัศมีงามยิ่ง ทำพระเชตวันโดยรอบทั้งหมดให้สว่างไสว
 เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค

อุปะสังกะมิตฺวา ภะคะวันตัง อะภิวาเทตฺวา เอกะมันตัง
อัญญาสิ.

เมื่อถึงที่ประทับ ได้ถวายอภิวาทพระผู้มีพระภาค แล้วยืน
อยู่ข้างหนึ่ง

เอกะมันตัง จูฑา โข สา เทเวตา ภะคะวันตัง คาถายะ
อชฌะภาสิ.

ครั้นแล้วเทเวตาได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคด้วยคาถาว่า

พะหุ เทวา มะนุสสา จะ มังคะลานิ อะจินตะยุง
อากังขะมานา โสตะถานัง พุรุหิ มังคะละมุตตะมัง.

เทเวตาและมนุษย์ทั้งหลายเป็นอันมาก มุ่งคิดหามงคล
เพื่อความสวัสดิอยู่ ขอพระองค์จงตรัสสิ่งที่เป็นมงคลอันประเสริฐเกิด

[พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า]

๑. อะเสวะนา จะ พาลานัง ปันทิตานัญญะ เสวะนา
ปฺบูชา จะ ปุชเชเนยยานัง เอตัง มังคะละมุตตะมัง.^{๕๖}

การไม่คบคนพาล การคบแต่บัณฑิต และการบูชาผู้ที่ควร
บูชา นี่เป็นมงคลอันสูงสุด

๒. ปะติรูปะเทสสะวาโส จะ ปุพเพ จะ กะตะปุญญะตา
อัตตะสัมมาปะณิธิ จะ เอตัง มังคะละมุตตะมัง.

การอยู่ในสถานที่เหมาะสม การได้บำเพ็ญบุญมาก่อน และ
การวางตัวถูกต้อง นี่เป็นมงคลอันสูงสุด

๓. พาหุสัจจะ ญาณจะ ลิปปัญจะ วินะโย จะ สุกฺกิชฺโช
 สุภาสิตา จะ ยา วาจา เอตัง มังคะละมุตตะมัง.

การมีความรู้มาก การทำงานช่าง การมีวินัยอย่างดี และ
 การพูดถ้อยคำไพเราะ นี่เป็นมงคลอันสูงสุด

๔. มาตาปิตุอุปัฏฐานัง ปุตตะทารัสสะ สังคะโห
 อะนาဂุลา จะ กัมมันตา เอตัง มังคะละมุตตะมัง.

การเลี้ยงดูมารดาบิดา การสงเคราะห์บุตรภรรยา และการงาน
 ไม่สับสนยุ่งเหยิง นี่เป็นมงคลอันสูงสุด

๕. ทานัญจะ ธัมมะจะรียา จะ ญาคะกานัญจะ สังคะโห
 อะนะวัชชานิ กัมมานิ เอตัง มังคะละมุตตะมัง.

การให้ทาน การประพฤติธรรม การสงเคราะห์ญาติ และ
 การทำงานที่ปราศจากโทษ นี่เป็นมงคลอันสูงสุด

๖. อาระตี วีระตี ปาปา มัชชะปานา จะ สัณฺญะโม
 อัปปะมาโท จะ ธัมเมสุ เอตัง มังคะละมุตตะมัง.

การอดใจไม่กระทำบาป การระวังตนห่างจากการดื่มน้ำเมา
 และการประพฤติตนไม่ประมาท นี่เป็นมงคลอันสูงสุด

๗. คาระโว จะ นิวาโต จะ สันตฺตญฺญิ จะ กะตัญญตา
 กาเลนะ ธัมมัสสะวะนัง เอตัง มังคะละมุตตะมัง.

ความเคารพ การไม่ทะนงตน ความสันโดษ ความรู้บุญคุณ
 และการฟังธรรมในเวลาที่เหมาะสม นี่เป็นมงคลอันสูงสุด

๘. ขันดี จะ ไสวะจัสสะตา สะมะณันญจะ ทัสสะนัง
กาเลนะ รัมมะสากัจฉา เอตัง มังคะละมุตตะมัง.

ความอดทน ความเป็นคนว่าง่าย การได้พบเห็นสมณะ
และการสนทนาธรรมในเวลาอันสมควร นี่เป็นมงคลอันสูงสุด

๙. ตะโป จะ พุรัหฺมะจะริยฺญจะ อริยะะสัจจานะ ทัสสะนัง
นิพพานะสัจฉิกิริยา จะ เอตัง มังคะละมุตตะมัง.

การบำเพ็ญตบะ การประพฤติพรหมจรรย์ การเห็นแจ้ง
อริยสัจ และการทำนิพพานให้แจ้ง นี่เป็นมงคลอันสูงสุด

๑๐. ญฺญัสสะ โลกะรัมเมหิ จิตตัง ยัสสะ นะ กัมปะติ
อะโสกัง วิระชัง เขมัง เอตัง มังคะละมุตตะมัง.

จิตของบุคคลผู้ถูกโลกธรรมมากระทบแล้ว ไม่หวั่นไหว
ไม่เศร้าโศก ไม่มีมลทิน เบิกบานอยู่ นี่เป็นมงคลอันสูงสุด

๑๑. เอตาทิสานิ กัตวานะ สัพพัตถะ มะปะราชิตา
สัพพัตถะ โสตถิง คัจฉันติ ตัง เตสัง มังคะละมุตตะมัง.

ผู้ปฏิบัติเช่นนี้ได้แล้ว จะไม่พ่ายแพ้ในที่ทุกสถาน ถึงความ
สวัสดีทุกแห่ง นี่เป็นมงคลอันสูงสุดของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย

ตำนานรัชคปริตร

รัชคปริตร คือ ปริตรยอดเยี่ยม เป็นพระปริตรที่กล่าวถึงเรื่องที่เทวดาชั้นดาวดึงส์แห่งนุญยอตรงของพระอินทร์ ฯลฯ ในสงครามระหว่างเทวดากับอสูร และแนะนำให้ภิกษุระลึกถึงคุณของพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ ในเวลาเกิดความสะดุ้งกลัวเมื่ออยู่ในป่า โคนไม้ หรือเรือนว่าง^{๕๗}

พระอรรถกถาจารย์ได้กล่าวว่า พระปริตรนี้สามารถคุ้มครองผู้ที่ตกจากที่สูงได้ และเล่าเรื่องที่เกิดในประเทศศรีลังกาว่า เมื่อพระภิกษุช่วยกันโบกปูนพระเจดีย์ชื่อว่า ทิมวาปี มีพระรูปหนึ่งพลัดตกลงจากพระเจดีย์ พระที่ยืนอยู่ข้างล่างได้รับบอกว่า “ท่านจงระลึกถึงรัชคปริตรเถิด” พระที่พลัดตกได้กล่าวว่า “ขอรัชคปริตรจงคุ้มครองข้าพเจ้า” ขณะนั้นอริอุสองก้อนในพระเจดีย์ได้ยื่นออกมารองรับเท้าของท่าน เมื่อพระรูปอื่นพากันนำบันไดมารับพระรูปนั้นลงไปแล้ว อริอุสองก้อนนั้นได้เคลื่อนกลับไปสถานที่เดิม^{๕๘}

บทชัตตรัชคปริตร

๑. ยัสสานุสสระเณนาปี	อันตะลิกเขปี ปาณินโน
ปะติญฐะมะธิตัจฉันติ	ภูมียัง วียะ สัพพะธา.
๒. สัพพูปัททะวะชาลัมหา	ยักขะโจราทิสัมภะวา
คะณะนา นะ จะ มุตตานัง	ปะริตตัง ตัง ภาณามะ เห.

เหล่าสัตว์ย่อมได้ที่พึงในอากาศเหมือนบนพื้นดินเสมอ เพราะระลึกถึงพระปริตรใด ผู้พ้นจากวงข่ายแห่งอุปัทวันตราย

ทั้งมวล อันเกิดจากยักษ์และโจรเป็นต้น นับจำนวนมิได้ ขอเรา
ทั้งหลายจงร่วมกันสวดพระปริตรนั้นเถิด

๑๐. ธัชคปริตร

เอวัง เม สุตัง.

ข้าพเจ้าได้สดับมาแล้วดังนี้

เอกัง สมะยัง ภะคะวา สาวัตถิยัง วิหะระติ เขตตะวะเน
อนาถะปิณฑิกัสสะ อาราเม.

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระเชตวัน
อารามของอนาถปิณฑิกเศรษฐี ใกล้พระนครสาวัตถี

ตัตระ โข ภะคะวา ภิกขุ อามันเตสิ ภิกขะโวติ.

ณ ที่นั้นแล พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายว่า
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย

ภะทันเตติ เต ภิกขุ ภะคะวะโต ปัจจัสสโสสง.

เหล่าภิกษุทูลรับพระวาจาของพระผู้มีพระภาคว่า
พระพุทธเจ้าข้า

ภะคะวา เอตะทะโวจะ.

พระผู้มีพระภาคได้ตรัสความดังนี้ว่า

ภูตะบุพพัง ภิกขะเว เทवासูระสังคาโม สะมุပ္พยุพโห
อะโหสิ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย นานมาแล้ว เกิดสงครามระหว่าง
เทวดากับอสูรขึ้น

อะถะ โข ภิกขเว สักโก เทวานะมินโท เทเว ดาวะติงเส
อามันเตสี.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ครั้งนั้น ท้าวสักกะจอมเทพรับสั่ง
กับเทวดาชั้นดาวดึงส์ว่า

สะเจ มาริสา เทวานัง สังคามะคะตานัง อุปปัชเชยยะ
ภะยัง วา ฉัมภิตัตตัง วา โลมะหังโส วา.

ดูก่อนท่านผู้ปราศจากทุกข์ ถ้าท่านเข้าสงครามแล้ว
มีความกลัว ความหวาดหวั่น หรือความขณลุกขนพอง

มะเมวะ ตัสฺมิง สมะเย ะชัคคัง อุลโลเกยยาถะ.

ขอให้ท่านเห็นยอดธงของเราในขณะนั้นเถิด

มะมัง หิ โว ะชัคคัง อุลโลกะยะตัง ยัง ภะวิสสะติ ภะยัง
วา ฉัมภิตัตตัง วา โลมะหังโส วา, โส ปะหียิสสะติ.

เพราะเมื่อท่านเห็นยอดธงของเราแล้ว ท่านจะละ
ความกลัว ความหวาดหวั่น หรือความขณลุกขนพองเสียได้

โน เจ เม ะชัคคัง อุลโลเกยยาถะ.

ถ้าท่านไม่เห็นยอดธงของเรา

อะถะ ปะชาปะติสสะ เทวะราชัสสะ ะชัคคัง อุลโลเกยยาถะ.

ก็ขอให้ท่านเห็นยอดธงของพระปชาบดีจอมเทพเถิด

ปะชาปะติสสะ หิ โว เทวะราชัสสะ ะชัคคัง อุลโลกะยะดัง
ยัง ะวะสิสสะติ ะยะยัง วา ฌัมภิตัตตัง วา โลมะหังโส วา, โส
ปะหียิสสะติ.

เพราะเมื่อท่านเห็นยอดธงของพระปชาบดีจอมเทพแล้ว
ท่านจะละความกลัว ความหวาดหวั่น หรือความขนลุกขนพอง
เสียได้

โน เจ ปะชาปะติสสะ เทวะราชัสสะ ะชัคคัง อุลโลเกยยาถะ.

ถ้าท่านไม่เห็นยอดธงของพระปชาบดีจอมเทพ

อะถะ ะวะรุณัสสะ เทวะราชัสสะ ะชัคคัง อุลโลเกยยาถะ.

ก็ขอให้ท่านแหงนดูยอดธงของพระวรุณจอมเทพเถิด

ะวะรุณัสสะ หิ โว เทวะราชัสสะ ะชัคคัง อุลโลกะยะดัง
ยัง ะวะสิสสะติ ะยะยัง วา ฌัมภิตัตตัง วา โลมะหังโส วา, โส
ปะหียิสสะติ.

เพราะเมื่อท่านเห็นยอดธงของพระวรุณจอมเทพแล้ว
ท่านจะละความกลัว ความหวาดหวั่น หรือความขนลุกขนพอง
เสียได้

โน เจ ะวะรุณัสสะ เทวะราชัสสะ ะชัคคัง อุลโลเกยยาถะ.

ถ้าท่านไม่เห็นยอดธงของพระวรุณจอมเทพ

อะถะ อีสานัสสะ เทวะราชัสสะ ะชัคคัง อุลโลเกยยาถะ.

ก็ขอให้ท่านแหงนดูยอดธงของพระอีสานจอมเทพเถิด

อิสานัสสะ หิ โว เทวะราชัสสะ รัชคัง อุลโลกะยะตัง
ยัง ภะวิสสะติ ภะยัง วา จัมภิตตัตถัง วา โลมะหังโส วา, โส
ปะหิยิสสะติ.

เพราะเมื่อท่านเห็นยอดธงของพระอิสานจอมเทพแล้ว
ท่านจะละความกลัว ความหวาดหวั่น หรือความขนลุกขนพอง
เสียได้

ตัง โข ปะนะ ภิกขะเว สักกัสสะ วา เทวานะมินทัสสะ
รัชคัง อุลโลกะยะตัง,

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เมื่อเทวดาเห็นยอดธงของ
ท้าวสักกะจอมเทพนั้นอยู่ก็ดี

ปะชาปะติสสะ วา เทวะราชัสสะ รัชคัง อุลโลกะยะตัง,
เห็นยอดธงของพระราชาบดีจอมเทพอยู่ก็ดี

วะรุณัสสะ วา เทวะราชัสสะ รัชคัง อุลโลกะยะตัง,
เห็นยอดธงของพระवरุณจอมเทพอยู่ก็ดี

อิสานัสสะ วา เทวะราชัสสะ รัชคัง อุลโลกะยะตัง,
เห็นยอดธงของพระอิสานจอมเทพอยู่ก็ดี

ยัง ภะวิสสะติ ภะยัง วา จัมภิตตัตถัง วา โลมะหังโส วา,
โส ปะหิเยถาปิ โนปิ ปะหิเยถะ.

เทวดาเหล่านั้นย่อมละความกลัว ความหวาดหวั่น หรือ
ความขนลุกขนพองได้บ้าง ไม่ได้บ้าง

ตั้ง กิัสสะ เหตุ.

ข้อนั้นเพราะอะไร

สักโก หิ ภิกขะเว เทวานะมินโท อะวีตะราโค อะวีตะโทโส
อะวีตะโมโห ภีรु ฉัมภี อุตฺราสี ปะลาयीติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะท้าวสักกะจอมเทพยังไม่เป็น
ผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะ ยังเป็นผู้มีความกลัว ความหวาดหวั่น
ความสะดุ้ง ยังคิดหลบหนี

อะหังญะ โข ภิกขะเว เอวัง วะทามิ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ส่วนตถาคตจะขอกล่าวอย่างนี้ว่า

สะเจ ตุมหากัง ภิกขะเว อะรัญญะคะตานัง วา รุกขะ-
มูละคะตานัง วา สญฺญาคาระคะตานัง วา อุปปัชเชยยะ ภายัง วา
ฉัมภิตตตัง วา โลมะหังโส วา.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ถ้าเธอเข้าไปอยู่ในป่าก็ดี อยู่โคนไม้
ก็ดี อยู่ในเรือนว่างก็ดี แล้วมีความกลัว ความหวาดหวั่น หรือ
ความขณลุกขนพอง

มะเมวะ ตัสฺมิง สะมะเย อะนุสสะเรยยาถะ.

ขอให้เธอพิจารณาลึกถึงตถาคตในขณะนั้นเถิดว่า

อิติปิ โส ภะคะวา

แม้เพราะเหตุนี้ พระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น

อะระหัง,

เป็นผู้ไกลจากกิเลส

สัมมาสัมพุทธะ,

ตรัสรู้ชอบด้วยพระองค์เอง

วิชชาจะระณะสัมปันโน,

ถึงพร้อมด้วยความรู้และความประพฤติ

สุคะโต,

เป็นผู้เสด็จไปดีแล้ว

โลกะวิทู,

ทรงรู้แจ้งโลก

อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ,

ทรงเป็นสารถิ์ฝึกบุคคลที่ควรฝึก ไม่มีใครยิ่งกว่า

สัตถา เทวะมะนุสสานัง,

ทรงเป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย

พุทธะ,

ทรงเป็นผู้รู้แจ้ง

ภะคะวาติ.

ทรงเป็นผู้อธิบายธรรม

มะมั่ง หิ โว ภิกขะเว อะนุสสะระตัง ยัง ภาวิสสะติ ภายัง
วา จัมภิตตตัง วา โลมะหังโส วา, โส ปะหิยิสสะติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเมื่อเธอพร้าระลึกถึง
ตถาคตแล้ว เธอจะละความกลัว ความหวาดหวั่น หรือความ
ขณลุกขนพองเสียได้

โน เจ มั่ง อะนุสสะเรยยาถะ.

ถ้าเธอไม่พร้าระลึกถึงตถาคต

อะถะ รัมมัง อะนุสสะเรยยาถะ.

ก็พึงพร้าระลึกถึงพระธรรมว่า

สุวากขาโต ภาคะวะตา รัมโม.

พระธรรม อันพระผู้มีพระภาคตรัสไว้ดีแล้ว

สันทิฏฐิโก,

เป็นธรรมที่เห็นได้ด้วยตนเอง

อะกาลิโก,

ไม่ขึ้นกับกาล

เอหิปัสสิโก,

เป็นธรรมที่ควรมาดู

โอปะนะยิโก,

ควรน้อมมาปฏิบัติ

ปัจจุตัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหิติ.

เป็นธรรมที่วิญญูชนพึงรู้ได้เฉพาะตน

ธัมมัง หิ โว ภิกขเว อะนุสสระระตัง ยัง ภะวิสสะติ ภะยัง
วา ฉัมภิตัตตัง วา โลมะหังโส วา, โส ปะหิยิสสะติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเมื่อเธอพร่ำระลึกถึงพระธรรม
แล้ว เธอจะละความกลัว ความหวาดหวั่น หรือความขณลุกขนพอง
เสียได้

โน เจ ธัมมัง อะนุสสเรยยาถะ.

ถ้าเธอไม่พร่ำระลึกถึงพระธรรม

อะถะ สังฆัง อะนุสสเรยยาถะ.

ก็พึงพร่ำระลึกถึงพระอริยสงฆ์ว่า

สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ.

พระอริยสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาค เป็นผู้ปฏิบัติดี

อุชุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ.

พระอริยสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาค เป็นผู้ปฏิบัติตรง

ญายะปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ.

พระอริยสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาค เป็นผู้ปฏิบัติ
เพื่อพระนิพพาน

สามีจิปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ.

พระอริยสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาค เป็นผู้ปฏิบัติ
ที่ควรนับถือ

ยะทิทั้ง จัตตาริ ปุริสะยุดานิ อัญญะ ปุริสะปุคคะลา,
ท่านเหล่านั้น คือบุรุษ ๔ คู่ กล่าวคือ พระอริยบุคคล
๘ จำพวก

เอสะ ภาคะวะโต สาวะกะสังโฆ.

นี้แหละพระอริยสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาค

อาหุเนยโย,

ผู้ควรรับสักการะ

ปาหุเนยโย,

ผู้ควรแก่ของต้อนรับ

ทักขิเนยโย,

ผู้ควรรับทักษิณาทาน

อัญชะลิกระระณียโย,^{๕๙}

ผู้ควรอัญชลีกรรม

อะนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสาติ.

เป็นนาบุญอันประเสริฐของโลก

สังฆัง หิ โว ภิกขะเว อะนุสสระตัง ยัง ภะวิสสะติ ภะยัง
วา ฉัมภิตตัตตัง วา โลมะหังโส วา, โส ปะหียิสสะติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเมื่อเธอพร่ำระลึกถึง
พระอริยสงฆ์แล้ว เธอจะละความกลัว ความหวาดหวั่น หรือความ
ขุ่นลุกขนพองเสียได้

ตั้ง กิเลส เหตุ.

ข้อนั้นเพราะอะไร

ตะถาคะโต หิ ภิกขะเว อระหัง สัมมาสัมพุทโธ วีตะราโค
วีตะโทโส วีตะโมโห อะภีรु อะฉัมภี อะนุตราสี อะปะลายีติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะตถาคตเป็นผู้ไกลจากกิเลส
ตรัสรู้ชอบด้วยตนเอง เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะ ไม่มี
ความกลัว ความหวาดหวั่น ความสะดุ้ง ไม่คิดหลบหนี

อิทมะโวจะ ภะคะวา. อิหัง วัตวานะ สุคะโต, อะถาปะรัง
เอตะทะโวจะ สัตถา.

เมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสเรื่องนี้แล้ว พระสุคตทรงกล่าว
อย่างนี้แล้ว พระศาสดาได้ตรัสคาถานี้ต่อไปว่า

๑. อระัญญเญ รุกขะมุเล वा सुญญาकारे वะ ภิกขะโว
อะนุสสะเรถะ สัมพุทัง ภะยัง ตุมหากะ โน สिया.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เมื่อเธอเข้าไปอยู่ในป่าก็ดี อยู่โคนไม้
ก็ดี อยู่ในเรือนว่างก็ดี เธอพึงหมั่นระลึกถึงพระสัมพุทธาน์แล้วเธอ
จะไม่มี ความกลัว

๒. โน เจ พุทัง สะเรยยาถะ โลกะเชฏฐัง นะราสะกัง
อะถะ รัมมัง สะเรยยาถะ นียยานิกัง สุเทสีตัง.

หากเธอไม่หมั่นระลึกถึงพระพุทธเจ้า ผู้ยิ่งใหญ่ของชาวโลก
เป็นนรชนผู้ประเสริฐ เธอก็พึงหมั่นระลึกถึงพระธรรมที่เราแสดง
ดีแล้ว เป็นทางหลุดพ้นจากสังสารวัฏ

๓. โน เจ ธัมมัง สะเรยยาถะ นิยยานิกัง สุเทสิตัง.
อะถะ สังฆัง สะเรยยาถะ ปุญญักเขตตัง อะนุตตะรัง.

หากเธอไม่หมั่นระลึกถึงพระธรรมที่เราแสดงดีแล้ว เป็นทาง
หลุดพ้นจากสังสารวัฏ เธอก็พึงหมั่นระลึกถึงพระอริยสงฆ์ผู้เป็น
นาบุญอันประเสริฐ

๔. เอวัง พุทธัง สะรันตานัง ธัมมัง สังฆัญจะ ภิกขะโว
ภะยัง วา จัมภิตัตตัง วา โลมะหังโส นะ เหสสะติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เมื่อเธอหมั่นระลึกถึงพระพุทธ พระธรรม
และพระอริยสงฆ์อย่างนี้แล้ว ความกลัวก็ดี ความหวาดหวั่นก็ดี
หรือความขณลุกขนพองก็ดี จะไม่ปรากฏเลย

ตำนานอังคฺลิมาลปริตร

อังคฺลิมาลปริตร คือ ปริตรของพระองค์คฺลิมาล มีประวัติว่า วันหนึ่งเมื่อพระองค์คฺลิมาลออกบิณฑบาตอยู่ ท่านได้พบหญิงมีครรภ์คนหนึ่งกำลังเป็นทุกข์ เพราะคลอดบุตรไม่ได้ ก็เกิดความสงสาร จึงได้กลับมาเข้าเฝ้าและกราบทูลเรื่องนี้กับพระพุทธเจ้า พระพุทธองค์ได้ตรัสสอนพระปริตรนี้แก่พระองค์คฺลิมาล ท่านได้กลับไปสาธยายแก่หญิงนั้น เมื่อนางได้ฟังพระปริตรนี้ก็คลอดทารกออกมาได้โดยสะดวก ทั้งมารดาและทารกนั้นปลอดภัยได้รับความสวัสดิ์

อนึ่ง ตั้งที่พระองค์คฺลิมาลนั่งสวดพระปริตรนี้ ได้กลายเป็นตั่งศักดิ์สิทธิ์ ถ้าหญิงที่คลอดบุตรยากไม่สามารถมานั่งที่ตั่งนี้ได้ ก็ให้นำน้ำล้างตั่งไปรดศีรษะจะทำให้คลอดบุตรง่าย เปรียบตั่งน้ำไหลออกจากกระบอกกรองน้ำ แม้กระทั่งสัตว์ที่ตกหลุมยาก เมื่อนำมานั่งที่ตั่งนี้ก็จะตกหลุมง่าย นอกจากการคลอดบุตรแล้ว ตั่งนี้ยังสามารถรักษาโรคอื่นๆ ได้อีกด้วย^{๖๐} ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ ทำให้หญิงมีครรภ์นิยมสวดอังคฺลิมาลปริตรนี้ก่อนนอนเป็นประจำทุกคืน เพราะมีความเลื่อมใสศรัทธาปรารถนาให้การคลอดบุตรสะดวกปลอดภัย

บทขัดอังคฺลิมาลปริตร

๑. ประติตัง ยัง ภาณันตัสสะ นิสินันฺฐานะโหระนัง
อุทะกัมปิ วินาเสติ สัพพะเมวะ ประสิสสะยัง.

น้ำล้างที่หนึ่งของพระองค์คฺลิมาลผู้สวดพระปริตรใด สามารถขจัดอันตรายทั้งปวงให้หมดไปได้

๒. โสตถินา คัพพะวุฏฺฐานัง ยัญจะ สาเเทติ ตังขะเณ
เถรสสังคฺลิมาลัสสะ โลกะนาถะนะ ภาสิตัง
กัปปัญฺญาอิง มะหาเตชัง ประติตัง ตัง ภาณามะ เห.

พระปริตรใดที่พระโลกนาถทรงภาซิตไว้แก่พระองค์ลุมลเถระ
สามารถยังการคลอตอบตรให้เป็นไปได้โดยสวัสดิ์ในทันที ขอเรา
ทั้งหลายจงร่วมกันสวดพระปริตรซึ่งมีเดชใหญ่ คงอยู่ตลอดกัปนั้นเถิด

๑๑. อังคูลิมลปริตร

ยะโตหัง ภะคินิ อะริยาเย ชาติยา ชาโต, นาภิขานามิ
สัจจะ ปาณัง ชีวิตา โวโรเปตา. เตนะ สัจจะเน สโตถิ เต โหตุ,
สโตถิ คัพภัสสะ.

ดูก่อนน้องหญิง นับแต่เราเกิดโดยอริยชาตินี้แล้ว เราไม่เคย
คิดปลงชีวิตสัตว์เลย ด้วยสัจจวาจานี้ ขอความสวัสดิ์จงมีแก่เธอ
ขอความสวัสดิ์จงมีแก่ครรภ์ของเธอ

ตำนานอภยปริตร

อภยปริตร คือ ปริตรไม่มีภัย เป็นพระปริตรที่โบราณจารย์ประพันธ์ขึ้น
โดยอ้างคุณพระรัตนตรัยมาพิทักษ์คุ้มครองให้มีความสวัสดิ์ พระปริตรนี้ปรากฏ
ในบทสวดเจ็ดตำนานและบทสวดสิบสองตำนานของไทย ได้แพร่หลายไปถึงประเทศ
สหภาพพม่าและศรีลังกาอีกด้วย ท่านอาจารย์ธัมมานันทมหาเถระสันนิษฐานว่า
พระปริตรนี้คงรจนาโดยพระเถระชาวเชียงใหม่ในสมัยที่รจนาคาถาชินบัญชร
ท่านสังเกตจากการอธิฐานให้ภัยพิบัติเคราะห์ร้ายพินาศไป ทั้งนี้เพราะชาวเมือง
เชียงใหม่ในสมัยนั้นนิยมบูชาดาวนพเคราะห์ พระเถระจึงได้ประพันธ์คาถานี้ เพื่อ
ให้สวดแทนการบูชาดาวนพเคราะห์ คาถานี้ยังพบในคัมภีร์ปริตตฎีกาที่รจนาใน
พ.ศ. ๒๑๕๓ อีกด้วย

๑๒. อภยปริตร

๑. ยัง ทุนนิมิตตัง อะวะมังคะลัญจะ
โย จามะนาโป สะกุณัสสะ สัทโท
ปาปัคคะโห ทุสสุปินัง อะกันตัง
พุทธานุภาเวนนะ วินาสะเมนตุ.

ขอลางร้าย สิ่งที่เป็นอัปมงคล เสียงนกที่น่าหวั่นเกรง
เคราะห์ร้าย และฝันร้ายที่ไม่ต้องการ จงพินาศไปด้วยพุทธานุภาพ

๒. ยัง ทุนนิมิตตัง อะวะมังคะลัญจะ
โย จามะนาโป สะกุณัสสะ สัทโท
ปาปัคคะโห ทุสสุปินัง อะกันตัง
ธัมมานุภาเวนนะ วินาสะเมนตุ.

ขอลางร้าย สิ่งที่เป็นอัปมงคล เสียงนกที่น่าหวั่นเกรง
เคราะห์ร้าย และฝันร้ายที่ไม่ต้องการ จงพินาศไปด้วยธรรมานุภาพ

๓. ยัง ทุนนิมิตตัง อะวะมังคะลัญจะ
โย จามะนาโป สะกุณัสสะ สัทโท
ปาปัคคะโห ทุสสุปินัง อะกันตัง
สังฆานุภาเวนนะ วินาสะเมนตุ.

ขอลางร้าย สิ่งที่เป็นอัปมงคล เสียงนกที่น่าหวั่นเกรง
เคราะห์ร้าย และฝันร้ายที่ไม่ต้องการ จงพินาศไปด้วยสังฆานุภาพ

ตำนานเทวดาอุยโยชนคาถา

เทวดาอุยโยชนคาถา คือ คาถาส่งเทวดา เป็นการแผ่เมตตาแก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย แล้วจึงอัญเชิญเทวดาให้มาร่วมอนุโมทนาบุญและกลับไปสู่นิवासสถานของตน รวมทั้งผูกมนต์คุ้มครองด้วยอาณุภาพของพระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า และพระอรหันต์ ท่านอาจารย์ธัมมานันทะสันนิษฐานว่าพระเถระชาวสิงหลเป็นผู้รจนา เพราะในพระบาลีไม่พบธรรมเนียมในการอัญเชิญเทวดามาฟังธรรม (ในบทชุมนุมเทวดา) และในการอัญเชิญเทวดากลับดังที่จะแสดงในลำดับต่อไป

อย่างไรก็ตาม พระอานันทปัทมพิตติกาภิกขุ (อดีตเจ้าอาวาสวัดวิสุทธิธาราม จังหวัดแพร่) ปรารภว่า ผู้สวดอาจใช้เป็นรูปว่า *รักขันตุ (ขอจงปกป้องรักษา) แทนรูปว่า คัจฉันตุ (ขออัญเชิญเทวดากลับ) เพราะถึงแม้ว่าจะไม่อัญเชิญเทวดากลับเทวดาเหล่านั้นก็ต้องกลับสู่นิवासสถานของตนเอง

เทวดาอุยโยชนคาถา

๑. ทุกข์ปัตตดา จะ นิททุกขา ภาเยปัตตดา จะ นิพภายา
 โสกะปัตตดา จะ นิสโสกา โหนตุ สัพเพปิ ปาณิน.
 ขอสัตว์ทั้งปวงที่มีทุกข์ จงไร้ทุกข์ ที่มีภัย จงไร้ภัย ที่มีโรค
 จงไร้โรค

๒. เอตตาวะดา จะ อัมเหหิ สัมภะตัง ปุญญะสัมปะกัง
 สัพเพ เทวานุโมทันตุ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา.
 ขอเหล่าเทวดาทั้งปวงจงอนุโมทนาบุญสมบัติ ที่ข้าพเจ้าได้
 บำเพ็ญด้วยการสวดพระปริตรเหล่านี้ ให้สำเร็จสมบัติทั้งปวงเถิด

๓. ทานัง ทะทันตุ สัทธายะ สีลัง รักขันตุ สัพพะทา
 ภาวนาภีระตา โหนตุ *คัจฉันตุ เทวะตาอะตา.

ขอเทวดาจงให้ทานด้วยศรัทธา จงรักษาศีลอยู่เสมอ จงเป็นผู้ยินดีในการภาวนา ขออัญเชิญเทวดาที่อยู่ในที่นี้กลับสถานของตนเทอญ

๔. สัพเพ พุทธา พระลัปปัตตา ปัจเจกานัญจะ ยัง พะลัง
อะระหังตานัญจะ เตเชนะ รักขัง พันธามิ สัพพะโส.

ข้าพเจ้าขอผูกมนต์คุ้มครอง ด้วยเดชของพระพุทธเจ้า ผู้ทรงพลาณภาพ ด้วยเดชของพระปัจเจกพุทธเจ้า และด้วยเดชของพระอรหันต์ทั้งหลายไว้ทั้งหมด

ตำนานปัตติทานคาถา

ปัตติทานคาถา คือ คาถาอุทิศส่วนบุญ ผู้แปลสันนิษฐานว่าเป็นคาถาที่ประพันธ์ขึ้นในประเทศไทยราวสมัยกรุงศรีอยุธยาหรือกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งคาถานี้ประพันธ์โดยอาศัยคำอุทิศส่วนบุญของพระเจ้าจักรพรรดิติโลกวิชัยที่มีปรากฏในคัมภีร์อุปทาน^{๖๑} เพราะมีเนื้อความคล้ายคลึงกับคาถาเหล่านั้น อนึ่ง บางท่านกล่าวว่าเป็นพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๔

ปัตติทานคาถา

๑. ปุญญัสสีทานิ กะตัสสะ ยานัญญานิ กะตานิ เม
เตสฺสญจะ ภาคิโน โหนตุ สัตตานันตปปะมาณะกา.

ขอสัตว์ทั้งหลายหาประมาณมิได้ จงเป็นผู้ได้รับส่วนแห่งบุญที่ข้าพเจ้าได้กระทำแล้วในบัดนี้ และจงเป็นผู้ได้รับส่วนแห่งบุญที่ข้าพเจ้าได้กระทำแล้วอื่นๆ

๒. เย ปิยา คุณะวันตา จะ มัยหัง มาตาปิตาทะโย
 ติฏฐา เม จาปะยะติฏฐา วา อัญญะ มัชฌัตตะเวรีโน.

บุคคลเหล่าใดมีมารดาบิดาเป็นต้น ผู้เป็นที่รัก มีอุปการะ
 แก่ข้าพเจ้า และแม่สัสตร์เหล่าอื่น ทั้งที่เคยเห็นและไม่เคยเห็น
 ที่เป็นกลางและที่จองเวรกันอยู่

๓. สัตตา ติฏฐันติ โลกัสสิมัง เย ภูมมา จะตุโยนิกา
 ปัญเจะจะตุโวการา สังสะรันตา ภาวากะเว.

สัตว์ทั้งหลายที่อยู่ในโลก ที่เกิดในภุมิ ได้กำเนิดทั้ง ๔ ที่มี
 ชั้น ๕ ชั้น ๔ หรือชั้นเดียว ท่องเที่ยวไปในภพน้อยภพใหญ่

๔. ญาดา^๒เย ปัตติทานัง เม อะนุโมทนต์ุ เต สะยัง
 เย จิมัง นัปปะชานันติ เทวา คันตวา^๓นิเวทะยุง.

ขอสัตว์เหล่านั้นจงเป็นผู้รับรู้การแผ่ส่วนบุญของข้าพเจ้า
 จงร่วมกันอนุโมทนา และขออัญเชิญเทวดาไปแจ้งแก่สัตว์ผู้รับรู้
 ไม่ได้ด้วยเทอญ

๕. มะยา ทินนานะ ปุญญานัง อะนุโมทะนะเหตุนา
 สัพเพ สัตตา สะทา โหนตุ อะเวรา สุขะชีวิโน
 เขมัมปะทัญจะ ปัพโปนตุ เตสาสา สีขมะตัง สุภา.

ด้วยการอนุโมทนาบุญที่ข้าพเจ้าได้กระทำแล้วนี้ ขอสัตว์
 ทั้งปวงจงเป็นผู้ปราศจากเวร มีชีวิตเป็นสุขเสมอ ขอให้บรรลु
 แดนเกษม และขอความปรารถนาที่ดั่งามของสัตว์เหล่านั้น
 จงสำเร็จเทอญ

ตำนานธรรมจักร

ในวันเพ็ญเดือน ๘ ก่อนพุทธศักราช ๒๕๐๐ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน พระพุทธเจ้าทรงแสดงพระสูตรนี้แก่นักบวชปัญจวัคคีย์ ท่านอัญญาโกณฑัญญะ สดับพระธรรมเทศนาแล้วบรรลุธรรมเป็นพระโสดาบัน พรหม ๑๘ โกฏิกับเทวดา จำนวนมากก็บรรลุธรรมด้วยพระสูตรนี้

พระพุทธองค์ทรงคัดค้านการทรมานตนให้ลำบาก (อัตตกิลมณานุโยค) และการเสพกามสุขอันต่ำทราม (กามสุขัลลิกานุโยค) ทรงชี้แนะทางสายกลางคือ อริยมรรคมีองค์ ๘ และจำแนกอริยสัจ ๔ ไว้โดยละเอียดในพระสูตรนี้

อัตตกิลมณานุโยคเป็นคำสอนของนิครนถ์นาถบุตรผู้ก่อตั้งศาสนาเซน ในปัจจุบัน โดยศาสนานั้นเชื่อว่า การบำเพ็ญตบะทรมานตนเป็นวิธีปลดปล่อย วิญญาณจากกรรมเก่า คือ เมื่อกรรมเก่าถูกปลดปล่อยด้วยการบำเพ็ญตบะแล้ว ก็จะหมดสิ้นไป ไม่ส่งผลให้เวียนว่ายตายเกิดอีกต่อไป ส่วนกามสุขัลลิกานุโยคเป็น ความเห็นของคนที่เชื่อว่านิพพานคือกามสุขในปัจจุบัน เมื่อสัตว์ตายแล้วก็ดับสูญ ความเห็นนี้นับเนื่องในมิจฉาทิฎฐิ ๖๒ ประเภท เรียกว่า ทิฎฐธัมมนิพพาน (นิพพานในปัจจุบันชาติ) กล่าวอีกนัยหนึ่งคือลัทธิจรวากนั่นเอง ผู้ที่มีความเห็น เช่นนี้มักต้องการเสพกามสุขทางประสาทสัมผัสอย่างเดียว ไม่สนใจการอบรมจิต เจริญปัญญาเพื่อความพ้นทุกข์จากสังสารวัฏ

เจ้าชายสิทธัตถะได้ทรงบำเพ็ญทุกรกิริยาเพราะประสงค์จะทดลองแนวทางนี้ ว่าเป็นทางตรัสรู้หรือไม่ มิใช่ทรงปฏิบัติเพื่อปลดปล่อยกรรมเก่าตามคำสอน ของนิครนถ์นาถบุตร และเมื่อพระองค์ทรงพบว่ามีไข้ทางตรัสรู้ จึงทรงระลึกถึงการ เจริญอานาปานกรรมฐานได้ต้นหว้าในพิธิแรกนาขวัญ ครั้นทรงเจริญกรรมฐานนั้น จนบรรลุฌาน ๔ แล้ว ทรงอาศัยฌานเป็นบาทฐานแล้วเจริญวิปัสสนา จึงตรัสรู้ อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณด้วยมัชฌิมาปฏิปทา คือ อริยมรรคมีองค์ ๘ นี้

คำว่า ธรรมจักร มีความหมายว่า กงล้อคือพระธรรม ในพระสูตรนี้ พระพุทธองค์ทรงประกาศศาสนาพุทธว่าเป็นอเทวนิยมที่ไม่เชื่อการเนรมิตของพระเจ้าด้วยการตรัสเหตุแห่งทุกข์ว่าคือตัณหา ทั้งปฏิเสธอาตมันหรือวิญญาณด้วยการตรัสทุกข์ขสัว่าคืออุปาทานขันธ์ ๕ ทรงแสดงอริยมรรคมีองค์ ๘ ว่าคือแนวทางแห่งความพ้นทุกข์ และตรัสผลของการปฏิบัติว่านิพพานคือความดับตัณหา^{๖๔}

บทขัดธรรมจักร

๑. อะนุตตะรัง อะภิสัมโพธิง	สัมพุชฌิตวา ตะถาคะโต
ปะฐะมัง ยัง อะเทเสสิ	ธัมมะจักกัง อะนุตตะรัง.
๒. สัมมะเทวะ ปะวัตเตนโต	โลเก อัปปะฏิวัตติยัง
ยัตถากขาตา อุโก อันตา	ปะฏิปัตติ จะ มัชฌิมา.
๓. จะตุสวะริยะสัจเจสุ	วิสุทัง ญานะทัสสะนัง
เทสิตัง ธัมมะราเชนะ	สัมมาสัมโพธิกิตตะนัง.
๔. นาเมนะ วิสสุตัง สุตตัง	ธัมมะจักกังปปะวัตตะนัง
เวยยากะระณะปาฐะนะ ^{๖๕}	สังคีตัง ตัง ภาณามะ เส.

พระตถาคตตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว เมื่อจะทรงประกาศธรรมที่ยังไม่มีใครแสดงโดยชอบในโลก ได้ทรงแสดงธรรมจักรซึ่งกล่าวถึงส่วนที่สูงสุดสองประเภทและทางสายกลาง เป็นปัญญาารู้แจ้งหมดจดอริยสัจสี่ ขอเราทั้งหลายจงสวดธรรมจักรนั้นที่พระธรรมราชาทรงแสดง ปราภฏสมญานามว่าธัมมจักกัปปวัตถสูตร เป็นสูตรประกาศพระสัมมาสัมโพธิญาณ และพระสังคีติกาจารย์ได้เรียบเรียงไว้โดยความเป็นพระบาลีประเภทร้อยแก้วเทอญ

ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร

เอวัง เม สุตัง.

ข้าพเจ้าได้สดับมาแล้วดังนี้

เอกัง สมะยัง ภะคะวา พาราณสียัง วิหะระติ อัสสิปะตะเน
มิตะทาเย.

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ ป่าอัสสิปัตตมฤค-
ทายวัน ใกล้เมืองพาราณสี

ส่วนที่สุต ๒ ประเภท

ัตตาระ โข ภะคะวา ปัญจะวัคคิเย ภิกขุ อามันเตสิ.

ในกาลนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสกับพระปัญจวัคคีย์ว่า

เทวเม ภิกขเว อันตา ปัพพะชิตะเน นะ เสวิตัพพา.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บรรพชิตไม่ควรประพฤติส่วนที่สุต
๒ อย่างนี้

กะตะเม เทว. โย จายัง กาเมสุ กามะสุขัลลิกานุโยโค
หิโน คัมโม โปถุชชะนิโก อะนะริโย อะนัตตะสัณฺหิโต, โย จายัง
อัตตะกิละมะถานุโยโค ทุกโข อะนะริโย อะนัตตะสัณฺหิโต.

ส่วนที่สุต ๒ อย่าง คือ การเสพกามสุขในกามคุณ
อารมณ์ที่ทราวม เป็นข้อประพฤติของชาวบ้าน เป็นข้อปฏิบัติของคน
มีกิเลสหนา ไม่ประเสริฐ หาประโยชน์มิได้ และการเบียดเบียนตน

ให้ลำบาก เป็นทุกข์ ไม่ประเสริฐ หาประโยชน์มิได้

ทางสายกลาง

เอเต โข ภิกขเว อุโก อันเต อะนุปะคัมมะ มัชฌิมา
ปะฏิปะทา ตะถาคะเตนะ อะภิสัมพุทธา จักขุกระระณี ญาณะกระระณี
อุปะสະมาเย อะภิญญาเย สัมโพธายะ นิพพานายะ สังวัตตะติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ตถาคตได้ตรัสรู้ทางสายกลาง
ที่ไม่เข้าถึงส่วนที่สุด ๒ อย่างนั้น ก่อให้เกิดดวงตาเห็นธรรม
ก่อให้เกิดปัญญา ย่อมเป็นไปเพื่อความสงบกิเลส เพื่อความรู้ยิ่ง
เพื่อความรู้แจ้ง และเพื่อดับทุกข์

กะตะมา จะ สา ภิกขเว มัชฌิมา ปะฏิปะทา ตะถาคะเตนะ
อะภิสัมพุทธา จักขุกระระณี ญาณะกระระณี อุปะสະมาเย อะภิญ-
ญาเย สัมโพธายะ นิพพานายะ สังวัตตะติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ทางสายกลางที่ตถาคตได้ตรัสรู้
ก่อให้เกิดดวงตาเห็นธรรม ก่อให้เกิดปัญญา ย่อมเป็นไปเพื่อ
ความสงบกิเลส เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อความรู้แจ้ง และเพื่อดับทุกข์นั้น
เป็นไฉน

อะยะเมวะ อะริโย อัญ्ञัจฺจิโก มัคโค. เสยยะถิทัง. สัมมา-
ทิฏฐิ สัมมาสังกัปปो สัมมาวาจา สัมมากัมมันโต สัมมาอาชีโว
สัมมาวายาโม สัมมาสะติ สัมมาสะมาธิ.

ทางสายกลาง คือ อริยมรรคมีองค์ ๘ นั้นนั่นเอง ได้แก่
ความเห็นชอบ ความดำริชอบ การกล่าวชอบ การกระทำชอบ

การเลี้ยงชีพชอบ ความเพียรชอบ ความระลึกชอบ และความ
ตั้งมั่นชอบ

อะยัง โข สา ภิกขเว มัชฌิมา ปะฏิปะทา ตะถาคะเตนะ
อะภิสัมพุทฺธา จักขุกะระณี ญาณะกะระณี อุปะสสะมาเย อะภิญญะ
ญาเย สัมโพธายะ นิพพานายะ สังวัตตะติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อริยมรรคมีองค์แปดนี้ เป็นทาง
สายกลางนั้นที่ตถาคตได้ตรัสรู้ ก่อให้เกิดดวงตาเห็นธรรม ก่อให้เกิด
ปัญญา ย่อมเป็นไปเพื่อความสงบกิเลส เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อความ
รู้แจ้ง และเพื่อดับทุกข์

ทุกข์

อิทัง โข ปะนะ ภิกขเว ทุกขัง อะริยะสัจจัง. ชาติปิ ทุกขา.
ชะราปิ ทุกขา. มาระณัมปิ ทุกขัง. โสกะปะริทเวะทุกขะโทมนัสสุ-
ปายาสาปิ ทุกขา. อปัปิเยหิ สัมปะโยโคปิ ทุกโข. ปิเยหิ วิปะปะ-
โยโคปิ ทุกโข. ยัมปิจัจัง นะ ละภะติ, ตัมปิ ทุกขัง. สังขิตเตนะ
ปัญฺจุปาทานักขันธา ทุกขา.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อริยสัจคือทุกข์ ได้แก่ ความเกิด
เป็นทุกข์ ความแก่เป็นทุกข์ ความตายเป็นทุกข์ ความเศร้าโศก
ความร่ำไร ความทุกข์กาย ความทุกข์ใจ และความคับแค้นใจ
เป็นทุกข์ การพบกับอารมณ์ที่ไม่ชอบเป็นทุกข์ การพลัดพราก
จากอารมณ์ที่ชอบเป็นทุกข์ และการไม่ได้รับอารมณ์ที่ปรารถนา
เป็นทุกข์ โดยสังเขปอุปาทานขันธห้าเป็นทุกข์

ทุกขสมุทัย

อิทัง โข ปะนะ ภิกขะเว ทุกขะสมุททะโย อะริยะสัจจัง.^{๖๖}
 ยายัง ตัณหา โปโนภาวิกา^{๖๗} นันทีราคะสะหะคะตา ตัตตระตัตตรา-
 ภินันทีนึ, เสยยะถิทัง. กามะตัณหา ภาวะตัณหา วิภาวะตัณหา.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อริยสัจคือทุกขสมุทัย ได้แก่
 ความผูกพันที่ก่อให้เกิดภพใหม่ ประกอบด้วยความยินดีพอใจ
 เพลิดเพลินภพและอารมณ์นั้นๆ กล่าวคือ ความผูกพันในกามคุณ
 อารมณ์ ความผูกพันที่มีความเห็นผิดว่าภพเที่ยง และความผูกพัน
 ที่มีความเห็นผิดว่าภพขาดสูญ

ทุกขนิโรธ

อิทัง โข ปะนะ ภิกขะเว ทุกขะนิโรธะ อะริยะสัจจัง.^{๖๘}
 โย ตัสสาเยวะ ตัณหายะ อะเสสะวิราคะนิโรธะ จาโค ปะภินิสัคโค
 มุตติ อะนาละโย.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อริยสัจคือทุกขนิโรธ ได้แก่
 ความดับสนิทตัณหานั้นทั้งหมด ความสละตัณหานั้น ความปล่อย
 ตัณหานั้น ความวางตัณหานั้น และความไม่พัวพันตัณหานั้น

มรรค

อิทัง โข ปะนะ ภิกขะเว ทุกขะนิโรธะคามินึ ปะฏิปะทา
 อะริยะสัจจัง. อะยะมะวะ อะริโย อัญญังคิโก มัคโค. เสยยะถิทัง.
 สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปो สัมมาวาจา สัมมากัมมันโต สัมมา-
 อาชีโว สัมมาวายาโม สัมมาสะติ สัมมาสมาธิ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อริยสัจคือมรรคอันเป็นทางดับทุกข์
ได้แก่ อริยมรรคมีองค์ ๘ นั้นนั่นเอง กล่าวคือ ความเห็นชอบ
ความดำริชอบ การกล่าวชอบ การกระทำชอบ การเลี้ยงชีพชอบ
ความเพียรชอบ ความระลึกรู้ชอบ และความตั้งมั่นชอบ

นี่คือทุกข์

อิทัม ทุกขัง อะริยะสัจจันติ เม ภิกขเว ปุพเพ อะนะนุส-
สุเตสุ ัมเมสุ จักขุ อุตะปาติ, ญาณัง อุตะปาติ, ปัญญา อุตะปาติ,
วิชา อุตะปาติ, อาโลโก อุตะปาติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดแล้ว
ญาณได้เกิดแล้ว ปัญญาได้เกิดแล้ว วิชาได้เกิดแล้ว แสงสว่าง
ได้เกิดแล้ว แก่ตถาคตในธรรมที่ไม่เคยสดับมาก่อนว่า อุปาทาน
ชั้นนี้ห้านี้ คืออริยสัจที่เป็นทุกข์

ควรกำหนดรู้ทุกข์

ตัง โข ปะนิทัง ทุกขัง อะริยะสัจจัง ปะริญญะยันติ เม
ภิกขเว ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ัมเมสุ จักขุ อุตะปาติ, ญาณัง
อุตะปาติ, ปัญญา อุตะปาติ, วิชา อุตะปาติ, อาโลโก อุตะปาติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดแล้ว
ญาณได้เกิดแล้ว ปัญญาได้เกิดแล้ว วิชาได้เกิดแล้ว แสงสว่าง
ได้เกิดแล้ว แก่ตถาคตในธรรมที่ไม่เคยสดับมาก่อนว่า อริยสัจ
คือทุกข์นั้นเป็นธรรมที่ควรกำหนดรู้

ทรงกำหนดรู้ทุกข์แล้ว

ตั้ง โข ปะนิทัง ทุกขัง อะริยะสัจจัง ปะริญญาตันติ เม ภิกขะเว ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ัมเมสุ จักขุง อุทะปาติ, ญาณัง อุทะปาติ, ปัญญา อุทะปาติ, วิชชา อุทะปาติ, อาโลโก อุทะปาติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดแล้ว ญาณได้เกิดแล้ว ปัญญาได้เกิดแล้ว วิชชาได้เกิดแล้ว แสงสว่างได้เกิดแล้ว แก่ตถาคตในธรรมที่ไม่เคยสดับมาก่อนว่า เราได้กำหนดรู้อริยสัจคือทุกข์นั้นแล้ว

นี่คือทุกข์สมุทัย

อิทัง ทุกขะสะมุทะโย อะริยะสัจจันติ เม ภิกขะเว ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ัมเมสุ จักขุง อุทะปาติ, ญาณัง อุทะปาติ, ปัญญา อุทะปาติ, วิชชา อุทะปาติ, อาโลโก อุทะปาติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดแล้ว ญาณได้เกิดแล้ว ปัญญาได้เกิดแล้ว วิชชาได้เกิดแล้ว แสงสว่างได้เกิดแล้ว แก่ตถาคตในธรรมที่ไม่เคยสดับมาก่อนว่า ตัณหานี้คืออริยสัจที่เป็นทุกข์สมุทัย (เหตุแห่งทุกข์)

ควรละทุกข์สมุทัย

ตั้ง โข ปะนิทัง ทุกขะสะมุทะโย อะริยะสัจจัง ปะหาตัพพันติ เม ภิกขะเว ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ัมเมสุ จักขุง อุทะปาติ, ญาณัง อุทะปาติ, ปัญญา อุทะปาติ, วิชชา อุทะปาติ, อาโลโก อุทะปาติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดแล้ว
ญาณได้เกิดแล้ว ปัญญาได้เกิดแล้ว วิชาได้เกิดแล้ว แสงสว่าง
ได้เกิดแล้ว แก่ตถาคตในธรรมที่ไม่เคยสดับมาก่อนว่า อริยสัจ
คือทุกขสมุทัยนั้นเป็นธรรมที่ควรละ

ทรงละทุกขสมุทัยแล้ว

ตั้ง โข ปะนิทัง ทุกขะสะสมุทะโย อะริยะสัจจัง ปะหีนันติ เม
ภิกขะเว ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ัมเมสุ จักขุง อุทะปาติ, ญาณัง
อุทะปาติ, ปัญญา อุทะปาติ, วิชา อุทะปาติ, อาโลโก อุทะปาติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดแล้ว
ญาณได้เกิดแล้ว ปัญญาได้เกิดแล้ว วิชาได้เกิดแล้ว แสงสว่าง
ได้เกิดแล้ว แก่ตถาคตในธรรมที่ไม่เคยสดับมาก่อนว่า เราได้ละ
อริยสัจคือทุกขสมุทัยนั้นแล้ว

นี่คือทุกขนิโรธ

อิทัง ทุกขะนิโรธะ อะริยะสัจจันติ เม ภิกขะเว ปุพเพ
อะนะนุสสุเตสุ ัมเมสุ จักขุง อุทะปาติ, ญาณัง อุทะปาติ,
ปัญญา อุทะปาติ, วิชา อุทะปาติ, อาโลโก อุทะปาติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดแล้ว
ญาณได้เกิดแล้ว ปัญญาได้เกิดแล้ว วิชาได้เกิดแล้ว แสงสว่าง
ได้เกิดแล้ว แก่ตถาคตในธรรมที่ไม่เคยสดับมาก่อนว่า นิพพานนี้
คืออริยสัจที่เป็นทุกขนิโรธ (ความดับทุกข์)

ควรรู้แจ้งทุกขนิโรธ

ตั้ง โข ปะนิทัง ทุกขะนิโรโธ อริยะะสัจจัง สัจฉิกาตัพพันติ เม ภิกขะเว ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ัมเมสุ จักขุง อุทะปาติ, ญาณัง อุทะปาติ, ปัญญา อุทะปาติ, วิชชา อุทะปาติ, อาโลโก อุทะปาติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดแล้ว ญาณได้เกิดแล้ว ปัญญาได้เกิดแล้ว วิชชาได้เกิดแล้ว แสงสว่างได้เกิดแล้ว แก่ตถาคตในธรรมที่ไม่เคยสดับมาก่อนว่า อริยสัจ คือทุกขนิโรธนั้นเป็นธรรมที่ควรรู้แจ้ง

ทรงรู้แจ้งทุกขนิโรธแล้ว

ตั้ง โข ปะนิทัง ทุกขะนิโรโธ อริยะะสัจจัง สัจฉิกะตันติ เม ภิกขะเว ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ัมเมสุ จักขุง อุทะปาติ, ญาณัง อุทะปาติ, ปัญญา อุทะปาติ, วิชชา อุทะปาติ, อาโลโก อุทะปาติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดแล้ว ญาณได้เกิดแล้ว ปัญญาได้เกิดแล้ว วิชชาได้เกิดแล้ว แสงสว่างได้เกิดแล้ว แก่ตถาคตในธรรมที่ไม่เคยสดับมาก่อนว่า เราได้รู้แจ้ง อริยสัจคือทุกขนิโรธนั้นแล้ว

นี่คืออริยมรรค

อิทัง ทุกขะนิโรธะคามินี ปะฏิปะทา อริยะะสัจจันติ เม ภิกขะเว ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ัมเมสุ จักขุง อุทะปาติ, ญาณัง อุทะปาติ, ปัญญา อุทะปาติ, วิชชา อุทะปาติ, อาโลโก อุทะปาติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดแล้ว
ญาณได้เกิดแล้ว ปัญญาได้เกิดแล้ว วิชาได้เกิดแล้ว แสงสว่าง
ได้เกิดแล้ว แก่ตถาคตในธรรมที่ไม่เคยสดับมาก่อนว่า อริยมรรค
นี้คืออริยสัจที่เป็นทางดับทุกข์

ควรอบรมอริยมรรค

ตั้ง โข ปะนิทัง ทุกขะนิโรธะคามินี ปะฏิปะทา อะริยะสัจจัง
ภาเวตัพพันติ เม ภิกขะเว ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ัมเมสุ จักขุ
อุทะปาติ, ญาณัง อุทะปาติ, ปัญญา อุทะปาติ, วิชา อุทะปาติ,
อาโลโก อุทะปาติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดแล้ว
ญาณได้เกิดแล้ว ปัญญาได้เกิดแล้ว วิชาได้เกิดแล้ว แสงสว่าง
ได้เกิดแล้ว แก่ตถาคตในธรรมที่ไม่เคยสดับมาก่อนว่า อริยสัจคือ
อริยมรรคนั้นเป็นธรรมที่ควรอบรม

ทรงอบรมอริยมรรคแล้ว

ตั้ง โข ปะนิทัง ทุกขะนิโรธะคามินี ปะฏิปะทา อะริยะสัจจัง
ภาวิตันติ เม ภิกขะเว ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ัมเมสุ จักขุ
อุทะปาติ, ญาณัง อุทะปาติ, ปัญญา อุทะปาติ, วิชา อุทะปาติ,
อาโลโก อุทะปาติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดแล้ว
ญาณได้เกิดแล้ว ปัญญาได้เกิดแล้ว วิชาได้เกิดแล้ว แสงสว่าง
ได้เกิดแล้ว แก่ตถาคตในธรรมที่ไม่เคยสดับมาก่อนว่า เราได้อบรม
อริยสัจคืออริยมรรคนั้นแล้ว

ไม่ทรงปฎิญาณว่าเป็นพุทธะก่อน

ยวาทะกัณฐะ เม ภิกขะเว อิมสุ จะตฺตฺส อริยสัจเจสุ เอวํ
 ติปะริวัณฺณัง ทฺวาทะสาการัง ยะถาภูตัง ญาณะทัสสะนัง นะ
 สุวิสุทฺธัง อะโหสิ. เนวะ ตาวาหัง ภิกขะเว สะเทวะเก โลเก สะมาระเก
 สะพรัหฺมะเก สัสสะมะณะพฺราหฺมะณียา ปะชาเย สะเทวะมะนุสสาเย
 อะนุตตะรัง สัมมาสัมโพธิง อะภิสัมพุทฺโธติ ปัจจัญญาสิง.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ตราบที่ปัญญาารู้เห็นตามความ
 เป็นจริงที่มีรอบ ๓ มีอาการ ๑๒ อย่างนี้ในอริยสัจสี่ ยังไม่หมดจด
 แก่ตถาคต ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ตถาคตยังไม่ปฎิญาณว่าเป็นผู้ตรัสรู้
 อุตตรสัมมาสัมโพธิญาณอันยอดเยี่ยมในโลก ที่มีเทวดา มาร และ
 พรหม ในเหล่าสัตว์มีสมณะ พราหมณ์ พร้อมด้วยเทวดาและมนุษย์

ได้ทรงปฎิญาณว่าเป็นพุทธะ

ยะโต จะ โข เม ภิกขะเว อิมสุ จะตฺตฺส อริยสัจเจสุ เอวํ
 ติปะริวัณฺณัง ทฺวาทะสาการัง ยะถาภูตัง ญาณะทัสสะนัง สุวิสุทฺธัง
 อะโหสิ. อะถาหัง ภิกขะเว สะเทวะเก โลเก สะมาระเก สะพรัหฺมะเก
 สัสสะมะณะพฺราหฺมะณียา ปะชาเย สะเทวะมะนุสสาเย อะนุตตะรัง
 สัมมาสัมโพธิง อะภิสัมพุทฺโธติ ปัจจัญญาสิง.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ตราบที่ปัญญาารู้เห็นตามความ
 เป็นจริงที่มีรอบ ๓ มีอาการ ๑๒ อย่างนี้ในอริยสัจสี่ ได้หมดจดแก่

ตถาคต ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ตถาคตได้ปฐิญาณว่าเป็นผู้ตรัสรู้
อนุตระสัมมาสัมโพธิญาณอันยอดเยี่ยมในโลก ที่มีเทวดา มารและ
พรหม ในเหล่าสัตว์มีสมณะ พราหมณ์พร้อมด้วยเทวดาและ
มนุษย์

ปัจจเวกชนญาณ

ญาณัญจะ ปะนะ เม ทัสสะนัง อุทะปาที. อะกุปปา เม
วิมุตติ. อะยะมันติมา ชาติ. นัตถิทานิ ปุณฺหะโวติ.

ปัญญาารู้เห็นได้เกิดแก่ตถาคตว่า ความหลุดพ้นของเรา
ไม่พินาศแล้ว ชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย ไม่มีภพใหม่อีกในกาลนี้

พระปัญจวัคคีย์ปลาบปลื้มภาสิต

อิทะมะโวจะ ภะคะวา. อัตตะมะนา ปัญฺจะวัคคิยา ภิกขุ
ภะคะวะโต ภาสีตัง อะภินันฺทุนติ.

พระผู้มีพระภาคตรัสธรรมจักรนี้แล้ว พระปัญจวัคคีย์
ปลาบปลื้มภาสิตของพระองค์ ดังนี้แล

ท่านโกณฑัญญะเป็นพระโสดาบัน

อิมัสมิญจะ ปะนะ เวยยากะระณัสสมิง ภัณฺฑะมาเน
อายัสมะโต โกณฑัญญัสสะ วิระชัง วิตะมะลัง รัมมะจักขุ
อุทะปาที “ยัง กิณฺณจิ สะมุทะยะรัมมัง, สัพพัง ตัง นิโรธะรัมมันติ.

เมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสพระธรรมเทศนานี้อยู่ ดวงตา
เห็นธรรมอันปราศจากธุลี ปราศจากมลทิน ได้บังเกิดแก่ท่าน
โกณฑัญญะว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีสภาพเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งปวง
นั้นมีสภาพดับไปเป็นธรรมดา

ทวยเทพป่าวประกาศ

ประวัติเต จะ ปะนะ ภาคะวะตา รัมมะจักเก ภูมมา เทวา
สัททะมะนุสสาเวสูง “เอตัง ภาคะวะตา พาราณะสียัง อัสสีปะตะเน
มิคะทาเย อะนุตตะรัง รัมมะจักกัง ประวัติตัง อปปฏิวัตติยัง
สมะเณนะ วา พุราหุมะเณนะ วา เทเวนะ วา มาเรนะ วา
พุรัหุณา วา เกนะจิ วา โลกัสมินติ.

เมื่อพระผู้มีพระภาคทรงประกาศธรรมจักรแล้ว ภูมเทวดา
ได้ป่าวประกาศว่า พระผู้มีพระภาคได้ทรงแสดงธรรมจักรอันยอดเยี่ยม
ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ใกล้เมืองพาราณสี เป็นธรรมที่สมณะ
พราหมณ์ เทวดา มาร พรหม หรือใครๆ ในโลก จะคัดค้านไม่ได้

ภูมมานัง เทวานัง สัททัง สุตฺวา จาตุมะหาราชิกา เทวา
สัททะมะนุสสาเวสูง “เอตัง ภาคะวะตา พาราณะสียัง อัสสีปะตะเน
มิคะทาเย อะนุตตะรัง รัมมะจักกัง ประวัติตัง อปปฏิวัตติยัง
สมะเณนะ วา พุราหุมะเณนะ วา เทเวนะ วา มาเรนะ วา
พุรัหุณา วา เกนะจิ วา โลกัสมินติ.

เทวดาชั้นจาตุมหาราชได้ยินเสียงของภุมเทวดาแล้ว ได้ไปวประกาศว่า พระผู้มีพระภาคได้ทรงแสดงธรรมจักรอันยอดเยี่ยม ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ใกล้เมืองพาราณสี เป็นธรรมที่สมณะ พราหมณ์ เทวดา มาร พรหม หรือใครๆ ในโลก จะคัดค้านไม่ได้

จาตุมหาราชิกาทั้ง เทวานัง สัททัง สุตฺวา ดาเวติงสา เทวา สัททะมะนุสสาเวสุง “เอตัง ภาคะวะตา พาราณะสียัง อีสิปตะเน มิคะทาเย อะนุตตะรัง ัมมะจักกัง ปะวัตติตัง อปฺปฏี-
วัตติยัง สะมะเณนะ วา พุราหุมะเณนะ วา เทเวนะ วา มาเรนะ
วา พุรัหุณา วา เกนะจิ วา โลกัสมินติ.

เทวดาชั้นดาวดึงส์ได้ยินเสียงของเทวดาชั้นจาตุมหาราช แล้ว ได้ไปวประกาศว่า พระผู้มีพระภาคได้ทรงแสดงธรรมจักร อันยอดเยี่ยม ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ใกล้เมืองพาราณสี เป็นธรรมที่สมณะ พราหมณ์ เทวดา มาร พรหม หรือใครๆ ในโลก จะคัดค้านไม่ได้

ดาเวติงसानัง เทวานัง สัททัง สุตฺวา ยามา เทวา สัททะ-
มะนุสสาเวสุง “เอตัง ภาคะวะตา พาราณะสียัง อีสิปตะเน
มิคะทาเย อะนุตตะรัง ัมมะจักกัง ปะวัตติตัง อปฺปฏีวัตติยัง
สะมะเณนะ วา พุราหุมะเณนะ วา เทเวนะ วา มาเรนะ วา
พุรัหุณา วา เกนะจิ วา โลกัสมินติ.

เทวดาชั้นยามาได้ยินเสียงของเทวดาชั้นดาวดึงส์แล้ว ได้ไปวประกาศว่า พระผู้มีพระภาคได้ทรงแสดงธรรมจักรอันยอดเยี่ยม ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ใกล้เมืองพาราณสี เป็นธรรมที่สมณะ พราหมณ์ เทวดา มาร พรหม หรือใครๆ ในโลก จะคัดค้านไม่ได้

ยามานัง เทวานัง สัททัง สุตฺวา ตฺสิตา เทวา สัททะ-
มะนุสฺสาเวสฺสงฺ “เอตัง ภาคะวเตตา พาราณสียงฺ อีสิปตะเน
มิกะทาเย อะนุตตะรัง รัมมะจักกิงฺ ปะวัตติตัง อปฺปฏีวัตติยงฺ
สมะเณนะ วา พุราหฺมะเณนะ วา เทเวนะ วา มาเรนะ วา
พฺรหฺมูนา วา เกนะจิ วา โลกัสมินติ.

เทวดาชั้นดุสิตได้ยินเสียงของเทวดาชั้นยามาแล้ว
ได้ป่าวประกาศว่า พระผู้มีพระภาคได้ทรงแสดงธรรมจักรอันยอดเยี่ยม
ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ใกล้เมืองพาราณสี เป็นธรรมที่สมณะ
พราหมณ์ เทวดา มาร พรหม หรือใครๆ ในโลก จะคัดค้านไม่ได้

ตฺสิตานัง เทวานัง สัททัง สุตฺวา นิมมานะระตี เทวา
สัททะมะนุสฺสาเวสฺสงฺ “เอตัง ภาคะวเตตา พาราณสียงฺ อีสิปตะเน
มิกะทาเย อะนุตตะรัง รัมมะจักกิงฺ ปะวัตติตัง อปฺปฏีวัตติยงฺ
สมะเณนะ วา พุราหฺมะเณนะ วา เทเวนะ วา มาเรนะ วา
พฺรหฺมูนา วา เกนะจิ วา โลกัสมินติ.

เทวดาชั้นนิมมานรดีได้ยินเสียงของเทวดาชั้นดุสิตแล้ว
ได้ป่าวประกาศว่า พระผู้มีพระภาคได้ทรงแสดงธรรมจักรอันยอดเยี่ยม
ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ใกล้เมืองพาราณสี เป็นธรรมที่สมณะ
พราหมณ์ เทวดา มาร พรหม หรือใครๆ ในโลก จะคัดค้านไม่ได้

นิมมานะระตีนัง เทวานัง สัททัง สุตฺวา ประระนิมมิตะวะสะ-
วัตตี เทวา สัททะมะนุสฺสาเวสฺสงฺ “เอตัง ภาคะวเตตา พาราณสียงฺ
อิสิปตะเน มิกะทาเย อะนุตตะรัง รัมมะจักกิงฺ ปะวัตติตัง

อัปปฏิวัตติยัง สะมะเณนะ วา พุราหุมะเณนะ วา เทเวนะ วา
มาเรนะ วา พุรัหุมนา วา เกนะจิ วา โลกัสมินติ.

เทวดาชั้นปรนิมมิตวสวัตติ์ได้ยินเสียงของเทวดาชั้น
นิมมานรดีแล้ว ได้ป่าวประกาศว่า พระผู้มีพระภาคได้ทรงแสดง
ธรรมจักรอันยอดเยี่ยม ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ใกล้เมืองพาราณสี
เป็นธรรมที่สมณะ พราหมณ์ เทวดา มาร พรหม หรือใครๆ ในโลก
จะคัดค้านไม่ได้

ประณิมมิตะวะสะวัตตีนัง เทวานัง สัททัง สุตวา พุรัหุมะ-
กายิกา เทวา สัททะมะนุสสาเวสุ “เอตัง ภาคะวะตา พาราณะสียัง
อิสิปะตะเน มิคะทาเย อะนุตตะรัง รัมมะจักกัง ปะวัตติตัง อัปปฏิ-
วัตติยัง สะมะเณนะ วา พุราหุมะเณนะ วา เทเวนะ วา มาเรนะ วา
พุรัหุมนา วา เกนะจิ วา โลกัสมินติ.

เทพที่นับเนื่องในหมู่พรหมได้ยินเสียงของเทวดาชั้น
ปรนิมมิตวสวัตติ์แล้ว ได้ป่าวประกาศว่า พระผู้มีพระภาคได้ทรง
แสดงธรรมจักรอันยอดเยี่ยม ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ใกล้เมือง
พาราณสี เป็นธรรมที่สมณะ พราหมณ์ เทวดา มาร พรหม หรือ
ใครๆ ในโลก จะคัดค้านไม่ได้

อิติหะ เตนะ ขะเณนะ เตนะ มุหุตเตนะ ยาวะ พุรัหุมะโลกา
สัทโท อัพภุคคัจฉิ.

เสียงป่าวประกาศในโลกนี้ได้แพร่สะพัดถึงพรหมโลก
โดยชั่วขณะนั้น ด้วยประการฉะนี้

เกิดแผ่นดินไหวและโอภาส

อะยัญจะ ทะสะสะหัสสิโลกะธาตุ สังกัมปิ สัมปะกัมปิ
สัมปะเวธิ. อัปปะมาโน จะ อุพาโร โอภาโส โลเก ปาตุระโหสิ
อะติกัมมะ เทวานัง เทวานุภาวัง.^{๖๙}

ก็ همینโลกธาตุนี้ได้สั่นสะเทือนหวั่นไหว และเกิดโอภาส
อันใหญ่หลวงหาประมาณมิได้ในโลก ยิ่งกว่าเทวานุภาพของเทวดา
ทั้งหลาย

ทรงเปล่งอุทาน

อะถะ โข ภะคะวา อิมัง อุทานัง อุทาเนสิ อัญญาสิ ะตะ
โก โกณฑัญโญ, อัญญาสิ ะตะ โก โกณฑัญญะติ. อิติ หิถัง
อายัสมะโต โกณฑัญญัสสะ อัญญาโกณฑัญญะเตววะ นามัง
อะโหสิ.

ในกาลนั้น พระผู้มีพระภาคทรงเปล่งอุทานว่า ท่าน
ทั้งหลาย โกณฑัญญะรู้แล้วหนอ ท่านทั้งหลาย โกณฑัญญะ
รู้แล้วหนอ ฉะนั้น ท่านโกณฑัญญะจึงปรากฏสมณนามนี้ว่า
พระอัญญาโกณฑัญญะ^{๗๐} (พระโกณฑัญญะผู้รู้แล้ว)

อนันตรายิกธรรม ๔ ประการ

๑. พุทธาทัง ชีวิตัสสะ นะ สักกา เกนะจิ อันตะราโย กาทุง.
ใครๆ ไม่อาจทำอันตรายแก่พระชนม์ชีพของพระพุทธเจ้าได้
๒. พุทธาทัง สัพพัญญุตญาณัสสะ นะ สักกา เกนะจิ
อันตะราโย กาทุง.
ใครๆ ไม่อาจทำอันตรายแก่พระสัพพัญญุตญาณของ
พระพุทธเจ้าได้
๓. พุทธาทัง อะภิหะณานัง จะตุนนัง ปัจจะยานัง นะ สักกา
เกนะจิ อันตะราโย กาทุง.
ใครๆ ไม่อาจทำอันตรายแก่ปัจจัย ๔ ที่นำไปถวายเฉพาะ
พระพุทธเจ้าได้
๔. พุทธาทัง อะสีติยา อะนุพยัญชนานัง พยามัมปะภายะ วา
นะ สักกา เกนะจิ อันตะราโย กาทุง.
ใครๆ ไม่อาจทำอันตรายแก่พระอนุพยัญชนะ ๘๐ หรือ
พระฉัพพรรณรังสีโดยรอบหนึ่งวา

ตะถา เม โหตุ. ขอให้ข้าพเจ้าจงเป็นเช่นนั้นเทอญ

อนันตรายิกธรรม คือ ธรรมที่ไม่มีใครสามารถทำอันตรายได้ มีกล่าวไว้ในหนังสือสามเณรวัตรฉบับวิสุทธาราม (หน้า ๕๐) ซึ่งสรุปความมาจากคัมภีร์สมันตปาสาทิกา(วิ.มหา.อ. ๑/๑๖/๑๘๒-๘๓) และอรรถกถาของสังยุตตนิกายและสุตตนิบาตอาฬวกสูตร (ส.ส.อ. ๑/๒๔๖/๓๑๐-๑, ขุ.สุ.อ. ๑/๑๘๓/๒๕๘-๕๙) แต่มีข้อความต่างกันเล็กน้อยในอรรถกถาของคัมภีร์พุทธวงศ์ (พุทธปทีณณกถา เรื่องที่ ๒๖ หน้า ๔๓๓) ว่า ใครๆ ไม่อาจทำอันตรายแก่ปัจจัย ๔ ที่นำไปถวายเฉพาะพระพุทธเจ้า แก่พระชนม์ชีพของพระพุทธเจ้า มหาปุริสลักษณะ ๓๒ ประการ พระอนุพยัญชนะ ๘๐ และแก่พระพุทธรังสี

อาเวณิกคุณ ๑๘

๑. อะตีดั้งเส พุทธัสสะ ภาคะวะโต อัปปะฏิหะตัง ญาณัง.

พระญาณในส่วนอดีตของพระผู้มีพระภาคผู้รู้แจ้ง ไม่มีสิ่งใดขัดขวางได้

๒. อนาคะตังเส พุทธัสสะ ภาคะวะโต อัปปะฏิหะตัง ญาณัง.

พระญาณในส่วนอนาคตของพระผู้มีพระภาคผู้รู้แจ้ง ไม่มีสิ่งใดขัดขวางได้

๓. ปัจจุปปันนังเส พุทธัสสะ ภาคะวะโต อัปปะฏิหะตัง ญาณัง.

พระญาณในส่วนปัจจุบันของพระผู้มีพระภาคผู้รู้แจ้ง ไม่มีสิ่งใดขัดขวางได้

๔. อิเมหิ รัมเมหิ สมนันนาคะตัสสะ พุทธัสสะ ภาคะวะโต

สัพพัง กายะกัมมัง ญาณะปุพพังคะมัง ญาณานุปะริวัตตัง.

กายกรรมทั้งหมดของพระผู้มีพระภาคผู้รู้แจ้ง ทรงเพียบพร้อม ด้วยคุณธรรม ๓ ประการเหล่านี้ มีพระญาณเป็นเบื้องหน้า คล้อยตามพระญาณ

๕. สัพพัง วะจีกัมมัง ญาณะปุพพังคะมัง ญาณานุปะริวัตตัง.

วจีกรรมทั้งหมดมีพระญาณเป็นเบื้องหน้า คล้อยตามพระญาณ

๖. สัพพัง มโนกัมมัง ญาณะปุพพังคะมัง ญาณานุปะริวัตตัง.

มโนกรรมทั้งหมดมีพระญาณเป็นเบื้องหน้า คล้อยตามพระญาณ

๗. อิมะหิ ฉะหิ รัมมะหิ สะมันนาคะตัสสะ พุทฺธัสสะ ภาคะวะโต
นัตถิ ฉันทัสสะ หานิ.

พระผู้มีพระภาคผู้รู้แจ้ง ทรงเพียบพร้อมด้วยคุณธรรม ๖
ประการเหล่านี้ ไม่มีความเสื่อมถอยแห่งฉันทะ [ที่ปรารถนา
ประโยชน์แก่เหล่าสัตว์]

๘. นัตถิ รัมมะเทสะนายะ หานิ.

ไม่มีความเสื่อมถอยแห่งการแสดงธรรม [คือ แม้จะแสดง
ธรรมอย่างต่อเนื่อง ธรรมก็ไม่หมดสิ้นไป]

๙. นัตถิ วิริยัสสะ หานิ.

ไม่มีความเสื่อมถอยแห่งวิริยะ [ที่ทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น]

๑๐. นัตถิ สะมาธิสสะ หานิ.

ไม่มีความเสื่อมถอยแห่งสมาธิ

๑๑. นัตถิ ปัญญาเย หานิ.

ไม่มีความเสื่อมถอยแห่งปัญญา

๑๒. นัตถิ วิมุตติยา หานิ.

ไม่มีความเสื่อมถอยแห่งวิมุตติญาณ

๑๓. อิมะหิ ทฺวาทะสะหิ รัมมะหิ สะมันนาคะตัสสะ พุทฺธัสสะ
ภาคะวะโต นัตถิ ทะวา.

พระผู้มีพระภาคผู้รู้แจ้ง ทรงเพียบพร้อมด้วยคุณธรรม ๑๒
ประการเหล่านี้ ปราศจากการเล่นสนุก

๑๔. นัตถิ ระวา.

ปราศจากความผิดพลาด

๑๕. นัตถิ อะมุญฺหัง.

ปราศจากสิ่งที่ไม่สัมผัสด้วยพระญาณ

๑๖. นัตถิ เวคายิตตัตตัง.

ปราศจากการรีบเร่ง

๑๗. นัตถิ อัปฺยาวะภูมะโน.

ปราศจากจิตที่ไม่ชวนชวาย

๑๘. นัตถิ อัปปะฏิสังขานูปกขา.

ปราศจากความวางเฉยโดยมิได้พิจารณาด้วยพระญาณ

อิเมหิ อัญฺฐาระสสะหิ ธัมเมหิ สมนันนาคะตัสสะ พุทฺธัสสะ
ภะคะวะโต นะโม.

ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคผู้รู้แจ้ง ทรงเพียบพร้อม
ด้วยคุณธรรม ๑๘ ประการเหล่านี้

สละสลัทธิมะคะณุตตะโม สัมมาสัมพุทฺโธ สะปะริวารัง
สญฺญาตிகะณัง รักขะตุ มัง จิรัง สะทา.

ขอพระสัมมาสัมพุทฺธเจ้า พร้อมทั้งพระสังฆธรรมและ
พระอริยสงฆ์ผู้สูงสุด จงคุ้มครองข้าพเจ้า บริวาร และหมู่ญาติมิตร
ตลอดกาลนาน

สัพพะกามะทะโท โหตุ มัยหะเมวะ จิรัง สะทา.

ขอจงมอบสิ่งที่น่าปรารถนาทุกประการแก่ข้าพเจ้าตลอด
กาลนานทุกเมื่อเทอญ

อาเวณิกคุณหรือพุทธธรรม คือ คุณสมบัติเฉพาะของพระพุทธเจ้า ๑๘ ประการ
มีกล่าวไว้ในคัมภีร์มูลฎีกา (อภิ.วิ.มูลฎีกา ๒/๑/๒) และชินาลังการฎีกา (หน้า ๒๕) อรรถกถา
ของทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค สังคิตีสูตร (ที.ปา.อ. ๓/๓๐๕/๑๘๘-๘๙) ได้มีกล่าวไว้เช่นกัน แต่มี
ข้อความบางอย่างแตกต่างจากคัมภีร์มูลฎีกาข้างต้น

คัมภีร์ฎีกาของสังคิตีสูตร (ที.ปา.ฎีกา ๓/๓๐๕/๒๔๘) กล่าวว่าข้อความของอรรถกถา
ทีฆนิกายที่พระทีฆภาณกะ (ผู้สารถยทีฆนิกาย) ได้ทรงจำต่อๆ กันมานั้น มีเนื้อหาสับสนไม่
ชัดเจน จึงควรยึดถือข้อความที่กล่าวไว้ในคัมภีร์มูลฎีกาเป็นหลักในเรื่องนี้ นอกจากนั้น ยังมี
บทสวดที่เรียกว่า ธารณปริตร ซึ่งมีข้อความบางส่วนคล้ายกับอรรถกถาของสังคิตีสูตร แต่
โบราณจารย์ไม่ยอมรับพระปริตรนี้ เพราะไม่พบในพระไตรปิฎก อีกทั้งคำบาลีก็ไม่ถูกต้องตาม
หลักภาษา เพราะใช้คำผิดไวยากรณ์ หรือใช้คำที่ไม่พบในภาษาบาลี เช่น อิลลิลิ มลลิลิ เป็นต้น

อุปพัตถสูตร

๑. ยัง ทุนนิमितตัง อะวะมังคะลัญจะ
โย จามะนาโป สะกุณัสสะ สัทโท
ปาปัคคะโห ทุสสุปินัง อะกันตัง
พุทธานุภาเวนะ วินาสะเมนตุ.
๒. ยัง ทุนนิमितตัง อะวะมังคะลัญจะ
โย จามะนาโป สะกุณัสสะ สัทโท
ปาปัคคะโห ทุสสุปินัง อะกันตัง
ธัมมานุภาเวนะ วินาสะเมนตุ.

๓. ยัง ทุนนิมิตตัง อะวะมังคะลัญจะ
โย จามะนาโป สะกุณัสสะ สัทโท
ปาปคคะโห ทุสสุปิณัง อะกันตัง
สังฆานุภาเวนนะ วินาสะเมนตุ.

๔. ทุกข์ปปัตตา จะ นิตทุกขา ภาะยัปปัตตา จะ นิพภะยา
โสกะปปัตตา จะ นิสโสกา โหนตุ สัพเพปิ ปาณิน.
๕. เอตตาวะตา จะ อัมเหหิ สัมภะตัง ปุญญะสัมปะทัง
สัพเพ เทวานุโมทนต์ สัพพะสัมปัตติสัทธา.
๖. ทานัง ทะทนต์ สัทธาเย สีลัง รักขันตุ สัพพะทา
ภาวะนาภีระตา โหนตุ คัจฉันตุ เทวะตาเคตา.
๗. สัพเพ พุทธา พระลัปปัตตา ปัจเจกานัญจะ ยัง พระลัง
อะระหันตานัญจะ เตเชนะ รักขัง พันธามิ สัพพะโส.

๘. ยัง กิณฺณจิ วิตตัง อีระ วา หุรัง วา
สัคเคสุ วา ยัง ระตะนัง ปะณีตัง
นะ โน สะมัง อตฺถิ ตะถาคะเตนะ
อิทัมปิ พุทธะ ระตะนัง ปะณีตัง
เอเตนะ สัจเจนะ สุวตฺถิ โหตุ.

๙. ยัง กิณฺณจิ วิตตัง อีระ วา หุรัง วา
สัคเคสุ วา ยัง ระตะนัง ปะณีตัง
นะ โน สะมัง อตฺถิ ตะถาคะเตนะ

อิทัมปิ รัมเม ระตะนัง ปะณัตถัง

เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ.

๑๐. ยัง กิณฺณจิ วิตถัง อิธะ वा หุรัङ् वा

สัคเคสุ वा ยัง ระตะนัง ปะณัตถัง

นะ โน สมะมัง อตฺถิ ตะถาคะเตนะ

อิทัมปิ สังฆะ ระตะนัง ปะณัตถัง

เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ.

๑๑. ภาวะตุ สัพพะมังคะลัง

สัพพะพุทธานุภาเวนะ

๑๒. ภาวะตุ สัพพะมังคะลัง

สัพพะธัมมานุภาเวนะ

๑๓. ภาวะตุ สัพพะมังคะลัง

สัพพะสังฆานุภาเวนะ

๑๔. มะหาการุณิกิโก นาโถ

ปุเรตฺวา ปาละมี สัพพา

เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ

๑๕. ชะยันโต โพธิยา มูเล

เอวะเมวะ ชะโย โหตุ

๑๖. อะปะราชิตะปัลลังเก

อะภิสสเก สัพพะพุทธานัง

รักขันตุ สัพพะเทวะตา

สทา สโตถิ ภาวันตุ เม.

รักขันตุ สัพพะเทวะตา

สทา สโตถิ ภาวันตุ เม.

รักขันตุ สัพพะเทวะตา

สทา สโตถิ ภาวันตุ เม.

หิตายะ สัพพะปาณินัง

ปัตโต สัมโพธิมุตตะมัง

สโตถิ เม โหตุ สัพพะทา.

สักยานัง นันทิวัทธมโน

ชะยามิ ชะยะมังคะเล.

สีเส ปุณฺณวิปุกขะเล

อัคคัปปัตโต ปะโมหะติ.

๑๗. สุนัขขัตตัง สุมังคะลัง
สุขะโณ สุมุหุตโต จะ	สุปปะภาตัง สุขุณฺณัฐิถัง
สุขิณฺณัฐัง พุริหมะจาริสฺสุ.
๑๘. ปะทักขิณัง กายะกัมมัง
ปะทักขิณัง มะโนกัมมัง
ปะทักขิณานิ กัตถวานะ	วาจากัมมัง ปะทักขิณัง
ปะณิธิ เต ปะทักขิณา
ละภันตัตเถ ปะทักขิเณ.
๑๙. เต อัตถะลัทธา สุขิตา
อะโรคา สุขิตา โหเถ	วิรุพฺพหา พุทฺธะสาสะเน
สะหะ สัพเพหิ ญฺาติภิ.
๒๐. เต อัตถะลัทธา สุขิตา
อํพฺยาปัชชา สุขิตา โหเถ	วิรุพฺพหา พุทฺธะสาสะเน
สะหะ สัพเพหิ ญฺาติภิ.
๒๑. เต อัตถะลัทธา สุขิตา
อะนีฆา สุขิตา โหเถ	วิรุพฺพหา พุทฺธะสาสะเน
สะหะ สัพเพหิ ญฺาติภิ.

ปुพฺพพัณฺณสูตรนี้พบในหนังสือสวดมนต์ฉบับฉัฏฐสังคีติที่เรียกว่า สิริมังคลาปริตตอ (หน้า ๒๔-๗) และในปริตตฎีกา (หน้า ๑๘-๒๐) ที่พระเดชพระคุณพระพรหมญาณสังวร มหาคณิสสร (พ.ศ. ๒๑๕๓) ข้อความของพระสูตรนี้ได้ นำเอาบทสวดสั้นๆ หลายคาถามารวมไว้ด้วยกัน จำแนกคาถาที่ ๑-๒๑ ของปุพฺพพัณฺณสูตรได้ดังนี้ คือ

ปุพฺพพัณฺณสูตร

๑. คาถาที่ ๑-๓ พบในอภยปริตตร (คาถาที่ ๑-๓ หน้า ๘๑)
๒. คาถาที่ ๔-๗ พบในเทวตาอุยโยชนคาถา (คาถาที่ ๑-๔ หน้า ๘๒-๓)
๓. คาถาที่ ๘ พบในรัตนปริตตร (คาถาที่ ๓ หน้า ๕๒)
๔. คาถาที่ ๙-๑๐ โบราณจารย์ได้เพิ่มเติมคาถา ๒ บทนี้เข้ามาเพื่อแสดงว่า พระธรรมและพระสงฆ์ก็เป็นพระรัตนคุณอันประเสริฐด้วยเช่นเดียวกัน

ปุพพัตถสูตร

๕. คาถาที่ ๑๑-๑๓ พบในสัพพมังคลคาถา (คาถาที่ ๑-๓ หน้า ๓๘)
๖. คาถาที่ ๑๔-๑๙ พบในชัยปริตร (คาถาที่ ๑-๖ หน้า ๓๙-๔๐) ซึ่งในคาถาที่ ๑๙ บาทที่ ๓ มีรูปว่า อะโรคา สุขिता โหทะ แปลว่า **เป็นผู้ปราศจากโรค มีความสุขเทอญ** พบในอังคุตตรนิกาย ปุพพัตถสูตร
๗. คาถาที่ ๒๐-๒๑ เป็นคาถาที่ผู้แปลเขียนเพิ่มเติมเข้ามาตามความเห็นของ โบราณจารย์ ซึ่งไม่พบในอังคุตตรนิกาย ปุพพัตถสูตร โดยข้อความในบาทที่ ๓ ของคาถาที่ ๒๐ มีรูปว่า **อภัยปัชชา สุขिता โหทะ แปลว่า เป็นผู้ไม่มุ่งปองร้ายกัน มีความสุขเทอญ**
๘. คาถาที่ ๒๑ มีข้อความในบาทที่ ๓ เป็นรูปว่า **อะนิฆา สุขिता โหทะ แปลว่า เป็นผู้ไม่มีความทุกข์ มีความสุขเทอญ**
๙. ในคำว่า เต ... โหทะ (คาถาที่ ๑๙-๒๑) แม้คำว่า เต จะมีโยคะไม่ตรงกับ โหทะ เพราะ เต เป็นนามศัพท์ ส่วน โหทะ เป็นตุมหโยคะ แต่ในพระบาลีมีตัวอย่างที่บทประธานเป็นนามโยคะ แต่กิริยาคุมพากย์เป็นตุมหโยคะหรืออัมหโยคะในที่บางแห่ง เช่น

โส อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ **อนุสฺสรามิ.** (วิ.มหา. ๑/๑๒/๕)

“เรานั้นระลึกถึงชาติก่อนได้หลายชาติ”

จะเห็นได้ว่า บทกัตตาวา โส เป็นวิเสสนะของปาฐเสสสะว่า อหํ ซึ่งสอดคล้องกับ กิริยาคุมพากย์ อัมหโยคะว่า **อนุสฺสรามิ** ดังคัมภีร์อรรถกถาพระวินัยอธิบายว่า

ตตฺถ โสติ โส อหํ. (วิ.มหา.อ. ๑/๑๒/๑๕๕)

“ในพากย์ข้างต้นนั้น คำว่า โส แปลว่า เรานั้น”

๑๐. โดยเหตุที่คัมภีร์ปริตตฎีกานี้ได้นำข้อความจากอังคุตตรนิกาย ดิกนิบาต ปุพพัตถสูตร (อง.ติก. ๒๐/๑๕๖/๒๘๗) มากล่าวไว้ในคาถาที่ ๑๗-๑๙ ของพระสูตรนี้ พระสูตรนี้จึงมีชื่อว่า **ปุพพัตถสูตร**ตามพระบาลี

อภิวันชัยมงคลคาถา ๑๔ พยางค์

๑. พาหาสหัสส'มภิมาปิย สายุธ' โย
 มาริ สเมต'มภิรุย'ห มหาคชิน'ท
 ทานาภิธม'มวิธินา ชิตวา มุณิน'โท
 ตนุเตชสา'ว ภาว'ต ชยมงคล'ล เม.

เมื่อพญามารเนรมิตแขนมากเป็นพันถืออาวุธในมือ ชี
 พญาช้างคิริเมฆละเข้ามาใกล้ พระจอมมุนีทรงชนะด้วยทานบารมี
 เป็นต้นอันชอบธรรม ด้วยพระเดชนั้นขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า

๒. มาริ'ว ยุท'ธนิร'ต กิร สพ'พรต'ดี
 โสม'ริ ขรา'พวก'มก'ขม'ทก'ขย'ก'ข
 ขน'ดฺยา'ภิธม'มวิธินา ชิตวา มุณิน'โท
 ตนุเตชสา'ว ภาว'ต ชยมงคล'ล เม.

เมื่ออาพวกยักษ์ผู้กักขะ ดุร้าย หยาบช้า และชำนาญรบ
 พอใจมาราวีตตลอดทั้งคืน เหมือนพญามาร พระจอมมุนีทรงชนะ
 ด้วยการใช้พระขันติเป็นต้นเป็นอุบายสั่งสอน ด้วยพระเดชนั้น
 ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า

๓. นา'พา'คิริ ค'ชวร' อ'ติ'ม'ต'ต'ภู'ต
 ทาว'ค'คิ'จ'ก'ก'ม'สนี'ว สุ'ท'าร'ุ'ณ' โย
 เม'ต'ต'ม'พ'ุ'เส'ก'วิ'ธินา ชิตวา มุณิน'โท
 ตนุเตชสา'ว ภาว'ต ชยมงคล'ล เม.

เมื่อพญาช้างนาพาคีรีตกมันหนักดูร้ายเหลือ เล่นเข้ามา
 รวากับไฟไหม้ป่า ดุจจักรวรุฑ เหมือนฟ้าผ่า พระจอมมุนีทรงชนะ
 ด้วยน้ำพระเมตตา ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า

๔. อุกขิตตชคค'มณฺพณฺธินา มุคฺครูป

โจรฺ ตโยชนปถงฺคฺลิมาลนาม

อิทฺธาภิสงฺขตปโย ชิตวา มุนินฺโท

ตนฺเตชสา'ว ภวตฺ ชยมงฺคลํ เม.

เมื่อโจรองคฺลิมาลผู้ดูร้าย ถือดาบวิ่งไล่ติดตามไปเป็น
 หนทาง ๓ โยชน์ พระจอมมุนีทรงชนะด้วยการบันดาลอิทธิฤทธิ์
 เปลี่ยนหนทาง ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า

๕. กญฺจาทินา คหิตคพฺภินิเวส'มิตฺถิ

จิณฺจํ อสจฺจวณฺํ ชนมชฺฌปฺปตฺตํ

สมฺมาว โสมนฺวิธินา ชิตวา มุนินฺโท

ตนฺเตชสา'ว ภวตฺ ชยมงฺคลํ เม.

เมื่อนางจิณฺจเอาผ้าห่อไม้เป็นต้นทำเป็นท่อนเหมือนหญิง
 มีครรภ์กล่าวคำใส่ร้ายอยู่ในท่ามกลางหมู่ชน พระจอมมุนีทรงชนะ
 ด้วยความสงบนิ่งอันประเสริฐ ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคลจงมี
 แก่ข้าพเจ้า

๖. สจฺจาปยาตมตฺกํ ปน สจฺจกาขย

วาทาภโรปิตมนํ อภิมานเกตุ

ปณฺญาปทีปชุตฺติยา ชิตฺวา มุนินฺโท

ตนฺเตชสา'ว ภาวตํ ชยมงฺคลํ เม.

เมื่อสัจจกนิครนถ์ผู้เห็นผิดจากความเป็นจริง ประสงค์จะ
ได้คารม ชูธงแห่งความทะนงตน พระจอมมุนีทรงชนะด้วยแสงประทีป
แห่งปัญญา ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า

๗. นนฺโทปนนฺทวิทิตํ ภูษคํ มหิทฺธิ

ปุตฺเตน เถรภูษเคน ทมาปยนฺโต

อิทฐูปเทสฺสวินา ชิตฺวา มุนินฺโท

ตนฺเตชสา'ว ภาวตํ ชยมงฺคลํ เม.

เมื่อนั้นโทปนันทนาคราชแผ่อิทธิฤทธิ์ใหญ่ พระจอมมุนี
โปรดให้พระเถระพุทธบุตรผู้ประเสริฐไปปราบ ทรงชนะด้วยการ
แสดงอิทธิฤทธิ์ ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า

๘. ทุคฺคาหทีฏฺฐิจฺจุชเคน สุตฺตฏฺฐจิตฺตํ

พฺรหฺมํ วิสุทฺธชุตฺติกํ หิ พกาภิธานํ

ฅาณาคเทน มุทฺตนา ชิตฺวา มุนินฺโท

ตนฺเตชสา'ว ภาวตํ ชยมงฺคลํ เม.

เมื่อพรหมนามว่าพกะผู้บริสุทธิ์ผ่องใส มีจิตถูกงูคือมิจนา-
ทีฏฐิขบกัดแล้ว พระจอมมุนีทรงชนะด้วยพระญาณโอสถอันอ่อนโยน
ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า

๙. เอตานุจ พุทธชยมงคลวาจิกา โย
 คาถา สุภา ปติทินํ ปจเต อตฺนํ
 หิตฺวานุปทฺทวสฺตานิ ภยานกานิ
 เสฏฺฐํ สุขํ ปฏฺฐิลเภยฺย นโร สปณฺโณ.

ผู้ใดมีปัญญาไม่เกียจคร้าน สาธยายคาถา ๙ บทอันไพเราะ
 เหล่านี้ที่แสดงชัยมงคลของพระพุทธเจ้าทุกวัน เขาจะพ้นไปจาก
 ภัยอันตรายอันน่ากลัว ได้รับความสุขอันยอดเยี่ยม

พระมากรูปเป ธัมมานันตะ, ศรีลังกา ประพันธ์
 พระคณธสารากวีวงศ์ แปล

อภินวชัยมงคลคาถา ๘ พยางค์

๑. พาหาสหสฺสํ มาเปตฺวา	คชินทํ คิริเมขลํ
สายุธํ มาร'มารุยฺห	สเมต'เซสี โย ชินโน
ทานาภิธมฺมวเณน	โหตุ เม ชยมงฺคลํ.

เมื่อพญามารเนรมิตแขนมากเป็นพัน ถืออาวุธในมือ ชี
 พญาช้างคิริเมขลจะเข้ามาใกล้ พระจอมมุนีทรงชนะด้วยทานบารมี
 เป็นต้นอันชอบธรรม ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า

๒. มาร้ว สพุพรตดี โย	ยฺหุธิจัน โสมร'มกฺขมํ
ยกฺขํ อาพวกํ ฤทฺธํ	ชนฺตยาทีวีนํ ชินิ
ชยมฺกฺลมคฺคํ เม	โหดุ ตนฺเตชสา สทา.

เมื่ออาพวกยักษ์ผู้กักขพะ ดุร้าย หยาบช้า และชอบใจในการสู้รบ มาราวีตตลอดทั้งคืนเหมือนพญามาร พระจอมมุนีทรงชนะด้วยการใช้พระขันติเป็นต้นเป็นอุบายสั่งสอน ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคลอันเลิศจงมีแก่ข้าพเจ้าเสมอ

๓. นาฬาคีรีคหํ มตฺตํ	ทาวคฺคิ'มสนิ วิย
ทารุณํ โย ชินอ'เชสิ	เมตฺตมฺพุเสกฌายโต
ชยมฺกฺลมคฺคํ เม	โหดุ ตนฺเตชสา สทา.

เมื่อพญาช้างนาฬาคีรีตกมันหนักดุร้ายเหลือ เล่นเข้ามาราวกับไฟไหม้ป่า เหมือนฟ้าผ่า พระจอมมุนีทรงชนะด้วยน้ำพระเมตตา ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคลอันเลิศจงมีแก่ข้าพเจ้าเสมอ

๔. อุคฺคฺรูป อสิหตฺถํ	ติโยชนปถานุคํ
อเชสิํคฺคฺลิมาลํ โย	ปถนิมฺมิตเตชสา
ชยมฺกฺลมคฺคํ เม	โหดุ ตนฺเตชสา สทา.

เมื่อโจรองคฺลิมาลผู้ดุร้าย ถูดาบวิงไล่ติดตามไปเป็นหนทาง ๓ โยชน์ พระจอมมุนีทรงชนะด้วยการบันดาลอิทธิฤทธิ์เปลี่ยนหนทาง ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคลอันเลิศจงมีแก่ข้าพเจ้าเสมอ

๕. คพฺภินิเวสํ คณฺหิตฺวา	จิณฺจํ อสจุจฺวาทินิ
ชนมชฺฌเ ชินฺ'เชสสิ	สนฺเตน โสมฺมฌายโต
ชยมฺงฺคฺลมคฺคํ เม	โหตุ ตนฺเตชสา สทา.

เมื่อนางจิณฺจเอาผ้าห่อไม้เป็นต้นทำเป็นท่อนเหมือนหญิง
มีครรภ์ กล่าวคำใส่ร้ายอยู่ในท่ามกลางหมู่ชน พระจอมมุนีทรงชนะ
ด้วยความสงบนิ่งอันประเสริฐ ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคลอันเลิศ
จงมีแก่ข้าพเจ้าเสมอ

๖. สจุจฺปยาตฌาณญจ	วาทาโรปิตมานสํ
สจุจกํ มานเกตุํ โย	ชินิ ปทีปพฺพุทฺธิยา
ชยมฺงฺคฺลมคฺคํ เม	โหตุ ตนฺเตชสา สทา.

เมื่อสัจจกนิครณธ์ผู้เห็นผิดจากความเป็นจริง ประสงค์
จะได้คารม ชูธงแห่งความทะนงตน พระจอมมุนีทรงชนะด้วย
แสงประทีปแห่งปัญญา ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคลอันเลิศจงมี
แก่ข้าพเจ้าเสมอ

๗. นนฺโทปนนฺทนาคินฺทํ	มhitฺธี เถรปฺงฺควํ
ทมาปยํ ชินฺ'เชสสิ	อิทฺฐูปเทสฌายโต
ชยมฺงฺคฺลมคฺคํ เม	โหตุ ตนฺเตชสา สทา.

เมื่อนั้นโทปนันทนาคราชแผ่อิทธิฤทธิ์ใหญ่ พระจอมมุนี
โปรดให้พระเถระพุทธบุตรผู้ประเสริฐไปปราบ ทรงชนะด้วยการแสดง
ฤทธิ์ ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคลอันเลิศจงมีแก่ข้าพเจ้าเสมอ

๘. กุฑมฺภจิอหิณา ทญฺจํ
 วิสุทฺธชุตี โย'เชสิ
 ชยมงฺคลมคฺคํ เม

พฺรหฺมานํ พกนามกํ
 ฌาณาคทสฺส เตชสา
 โหตุ ตนฺเตชสา สทา.

เมื่อพรหมนามว่าพกะผู้บริสุทธิ์ผ่องใส มีจิตถูกงูคือมิจฉา
 ที่ถูกจับกัดแล้ว พระจอมมุนี ทรงชนะด้วยพระญาณโอสถอันอ่อนโยน
 ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคลอันเลิศจงมีแก่ข้าพเจ้าเสมอ

๙. ชิตมาราทิโน เอตา
 คาถาญฺจ ปจเต นิจฺจํ
 อุปททวสฺสํ หิตฺวา

ชยมงฺคลทีปิกา
 อดนฺที โย หิตฺตติโก
 ลเภ โส สุข'มุตฺตมํ.

ผู้ที่ปรารถนาประโยชน์เกื้อกูล หมั่นสาธยายคาถา ๙ บท
 เหล่านี้ที่แสดงชัยมงคลของพระมุนีผู้ชนะมารเป็นต้นอยู่เนื่องนิตย์
 ย่อมจะพ้นไปจากภัยอันตราย ได้รับความสุขอันยอดเยี่ยม

พระคันธसारากิวงส์ ประพันธ์

อันโตชัยมงคลคาถา (มงคลชนะภายใน)

๑. อวิชชาอนธโกสมหิ สดุดเต ตณฺหาชลาพุเช
 ตมฺหา จานา นิคุชาเมสิ เทสณาฌาณเตชสา
 เอเตน สจฺจวชฺเชน โหตุ เม ชยมงคล.

พระพุทธเจ้าทรงยังเหล่าสัตว์ผู้เกิดในมดลูกคือตัณหาภายในฟองไขแห่งอวิชชา ให้ออกไปจากสถานที่นั้นด้วยญาณานุภาพแห่งเทศนา ด้วยสัจวาจานี้ ขอข้าพเจ้าจงมีชัยมงคล

๒. มหาโมหนฺธกาเรน อภิภูเต มหาชน
 ปณฺญาจกฺขุ ลภาเปสิ ฌาณาโลเกน โส ชิน
 เอเตน สจฺจวชฺเชน โหตุ เม ชยมงคล.

พระชินเจ้าพระองค์นั้นทรงยังมหาชนผู้ถูกความมืดคือโมหะอันใหญ่หลวงครอบงำแล้ว ให้ได้รับปัญญาจักขุด้วยแสงสว่างแห่งปัญญา ด้วยสัจวาจานี้ ขอข้าพเจ้าจงมีชัยมงคล

๓. ราคาทิอกฺคิชาเลหิ ททฺธมกายํ มหาชน
 นิพฺพาเปสิ นรนาถ อภฺจมคฺคจฺจวารินา
 เอเตน สจฺจวชฺเชน โหตุ เม ชยมงคล.

พระโลกนาถทรงยังมหาชนผู้ถูกเปลวไฟแห่งราคะเป็นต้นเผาสรီး ให้ดับสนิทด้วยวารีแห่งอชฺฌางคิกมรรค ด้วยสัจวาจานี้ ขอข้าพเจ้าจงมีชัยมงคล

๔. จตุโรฆเฬหิ วุยุหนเต
 อุตฺตาราเรสิ มหาวิโร
 เอเตน สจฺจวชฺเชน

คมฺภีเร สํสารณฺณเว
 ธมฺมนาวาย นายโก
 โหตุ เม ชยมฺงคฺลํ.

พระผู้นำของชาวโลกผู้มีความเพียรอันยิ่งใหญ่ ทรงยัง
 มหาชนผู้ถูกห้วงกิเลส ๔ พัดไปในสาครลึกแห่งสงสาร ให้ข้ามพ้น
 ไปด้วยธรรมนาวา ด้วยสัจวาจา นี้ ขอข้าพเจ้าจงมีชัยมงคล

๕. สํสารจากรํ โลกํ
 นิพฺพานปฺรํ ปาเปสิ
 เอเตน สจฺจวชฺเชน

นิจํ ทุกฺขเณ ปีฬิตํ
 ยานตฺตเยน โส ชีโน
 โหตุ เม ชยมฺงคฺลํ.

พระชินเจ้าพระองค์นั้นทรงยังชาวโลกผู้ยังท่องเที่ยวไปใน
 วัฏสงสารซึ่งถูกทุกข์บีบคั้นอยู่เสมอ ให้บรรลุถึงนิพพานบุรีด้วย
 ยาน ๓ (ไตรลักษณ์) ด้วยสัจวาจา นี้ ขอข้าพเจ้าจงมีชัยมงคล

๖. กฏฺฐมุขาทิสปฺเปหิ
 นิพฺพาเปสิ มหาธีโร
 เอเตน สจฺจวชฺเชน

ทฏฺฐกายํ มหาชนํ
 นาโถ ติโลกเวชฺชโก
 โหตุ เม ชยมฺงคฺลํ.

พระโลกนาถผู้ทรงพระปัญญายิ่งใหญ่รักษาโรคแก่ไตรโลก
 ทรงยังมหาชนผู้ถูกงูปากไม้เป็นต้นขบกัดสรีระแล้วให้หายสนิท
 ด้วยสัจวาจา นี้ ขอข้าพเจ้าจงมีชัยมงคล

๗. สํสารทุกฺขกนฺตารา
 เขมฺนตญฺมึ ตาเรสิ

กิเลสโจรปีฬิตํ
 สตถฺวาโห วินายโก

เอเตน สัจจวชฺเชน

โหตุ เม ชยมงคล.

พระผู้นำของชาวโลกเปรียบเสมือนนายกองเกเวียน ทรงยัง
ชาวโลกผู้ถูกโจรคือกิเลสบีบคั้นแล้ว ให้ข้ามพ้นไปสู่แดนเกษม
จากทางกันดารแห่งวิญทุกข ด้วยสัจวาจา นี้ ขอข้าพเจ้าจงมี
ชัยมงคล

๘. ปณฺจตาลีส วสุธานี

จตุวา โลกํ สเทวกํ

ปิวยิตฺวา ฌมฺมรสํ

นิพฺพุโต โส สสาวโก

เอเตน สัจจวชฺเชน

โหตุ เม ชยมงคล.

พระพุทธรูปเจ้าพระองค์นั้นทรงดำรงพระชนม์ชีพอยู่ตลอด
๔๕ พรรษา ทรงยังชาวโลกกับเทวดาให้ดื่มด่ำอมตรสแห่งพระ
ธรรมเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้วพร้อมทั้งพระสาวก ด้วยสัจวาจา
นี้ ขอข้าพเจ้าจงมีชัยมงคล

พระมุนินทโฆสะ สมัยอังวะ ประพันธ์

พระคันธसारากวรงค์ แปล

นิคมน์

๑. เขพำงคนคเร รมุเม	ท่ามะโอ อิติ สณฺณิเต
อาราเม นิวสนฺตสุส	มหาเถรสุส ธีมโต.
๒. สสตุติ'มนุคมุค-	มหาปณฺทิตลณฺฉิโน
ปาเยสิ โย สสิสุสานํ	ฉาณชรี'มนคฺฉิย.
๓. คนฺธสาราภิวํเสน	ธมฺมนฺเตวาสิภิกฺขุณา
หิตจิตฺเตนินํ สตุถํ	กตํ ยาติ สมตฺตตํ.

๔. สีลาภิธมฺมสุวิสุทฺธคุโณฉฐารี
 โปราณิกา สกปรตฺถหิตาภิรามา
 เถราสภา ปวรสาสน'มานยีสุ
 ยาวชฺชกาล'มนุรฺกฺขิย ทิตฺติการา.

๕. เอวมฺปิ สยามวิชิเต ชินสาสนสุส
 วุฑฺธิ วิรุฬฺหิ'มภิลาสมโน ยตตโต
 สิสฺสทฺวิชาน'มิห นิสฺสยรฺกฺขตุลโย
 อาเจรเกสริ มุณินฺทวจาภิราโม.

๖. คนฺธาสารยติณา อุปการกณฺณ-
 สิสฺสเสน ตสุส มติชรีสุปายินา เว
 สนฺตาวโพธกวิมานสหาสนาย
 พยาชฺยา กตา มุติททา สวโจปณฺเฑตา.

คนฺธสาราภิวํโส

คำลงท้าย

๑-๓. พระมหาเถระผู้ทรงปัญญา พำนักอยู่ ณ วัดท่ามะโอ นครลำปาง ที่นารัณรมย์ ดำรงสมณศักดิ์ว่า อัครมหาบัณฑิต โดยอาศัยความสามารถของท่าน ยังศิษย์ให้เต็มน้านมคือปรีชาอันทรงค่า พระคันธสाराภิงค์ศิษย์ของท่าน แต่งคัมภีร์แปลนี้ด้วยจิตเกื้อกูล บรรลุความสำเร็จด้วยดี

๔. พระเถระผู้ประเสริฐในปางก่อนผู้ทรงคุณธรรมอันบริสุทธิ์ดีมีศีลธรรม เป็นต้น ผู้รณรมย์ในประโยชน์เกื้อกูลของตนและผู้อื่น ได้สืบทอดบรรพพระพุทธศาสนา กระทำการรักษาเผยแพร่วรรณจนถึงปัจจุบัน ฉันทไค

๕. แม้อาจารย์ผู้ประเสริฐที่สำรวมตนแล้วก็มีใจหวังความเจริญรุ่งเรือง แห่งศาสนาของพระชินเจ้าในสยามประเทศ ฉันทนั้น ท่านเปรียบดังต้นไม้ที่อาศัย ของมวลสฤณาคือศิษย์ในพระศาสนานี้ เป็นผู้ผลิตเพลินยั้งในพระตำรัสของ พระจอมมุนี

๖. พระคันธสाराภิงค์ศิษย์ของท่าน ผู้เต็มน้านมคือปัญญาด้วยดี รู้อุปการคุณของท่านแล้ว แต่งคัมภีร์แปลอันประเทืองปัญญาไพเราะด้วยภาษา ของตน เพื่อความรู้ของสัตบุรุษและเพื่อยังจิตของกวีให้ชื่นชม

พระคันธสाराภิงค์

บทเพิ่มเติมฉันทลักษณ์

เมตตปริตรในฉบับนี้ต่างจากฉบับไทยและฉบับอื่นๆ ในบางที่ จะขอชี้แจงเหตุผลในเรื่องนี้ตามกฎหมายไวยากรณ์และฉันทลักษณ์ ต่อไป

คาถาในพระปริตรนี้เป็นคาถาประเภทมาตราพฤติเรียกว่า คีติคาถา มีคณะ ๗ คณะ คณะที่ ๖ เป็น ๗ คณะ (๑-๒-๑) หรือสัพพลหุคณะ (๑-๑-๑-๑) พยางค์สุดท้ายเป็นครุ (บาทันตครุ) ส่วนคณะอื่นๆ มี ๔ มาตรา ดังต่อไปนี้

คีติคาถา

คณะ	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	ครุ
คาถา	กรณี	ยมตถ	กุสเล	น ยนต	สนตฺ	ปทํ อ	ภิสเมจ	จ
มาตรา	๔	๔	๔	๔	๔	๗	๔	ครุ
คาถา	สโกโก	อุชฺ จ	สุหฺช	จ สุว	โจ จส	ส มฺทํ อ	นติมา	นี
มาตรา	๔	๔	๔	๔	๔	สัพพลหุ	๔	ครุ

คาถาที่ ๑ บาทที่ ๒ ฉบับพม่ามีปาฐะว่า ยนตฺ สนตฺ โดยลบนิกคหิตเพื่อรักษาคณะฉันทน์ ฉบับอื่นมีปาฐะว่า ยนตฺ สนตฺ ปาฐะนี้ไม่ตรงตามฉันทลักษณ์เพราะคณะที่ ๔ เกิน ๔ มาตรา ส่วนในบาทที่ ๔ ฉบับพม่ามีปาฐะว่า สุวโจ โดยที่หะ อุ เป็น อุ เพื่อรักษาคณะฉันทน์ ฉบับอื่นมีปาฐะว่า สุวโจ ปาฐะนี้ไม่ต้องคณะฉันทน์ เพราะคณะที่ ๔ ไม่ครบ ๔ มาตรา

คาถาที่ ๒ บาทที่ ๔ ฉบับพม่ามีปาฐะว่า กุเลสนฺนุกิโธ โดยแปลง อุ เป็น ว อักษร ฉบับอื่นมีปาฐะว่า กุเลสฺ อนนุกิโธ ปาฐะนี้ไม่ต้องคณะฉันทน์เพราะคณะที่ ๗ เกิน ๔ มาตรา

คาถาที่ ๓ บาทที่ ๑ ฉบับพม่ามีปาฐะว่า น จ ขุทฺทมาจเร ฉบับอื่นมีปาฐะว่า น จ ขุทฺทํ समाจเร ปาฐะนี้ไม่ต้องคณะฉันทน์เพราะคณะที่ ๒ เกิน ๔ มาตรา ส่วนในบาทที่ ๔

ฉบับพม่ามีปาฐะว่า สพพสตุตา ฉบับอื่นมีปาฐะว่า สพเพ สตุตา ปาฐะนี้ไม่ต้องคณะฉันท์ เพราะคณะที่ ๕ เกิน ๔ มาตรา

คาถาที่ ๔ บาทที่ ๒ ฉบับพม่ามีปาฐะว่า ถาวรา วนวเสสา โดยเชื่อมสนธิคือ วา + อนวเสสา ฉบับอื่นมีปาฐะว่า ถาวรา วา อนวเสสา ปาฐะนี้ไม่ต้องคณะฉันท์เพราะ คณะที่ ๖ ไม่เป็น ช คณะ ส่วนในบาทที่ ๓ ฉบับพม่ามีปาฐะว่า ทีฆา วา เย ว มหนฺตา โดยรัสสะ อา ใน วา ศัพท์ ฉบับอื่นมีปาฐะว่า ทีฆา วา เย มหนฺตา วา ปาฐะนี้ไม่ต้อง คณะฉันท์เพราะคณะที่ ๓ เกิน ๔ มาตรา และ วา ศัพท์ก็ไม่นิยมอยู่หลังวิเสสยะเป็นรูปว่า เย มหนฺตา วา

คาถาที่ ๕ บาทที่ ๑ ฉบับพม่ามีปาฐะว่า ทิฏฺฐา วา เย ว อทิฏฺฐา (รัสสะ อา ใน วา ศัพท์) ฉบับอื่นมีปาฐะว่า ทิฏฺฐา วา เย จ อทิฏฺฐา ปาฐะนี้ไม่ตรงตามไวยากรณ์ เพราะ จ ศัพท์ทำหน้าที่รวบรวม (สมุจจยะ) ไม่นิยมกล่าวร่วมกับ วา ศัพท์ที่ทำหน้าที่วิภักดิ์, ในบาทที่ ๒ ฉบับพม่ามีปาฐะว่า เย ว ทูเร ส่วนฉบับอื่นมีปาฐะว่า เย จ ทูเร ก็ถือว่า ไม่ตรงตามไวยากรณ์ดังที่กล่าวมาแล้ว, ในบาทที่ ๓ ฉบับพม่ามีปาฐะว่า ภูตา ว สมภเวสี ว (รัสสะ อา ใน วา ศัพท์) ฉบับอื่นมีปาฐะว่า ภูตา วา สมภเวสี วา ปาฐะนี้ไม่ต้องคณะฉันท์ เพราะคณะที่ ๓ เกิน ๔ มาตรา ส่วนในบาทที่ ๔ ฉบับพม่ามีปาฐะเป็นรูปสมาสว่า สพพสตุตา ฉบับอื่นมีปาฐะว่า สพเพ สตุตา ปาฐะนี้ไม่ต้องคณะฉันท์เพราะคณะที่ ๕ เกิน ๔ มาตรา

คาถาที่ ๖ บาทที่ ๒ ฉบับพม่ามีปาฐะว่า น กิณฺจ โดยลบนิคคหิตใน น ฉบับอื่น มีปาฐะว่า น กิณฺจ คำนี้ไม่ต้องคณะฉันท์เพราะคณะที่ ๗ เกิน ๔ มาตรา ส่วนในบาทที่ ๓ ฉบับพม่ามีปาฐะว่า ปฏฺิขสณฺณ โดยรัสสะ อา ใน ณา ฉบับอื่นมีรูปว่า ปฏฺิขสณฺณา ปาฐะ นี้ไม่ต้องคณะฉันท์เพราะคณะที่ ๓ และ ๔ เกิน ๔ มาตรา

คาถาที่ ๗ บาทที่ ๑-๒ ฉบับพม่ามีปาฐะเป็นรูปสนธิว่า ปุตุตมายุสา โดยแปลง นิคคหิตเป็น ม อักษร ฉบับอื่นมีปาฐะว่า ปุตุต อายุสา ถือว่าถูกต้องสองฉบับเพราะไม่ เนื่องด้วยฉันทลักษณ์ สามารถใช้ได้ทั้งสองรูป

คาถาที่ ๘ บาทที่ ๑ ฉบับพม่ามีปาฐะว่า สพฺพโลกสฺมิ โดยลบนิคคหิต ฉบับอื่นมีปาฐะว่า สพฺพโลกสฺมี ปาฐะนี้ไม่ต้องคณะฉันทเพราะคณะที่ ๔ เกิน ๔ มาตรา ส่วนในบาทที่ ๔ ฉบับพม่ามีปาฐะเป็นรูปสนธิว่า อเวรฺมสฺปตฺตํ โดยแปลงนิคคหิตเป็น ม อักษร ฉบับอื่นมีปาฐะว่า อเวรํ อสฺปตฺตํ ปาฐะนี้ไม่ต้องคณะฉันทเพราะคณะที่ ๖ ไม่เป็น ช คณะ

คาถาที่ ๙ บาทที่ ๑ ฉบับพม่ามีปาฐะว่า นิสินฺโน ว (รัสสะ อา ใน วา ศัพท์) ฉบับอื่นมีปาฐะว่า นิสินฺโน วา ปาฐะนี้ไม่ต้องคณะฉันทเพราะคณะที่ ๔ เกิน ๔ มาตรา, ในบาทที่ ๒ ฉบับพม่ามีปาฐะว่า สยาโน ยาวตาสฺส วิตฺตมฺหุโร ฉบับอื่นมีปาฐะว่า สยาโน วา ยาวตาสฺส วิตฺตมฺหุโร ปาฐะนี้ไม่ต้องคณะฉันทเพราะคณะที่ ๗ เกิน ๔ มาตรา และรูปสนธิว่า ยาวตาสฺส มีความชัดเจนมากกว่าคำว่า ยาวตสฺส ส่วนในบาทที่ ๔ ฉบับพม่ามีปาฐะเป็นรูปสนธิว่า วิหารมฺอิ มาหุ โดยแปลงนิคคหิตเป็น ม อักษร ฉบับอื่นมีปาฐะว่า วิหารํ อิธมาหุ ปาฐะนี้ไม่ต้องคณะฉันทเพราะคณะที่ ๖ ไม่เป็น ช คณะ

คาถาที่ ๑๐ บาทที่ ๔ ฉบับพม่ามีปาฐะว่า น หิ ชาตฺตคฺคพฺภเสยฺย ปุณเรติ ฉบับอื่นมีปาฐะว่า น หิ ชาตฺต คพฺภเสยฺยํ ปุณเรติ ปาฐะนี้ไม่ต้องคณะฉันทเพราะคณะที่ ๕ ไม่ครบ ๔ มาตราและคณะที่ ๖ ก็ไม่เป็น ช คณะ

เชิงอรรถประวัติพระปริตร

๑ ภาเวหิ พุทธานุสสติ

ภาวนานมนุตตร

อิมํ สติ ภาวยิตฺวา

ปุริยัสสสิ มานสํ.

(ข.อป. ๓๒/๓๖/๙๘)

๒ เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว สตฺติ ตินฺหฬลา. อถ ปุริโส อาคจฺเญยฺย อหํ อิมํ สตฺติ ตินฺหฬลํ ปาณินา วา มุญฺจินา วา ปฏฺเฐนฺตฺตํ ปฏฺเฐนฺตฺตํ ปฏฺเฐนฺตฺตํ ปฏฺเฐนฺตฺตํ ปฏฺเฐนฺตฺตํ. ตํ กิํ มณฺณถ ภิกฺขเว ภาโว นุ โข โส ปุริโส อมํ สตฺติ ตินฺหฬลํ ปาณินา วา มุญฺจินา วา ปฏฺเฐนฺตฺตํ ปฏฺเฐนฺตฺตํ ปฏฺเฐนฺตฺตํ. โน เหนฺตํ ภาเน. ตํ กิํสฺส เหนฺตํ. อสฺส หิ ภาเน สตฺติ ตินฺหฬลา น สฺกฺรา ปาณินา วา มุญฺจินา วา ปฏฺเฐนฺตฺตํ ปฏฺเฐนฺตฺตํ ปฏฺเฐนฺตฺตํ. ยาวเทว จ ปน โส ปุริโส กิลมถสฺส วิฆาตสฺส ภาคิํ อสฺสาติ.

เอวเมว โข ภิกฺขเว ยสฺส กสฺสจิ ภิกฺขุโน เมตฺตาเจโตวิมุตฺติ ภาวิตา พหุลีกตา ยานีกตา วตฺถุกตา อนฺนุจिता ปริจิตา สฺสมารทฺธา, ตสฺส เจ อมนุสฺโส จิตฺตํ ชิปิตพฺพํ มณฺเญยฺย, อถ โข เสวว อมนุสฺโส กิลมถสฺส วิฆาตสฺส ภาคิํ อสฺส. ตสฺมาติห ภิกฺขเว เอวํ ลิกฺขิตพฺพํ เมตฺตา โน เจโตวิมุตฺติ ภาวิตา ภาวิสฺสติ พหุลีกตา ยานีกตา วตฺถุกตา อนฺนุจिता ปริจิตา สฺสมารทฺธาติ. เอวเมว โว ภิกฺขเว ลิกฺขิตพฺพนฺติ.

(ส.น. ๑๖/๒๒๗/๒๕๑)

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย หอกที่มีใบคม ถ้าบุรุษพึงมากล่าวว่า เราจักเอาฝ่ามือหรือกำมือ งอ พับ ม้วน หอกที่มีใบคม เธอทั้งหลายจะเข้าใจกิจรียนนั้นว่าอย่างไร บุรุษนั้นสามารถจะเอาฝ่ามือหรือกำมือ งอ พับ ม้วน หอกที่มีใบคมโน้นได้หรือ

เป็นไปไม่ได้ พระพุทธเจ้าข้า

ข้อนั้นเพราะเหตุไร

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เพราะการที่จะเอาฝ่ามือหรือกำมือ งอ พับ ม้วน หอกที่มีใบคมโน้น ทำไม่ได้ง่าย และบุรุษนั้นพึงได้รับความเหน็ดเหนื่อยลำบากแน่แท้ ฉะนั้น

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เมตฺตาเจโตวิมุตฺติ (ความหลุดพ้นทางใจด้วยเมตตา)

ที่ภิกษุรูปใดรูปหนึ่งเจริญ ทำให้มาก ทำให้เป็นดูจยาน ทำให้เป็นที่ตั้ง ทำให้ตั้งมั่น สัมสม
ปรารภดี ถ้าอมนุษย์จะพึงบันดาลจิตของภิกษุนั้นให้ขัดส่าย อมนุษย์นั้นแหละพึงได้รับ
ความเห็ดเหิน้อยลำบาก ฉะนั้น

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้ เธอทั้งหลายพึงศึกษาอย่างนี้ว่า เราทั้งหลาย
จักเจริญเมตตาเจโตวิมุตติ จักทำให้มาก ทำให้เป็นดูจยาน ทำให้เป็นที่ตั้ง ทำให้ตั้งมั่น
สัมสม ปรารภดี เธอทั้งหลายพึงศึกษาอย่างนี้”

๓ ขุ.ชา.อ. ๒/๑๗-๘/๓๕

๔ ขุ.พ.อ. ๑/๑-๑๐/๒๒๕, ขุ.สุ.อ. ๑/๑๔๓-๕/๒/๒๒๕

๕ ขุ.พ.อ. ๑-๑๐/๑๔๑-๔๔

๖ ขุ.ธ.อ. ๑/๑๐๙/๔๙๓

๗ ขุ.อป. ๓๒/๑-๕๑/๙๔-๙

เอตทคฺคํ ภิกฺขเว มม สวากานํ ภิกฺขุณํ อรณฺหารีณํ ยทิตํ สุภูติ.

(องฺ.เอกก. ๒๐/๒๐๑/๒๓)

“สุภูติเลิศกว่าภิกษุสาวกทั้งหลายของเรา ผู้มีปกติอยู่ด้วยความไม่มีกิเลส”

เอตทคฺคํ ภิกฺขเว มม สวากานํ ภิกฺขุณํ ทกฺขิณฺเอยยานํ ยทิตํ สุภูติ.

(องฺ.เอกก. ๒๐/๒๐๒/๒๓)

“สุภูติเลิศกว่าภิกษุสาวกทั้งหลายของเรา ผู้เป็นทักขิณเอยบุคคล”

๘ อุคฺคณฺหาถ ภิกฺขเว อาภฺวานาภฺยิ รกฺขํ. ปรียาปฺพณฺถ ภิกฺขเว อาภฺวานาภฺยิ รกฺขํ.
ธารถ ภิกฺขเว อาภฺวานาภฺยิ รกฺขํ. อตฺถสํหิตา ภิกฺขเว อาภฺวานาภฺยิ รกฺขา ภิกฺขุณํ ภิกฺขุณิ
อุปาสกานํ อุปาสิกานํ คฺคฺติยา รกฺขาย อวิหีสาย ฝาสฺสุหิราย.

(ที.ปา. ๑๑/๒๙๕/๑๘๗)

๙ อนุชานามิ ภิกขเว อิมานิ จตตาริ อหิราชกุลานิ เมตฺเตน จิตฺเตน ผริตฺ
 อตฺตคฺคตฺติยา อตฺตรกฺขาย อตฺตปริตฺตํ กาคฺคํ.

(วิ.จู. ๗/๒๕๑/๘, อัง.จตุกก ๒๑/๖๗/๘๒-๘๓)

๑๐ อตฺถมปิ ปาฬิมปิ วิสฺวาเหตุวา สพฺพโส วา ปน อปฺปคฺคณํ กตฺวา ภณฺนตฺสสฺส หิ
 ปริตฺตํ เตชวฺนตํ น โหติ, สพฺพโส ปคฺคณํ กตฺวา ภณฺนตฺสเสว เตชวฺนตํ โหติ. ลากเหตุ
 อคฺคเหตุวา ภณฺนตฺสสาปิ อตฺถํ น สาเรติ, นิสฺสรณปฺกฺเข จตฺวา เมตฺตํ ปุเรจาริกํ กตฺวา
 ภณฺนตฺสเสว อตฺถาย โหตีติ ทสฺเสติ.

(ที.ปา.อ. ๓/๒๘๒/๑๖๐)

“โดยแท้จริงแล้ว พระผู้มีพระภาคทรงแสดงว่า พระปริตรย่อมไม่มีอำนาจ
 แก่ผู้สหายยถาอรรถบ้าง ผิดบาลีบ้าง หรือไม่ทำให้คล่องแคล่ว พระปริตรย่อมมีอำนาจ
 แก่ผู้สหายทำให้คล่องแคล่วด้วยประการทั้งปวงแน่แท้ แม้เมื่อเรียนแล้วสหาย
 เพราะลากเป็นเหตุ ก็ไม่สำเร็จประโยชน์ พระปริตรย่อมมีประโยชน์แก่ผู้ตั้งอยู่ในฝ่าย
 พ้นไปจากทุกข์ แล้วสหายกระทำเมตตาให้เป็นเบื้องหน้าอยู่นั่นแล”

๑๑ ตีหิ มหาราช การณฺเห ปริตฺตํ น รกฺขติ กมฺมารณฺน กิเลสวณฺน
 อสฺสทฺทหนฺตยา.

(มิลินท. ๔/๑๖๖)

“ขอถวายพระพร พระปริตรไม่อาจคุ้มครองรักษาได้เพราะเหตุ ๓ ประการ
 คือ เพราะมีกรรมเป็นเครื่องขวางกั้น มีกิเลสเป็นเครื่องขวางกั้น และความไม่เชื่อถือ”

๑๒ ปุณ ภาควตา ปริตฺตา จ อฺพทฺธิฏฺฐา. เสยฺยถิทํ, รตนสฺสุตฺตํ เมตฺตสฺสุตฺตํ ขนฺธปริตฺตํ
 โมรปริตฺตํ ฐชคฺคปริตฺตํ อาภฺยานาภฺยิปริตฺตํ อังคฺคลิมาลปริตฺตํ.

(มิลินท. ๔/๑๖๓)

“พระผู้มีพระภาคยังแสดงพระปริตรทั้งหลายไว้อีก พระปริตรมีอะไรบ้าง คือ
 รตนสูตร เมตตสูตร ขันธปริตร โморปริตร ฐัคคปริตร อาภานาภยปริตร และอังคลิมาลปริตร”

๑๓ อาณาเขตต์ โกฎิสตสหัสสจกกวาพริยนต์ โหติ, ยตุถ รตนปริตต์ ขนธปริตต์ ธชคคปริตต์ อาฏานาฎิยปริตต์ โมรปริตตนุติ อิมสํ ปริตตานํ อาณุกาโว ปวตฺตติ.

(วิ.มหา.อ. ๑/๑๒/๑๕๘)

“อาณาเขตมีแสนโกฏิจักรวาลเป็นขอบเขต เป็นที่มีอาณาภาพดำเนินไปของ พระปริตรเหล่านี้ คือ รัตนปริตร ขันธปริตร ธชคคปริตร อาฏานาฎิยปริตร และโมรปริตร”

๑๔ อาณาเขตต์ โกฎิสตสหัสสจกกวาพริยนต์, ยตุถ รตนสุตต์ ขนธปริตต์ ธชคคปริตต์ อาฏานาฎิยปริตต์ โโมรปริตตนุติ อิมสํ ปริตตานํ อาณุกาโว วตฺตติ.

(วิสุทฺธิ. ๒/๔๐๔/๔๘)

“อาณาเขตมีแสนโกฏิจักรวาลเป็นขอบเขต เป็นที่มีอาณาภาพดำเนินไปของ พระปริตรเหล่านี้ คือ รัตนสูตร ขันธปริตร ธชคคปริตร อาฏานาฎิยปริตร และโมรปริตร”

๑๕ โกฎิสตสหัสสจกกวาพํ ปน อาณาเขตต์ นาม. อาฏานาฎิยโมรปริตฺต-ธชคคปริตฺตรตนปริตฺตาทินญฺหิ เอตฺถ อาณา วตฺตติ.

(ที.ปา.อ. ๓/๑๖๑/๘๖)

“ส่วนแสนโกฏิจักรวาลชื่อว่า อาณาเขต ดังจะเห็นได้ว่า อำนาจของ อาฏานาฎิยปริตร โโมรปริตร ธชคคปริตร และรัตนปริตร เป็นต้น ย่อมแผ่ไปในเขตนี้”

๑๖ โกฎิสตสหัสสจกกวาพํ ปน อาณาเขตต์ นาม. อาฏานาฎิยโมรปริตฺต-ธชคคปริตฺตรตนปริตฺตาทินญฺหิ เอตฺถ อาณา วตฺตติ.

(ม.อุ.อ. ๓/๑๒๙/๗๙)

“ส่วนแสนโกฏิจักรวาลชื่อว่า อาณาเขต ดังจะเห็นได้ว่า อำนาจของ อาฏานาฎิยปริตร โโมรปริตร ธชคคปริตร และรัตนปริตร เป็นต้น ย่อมแผ่ไปในเขตนี้”

๑๗ เอตฺตาวตา หิ ภควตา อาณาเขตต์ นาม ทสฺสิตํ. เอตสฺมิญฺหิ อนฺตเร อาฏานาฎิยปริตฺตอิสฺสิคิลิปริตฺตธชคคปริตฺตโพชฌนฺคปริตฺตขนธปริตฺตโมรปริตฺตเมตฺตปริตฺต-รตนปริตฺตานํ อาณา ผรติ.

(อฺจ.ทฺก.อ. ๒/๘๑/๒๓๕)

“ด้วยคำเพียงเท่านี้ พระผู้มีพระภาคทรงแสดงเขตแดนที่ชื่อว่าอาณาเขต
 ดังจะเห็นได้ว่า อำนาจของอาณานาฎิยปริตร อธิคิลิปริตร รัชคคปริตร โพชฌังคปริตร
 ชันธปริตร โมรปริตร เมตตปริตร และรัตนปริตร ย่อมแผ่ไปในระหว่างนี้”

๑๘ โกฏิสทสหัสสจกุกาฬ ปน อาณาเขตต์ นาม. อาณานาฎิยโมรปริต-
 รัชคคปริตรรัตนปริตตานินณฺหิ เอตถ อาณา วตฺตติ.

(อภิ.วิ.อ. ๒/๘๐๙/๔๖๑)

“ส่วนแสนโกฏิจักรวาลชื่อว่า อาณาเขต ที่จริงแล้วอำนาจของอาณานาฎิย-
 ปริตร โมรปริตร รัชคคปริตร และรัตนปริตรเป็นต้นย่อมแผ่ไปในเขตนี้”

๑๙ เอตฺตาวตา หิ ภควตา อาณาเขตต์ นาม ทสฺสิตํ. เอตสฺมิณฺหิ อนฺตเร
 อาณานาฎิยปริตฺตอสิคิลิปริตฺตรัชคคปริตฺตโพชฌนฺคปริตฺตชนฺธปริตฺตโมรปริตฺตเมตฺตปริตฺต-
 รัตนปริตฺตานํ อาณา ผรติ.

(ขุ.ม.อ. ๑๕๙/๓๘๖)

“ด้วยคำเพียงเท่านี้ พระผู้มีพระภาคทรงแสดงเขตแดนที่ชื่อว่าอาณาเขต
 ดังจะเห็นได้ว่า อำนาจของอาณานาฎิยปริตร อธิคิลิปริตร รัชคคปริตร โพชฌังคปริตร
 ชันธปริตร โมรปริตร เมตตปริตร และรัตนปริตร ย่อมแผ่ไปในระหว่างนี้”

๒๐ วิ.ม. ๔/๑๒๗/๑๓๙

๒๑ วิมติ.ฎีกา ๒/๑๒๗/๑๗๘

เชิงอรรถพระปริตรธรรม

๑ ปาเจ มหานมกการ-
สมปทานเน นโมโยเค

สงฺขาเต สาธุณฺทเน
อายาเทโส น ทิสฺสติ.
(นิตฺติ.ปท. ๒๑๗)

“การแปลงเป็น อาย ย่อมไม่ปรากฏท้ายศัพท์ที่ประกอบกับ นโม ศัพท์
ในสัมปทานการก ในปาฐะที่เรียกว่ามหานมกการ อันสาธุชนชื่นชมยินดี”

๒ คมภีรตฺถ ๑๔, กจ.ภทอภินวฏีกา ๑๐๔

๓ พระปริตรแปลใหม่ ฉบับพม่า ๓๙

๔ อุปจารปฺปนาวหโตติ จเปตฺวา กายคตาสติญฺจ อานาปานสฺสติญฺจ อวเสสา
อญฺจ อนุสฺสติโย, อาหาเร ปฏิกูลสณฺญา, จตุธาตฺวตฺถนํนฺติ อีมาเนว เหตุถ ทส กมฺมฏ-
จानานิ อุปจารวหานิ. เสสานิ อปฺปนาวหานิ.

(วิสุทฺธิ. ๑/๔๗/๑๑๙)

“คำว่า อุปจารปฺปนาวหโต (โดยนำอุปจารสมาธิและอัปฺปนาสมาธิมาให้) หมายความว่า ในบรรดากรรมฐาน ๔๐ เหล่านี้ กรรมฐาน ๑๐ ประการอย่างนี้ คือ อนุสสติ ๘ ที่เหลือ
ยกเว้นกายคตาสติและอานาปานสติ การพิจารณาอาหารว่าเป็นสิ่งปฏิกูล และการกำหนด
ธาตุ ๔ นำอุปจารสมาธิมาให้ กรรมฐานที่เหลือนำอัปฺปนาสมาธิมาให้”

๕ ในพระสูตรต้นตปิฎก ขุททกปาฐะ ฉบับไทยทุกฉบับมีรูปว่า เวมณิ ลิกฺขาปทํ
แต่ฉบับฉัฎฐสังคีติมีรูปว่า เวมณิลิกฺขาปทํ ความจริงคำนี้มีศัพท์เดิมจาก เวมณิ + ลิกฺขาปทํ
เข้าสมาสกัน ตามหลักภาษาที่ผสมสระคือ อี และ อุ ทำยบทที่เข้าสมาสต้องรัสสะเป็น อี และ อุ
เช่น หตฺถิปทํ (รอยเท้าช้าง), อิตฺถิรูปํ (รูปของสตรี), ภิกฺขุณิสฺสโ (หมู่ นางภิกษุณี) และ
ชมฺพุสาชา (กิ่งหว้า) ดังปทรูปสิทธิปกรณ์กล่าวว่า

เอตฺถ จ “กฺวจากิริมชฺชุตฺตรานนฺติอาทินา มชฺเช อีการูการานํ รัสสตํ.

(รูป. ๔/๓๕๑)

“อึ่ง ในอุทธารณฺ์เหล่านี้ มีการร้สสะ อี อักขร และ อุ อักขรซึ่งอยู่กลาง [สมาส] ด้วยสูตรเป็นต้นว่า กุวจาติมชฺมุตฺตรานํ (แปลงสระต้น, กลางหรือท้ายเป็นที่ระ หรือร้สสะในเพราะปัจจัย และอื่นๆ ในบางแห่ง)”

๖ อปเร ปนาหุ “วิสุ วิสุ สมาทินเนสฺ เอกสฺมี ภินฺเน เอกเมว ภินฺนํ โหติ. ‘ปญฺจคสมนฺนาคตํ สีสํ สมาทิยามิตี เอวํ ปน เอกโต สมาทินเนสฺ เอกสฺมี ภินฺเน เสสานิปิ สพฺพานิ ภินฺนานิ โหนติ. กสฺมา. สมาทินฺนสฺส อภินฺนตฺตา. ยํ ตํ วิตฺติกฺกนฺตํ, เตเนว กมฺมพฺพโรติ.

(ขุ.ขุ.อ. ๒๐)

“อาจารย์ท่านอื่นกล่าวว่าเมื่อบุคคลสมาทานศีลทีละข้อ ครั้นศีลข้อหนึ่ง วัติไปศีลก็วัติเพียงข้อเดียว แต่ถ้าสมาทานร่วมกันอย่างนี้ว่า ปญฺจคสมนฺนาคตํ สีสํ สมาทิยามิ (ขอสมาทานศีลที่ถึงพร้อมด้วยองค์ ๕) เมื่อศีลข้อหนึ่งวัติไป แม้ศีลที่เหลือ ก็วัติไปทั้งหมด ถามว่า เพราะเหตุอะไร ตอบว่า เพราะสมาทานไว้ร่วมกัน ส่วนศีลใด ถูกล่วงละเมิดแล้ว พึงได้รับกรรมเนื่องด้วยศีลดังกล่าวเท่านั้น”

๗ เต สีสฺวณฺโต ปญฺจ ปุคฺคฺลา ปกตีสีสํ สมาทานีสีสํ จิตฺตปฺปสาโท สมโณ วิปสฺสนา จาติ.

(เนตฺติ. ๑๒๕/๑๙๐)

“บุคคลผู้มีศีลเหล่านั้น มี ๕ จำพวก คือ ผู้มีปกติศีล ผู้มีสมาทานศีล ผู้มีความผ่องใสแห่งจิต ผู้เจริญสมณะ และผู้เจริญวิปัสสนา”

๘ พระปริตรแปลใหม่ ฉบับพม่า ๔๑

๙ สิริมังคลาปริตฺตอ หน้า ๑, สวดมนต์เจ็ดตำนาน ฉบับกองทัพอากาศ หน้า ๒๓ อึ่ง ในฉบับพม่ามีรูปในบาทที่ ๔ ว่า โสตุมคฺคํ สมคฺคา แต่ฉบับกองทัพอากาศ มีรูปว่า โสตุมคฺคํ สมคฺคํ ในที่นี้ใช้ตามฉบับไทย เพื่อให้สอดคล้องกับคำยมก (คำซ้ำที่มีความหมายต่างกัน) ว่า สนฺตา สนฺต, ภูมฺมาภุมฺมา, สนฺโต สนฺโต ในคานานี้

๑๐ ในบทสวดมนต์ฉบับพม่าและฉบับไทยพบรูปว่า วุฑฺฒี โดยที่ระ อี เป็น อี เพื่อรักษาคณะฉันทโดยหลักเสียง น คณะ (๑ ๑ ๑) แต่ในฉบับนี้ใช้รูปเป็น น คณะว่า

วุฑฺฒิ ภวตุ สพฺพทา (ตฺมิ ภว = ๑ ๑ ๑) เพราะกฎตามฉันทลักษณ์ที่ห้าม น และ ส คณะ
นั้นเป็นกฎที่นิยมใช้โดยมาก แต่มีข้อยกเว้นในพระไตรปิฎกและอรรถกถาได้บ้าง เช่น

อฏฺฐินํ นครํ กตํ	มํสํโลหิตเลปนํ
ยตฺถ ชฺรฯ จ มจฺจุ จ	มาโน มกฺโข จ โอิหิโต.

(ขุ.ธ. ๒๕/๑๕๐/๕๓)

“ร่างกายนี้เป็นนครที่รวมกระดูก ฉาบด้วยเนื้อและโลหิต เป็นที่
สถิตแห่งชรา มรณะ ความเยื่อหยิ่ง และความลบล้างกัน”

บาทที่ ๓ คำว่า ถ ชฺรฯ เป็น ส คณะ (๑ ๑ ๒) ที่อยู่ท้ายพยางค์แรก คือ ยตฺ

รมณียานิ อรณฺณานิ	ยตฺถ น รมตี ชโน
วितฺตาคา รมิสฺสนฺติ	น เต กามคฺเวสิน.

(ขุ.ธ. ๒๕/๙๙/๓๔)

“ป่าที่คนทั่วไปไม่ชื่นชม เป็นรมณียสถานของท่านผู้หมดราคะ
เพราะท่านมิได้ใฝ่กามคุณ”

บาทที่ ๒ คำว่า ถ น ร (๑ ๑ ๑) เป็น น คณะที่อยู่ท้ายพยางค์แรก คือ ยตฺ

กิสฺส อธิปตี ราชา	กิสฺส ราชา รชสฺสิโร
กถิสฺส วิรชโ โหติ	กถํ พาลอฺติ วุจฺจติ.

(ขุ.ธ.อ. ๒/๑๘๒/๑๗๕)

“ผู้เป็นใหญ่ปกครองอะไรชื่อว่าพระราช พระราชาชื่อว่ามีอัฐิบน
พระเศียรอย่างไร ชื่อว่าปราศจากอัฐิอย่างไร ท่านเรียกว่าคนพาลอย่างไร”

บาทที่ ๑ คำว่า สฺ อธิ (๑ ๑ ๑) เป็น น คณะที่อยู่ท้ายพยางค์แรก คือ กิ
ด้วยเหตุนี้ ในฉบับนี้จึงใช้เป็น น คณะว่า วุฑฺฒิ ภวตุ สพฺพทา

๑๑ คำว่า อสทฺทิกฺขจฺโติ มาจาก น + สทฺทิกฺข + โติ ปัจจัย, คำว่า สทฺทิกฺข
มาจาก สนฺต (ดี) + ทิกฺข (ความเห็น) มีรูปวิเคราะห์ว่า

สนฺตา ทิกฺขจฺติ สทฺทิกฺขจฺ (สทฺทิกฺขจฺ คือ ความเห็นดี)

น สทฺทิกฺข อสทฺทิกฺข (อสทฺทิกฺขจฺ คือ ความเห็นไม่ดี, ความเห็นผิด)

คำว่า สหุทธิภูมิ นี้พบในปทฐปฐิทธิปกรณ์ (สูตร ๔๐) ซึ่งกล่าวถึงการซ้อนพยัญชนะท้าย ส ซึ่งแปลงมาจาก สนฺต ศัพท์ ดังอุทาหรณ์ว่า สกกาโร (การกระทำด้วยดี, การสักการะ), สปปุริโส (บุรุษดี, สัตบุรุษ) อย่างไรก็ตาม หนังสือสิริมังคลปรีตตปาฬินบัณฺฐสังคีติ (หน้า ๒) มีรูปว่า สหุทธิภูมิ รูปนี้ไม่สมควร เพราะคำว่า สหุทธิภูมิมาจาก ส (ของตน) + ทธิภูมิ (ความเห็น) ดังคำว่า สหุทธิภูมิปราชส (การยึดมั่นความเห็นของตน)

๑๒ คำว่า รกฺขสาทีหิ ไม่มี ภา ศัพท์ประกอบรวม จึงควรสัมพันธ์เข้าไปในปาลฺลเสสะ ว่า ปวตฺตา ซึ่งเป็นวิเศษณะของ นานาภยโต นานาโรคโต และ นานาอุปทฺทวโต

๑๓ ยสฺมา จ โลกํ อีสฺสริยธมฺมยสฺสิริกามปยตฺเตสฺสุ ฉสฺสุ ธมฺเมสฺสุ ภคสทฺโท ปวตฺตติ, ปรมณฺยสฺส สกจิตฺเต อีสฺสริยํ, อณิมาลงฺกิมาทิกํ ภา โลกียสมฺมตํ สพฺพาการปริปุโรตฺถิ. ตถา โลกุตฺตรโร ธมฺโม. โลกุตฺตยพฺยาปโก ยถาภุจฺจุณฺหาธิโก อติวิย ปริสุทฺโธ ยโส. รูปกายทสฺสนพฺยาวณฺณชนยนปฺปสาทชนนสมตฺถา สพฺพาการปริปุรา สพฺพงคปจฺจุณฺคสิริ. ยํ ยํ เอเตนอิจฺฉิตํ ปตฺถิตํ อตฺตหิตํ ปรีหิตํ ภา, ตสฺส ตสฺส ตเถว อภินิพฺพนนฺตฺตา อิจฺฉิตตฺถ-นิพฺพตฺติสณฺณิโต กาโม. สพฺพโลกครุการวปตฺติเหตุภูโต สมฺมาวายามสงฺขาโต ปยตฺโต จ อตฺถิ. ตสฺมา อิมํ ภาเคหิ ยุตฺตตฺตาปี ภคา อสฺส สนฺตติ อิมินา อตฺเถน ภควาติ วุจฺจติ.

(วิสุทฺธิ. ๑/๑๔๓/๒๓๐-๓๑, วิ.มหา.อ. ๑/๑/๑๑๗)

“อนึ่ง เพราะ ภค ศัพท์ ย่อมเป็นไปในธรรม ๖ ประการในโลก คือ ความเป็นใหญ่ ธรรม ยศ สิริ กามะ และความเพียร ก็ความเป็นใหญ่ในจิตของตนของพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้นยอดเยี่ยม หรือความเป็นใหญ่ที่สมมติกันทางโลก มีการเนรมิตกายให้เล็กละเอียดและเนรมิตกายให้เบาลอยได้ เป็นต้น ก็ทรงมีอยู่อย่างบริบูรณ์โดยลักษณะทั้งปวง เช่นเดียวกันนี้ ธรรมอันเป็นโลกุตตระ, ยศอันบริสุทธิ์อย่างยิ่งที่พระองค์ทรงได้มาด้วยพระคุณตามความเป็นจริง อันแผ่คลุมไปทั่วไตรโลก, สิริแห่งอวัยะทุกส่วนอันบริบูรณ์ด้วยประการทั้งปวง ซึ่งสามารถก่อให้เกิดความเลื่อมใสแก่นัชนเตรของชนผู้ชวนวาย

ในการชมพระรูปกาย, กามะอันหมายถึงความบังเกิดแห่งประโยชน์ที่ทรงประสงค์ เพราะประโยชน์นั้นๆ ที่พระองค์ทรงประสงค์แล้ว อันเกื้อกูลแก่พระองค์หรือผู้อื่น เป็นสิ่งที่สำเร็จโดยประการนั้นๆ และปัตตะที่เรียกว่าสัมมาวายามะอันเป็นเหตุให้บรรลุถึงความเป็นครูของโลกทั้งปวง มีอยู่แก่พระผู้มีพระภาคนั้น ดังนั้น พระองค์จึงทรงได้รับขนานพระนามว่า ภควา (พระผู้มีพระภาค) โดยความหมายนี้ว่า ภคา อสฺส สนฺติ (ผู้มีภคกรรม ๖ อย่าง) เพราะทรงประกอบด้วยภคกรรม ๖ อย่างเหล่านี้”

๑๔ วิสุทฺธิ. ๑/๑๔๓/๒๓๓-๓๗

๑๕ พุ.สุ.อ. ๑/๑๕๒/๒๒๑, พุ.พ.อ. ๑๐/๒๒๕

๑๖ ฉบับไทยมีรูปที่เชื่อมสนธิว่า “ปริตฺตนตฺตมภณาม เห” แม้คำอื่นๆ เอวมเม สุตํ, เอตมฺมจฺจลฺมตฺตมํ ฯ ก็นิยมเชื่อมสนธิเหมือนฉบับสิงหล แต่ฉบับฉันทะสังคีติมีรูปที่ **ไม่เชื่อมสนธิ** เช่น ปริตฺตํ ตํ ภณาม เห, เอวํ เม สุตํ, เอตํ มจฺจลฺมตฺตมํ ผู้แปลใช้ฉบับฉันทะสังคีติเป็นหลักในที่นี้ เพราะเห็นว่ารูปศัพท์ในภาษาบาลีไม่นิยมเชื่อมสนธิเหมือนภาษาสันสกฤต เช่น คำว่า สมฺมาอาชีว ไม่เชื่อมสนธิเป็น สมฺมาชีว

อนึ่ง กัจจายนไวยากรณ์ (สูตร ๒๓-๔) ได้ปฏิเสธการเชื่อมสนธิเพราะสระหรือพยัญชนะ มีข้อความว่า สรา ปกฺติ พยฺยชเน (สระทั้งหลายย่อมเป็นปกติในเพราะพยัญชนะเบื้องหลัง) สเร กวฺจิ (สระทั้งหลายย่อมเป็นปกติ ในเพราะสระหลังในบางแห่ง) การปฏิเสธสนธิดังกล่าวนี้นี้แสดงว่าภาษาบาลีไม่นิยมสนธิเหมือนสันสกฤต เพราะส่งผลให้เข้าใจยาก นอกจากนี้ แม้พระไตรปิฎกฉบับสังคายนาในสมัยรัชกาลที่ ๓ ก็มีรูปที่ไม่นิยมเชื่อมสนธิเช่นเดียวกัน

๑๗ สัตว์ที่กำลังแสวงหาที่เกิด (สัมภเวสี) คือ ปุณฺชนและเสกขบุคคลผู้เวียนตายเวียนเกิดอยู่ ส่วนสัตว์ที่เกิดแล้ว คือ พระอรหันต์ผู้จะไม่เกิดอีก

(พุ.พ.อ. ๕/๒๒๑)

๑๘ อัง.จตุกก. ๒๑/๖๗/๘๓, วิ.จุ. ๗/๒๕๑/๘, พุ.ชา. ๒๗/๑๐๕/๕๖

๑๙ พุ.ชา.อ. ๓/๑๐๕/๑๔๔

๒๐ ฉบับฉัฏฐสังคีติมีรูปว่า ทวิปาทเกหิ แต่ฉบับไทยมีรูปว่า ทิปาทเกหิ ตามนัยนี้ แปลง ทวิ เป็น ทิ ด้วยสูตรในโมคคัลลานไวยากรณ์ (ปริจเฉทที่ ๓ สูตร ๙๒) ว่า ทิ คุณาที่สุ (แปลง ทวิ เป็น ทิ ในเพราะ คุณ ศัพท์เป็นต้น) เช่น ทิคุณ (สองชั้น), ทิรตต (สองราตรี), ทิคุ (วัวสองตัว), ทิปทุตม (ผู้เลิศกว่าสัตว์สองเท้า, พระพุทธเจ้า), ทิสต (สองร้อย), ทิสหสส (สองพัน), ทิปญจวิญญาณ (วิญญาณจิต ๑๐)

๒๑ ฉบับไทยและฉบับพม่าบางฉบับมีรูปเป็นนปฺงสกลิงค์ว่า กิณฺจิ (เล็กน้อย) แต่ฉบับฉัฏฐสังคีติมีรูปเป็นปฺงลิงค์ว่า กณฺจิ (ใครๆ) ในที่นี้ใช้รูปเป็นปฺงลิงค์เหมือนในเมตต-ปริตร (คาถา ๖) ว่า นาติมณฺเณถ กตฺถจิ น กณฺจิ (ไม่พึงดูหมิ่นใครในที่ไหน)

๒๒ ฉบับไทยและฉบับฉัฏฐสังคีติมีรูปว่า อหิ วิจฺฉิกา สตปที อุณฺณนาภี สรพฺมุสิกฺกา แต่ผู้แปลเห็นว่าควรมีรูปที่เข้าสมาสว่า อหิวิจฺฉิกาสตปทีอุณฺณนาภีสรพฺมุสิกฺกา มิฉะนั้น แล้วการใช้พจน์จะไม่ตรงกัน คือ อหิ เป็นเอกพจน์ ส่วน วิจฺฉิกา เป็นต้น เป็นพหูพจน์ ทำให้ต้องโทษตามหลักอสังการที่เรียกว่า ภัคฺครีติโทษ คือ โทษหักลำดับ แม้คัมภีร์ปทสังคหะ (ข้อ ๒๐๐) ก็แสดงว่าบทนี้เป็นอิติไตรยคทวันทสมาส แสดงว่าฉบับพม่าบางฉบับคงจะมีรูปอย่างนี้

๒๓ พ.ชา.อ. ๓/๑๘/๓๔-๓๖

๒๔ พระปริตรแปลใหม่ ฉบับพม่า (หน้า ๓๔๔) กล่าวว่า การที่พระโพธิสัตว์ ใหว่พระอาทิตย์ ไม่จัดเป็นมิจนาทิกฺขุ เพราะเพ่งถึงอุปการะของพระอาทิตย์ที่เกื้อกูลแก่โลก แม้ในคัมภีร์อรรถกถา (ที.อ. ๑/๒๐๙) ก็กล่าวว่า ผู้ที่รับไตรสรณคมน์แล้วใหว่เดียวธิย หรือกษัตริย์เป็นต้นตามหน้าที่ หรือด้วยความเคารพในฐานะครู หรือใหว่ด้วยความกลัว การเข้าถึงสระของเขาไม่วิตติด้วยการกระทำอย่างนั้น ดังนั้น พระโพธิสัตว์ผู้ใหว่พระอาทิตย์ ด้วยความสำนึกในอุปการะแก่ชาวโลก จึงไม่จัดว่าเข้าถึงศาสดาอื่นเป็นสระ

๒๕ โพธิญาณ คือ มรรคญาณและผลญาณของพระพุทธเจ้า

๒๖ วิมุตติธรรม คือ ธรรมที่หลุดพ้นจากกิเลส ๕ ประการ อันได้แก่

๑. ตัทธังคิวิมุตติ หลุดพ้นด้วยเหตุนี้ๆ ด้วยการอาศัยธรรมซึ่งตรงกันข้ามที่เป็นคู่ปรับกัน เป็นการหลุดพ้นชั่วคราว เช่น เกิดเมตตา หายโกรธ เป็นต้น
๒. วิกัมภณวิมุตติ หลุดพ้นจากนิวรณ์โดยข่มไว้ด้วยกำลังของอุปจารสมาธิและอัปปนาสมาธิ
๓. สมุจเฉทวิมุตติ หลุดพ้นจากกิเลสโดยสิ้นเชิงด้วยโลกุตตรมรรค
๔. ปฏิปัสสทธิวิมุตติ หลุดพ้นจากกิเลสโดยสงบระงับด้วยโลกุตตรผล
๕. นิสสรณวิมุตติ หลุดพ้นจากกิเลสโดยสลัดออกจากสังขาร หมายถึงพระนิพพาน

ตั้งข้อความในคัมภีร์อรรถกถาชาดกว่า

นมตถุ พุทธานํ นมตถุ โพธิยา, นโม วิมุตตานํ นโม วิมุตติยาติ อयํ มม
นมกกาโร อตีตานํ ปรินิพพุตานํ พุทธานํ อตถุ, เตสญเญว จตุสสุ จ มคฺเคสฺสุ จตุสสุ ผลฺเลสฺสุ
ญาณสงฺขาทาย โพธิยา อตถุ, ตถา เตสญเญว อรหตฺตผลวิมุตติยา วิมุตตานํ อตถุ, ยา จ
เนสํ ตทงฺคิวิมุตติ วิกัมภณวิมุตติ สมุจเฉทวิมุตติ ปฏิปัสสทธิวิมุตติ นิสสรณวิมุตติตีติ
ปญฺจวิธา วิมุตติ, ตสฺสา เนสํ วิมุตติยาปิ อयํ มยฺหํ นมกกาโร อตถุติ.

(ขุ.ชา.อ. ๓/๑๗-๑๘/๓๓)

“บาทคาถาว่า นมตถุ พุทธานํ นมตถุ โพธิยา, นโม วิมุตตานํ นโม วิมุตติยา
(ขอนอบน้อมแด่พระพุทธรเจ้าทั้งหลาย ขอนอบน้อมแด่พระโพธิญาณ ขอนอบน้อมแด่
พระพุทธรเจ้าผู้หลุดพ้นแล้ว ขอนอบน้อมแด่วิมุตติธรรม) หมายความว่า การนอบน้อมของ
ข้าพเจ้านี้จึงมีแต่พระพุทธรเจ้าทั้งหลายในอดีตผู้ทรงปรินิพพานแล้ว จึงมีแต่พระโพธิญาณ
ที่เรียกว่าญาณในมรรค ๔ และผล ๔ ของพระพุทธรเจ้าเหล่านั้นนั่นเอง เช่นเดียวกันนี้
การนอบน้อมของข้าพเจ้านี้จึงมีแต่พระพุทธรเจ้าผู้หลุดพ้นแล้วเหล่านั้นด้วยความหลุดพ้น
คืออรหัตตผล และจึงมีแต่วิมุตติธรรมนั้นของพระพุทธรเจ้าเหล่านั้น คือ ตัทธังคิวิมุตติ
วิกัมภณวิมุตติ สมุจเฉทวิมุตติ ปฏิปัสสทธิวิมุตติ และนิสสรณวิมุตติอีกด้วย”

๒๘ พ.ร. ๒๕/๑๐๙/๓๖

๒๙ พระปริตรแปลพิเศษ ฉบับพม่า ๔-๕

๓๐ ฉบับไทยและฉบับพม่าบางฉบับไม่มี จ ศัพท์ในบาทเหล่านี้ ทำให้ไม่ครบ ๘ พยางค์ ถือว่าไม่ตรงตามฉันทลักษณ์ ในที่นี้จึงใช้ตามฉบับฉันทสุสังคีติ

๓๑ คำว่า ภาตวันตฺราโย อ่านว่า ภา-วัด-ตวัน-ตะ-รา-โย ไม่ควรอ่านว่า ภา-วัด-วัน-ตะ-รา-โย เพราะ ว อักษรส่งผลให้ ตุ ออกเสียงควบกล้ำกับ ว (ตฺว) ดังคำว่า กตฺวา อ่านว่า กัด-ตฺวา ไม่อ่านว่า กัด-วา

๓๒ ส.ม. ๑๙/๑๙๕-๙๗/๗๑-๗๔

๓๓ พระปริตรแปลพิเศษ ฉบับพม่า ๙

๓๔ ฉบับไทยมีรูปว่า โอสถณจ ปาฐะนี้ถูกต้องเช่นกัน เพราะคำว่า โอสถ, โอสธ เป็นคำไวพจน์กัน แต่ผู้แปลใช้ฉบับฉันทสุสังคีติซึ่งมีรูปว่า โอสธณจ

๓๕ ฉบับไทยมีรูปว่า มคฺคาหตฺกิลฺสว โดยที่ขมสระ อ ใน ค เป็น อา เป็นรูป ภา คณะว่า คาหต (๒ ๑ ๑) เพื่อหลีกเลี่ยง น คณะว่า คหต (๑ ๑ ๑) แต่ผู้แปลคิดว่าไม่จำเป็นต้องหลีกเลี่ยง น คณะ ดังที่ได้อธิบายไว้แล้วในเชิงอรรถที่ ๑๐ ในที่นี้ผู้แปลจึงใช้รูปตามฉบับฉันทสุสังคีติว่า มคฺคหตฺา กิลฺสว แม้รูปว่า คหตฺา (๑ ๑ ๒) จะเป็น ส คณะ แต่ก็ถือเป็นข้อยกเว้น

๓๖ กตฺถจิ ปฺริตฺตโปตฺถเก “สพฺพพุทฺธานุภาเวน, สพฺพธมฺมานุภาเวน, สพฺพสํฆานุภาเวน, สพฺพทา สทา โสตฺถิ ภาวนตฺุ เตติ ปาโจ ทิสฺสติ, โส อยฺยุตฺโต. น หิ “สพฺพทาติ ปเทน สทฺธิ “สทาติ ปทํ “สทาติ ปเทน จ “สพฺพทาติ ปทํ สมาคจฺจติ. ตสฺมา “สทา โสตฺถิ ภาวนตฺุ เตติ ปทเมว วตฺตพฺพํ.

(นิติ.สุตฺต. ๒/๕๐๘)

“ในหนังสือพระปริตรบางฉบับพบปาฐะว่า สพฺพพุทฺธานุภาเวน, สพฺพธมฺมานุภาเวน, สพฺพสํฆานุภาเวน, สพฺพทา สทา โสตฺถิ ภาวนตฺุ เต ปาฐะนั้นไม่สมควร เพราะบทว่า สพฺพทา ไม่อยู่ร่วมกับบทว่า สทา [กล่าวคือ บททั้งสองนี้จะไม่ใช้อยู่ร่วมกัน เพราะมีอรรถเหมือนกัน] ดังนั้น จึงควรสาธยายว่า สทา โสตฺถิ ภาวนตฺุ เต เท่านั้น”

๓๗ ฉบับไทยมีรูปว่า **โสดถิ** รูปนี้ผิดหลักภาษา เพราะไวยากรณ์บาลีคือกัจจายน-
ไวยากรณ์ ปทรูปสัททวิปริการณ โมคคัลลานไวยากรณ์ และสัททวินิตปริการณแสดงรูป อิ การันต์
ว่า โสดถิ นอกจากนี้ เมื่อเทียบเคียงกับสันสกฤตที่มีรูป อิ การันต์ว่า สวสติ รูปว่า โสดถิ
จึงถูกต้องเพราะเป็นพหุพจน์ที่**ไม่เปลี่ยนแปลงรูปตามวิภัติ** ในฉบับนี้จึงใช้รูปเป็น โสดถิ
ตามฉบับฉันทนุสรณ์สังคีติ

๓๘ อง.ติ. ๒๐/๑๕๖/๒๘๗

๓๙ ฉบับฉันทนุสรณ์สังคีติและฉบับสิงหลมีรูปว่า **เอวเมว ชโย โหตุ** โดยเพิ่มบท
สรรพนามว่า เม เป็นสัมปทานของ โหตุ โดยมีความหมายตามศัพท์ว่า “ชัยชนะจะมีแก่
ข้าพเจ้าฉันนั้น” ถ้าเป็นการสวดมนต์ให้พร ก็ต้องเพิ่มบทสรรพนามว่า เต เป็นสัมปทาน
ของ โหตุ โดยมีความหมายตามศัพท์ว่า “ชัยชนะจะมีแก่ท่านฉันนั้น” แต่ฉบับไทยมีรูปว่า
เอวํ ตวํ วิชโย โหติ (ขอท่านจงเป็นผู้ชนะฉันนั้น) สันนิษฐานว่ารูปนี้คงเกิดจากการแก้ไข
เพิ่มเติมในภายหลัง เพราะความหมายว่า ผู้ชนะ ในภาษาบาลีต้องมีรูปว่า ชิโน (ผู้ชนะ)
โดยลง อิน ปัจจัยท้าย ชิ ธาตุในกัตตุสาธนะ (เนื้อความที่สื่อถึงผู้ทำ) ด้วยสูตรในกัจจายน-
ไวยากรณ์ (สูตร ๕๕๘) ว่า ชิตो อิน สप्พตถ (ลง อิน ปัจจัยท้าย ชิ ธาตุในกาลทั้งปวง
ในกัตตุสาธนะ) มีรูปวิเคราะห์ในปทรูปสัททวิปริการณ (สูตร ๖๐๒) ว่า ปาปเก อกุสเล ธมฺเม
อชินิ ชินาติ ชินิสฺสตีติ वा ชิโน (ผู้ชนะแล้ว ชนะอยู่ หรือว่า จักชนะ ซึ่งบาปอกุศลธรรม
ทั้งหลาย ชื่อว่า ชินะ)

ตามหลักภาษาทั่วไป บทว่า ชย, วิชย (มี วิ อุปสรรคเพิ่มเข้ามา) ต้องมีรูปเป็น
ปุงลิงค์ และใช้ในภาวสาธนะ (เนื้อความที่สื่อถึงกิริยาอาการ) เท่านั้น ดังคัมภีร์อภิธานปิปปิกา
(คาถา ๔๐๒) กล่าวว่า ชโย ตวํ วิชโย ภเว (การชนะ = ชย, วิชย) และคาถา ๗๖๑ ว่า ชโย
จ ชยํ ชิตี (การชนะ = ชย, ชยณ, ชิตี) แม้คัมภีร์โกษะของสันสกฤตชื่ออมรโกษ (กัณฑ์ ๒
วรรค ๑๘ คาถา ๑๑๐) ก็กล่าวว่า อภยวสฺกนฺทํ ตวภยา- สาทํ วิชโย ชยะ (การเริ่มต่อสู้
คือ อภยวสฺกนฺท, อภยสาท, การชนะ คือ วิชย, ชย) จะเห็นได้ว่า ในคัมภีร์โกษะของ
บาลีและสันสกฤตแสดงว่า ชย, วิชย เป็นปุงลิงค์และใช้ในภาวสาธนะเหมือนกัน

สาเหตุที่เป็นดังนั้นก็เนื่องจากว่า การลง อ ปัจจัยท้าย อิ วัฒนันตธาตุ เช่น ชิ, นี และอุ วัฒนันตธาตุ เช่น สุ, ภู มีผลให้บทสำเร็จต้องมีรูปเป็นปุงลิงค์เท่านั้น และคัมภีร์ไวยากรณ์ก็แสดงรูปวิเคราะห์เป็นภาวสาธนะอย่างเดียว บทสำเร็จจึงต้องเป็นภาวสาธนะเท่านั้น ดังหลักฐานในคัมภีร์ไวยากรณ์และประโยคในพระไตรปิฎกว่า

ชิ ชเย. วิชยน วิชโย, ชโย.

(รูป. ๗/๕๖๘)

“ชิ ธาตุในความหมายว่า “ชนะ” การชนะ ชื่อว่า วิชยะ, ชยะ”

ติกั ชยเน. ชโย, ยุ, ชยน. ติมหิ ชิตี, นารี.

(อภิธาน.ฎีกา ๒/๗๖๑)

“บทสามบทย่อเมเป็นไปในการชนะ ได้รูปว่า ชโย, ลง ยุ ปัจจัย ได้รูปว่า ชยน, เมื่อลง ติ ปัจจัย ได้รูปว่า ชิตี เป็นอิตถิลิงค์”

เอเต โข อาวุโส ติตถียา นาม เยน เกนจิ เขตพพา. เนว เตส ชโย ทาทพโพ.

(วิ.มหา. ๒/๑/๑๐๒)

“ผู้มีอายุ เราต้องเอาชนะพวกเดียรถีย์เหล่านั้นด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง พวกเราไม่ควรให้ชัยชนะแก่พวกเดียรถีย์เหล่านั้น”

ชโย กลิงฺคานมสยฺหสาหิโน, ปราชโย อนโย อสฺสกาโน.

(ขุ.ชา. ๒๗/๒/๙๖)

“ชัยชนะจะมีแก่พระเจ้ากาลิงคะผู้สามารถยับยั้งบุคคลที่ใคร่ร้ายไม่ได้ ส่วนความปราชัย ความพ่ายแพ้จะมีแก่พระเจ้าอัสสกะ”

เตเนว อาสิ วิชโย อสฺสกาโน. (ขุ.ชา. ๒๗/๔/๙๖)

“เพราะเหตุที่นั่นแหละ ชัยชนะจึงได้มีแก่พระเจ้าอัสสกะ”

เตเนว การณเณ อสฺสกาโน ชโย อโหสิ.

(ขุ.ชา.อ. ๔/๔/๒๐๔)

“เพราะเหตุที่นั่นแหละ ชัยชนะจึงได้มีแก่พระเจ้าอัสสกะทั้งหลาย”

อุทาหรณ์ของ อิ วัฒนันตธาตุ และ อุ วัฒนันตธาตุ ที่มีรูปสำเร็จเป็นปุงลิงค์ ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น มีดังต่อไปนี้

อิ วัฒนันตธาตุ

- สิ ธาตุ = นิสฺสโย (ที่อาศัย)
- จิ ธาตุ = สญฺจโย (การสังสม)
- นิ ธาตุ = วินโย (วินัย)
- กี ธาตุ = กโย (การซื้อ)

อุ วัฒนันตธาตุ

- สุ ธาตุ = อสฺสวา (ผู้ที่เชื่อฟัง)
- รุ ธาตุ = รโว (เสียง)
- ลู ธาตุ = ลโว (การเก็บเกี่ยว)
- ภู ธาตุ = ภโว (ภาพ, สิ่งที่เป็นอยู่)

กฎไวยากรณ์ที่กล่าวว่า อิ วัฒนันตธาตุและ อุ วัฒนันตธาตุต้องมีรูปเป็นปุงลิงค์เท่านั้น พบในคัมภีร์พาลาวตาร (หน้า ๘๓) และคัมภีร์กัจจายนสาระ (คาถา ๔๕) ว่า

กิตกาทิเธยฺยลึงคา

อียฺวณฺณา วราทิโซ

อปจฺจโย โณ ทฺติโย

อิปจฺจโย ปุเม ลึงฺ.

“กิตกปัจจัยคล้อยตามลิงค์ของเนื้อความที่กล่าวถึง, อ ปัจจัยที่ลงท้าย อิ วัฒนันตธาตุ, อุ วัฒนันตธาตุ, วร ธาตุ เป็นต้น, ณ ปัจจัยที่ ๒ [คือ ณ ปัจจัยที่ลงด้วยสูตรว่า วิส-รุชฺปะทาติโต ณ] และ อิ ปัจจัย ฟังมีในปุงลิงค์”

คำอธิบายของเรื่องนี้มีกล่าวไว้ในกัจจายนสารมัญชรี (คำอธิบายคาถา ๔๕)

๔๐ ฉบับไทยมีรูปว่า **ปจฺวิโปกฺขเร** แต่ฉบับฉันทะสังคีติมีรูปว่า **ปฺฤวิปฺกฺขเล** คำว่า ปจฺวิ และ ปฺฤวิ มีความหมายเหมือนกัน แปลว่า “ปฐพี” แต่คำว่า โปกฺขร และ ปฺกฺขล มีความหมายต่างกัน กล่าวคือ โปกฺขร แปลว่า “น้ำ” หรือ “ดอกบัว” ประกอบรูปศัพท์มาจาก ปุส ธาตุ + ขร ปัจจัย ส่วน ปฺกฺขล แปลว่า “ประเสริฐ” หรือ “งาม” ประกอบรูปศัพท์มาจาก ปุส ธาตุ + ขล ปัจจัย

ความหมายแรกของ ปฺกฺขล ว่า “ประเสริฐ” พบในคัมภีร์ศัพทัทธมมหานิธิ (หน้า ๒๗๗) และคัมภีร์อมรโกษ (ปริจเฉทที่ ๒๑ คาถา ๕๘) โดยสันสกฤตใช้เป็น ปฺกฺขล ส่วนความหมายหลังว่า “งาม” พบในคำว่า ติปฺกฺขล (นัยที่งามด้วยส่วนทั้ง ๓) ดังคัมภีร์อรรถกถาอธิบายว่า

ตีหิ อวฺเวหิ โลภาทีหิ สักเคสฺสปฺกฺเข อโลภาทีหิ จ โวทานปฺกฺเข ปฺกฺขโล
โสภโนติ ติปฺกฺขโล. (เนตติ.อ. ๒/๑๙)

“นัยที่งามด้วยส่วนทั้ง ๓ มีโลภะเป็นต้นในฝ่ายเศร้าหมอง และงามด้วย

อโลหะเป็นต้นในฝ่ายหมดจด ชื่อว่า ดิปกุขลนัย

ด้วยเหตุดังกล่าว ในที่นี้จึงใช้ตามฉบับฉันทนุสสังคีติว่า ปุถุวิปุขล (ปฐพี อันประเสริฐ) เพราะคำว่า ปจวิโปกขร (น้ำในปฐพี/ดอกบัวในปฐพี) ไม่เหมาะสมกับเรื่องราวของพระปริตรนี้

๔๑ วิวัฒนาการวรรณคดีบาลีสายพระสุตตันตปิฎกที่แต่งในประเทศไทยหน้า ๓๐๑-๒

๔๒ ในฉบับไทย ยังมีอีกคาถาหนึ่งเพิ่มจากคาถา ๘ บทว่า

เอตาปี พุทธชยมงคลอฏฐคาถา
โย วาจโน ทินทิเน สรเต มตนที
หิตวานเนกวิวิธานี จุปททวานิ
โมกข์ สุข อธิคมเยย นโร สปญโญ.

“บุคคลใดไม่เกียจคร้าน สวดหรือระลึกคาถา ๘ บทที่แสดง
ชัยมงคลของพระพุทธเจ้าเหล่านี้ทุกๆ วัน บุคคลผู้มีปัญญานั้นพึงพ้นไป
จากอุปสรรคนานัปการ พึงบรรลุความสุขพ้นทุกข์ภัย”

คำว่า วาจโน ในบาทที่ ๒ ของคาถานี้ สำเร็จรูปมาจาก วจ ธาตุ (วิยตฺติยํ วาจาย = พูดยให้ปรากฏ) + เณ การิตปัจจัย + ยุ ปัจจัย คำนี้มีความหมายว่า “ให้พูด, ให้กล่าว” เช่น ธมฺมํ วาเจติ (ย่อมให้กล่าวธรรม, ย่อมสอนธรรม) อนึ่ง ยุ ปัจจัยที่ลงท้าย วจ ธาตุใน กัตตุสาธนะ ไม่พบในภาษาบาลี มีเพียง ฌรุ ปัจจัยที่ลงในกัตตุสาธนะท้าย วจ ธาตุ มีรูปว่า วาจก เช่น คนวาจก (ผู้ยังหมู่คณะให้กล่าว, ผู้สอนหมู่คณะ)

ถ้ากล่าวว่า วาจโน มาจาก วจ ธาตุ + ยุ ปัจจัย ก็ไม่สมควร เพราะ ยุ ปัจจัยไม่มีอำนาจให้พฤทธิ อ ใน ว เป็น อา ได้ ดังคำว่า วจนํ (การกล่าว) ที่ลง ยุ ปัจจัย ในภาวสาธนะ

ผู้แปลคิดว่า ถ้าผู้แต่งหลักเสียงการใช้ศัพท์ว่า วาจโน โดยใช้ศัพท์แทนว่า อธิยเต (อธิ บทหน้า + อิ ธาตุ + อ ปัจจัย + เต วิภัตติ) หรือ อชฺฌายเต (อธิ บทหน้า + อา บทหน้า + อิ ธาตุ + อ ปัจจัย + เต วิภัตติ) ก็จะต้องตามหลักภาษา กล่าวคือ

ควรมีรูปในบาทที่ ๒ ว่า โยธียเต ทินทิเน สรเต มตฺนฺที (โยธียเต = โย + ธียเต) หรือ มีรูปว่า โยชฺฌายเต ทินทิเน สรเต มตฺนฺที (โยชฺฌายเต = โย + ชฺฌายเต) ขอฝากให้ผู้รู้ พิจารณาต่อไป

๔๓ ฉบับพม่ามีรูปว่า **คิริเมขล** ส่วนฉบับไทยและฉบับสิงหลมีรูปว่า **คิริเมขล** แม้คัมภีร์ฎีกาพาทุงก็มีเหมือนฉบับสิงหล โดยถือว่าควรมีรูปเป็นทีฆสระว่า **คิริ** เพื่อให้ ต้องคณะฉันทซึ่งเป็นคาถาสันตติลภ อย่างไรก็ตาม **ฉันทลักษณ์มีข้อยกเว้นพิเศษในบางกรณีได้บ้าง** เช่น เมื่อมีการประกอบกับคำว่า อริย, จริยา, กิริยา, วิริย, อาจริย, วิปริยาย, อรห เป็นต้น อาจรวมลหุ ๒ พยางค์เป็นครูและถือว่าเป็น ๑ พยางค์ได้ ที่เป็นเช่นนี้ คงเนื่องมาจากภาษาสันสกฤตใช้คำสั้นกว่าบาลี จึงอนุโลมตามภาษานั้น รูปที่กล่าวมาแล้ว มีรูปตามภาษาสันสกฤตสั้นกว่าบาลี ๑ พยางค์ว่า อริยุย, จริยา, กิริยา, วิริย, อาจริย, วิปริยาย, อรห ดังสัททนีติปกรณ์ (สุตตมาลา) กล่าวว่า

คาถาปเทสุ อริยารหจริยาทีโยเค อธิกฤษโรปี ปาโท อนุปวชฺโซ.

(นีติ.สุตต. ๙/๔๙๖)

“ในบาทคาถา แม้บาทที่มีพยางค์เกินในที่ประกอบกับ อริย, อรห และ จริยา เป็นต้น ก็หาโทษมิได้”

แม้ฎีกาของวุฒโตทัยปกรณ์และสัทกษณธรรคฎีกาใหม่ก็กล่าวว่า

ปาวเจเน หิ จริยาริยกิริยารหาทีโยคาสุ ปกตคาถาสุ อุปชาตियญจาทิกฤษโรปี ปาโท อนุปวชฺโซ.

(กวิสารฎีกา ๒/๖๕)

“ดังจะเห็นได้ว่า ในพระพุทธพจน์ แม้บาทที่มีพยางค์เกินในคาถาทั่วไปและ อุปชาตคาถาที่ประกอบกับ จริยา, อริย, กิริยา และ อรห เป็นต้น ย่อมปราศจากโทษ”

กิริยารหาทีโยเค วิย จ อนุตฺรโยเค อธิกฤษรปาโท อนุปวชฺโซ.

(ที.สี.อภิณวฎีกา ๒/๓๐๔/๓๖๘)

“อนึ่ง บาทที่มีพยางค์เกินในการประกอบกับ อนุตฺร ศัพท์ ย่อมไม่มีโทษ เหมือน ในการประกอบกับ กิริยา และ อรห เป็นต้น”

ขอยกอุทาหรณ์ที่มีพบในพระบาลีมาแสดงโดยสังเขป ดังต่อไปนี้

ตโป จ พุรหมจิริยญจ

อริยสัจจาน ทสฺสนํ

๑ ๒ ๑ ๒ ๑ ๒ ๑

๒ ๑ ๒ ๒ ๑ ๒ ๑ ๒

นิพพานสัจฉิกิริยา จ

เอตํ มงฺกคลมุตฺตมํ. (ขุ.ขุ. ๒๕/๑๑/๔)

๒ ๒ ๑ ๒ ๑ ๒ ๒ ๑

๒ ๒ ๒ ๑ ๑ ๒ ๑ ๒

บาทที่ ๑ ถึงบาทที่ ๓ ในคาถานี้ มี ๙ พยางค์ แต่ถือว่ามี ๘ พยางค์
คือในบาทที่ ๑ คำว่า จริ นับรวมเป็น ๒, ในบาทที่ ๒ คำว่า อริ นับรวมเป็น ๒
และในบาทที่ ๓ คำว่า กิริ นับรวมเป็น ๒ คาถานี้จึงเป็นปฏฺฐยวັตคาถาที่มี ย, ช,
ย, ช คณะ ท้าย ๔ พยางค์แรกในทุกบาท (ย คณะ = ๑ ๒ ๒, ช คณะ = ๑ ๒ ๑)

สาธุ ทสฺสนมรียานํ

(ขุ.ธ. ๒๕/๒๐๖/๕๓)

๒ ๑ ๒ ๑ ๑ ๒ ๒ ๒

สงฺกสฺสรํ พุรหมจิริยํ

(ขุ.ธ. ๒๕/๓๑๒/๗๐)

๒ ๒ ๑ ๒ ๒ ๑ ๒ ๒

ทานญจ ฐมฺมจิริยา จ

(ขุ.ขุ. ๒๕/๗/๔)

๒ ๒ ๑ ๒ ๑ ๒ ๒ ๑

เอกจิริยํ ทพฺพํ กิริยา

(ขุ.ธ. ๒๕/๖๑/๒๗)

๒ ๑ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒

ตมรียสํ สิริสา นมามิ

(วิ.มหา.อ. ๑/๑)

๑ ๒ ๑ ๒ ๒ ๑ ๑ ๒ ๑ ๒ ๒

ทีปํ กิริยาถ เมธาวิ

(ขุ.ธ. ๒๕/๒๕/๒๐)

๒ ๒ ๒ ๒ ๑ ๒ ๒ ๒ ๒

อดฺตานํ เจ ตถา กิริยา

(ขุ.ธ. ๒๕/๑๕๙/๔๕)

๒ ๒ ๒ ๒ ๑ ๒ ๒ ๒

น โส กาสาวมรหติ

(ขุ.ธ. ๒๕/๑๐/๑๖)

๑ ๒ ๒ ๒ ๑ ๒ ๑ ๑

๔๔ คำว่า **ขยมงคลานิ** เป็นรูปพหูพจน์ที่มีรูปไม่ตรงกับกิริยาคุณพากย์คือ ภวตุ นอ. (พิเศษ) แยม ประพจน์ทอง กล่าวไว้ในหนังสือ **สวดมนต์เจ็ดตำนาน** ฉบับกองทัพอากาศว่า ให้แปลง อัม เป็น อานิ ดังคำว่า เอวํ ฐมนานิ สุตวาน, วิปัสสีทนต์ ปณฺธิตา (บัณฑิตทั้งหลายได้สดับธรรมอย่างนี้แล้วย่อมมีใจผ่องใส) กฎที่กล่าวถึงการแปลง อัม เป็น อานิ นี้ไม่พบในคัมภีร์สัททาวีเสส

ตามสารกในสัททนีติปกรณ์ คำนี้เป็นวิปลาสนัย คือ สำนวนที่เปลี่ยนจากรูปเดิมตามกฎทั่วไป แบ่งออกเป็น ๖ ประเภท คือ

๑. ลิงควิปลาส	เปลี่ยนลิงค์
๒. วิภัตติวิปลาส	เปลี่ยนวิภัตติ
๓. วจนวิปลาส	เปลี่ยนพจน์
๔. กาลวิปลาส	เปลี่ยนกาล
๕. บุริสวิปลาส	เปลี่ยนบุรุษ
๖. อักษรวิปลาส	เปลี่ยนอักษร

สัททนีติปกรณ์ (สุตตมาลา สูตร ๖๗๒) กล่าวว่า ลิงควิภตติวจนกาลบุริสทฺขรานิ วิปลาสเ (การเปลี่ยนลิงค์ วิภัตติ พจน์ กาล บุรุษ และอักษรย่อมมีได้) แม้รูปว่า ฐมนานิ ที่กล่าวถึงข้างต้น สัททนีติปกรณ์ก็กล่าวว่าเป็นลิงควิปลาส คือ เปลี่ยนจากปุงลิงค์เป็น นปุงสกลิงค์ หมายความว่า เมื่อควรกล่าวเป็นรูปปุงลิงค์ว่า ฐมเม ได้กล่าวเป็นรูปนปุงสกลิงค์ว่า ฐมนานิ เพื่อรักษาคันท์ให้ครบ ๘ พยางค์

ด้วยเหตุนี้ คำว่า ขยมงคลานิ จึงเป็นวจนวิปลาส คือ เมื่อควรกล่าวเป็นรูป เอกพจน์ว่า ขยมงคล ได้กล่าวเป็นรูปพหูพจน์ว่า ขยมงคลานิ เพื่อรักษาคันท์ให้ครบ ๑๔ พยางค์

อนึ่ง ในบทสวดมนต์ฉบับพม่าพบรูปเอกพจน์ว่า ขยมงคลคฺคํ = ขยมงคล + อคฺคํ (ขยมงคลอันประเสริฐ) ฉบับไทยบางฉบับก็มีรูปว่า ขยสิทฺธิ นิจุํ (ชัยชนะและความสำเร็จเสมอ) แต่คัมภีร์ฎีกาพาหุและฉบับสิงหลมีรูปว่า ขยมงคลานิ เหมือนฉบับไทยในปัจจุบัน

จึงสรุปได้ว่า **ขยมงคลานิ** เป็นปาฐะเดิมและไม่ผิดไวยากรณ์

๔๕ วินยสมุหวิวินิจฉัย ๒/๕๐๕-๙

๔๖ รูปว่า **สวาหิณี** (พร้อมทั้งกองทัพ) พบในฉบับพม่าและฉบับสิงหลโดยมาจาก ส = กัป, วาหิณี = กองทัพ ส่วนฉบับไทยของวัดระฆังมีรูปว่า **สวาหน** (พร้อมทั้งพาหนะ) โดยมาจาก ส = กัป, วาหน = พาหนะ

คำว่า **สวาหิณี** เป็นปาฐะที่สมควรด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้ คือ

ในพระบาลีหลายแห่ง เช่น อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต ปธานสูตร (อง.จตุกก. ๒๑/๑๓/๑๘) และอิติวุตตกะ ดิกนิบาต ทุติยอาสวสูตร (ขุ.อิติ. ๒๕/๕๗/๒๗๖) มีรูปว่า **เซตวา มาร** **สวาหิณี** (ในฉบับฉฏฐสังคีติและฉบับสิงหล) ส่วนในฉบับไทยมีรูปว่า **เซตวา มาร** **สวาหน**

คัมภีร์มิลินทปัญหา (หน้า ๓๔๐) และวรรณกรรมบาลีอื่นๆ เช่น คัมภีร์นวกการะ (คาถา ๖) เป็นต้น กล่าวเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงชนะมารและกองทัพว่า

สเสนมาร

ปราชเตวา = ทรงชนะมารพร้อมทั้งกองทัพ

สเสนมาร

สุคโต ชินิตวา = พระสุคตทรงชนะมารพร้อมทั้งกองทัพ

พึงสังเกตว่าไม่มีคัมภีร์ไหนกล่าวว่า **สวาหนมาร** **ชินิตวา** = ชนะมารพร้อมทั้งพาหนะ บทวิเสสณะเป็นคำขยายนามให้ชัดเจนในลักษณะยกย่องหรือตำหนิ เช่น ปุณฺณโณ ปุคฺคโล (บุคคลผู้มีบุญ) ปาโป ปุคฺคโล (บุคคลผู้มีบาป) การกล่าวว่า **สวาหน** **มาร** **เซตวา** (ชนะมารพร้อมทั้งพาหนะ) ไม่มีอรรถอะไรพิเศษ เพราะพาหนะของมารไม่ใช่สิ่งที่จะต้องปราบโดยเฉพาะ แต่การกล่าวว่า **มาร** **เซตวา** **สวาหิณี** (ทรงชนะมารพร้อมทั้งกองทัพ) เป็นคำแสดงความสามารถอันยิ่งใหญ่ของพระพุทธเจ้าว่า พระองค์มิได้ทรงชนะพญามารเพียงแค่นั้นเดียว แต่ยังทรงเอาชนะกองทัพทั้งหมดของพญามารอีกด้วย

คำว่า **สวาหน** (พร้อมทั้งพาหนะ) พบในคัมภีร์สุตตนิบาตว่า

สมนฺตา ธชฺชिํ ทิสฺวา ยุตฺตํ มารํ **สวาหน**

ยฺหุธาย ปจฺจุคฺคจฺฉามิ มา มํ จานา อจาวยิ.

(ขุ.สุ. ๒๕/๔๔๕/๔๑๗)

“เราเห็นพญามารและกองทัพรอบด้านพร้อมทั้งพาหนะ ยกพลออกมาแล้ว จึงมุ่งหน้าไปเพื่อรบ มารอย่าได้ยังเราให้เคลื่อนจากที่”

ในอรรถกถาของคัมภีร์สูตรนินาตอธิบายว่า

สวาหนนฺติ คิริเมขลนาคราชสหิตํ.

(ขุ.สุ.อ. ๒/๔๔๕/๒๑๓)

“คำว่า สวาหน (พร้อมทั้งพาหนะ) คือ พร้อมทั้งพญาช้างคิริเมขลนะ”

พึงสังเกตว่า คำว่า ธชินี (กองทัพ) กล่าวถึงกองทัพของพญามาร ดังนั้น การกล่าวว่าพญามารมีพาหนะด้วยคำว่า สวาหน จึงเหมาะสมในที่นี้ ส่วนในที่อื่นจากนี้ ฉบับพม่าและสิงหลมีรูปว่า สวาหินี ส่วนฉบับไทยมีรูปว่า สวาหน

๔๗ คาถา ๑-๑๔ เป็นคาถาพรรณพฤติ ๘ พยางค์เรียกว่า อนุษฏฺฐาณันท์ ส่วนคาถา ๑๕ นี้เป็นคาถาผสมเรียกว่า อุปชาติคาถา ที่เกิดจากการผสมอินทรวีเชียร อุเปนทรวีเชียร และวิปุลาคาถา หนึ่ง ในบาทที่ ๒ ของคาถานั้น คำว่า ชิตูปทุทโว ถือว่า ตรงตามลักษณะของอุเปนทรวีเชียรเพราะสังโยคาคติครูก็น่าจะเป็นลหุได้

ตามกฎที่กล่าวไว้ในคัมภีร์ฉันทสันสกฤตชื่อฉันทมณฺฑลวาท

ติพฺพปยตโนจฺจารณนาตฺร ลชฺฐตฺตมิตฺติ กณฺจากรโน, ยทุตฺต-

ยทา ติพฺพปยตเนน

สโยคาคติสฺสคารวํ

น ฉนฺโทภวคฺมิจฺจาหุ

ตทา โทสาย วิณฺญโน.

(ฉนฺโทมณฺฑลวาท ๑/๑๘)

“คัมภีร์ [สรสวตี] กัณฐาภรณ์กล่าวว่า ความเป็นลหุย่อมมีในครุเหล่านี้ ด้วยความพยายามออกเสียงเร็ว ดังสาธกที่โบราณจารย์กล่าวว่า เมื่อใด ความเป็นลหุของสังโยคเป็นต้นมีอยู่ ด้วยความพยายามออกเสียงเร็ว เมื่อนั้น กวีย่อมไม่กล่าวเป็นโทษว่าเสียฉันท”

ในต้นฉบับสันสกฤตมีข้อความดังต่อไปนี้

ติวฺรปฺรยตโนจฺจารณนาตฺร ลชฺฐตฺตมิตฺติ กณฺจากรณฺ, ยทุตฺต-

ยทา ติวฺรปฺรยตเนน

สโยคาเทรเคารวม

น ฉนฺโทภวคฺ อิตฺยาหุส

ตทา โทษาย สุรย.

๔๙ พ.พ.อ. ๑๖/๑๗๒

๕๐ ฉบับไทยมีรูปว่า ติสฺโส จรียา ส่วนฉบับพม่ามีรูปว่า โลกตฺถจรียฺ ฌาตตฺถจรียฺ พุทฺธตฺถจรียฺ ติสฺโส จรียาโย (จรียาวัตร ๓ อันจำแนกเป็นการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อโลก ญาติ และความเป็นพระพุทฺธเจ้า) รูปว่า จรีย อาจะมีเพศทางไวยากรณ์เป็นนปฺงสกลิงค์ว่า จรียฺ หรืออิตถิลิงค์ว่า จรียา ก็ได้ ดังคำว่า กิริยา, กิริยฺ, เวทนา, เวทณฺ เป็นต้น แต่ในที่นี้ ควรมีรูปเป็นอิตถิลิงค์ว่า โลกตฺถจรียา ฌาตตฺถจรียา พุทฺธตฺถจรียา ตามบทหลังว่า จรียาโย เพราะคำหน้าและคำหลังควรมีลิงค์เหมือนกัน จึงจะตรงกับการใช้คำโดยทั่วไป

๕๑ ฉบับไทยมีรูปว่า คพฺภาวกฺกนฺตี ตັตบทเป็น คพฺภ + อวกฺกนฺตี ส่วนฉบับ อังกฤษสันสกฤตมีรูปว่า คพฺภโวกฺกนฺตี ตามนัยนี้ไม่ใช่สนธิ ซึ่งทั้งสองศัพท์มีความหมาย เหมือนกัน ไม่ผิดหลักภาษา กล่าวคือ คำว่า อวกฺกนฺตี สำเร็จรูปมาจาก อว บทหน้า + กมุ ธาตุ (ปทวิฯเขเป = ย่างเท้า) + ติ ปัจจัย ส่วนคำว่า โวกฺกนฺตี สำเร็จรูปมาจาก วิ บทหน้า + อว บทหน้า + กมุ ธาตุ + ติ ปัจจัย

๕๒ พ.ชา. ๒๗/๓๕/๙

๕๓ พ.จรียา. ๓๓/๗๒-๘๒/๖๒๐-๒๑

๕๔ พ.ชา.อ. ๑/๓๕/๒๙๑

๕๕ พ.พ.อ. ๑/๑๐๒-๖

๕๖ พระไตรปิฎกฉบับไทยมีรูปที่เชื่อมสนธิว่า **เอตมฺมจฺจลฺมุตฺตมํ** ตามฉบับ สิบสองปันนาไม่สอดคล้องกับข้อความในปทูปสัทธิปกรณ์ (สูตร ๕๔) ซึ่งแสดงรูปที่ไม่เชื่อมสนธิว่า **เอตํ มจฺจลฺมุตฺตมํ** ไว้โดยตรง โดยกล่าวว่า

กวจีติ กิ. **เอตํ มจฺจลฺมุตฺตมํ.**

“ประโยชน์อะไรด้วยบทว่า กวจิ (ในบางแห่ง)

บทว่า กวจิ (ในบางแห่ง) มีประโยชน์เพื่อปฏิเสฐวิธีลบนิกคหิตในอุทาหรณ์ ว่า **เอตํ มจฺจลฺมุตฺตมํ** (นี้เป็นมงคลอันสูงสุด)”

ข้อนี้อธิบายว่า รูปว่า เอตํ มงคลมุตฺตมํ ไม่ลบนิกคหิตเป็น เอต มงคลมุตฺตมํ เพื่อให้รูปศัพท์ชัดเจนไม่คลุมเครือ ถ้ารูปว่า เอตมมงคลมุตฺตมํ ปรากฏอยู่ในสมัยที่แต่งปทฺฐปฐิทธิปกรณในปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๕ หรือต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๖ ท่านผู้แต่งก็คงไม่กล่าว กุวจิ ศัพท์ไว้เพื่อห้ามการลบนิกคหิต ดังนั้น รูปว่า เอตํ มงคลมุตฺตมํ ตามฉบับฉฏฐสังคีติจึงสอดคล้องกับกฎไวยากรณ์ที่นำมาอ้างอิงนี้

๕๗ ส.ส. ๑๕/๒๔๙/๒๖๓

๕๘ ส.ส.อ. ๑/๒๔๙/๓๒๕-๒๖

๕๙ ฉบับไทยมีรูปว่า อณฺชลิกรณีโย แต่ฉบับฉฏฐสังคีติมีรูปว่า อณฺชลิกรณีโย คำว่า อณฺชลิ เป็นศัพท์ อิ การันต์ที่มาจาก อณฺช ธาตุ (พยตุติมกฺขณคตฺถิกนฺตีสํ = แสดง, ทา, ไป และรักใคร่) + อลิ ปัจจัย มีรูปวิเคราะห์ว่า อณฺชเชติ ภตฺถิมเนน ปกาเสตฺติติ อณฺชลิ (อณฺชลิ คือ เครื่องแสดงความเคารพ) ดังโมคคัลลานไวยากรณ์ (กัณฑ์ที่ ๗ สูตร ๑๙๖) กล่าวว่า อณฺชาลิ (ลง อลิ ปัจจัยท้าย อณฺช ธาตุ) ดังนั้น รูปว่า อณฺชลิกรณีโย จึงไม่ถูกต้องตามหลักภาษา

๖๐ อิมญจ ปน ปริตฺตํ น กิณฺจิ ปริสฺสยํ น มหฺพทฺติ, มหฺพาปริตฺตํ นาเมตฺนติ วุตฺตํ. เถเรน นิสฺสิทิตฺวา สจฺจกิริยกตฺถุจาเน ปิจํ อํกํ. คพฺภมฺพหํ ติรจฺจนาคตฺถิมฺปิ อาเนตฺวา ตตฺถ นิสฺสชฺชาเปนฺติ, ตาวเทว สฺสเนน คพฺภวฺจฺจนํ โหติ. ยา ทฺพพฺลา โหติ น สกฺกา อาเนตฺ, ตสฺสา ปิจกโรวณฺทกํ เนตฺวา สีสฺเส สฺสิณฺจนฺติ, ตชฺชนํเยว คพฺภวฺจฺจนํ โหติ, อณฺณมฺปิ โรคํ วุสเมติ. ยาว กปฺปา ติณฺจณกปฺภาหิริยํ กิเรตํ. (ม.ม.อ. ๓/๓๕๑/๒๔๕)

“อนึ่ง พระปริตรนี้ย่อมย้ายอันตรายได้ทุกประการ จึงกล่าวได้ว่าพระปริตรนี้ชื่อว่ามหาปริตร ชนิดทั้งหลายได้ทำตั้งไว้ ณ สถานที่อันพระเถระนั่งทำสังฆกิจ มักนำสัตว์ดิรัจฉานตัวเมียที่มีครรภ์คลอดยากให้นอนในที่นั้น ทนได้นั่นเอง ครรภ์ก็คลอดออกได้โดยง่าย สัตว์ตัวใดอ่อนกำลังไม่อาจนำมาได้ เขาก็ให้น้ำล้างตั้งปรดหัวสัตว์ตัวนั้น ครรภ์ก็คลอดออกได้โดยง่ายในขณะนั้นนั่นเอง และพระปริตรนี้ยังโรคอื่นให้สงบได้อีกด้วย ได้ทราบว่พระปริตรนั้น มีปาฏิหาริย์ดำรงอยู่ตลอดกับ”

๖๑ ขุ.อป. ๓๒/๕๐-๒/๖ มีข้อความว่า

ยํ ภิกขุ กุสลํ กมมํ
กาเยน วาจา มนสา

กตตพฺพํ กิริยํ มม
ตทเส สุกตํ กตํ.

กุศลกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่เราพึงกระทำ
ด้วยกาย วาจา และใจ เราได้กระทำกุศลกรรมนั้นไปในไตรทศ

เย สตฺตา สมฺณโน อตฺถิ
กตํ ปุณฺณผลํ มยฺหํ

เย จ สตฺตา อสมฺณโน
สพฺเพ ภาตึ ภวนตุ เต.

สัตว์เหล่าใดมีสัญญา และสัตว์เหล่าใดไม่มีสัญญา
ขอสัตว์ทั้งหมดนั้น จงเป็นผู้มีส่วนแห่งผลบุญที่เราได้กระทำแล้ว

เยสํ กตํ สุวิทฺตํ
เย จ ตตฺถ น ชานนฺติ

ทินนํ ปุณฺณผลํ มया
เทวา คนฺตฺวา นิเวชฺยุ.

สัตว์เหล่าใดทราบบุญที่เราได้กระทำแล้ว เราให้ผลบุญแก่สัตว์เหล่านั้น
ในบรรดาสัตว์เหล่านั้น สัตว์เหล่าใดไม่รู้ ขอทวยเทพจงไปบอกแก่สัตว์เหล่านั้น

สพฺพโลกมฺหิ เย สตฺตา
มนุญฺญํ โภชนํ สพฺพํ

ชีวนฺตอาหารเหตุกา
ลภนตุ มม เจตสา.

ปวงชนในโลกผู้อาศัยอาหาร เป็นอยู่ทุกจำพวก
ขอจงได้อาหาร อันน่าพึงใจทั้งปวงด้วยใจของเรา

๖๒ ที่จริงแล้วตามหลักภาษา กิริยาคุมพากย์ควรมีลิงค์และพจน์เหมือนประธาน
ซึ่งในที่นี้คือ เย สตฺตา จึงควรมีรูปเป็นปุงลิงค์ พหูพจน์ว่า ฌาตา ตาม สตฺตา แต่ฉบับไทย
มีรูปเป็นนปุงสกลิงค์ เอกพจน์ว่า ฌาตํ ซึ่งรูปนี้ผิดหลักภาษา ขอยกตัวอย่างของประธาน
ในลิงค์ทั้ง ๓ ว่า

[ปุงลิงค์] บุริโส คโต (บุรุษไปแล้ว), บุริสา คตา (บุรุษทั้งหลายไปแล้ว)

[อิติลิงค์] อิตฺถิ คตา (สตรีไปแล้ว), อิตฺถิโย คตา (สตรีทั้งหลายไปแล้ว)

[นปุงสกลิงค์] กุลํ คตํ (ตระกูลไปแล้ว), กุลานิ คตานิ (ตระกูลทั้งหลายไปแล้ว)

๖๓. ฉบับสวดมนต์ไทยพบทั้งสองรูปว่า **เตสํ บ้าง คนตุวา บ้าง** แต่ในฉบับนี้ใช้รูปว่า **คนตุวา** เพราะมีเนื้อความเพิ่มจากเดิม

๖๔ วิ.ม. ๔/๑๓-๗/๑๓-๖, ส.ม. ๑๙/๑๐๘๑/๓๖๙-๗๐, ข.ป. ๓๑/๑๐/๓๕๘-๖๑

๖๕ ในคำว่า เวยยากรณปาเจน (โดยความเป็นพระบาลีประเภทร้อยแก้ว) คำว่า เวยยากรณ คือ พระพุทธรูปเป็นร้อยแก้วล้วน ไม่มีคาถา อันได้แก่ พระอิริยธรรมปิฎก และพระสูตรที่ไม่มีคาถา

๖๖, ๖๘ ฉบับไทยมีรูปว่า **อิทํ โข ปน ภิกฺขเว ทฺถสมุทโย อริยสจฺจํ และ อิทํ โข ปน ภิกฺขเว ทฺถสนิโรธํ อริยสจฺจํ** แต่ฉบับฉันทนาสงฆ์สันสกฤตมีรูปว่า **อิทํ โข ปน ภิกฺขเว ทฺถสมุทโย อริยสจฺจํ และ อิทํ โข ปน ภิกฺขเว ทฺถสนิโรธํ อริยสจฺจํ** โดย ทฺถสมุทโย และ ทฺถสนิโรธํ มีรูปเป็นนปุงสกลิงค์ตาม อริยสจฺจํ ปาฐะที่เป็นนปุงสกลิงค์นี้สอดคล้องกับอรรถกถาของ ปฏิสัมภิตามรรคว่า

อิทํ ทฺถขํ อริยสจฺจนฺตํอิทํอิทํ ทฺถสมุทโย ทฺถสนิโรธํติ วตฺตพฺเพ ทฺถสมุทโย ทฺถสนิโรธํติ ลิงฺควิปฺลฺลาโส กโต.

(ข.ป.อ. ๑/๑/๖๘)

“ในคำว่า **อิทํ ทฺถขํ อริยสจฺจํ** เป็นต้น เมื่อควรกล่าวว่า **ทฺถสมุทโย ทฺถสนิโรธํ** แต่ได้กระทำการเปลี่ยนลึงค์ว่า **ทฺถสมุทโย ทฺถสนิโรธํ**”

ข้อความข้างต้นแสดงว่า คำว่า **ทฺถสมุทโย ทฺถสนิโรธํ** เป็นลึงควิปัลลัสที่กล่าวเป็นรูปนปุงสกลิงค์ ในเมื่อควรกล่าวเป็นรูปปุงสกลิงค์ว่า **ทฺถสมุทโย ทฺถสนิโรธํ** อย่างไรก็ตาม คัมภีร์วิสุทธิมรรคมหาภิภา กล่าวถึงรูปว่า **ทฺถสมุทโย และ ทฺถสนิโรธํ** โดยเห็นว่าแม้ลึงค์จะต่างกันไปก็ไม่ผิดหลักภาษา ดังคำว่า **อุปฺปาโท ภยํ** (ความเกิดขึ้นของสังขารน่ากลัว) มีสาธกในคัมภีร์นั้นว่า

สตปิ ทุวินฺนํ ปทานํ สมานาธิกรณภาเว ลิงฺคเกโท คหิโต. ยถา ทฺถสมุทโย อริยสจฺจนฺติ.

(วิสุทธิมหาภิภา ๒/๗๕๒/๔๙๕)

“เมื่อมีเนื้อความเสมอกันแห่งบททั้งสองลงเคียงย่อมต่างกันได้ เช่น ทุกขสมุทโย อริยสัจจ์”

ด้วยเหตุดังกล่าว ในที่นี้จึงใช้ตามฉบับไทย รูปนี้ยังสอดคล้องกับคำว่า ทุกขนิโรธ-
คามินีปฏิบัติ ซึ่งเป็นอิติลึงค์อีกด้วย

๖๗ พระไตรปิฎกฉบับไทยมีรูปว่า โปโนพุกวิกา แต่ฉบับสิงหลและฉบับฉันทะสังคีติ มีรูปว่า โปโนภาวิกา เมื่อเทียบเคียงกับภาษาสันสกฤตก็ได้ข้อสรุปว่า ศัพท์ว่า ปุณฺร ใน สันสกฤต เป็น ร การันต์ ส่วนบาลีเป็น ปุณ, เมื่อ ปุณ เข้าสมาสกับ ภว ก็มีรูปที่ซ้อน พยัญชนะสังโยคว่า ปุณพภว เพราะสันสกฤตมีรูปสังโยคว่า ปุณฺร แต่เมื่อแปลง อร ใน ปุณฺร เป็น โอ ได้รูปว่า ปุโน, โปโน ก็ไม่ควรมีรูปสังโยคเป็น โปโนพภว, โปโนพุกวิกา ในที่นี้จึงใช้ เป็น โปโนภาวิกา ตามฉบับสิงหลและฉบับฉันทะสังคีติ

๖๘ ในคำว่า เทวานํ เทวานุกาวิ (เทวานุกาพของเทวดาทั้งหลาย) นี้ ความจริง คำว่า เทวานุกาวิ มีความหมายตามศัพท์ว่า “เทวานุกาพ, อาณูกาพของเทวดา” แต่การ กล่าวซ้ำว่า เทวานํ เทวานุกาวิ เป็นสำนวนทางภาษาอย่างหนึ่งซึ่งบทสมาสคือ เทวานุกาวิ ได้กลายเป็นศัพท์ที่มีความหมายโดยสามัญทั่วไปว่า “อาณูกาพ” จึงต้องเพิ่มคำว่า เทวานํ (ของเทวดาทั้งหลาย) เพื่อเป็นคำขยายของอาณูกาพ ดังคำว่า สุตตสฺส สุตตจีวรปมณํ (ขนาดจีวรของพระสุตต), เตลํ (น้ำมัน) กล่าวคือ บทสมาสว่า สุตตจีวร แม้ควรมีความหมาย ตามศัพท์ว่า “จีวรของพระสุตต” ก็มีความหมายโดยสามัญว่า “จีวร” จึงต้องเพิ่มคำว่า สุตตสฺส เพื่อระบุว่าเป็นจีวรของพระสุตต ส่วนคำว่า เตลํ แม้ควรมีความหมายตามศัพท์ ว่า “น้ำมันงา” ตามรูปวิเคราะห์ว่า ดิลสฺส อิทํ เตลํ (เตละ คือ น้ำมันของงา) ก็มีความหมาย โดยสามัญว่า “น้ำมัน” จึงต้องเพิ่มคำว่า ดิล (งา) ใน ดิลเตลํ (น้ำมันงา) เพื่อให้หมายถึง น้ำมันงา ดังคัมภีร์มณีสารมัญญูสากล่าวไว้ว่า

ตทฺธิโต จ สมาสो จ

วากฺยตฺถสฺส วิเสสกา

ปฺลิตฺธิยนฺตฺ สามญฺญํ

เตลํ สุตตจีวรํ.

(มณีสาร.ฎีกา ๑/๑/๖๖)

“บทัตถิตและสมาสเป็นศัพท์ที่มีความหมายพิเศษในรูปวิเคราะห์ แต่ในบทสำเร็จมีความหมายโดยสามัญทั่วไป ดังคำว่า เตล (น้ำมันงา) สุกตจิรว (จิรวของพระสุคต)”

อย่างไรก็ตาม การใช้คำในลักษณะนี้เป็นสำนวนที่ใช้เฉพาะศัพท์เท่านั้น ไม่พบในบทัตถิตและสมาสโดยทั่วไป ในกรณีตรงกันข้าม บทัตถิตและสมาสมักแสดงความหมายพิเศษที่ยิ่งกว่าความหมายปกติ ดังบทสมาสว่า สรโน ปุริโส (บุรุษผู้มีทรัพย์) และบทัตถิตว่า ธนวา ปุริโส (บุรุษผู้มีทรัพย์) มีข้อความเกี่ยวกับเรื่องนี้ในคัมภีรอนุทีปนีว่

สรโน ปุริโส, ธนวา ปุริโสติอาทโย สมาสตทิตสททา เยภุเยน
อติสสยตุถิปกา โหนติ, น หิ อปปเกน ธเนน ตถา โวหรนติ.

(อนุทีปนี ๑/๗/๒๐)

“บทสมาสและัตถิตเป็นต้นว่า สรโน ปุริโส (บุรุษผู้มีทรัพย์), ธนวา ปุริโส (บุรุษผู้มีทรัพย์) มักแสดงอรรถที่ยิ่งกว่าสามัญ เพราะไม่ควรเรียกอย่างนั้นด้วยทรัพย์เล็กน้อย”

๗๐ ฉบับฉันทวิธานสังคีติมีรูปว่า อณฺณาสโกณฺทญฺโณ ในที่นี้ใช้ตามฉบับไทยซึ่งมีรูปว่า อณฺณาสโกณฺทญฺญ และสอดคล้องกับศัพท์นิติปกรณ์ที่แต่งในราวปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๗ คำว่า อณฺณาสโกณฺทญฺญ มาจาก อณฺณาสิ (รู้แล้ว) + โกณฺทญฺญ (พระโกณฑัญญะ) บทอาขยาตว่า อณฺณาสิ ได้กลายเป็นบทนามไปเมื่อกล่าวถึงชื่อ ดังศัพท์นิติปกรณ์ (สุตต-มालา สูตร ๙๙๐) กล่าวว่า สมณิฉนฺนมาขยาตํ ภวติ นามิกํ (เมื่อต้องการกล่าวชื่อ บทอาขยาตก็เป็นบทนามได้) คำดังกล่าวมีรูปวิเคราะห์ว่า อณฺณาสิ จ โส โกณฺทญฺญ จาติ อณฺณาสโกณฺทญฺญ (อณฺณาสโกณฑัญญะ คือ โกณฑัญญะผู้รู้แล้ว) และลบ ลี เพื่อย่อคำ

อนึ่ง ในฉบับฉันทวิธานสังคีติพบรูปที่ไม่ลบ ลี ว่า อณฺณาสโกณฺทญฺญ แต่ฉบับไทยใช้รูปว่า อณฺณาสโกณฺทญฺญ ที่จริงฉบับพม่าบางฉบับในสมัยก่อนก็มีรูปเหมือนกับฉบับไทย ดังศัพท์ตถกถาจินตาทีปนีที่แต่งในสมัยอังวะ พ.ศ. ๑๙๐๕ กล่าวว่า

สิโลปะ กตฺวา อญฺญาโกณฺทญฺเฒโมติ นามํ ชาตํ. (สทฺท.จินฺดาที่ปนี ๓๒๕)

“ชื่อว่าอัญญาโกณทัญญะได้มีแล้วด้วยการลบ สิ”

อุทาหรณ์ที่บทยายาตใช้เป็นนาม เช่นคำว่า มกฺขลิโคสาล ซึ่งสำเร็จรูปมาจาก มกฺขลิ ศัพท์ + โคสาล ศัพท์ คำว่า โคสาล (คอกวัว) เป็นชื่อตัวเพราะเขาเกิดในคอกวัว ส่วนคำว่า มกฺขลิ เป็นบทยายาตที่แปลว่า “อย่าลืນ” = มา + ขลิ (ขล ธาตุ + อี วิภัตติ)

มีเรื่องเล่าว่า วันหนึ่งนายโคสาลถือหม้อน้ำมันเดินไปบนพื้นโคลน เจ้านายบอกเตือนเขาว่าอย่าลื้นล้ม แต่เขาพลาดลื้นล้มทำให้หม้อน้ำมันแตก จึงได้หนีออกจากเรือนไป ต่อมาเมื่อเขาได้ตั้งตนเป็นคณาจารย์จึงมีชื่อเรียกว่า มกฺขลิโคสาล คำว่า มกฺขลิ แปลว่า อย่าลื้น เป็นบทยายาตที่ใช้เป็นบทนามแสดงชื่อ เมื่อเข้าสมาคมกับคำหลังว่า โคสาล จึงได้เป็นรูปว่า มกฺขลิโคสาล (นายโคสาลที่เจ้านายพูดว่าอย่าลื้น)

ตั้งข้อความว่า

สญฺญาย วตฺตุมิจฺจนาย-

มาขยาตํ นามิกํ ภเว

มา ขลิ จาทีสุวิจฺเจวํ

สทฺทนีติยมาหฺม.

(สทฺท.จินฺดา ๓๒๕')

“เมื่อปรารภกล่าวถึงชื่อ บทยายาตพึงเป็นบทนามได้ ท่านนำมาแสดงไว้ในสัททนีติปกรณ์อย่างนี้ว่า มา ขลิ (อย่าลื้น) เป็นต้น”

สญฺญาย'มาขยาตํ นามํ

ปทฺนตฺรยฺตมปิ วา

มา ขลิ โก เม วณฺทติ

นตฺถญฺเฒ โกจิ วิชฺชติ. (กัจ.สุตตัตถะ ๓/๓๐๓)

“เมื่อควรกล่าวถึงชื่อ หรือมีการประกอบด้วยบทอื่น ก็สามารถใช้อายาตเป็นบทนามได้ เช่น มาขลิ (ผู้ที่นายกล่าววว่าอย่าลื้น), โก เม วณฺทติ (ผู้กราบเท้าของเราอยู่เป็นใครเล่า), นตฺถญฺเฒ โกจิ วิชฺชติ (ใครๆ ผู้คนที่พึงพาได้หาไม่มี)”

คำบูชาพระรัตนตรัย

อิมาย ธมฺมานุธมฺมปฏิปตติยา พุทฺธํ ปุเชมิ.

อิมาย ธมฺมานุธมฺมปฏิปตติยา ธมฺมํ ปุเชมิ.

อิมาย ธมฺมานุธมฺมปฏิปตติยา สงฺฆํ ปุเชมิ.

ข้าพเจ้าขอบูชาพระพุทธเจ้าด้วยการปฏิบัติธรรมอันควรแก่[โลกุตตร]ธรรมนี้

ข้าพเจ้าขอบูชาพระธรรมด้วยการปฏิบัติธรรมอันควรแก่[โลกุตตร]ธรรมนี้

ข้าพเจ้าขอบูชาพระอริยสงฆ์ด้วยการปฏิบัติธรรมอันควรแก่[โลกุตตร]ธรรมนี้

คำปรารภนาพระนิพพาน

อทฺธา อิมาย ปฏีปทาย ชรามรณฺมหา ปริมุจฺจิสฺสามิ.

ข้าพเจ้าจักพ้นไปจากชราและมรณะด้วยปฏิปทานี้แน่แท้

มา รุชา ทินตา จตฺตุ

นตฺถิติ มา วโจ สฺถนี

สิกฺขตฺตยาหํ ปุเรนฺโต

สีฆํ ปปโปมิ นิพฺพุตฺติ.

อย่าเจ็บ อย่าจน

อย่าได้ยินคำว่าไม่มี

ขอให้ข้าพเจ้าบำเพ็ญไตรสิกขา

บรรลุนิพพานโดยพลัน

คำอุทิศส่วนบุญ

อิทํ เม โหตุ ญาตีนํ

อณฺเณสญฺจ สุขนฺตุ เต.

ขอบุญนี้ของข้าพเจ้าจงมีแก่ญาติทั้งหลายและสัตว์เหล่าอื่น

ขอท่านเหล่านั้นจงเป็นผู้มีความสุขกายสุขใจเถิด

ขอสรรพสัตว์ทั้งหลายจงได้รับส่วนบุญนี้ของข้าพเจ้าด้วยเทอญ

สาธุ สาธุ สาธุ

พระคันธसारภิวังศ์

บรรณานุกรม

กัจจายนะ, พระ. กัจจายนพยาकरणะ. ลำปาง: วัดท่ามะโอ, ๒๕๓๐.

ญาณธชะ, พระ. นිරุตติที่ปนี. ย่างกุ้ง: กระทรวงมหาดไทยและการศาสนา, ๒๕๑๓.

_____. ปริมัตถที่ปนี. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วิญญาน, ๒๕๕๑.

_____. อนุที่ปนี. ย่างกุ้ง: โรงพิมพ์หังสาวดีปิฎกัต, ๒๕๖๓.

เตโชที่ปะ, พระ. ปริตตฎีกา. พิมพ์ครั้งที่ ๒. ย่างกุ้ง: กระทรวงมหาดไทยและการศาสนา, ๒๕๑๗.

ทิสปาโมกะ, พระ. “คัมภีร์ตถะ.” ใน ประมวลจุฬาสัททศาสตร์ ๓๑ คัมภีร์. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ: บริษัท ซีเอไอ เซ็นเตอร์ จำกัด, ๒๕๕๑.

ธนิต อยู่โพธิ์. อานุกาพพระปริตต์. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗.

ธรรมกิตติ, พระ. พาลาวดาร. ลำปาง: วัดท่ามะโอ, ๒๕๔๑.

ธัมมานันทะ, พระ. อัครมหาบัณฑิตานุสรณ์. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

นิโครธะ, พระ. วินยสมุหวินิจฉัย. พิมพ์ครั้งที่ ๒. ย่างกุ้ง: โรงพิมพ์ปัยจีมันไท ปิฎกัตจาเป, ๒๕๒๐.

ปากน้ำ, วัด. สวดมนต์ฉบับวัดปากน้ำ. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., ๒๕๒๒.

ปุษสเทวะ, สมเด็จพระสังฆราช. สวดมนต์ฉบับหลวง. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

พุทธปियะ, พระ. ปทรูปสิทธิ. กรุงเทพฯ: วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ คณะ ๒๕, ๒๕๔๗.

ยสะ, พระ. “กัจจายนสาระ” ใน สัททาแวง ๑๕ ส่องปาฐะ. ย่างกุ้ง: โรงพิมพ์อิจนาศยปิฎกัต, ๒๕๐๗.

แย้ม ประพัฒน์ทอง, น.อ. (พิเศษ). **สวดมนต์เจ็ดตำนาน ฉบับกองทัพอากาศ.**

พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ข่าวทหารอากาศ, ๒๕๓๘.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕.** พิมพ์ครั้งที่ ๕.

กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๓๘.

วาสนุภวาท, พระ. **พระปริตรแปลใหม่.** พิมพ์ครั้งที่ ๒. ย่างกุ้ง: โรงพิมพ์หงสาวดี, ๒๕๑๑.

วิสุทธิญาณ, พระ. **พระปริตรแปลพิเศษ.** ม.ป.ท., ๒๔๙๗.

ศาสนโสภณ, พระ. **สวดมนต์แปล.** พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๓.

สี่มิ่งคลาปริดอ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. ย่างกุ้ง: กระทรวงมหาดไทยและการศาสนา, ๒๕๓๓.

สุเชาว์ พลอยชุม. **ประวัติศาสตร์ชินบัญชร.** พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร:

มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

สุภาพรรณ ณ บางช้าง, รองศาสตราจารย์. **วิวัฒนาการวรรณคดีบาลีพระสุตตันตปิฎก
ที่แต่งในประเทศไทย.** พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓.

โสภณะ, พระ. (มหาสิสยาตอ) **ธรรมจักรเทศนา.** พิมพ์ครั้งที่ ๔. ย่างกุ้ง:

สมาคมพุทธศาสนานูเคราะห์, ๒๕๓๗.

อัคควังสะ, พระ. **สัททนีติปกรณ์,** ๓ เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร:

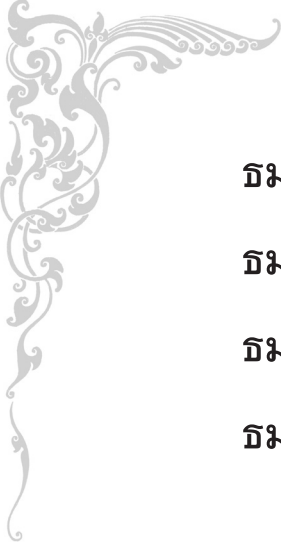
มูลนิธิภูมิพลโลกิยา, ๒๕๒๑-๒๓.

อุตตมสิกขะ, พระ. “กัจจายนภทอภินวฎีกา” ใน **สัททาแงฎีกาปาฐะ.** พิมพ์ครั้งที่ ๑. ย่างกุ้ง:

โรงพิมพ์สุธัมมวดี, ๒๔๗๓.

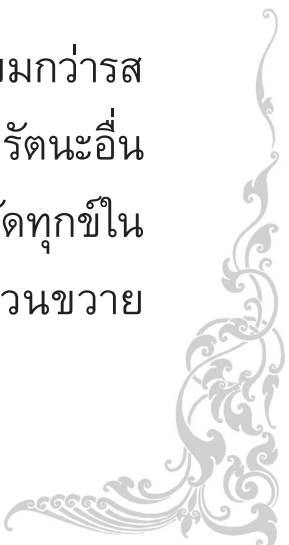
Edward M. Stauffer (Bhikkhu Bodesako), **Theravada Buddhist Chants.**

Mimeographed. 1990.

ธมฺโม ติโลกสรโณ ปรมิ รसानํ
 ธมฺโม มหคฺขรตโน รตเนสุ โลเก
 ธมฺโม หเว ติภาวทุกฺขวินาสเหตุ
 ธมฺมํ สมาจเรถ ชาคริกานุยุตฺตา.

พระธรรมเป็นสรณะในโลกสาม ยอดเยี่ยมกว่ารส
 ทั้งหลาย พระธรรมเป็นรัตนะทรงค่ากว่ารัตนะอื่น
 ในโลก พระธรรมแลเป็นเหตุแห่งการกำจัดทุกข์ใน
 ภพสาม ท่านทั้งหลายจงเป็นผู้มีสติชวนชวาย
 ประพฤติธรรมอยู่เสมอเถิด

รายชื่อผู้ร่วมทำบุญจัดพิมพ์หนังสือสวดมนต์พระปริตรธรรม

กลุ่มคุณจวงจันทน์ เหมะรัชตะ

ผู้ร่วมทำบุญ ๓๐,๐๐๐ บาท

คุณแม่ประโยค - คุณจวงจันทน์ - คุณสาຍาห์ - คุณชยันตี และ คุณกิตติเทพ เหมะรัชตะ

ผู้ร่วมทำบุญ ๑๐,๐๐๐ บาท

ศ.ไชยยศ และ รศ.ชลัยพร เหมะรัชตะ

ผู้ร่วมทำบุญ ๑๐,๐๐๐ บาท

ดร.กันตธีร์ ศุภมงคล และครอบครัว คุณชวนชื่น ชีวะกานนท์ คุณแสงจันทร์ กุลประภา
ดร.ทักษิณ และ คุณรัตนารณ เทพชาติ

ผู้ร่วมทำบุญ ๓,๕๐๐ บาท

คุณไขไฮ กิตตานันทวงษ์

ผู้ร่วมทำบุญ ๓,๐๐๐ บาท

คุณศิริวัฒนา จรุงวัฒน์ คุณเชิดชัย ลีสุวรรณ คุณธัญญพร เกตุวัฒนา
คุณจิราภรณ์ โชติกะพุกกะณะ คุณสุภาวค์ สงวนเศรษฐกุล

ผู้ร่วมทำบุญ ๒,๐๐๐ บาท

อาจารย์อวบ เหมะรัชตะ คุณสุพงษ์ ลิ้มพานิช คุณศรินทิพย์ จันทร์สวัสดิ์
และครอบครัว คุณปรียา - คุณปนัดดา - คุณสุปราณี ฉอ้อนพจน์ และ คุณสาวิตรี เคนส์
คุณพรชัย เลิศวิระศิริกุล คุณสายพิน แดงหอม แลลลี่ คุณพิชญา นิงสานนท์
พล.ต.ต.ชนวีร์ - คุณรุ่งทิพย์ และ คุณอาทิตย์า ชมาฤกษ์ คุณระวีดา ซอโสติถกุล
คุณอำนวย - คุณสายรุ้ง พงศ์ภูวนนท์

ผู้ร่วมทำบุญ ๑,๕๐๐ บาท

คุณวิฑูรย์ ศุภประภต

ผู้ร่วมทำบุญ ๑,๒๐๐ บาท

คุณพร้อมสันต์ - คุณลักษณะ ฝึนวนล และ คุณอิศรารัตน์ ณ ป้อมเพ็ชร

ผู้ร่วมทำบุญ ๑,๑๖๙ บาท

คุณกริยาดา วิชัยธนพัฒน์

ผู้ร่วมทำบุญ ๑,๐๐๐ บาท

คุณชูเกียรติ เหมะรัชตะ

และครอบครัว

คุณอริยา นิลประสิทธิ์

คุณณภัทร บุญแสง

คุณสกรณ์ ชุณหะโสภณ

คุณจารุศักดิ์ ธนะโสภณ

คุณกฤตธี เทพชาตรี

คุณเปรมจิตต์ วัฒนะประเสริฐ

คุณสุรภฏ - คุณสัณฑ์พิชญ์

เต็มประทีป

คุณวิภาวรรณ เบนนิแมน

และครอบครัว

คุณบุญรัตน์ วิญญูกานนท์

ม.ร.ว.พระพี อภากร

ม.ล.ปิยะทิพย์ โรชาพิทักษ์

คุณกัลยา สมรรถจิตต์

คุณพรทิพย์ ถิ่นพังงา

คุณธราธิป ภาไชย

คุณธนัชฐา วงศ์รวมลาภ

คุณณัฏฐร เทพชาตรี

คุณสุนิรัตน์ ปิณฑวิรุจน์

คุณโสภิตา เจตสมมา

คุณอิสสรา โปชะกฤษณะ

คุณชยันต์ ลาภกิจ

คุณศิสันธ์ สุสายัณห์

คุณกุสุมาลย์ เหมะรัชตะ

และบุตรหลาน

คุณสุธาวดี เศรษฐฤทธิ์

คุณวลัยรัตน์ ฉัตรไพบูรณ์

และครอบครัว

คุณศศภณ ชูวงศ์

คุณชามา วิจิตรเสถียร

พ.ต.ท.หญิงชะบา และ คุณสุรพล

เต็มประทีป

คุณจริยา ชีระเกาศัลย์

คุณอนิศา ซอโสสถิกุล

คุณอุดมจิต ลัมปิติ

ผู้ร่วมทำบุญ ๙๙๙ บาท

คุณอนุสรณ์ ศรสุริยา

ผู้ร่วมทำบุญ ๘๐๐ บาท

คุณนันทิยา ชัยกุลเสรีวัฒน์

ผู้ร่วมทำบุญ ๕๐๐ บาท

คุณทวีจิต ทวีทรัพย์

คุณตรีโลจน์ นวมะรัตน

คุณลัดดา กิติวิภาค

คุณกันยเลขา โพธิ

ทพญ.รัชนี เหมะรัชตะ

คุณณัชชา เกษหอม

คุณปิยะฉัตร ชลทรัพย์

คุณจิรารัตน์ บุญชัย

คุณศลิพร เนตรพุกณะ

คุณกนกณัฐ บุญตานนท์

คุณศคราญ วิจิตต์โกคิน

คุณนลินี ปาณานนท์

คุณมิลลิกมาศ วิจิตพันธ์ุ

พญ.เบญจมาศ ไพรพิรุณโรจน์

คุณนงนุช เต้พันธ์

คุณธนวดี ธีรภัทรสกุล
คุณประพัฒน์ และ คุณกอบกุล
แสงสกุล
คุณจุลดา สุริยะโยธิน

คุณณพกิตติ บุญตานนท์
คุณสุขุม ทรงศิริวิไล
คุณกุลธิดา วัฒนภัย

พญ.วาสุณี เตียวตรานนท์
คุณจุฑาพร เตชะไพฑูรย์
คุณปิยะ ชอโสติกุล

ผู้ร่วมทำบุญ ๓๐๐ บาท

คุณเจตนา แซ่ห่อ่ง

คุณเยาวมาลย์ มากชู

คุณประภาศรี เพียรเจริญ

ผู้ร่วมทำบุญ ๒๐๐ บาท

คุณสุภาพ แก้วประดิษฐ์
คุณจารุณี พัฒนโชติช่วง

คุณพรพรพร ห่านวิไล

คุณชนิดาภา ไชพนัส

กลุ่มคุณนวลลออ เกรียงไกรรัตน์

ผู้ร่วมทำบุญ ๑๘๐,๐๐๐ บาท

คุณกัมปนาท น้อยพานิช - คุณฐานิดา ปลื้มไพบูลย์วงศ์

ผู้ร่วมทำบุญ ๔,๐๐๐ บาท

คุณแม่อารีย์ - คุณนวลลออ เกรียงไกรรัตน์

ผู้ร่วมทำบุญ ๓,๑๕๐ บาท

ดร.วิไลวรรณ อาจารย์ยานนท์

ผู้ร่วมทำบุญ ๓,๐๐๐ บาท

พ.ต.อ.ศุภรัตน์ สวัสดิ์พาณิชย์

ผู้ร่วมทำบุญ ๒,๙๐๐ บาท

คุณวิรัชศักดิ์ - คุณวิสารกร เกรียงไกรรัตน์

ผู้ร่วมทำบุญ ๒,๐๐๐ บาท

คุณสมศักดิ์ สัจจะวัชรະสิทธิ์

น.พ.อดิศักดิ์ - คุณอรพิน - คุณกวิน เกษภูพานันท์

คุณสมจิต ตรีทิพย์จิคุณ

ผู้ร่วมทำบุญ ๑,๐๐๐ บาท

คุณสุวรรณี กุลปิยะวาจา
และครอบครัว

คุณดลัดต์ ปิโยราศรีสกุล
คุณเบญจวรรณ วรรณประเสริฐ

คุณปิยรัตน์ วรรณประเสริฐ
คุณภาวนา เขมะลิลิต

คุณราเชนทร์ พงษ์วิทยานุสรณ์

คุณสมพิศ สุขพоди

คุณปราโมทย์ คิ้วสุวรรณ

และครอบครัว

คุณอิทธิพล - คุณสิริวรรณ ปภาวสิทธิ์

รศ.ศิริ - อาจารย์ศิริลักษณ์ จรดล

คุณวิวัฒนา เกตุราทร

คุณสุวัชชัย เจษภูานันท์

บริษัท สยามนีออน จำกัด

คุณแจ่มใส สุวรรณศักดิ์ศรี

คุณเชาวพร นำธวัช

คุณนวลอนันต์ ตันติเกตุ

คุณณัฐกัญญา จันทร์สมบุรณ์

ผู้ร่วมทำบุญ ๕๐๐ บาท

คุณสาธิต วรรณารัตน์

คุณสมุสรรัตน์ เลาทเลิศวัฒนา

คุณพูนสิน ถิ่นว่อง

คุณมณพญญ จรัสศรี

คุณกัลยาณี - คุณจิรภัทร์ โตสงวน

คุณอารีย์ ขาวสำอางค์

คุณประนอม สายแสงทอง

คุณลลิตา งานทวี

คุณชลิตา เจษภูานันท์

คุณวรวิทย์ สัจจลักษณ์

คุณนพัชพรภรณ์ หรรุ่งโรจน์

คุณชูศรี บุรณะสินทรัพย์

คุณวีระวัฒน์ เจษภูานันท์

คุณสมร - คุณปกรณ์ - คุณแองเจิล ววนิช

คุณอัศรพล - คุณฉลา ปรัชญกุล

คุณลัคนา บุญเสริญ

คุณสุวรรณี น้อยรักษา

คุณดวงใจ มีกั้วลา

น.อ.(หญิง) เลขา ไตรพิน

คุณเนาวรัตน์ ทองสีมา

ผู้ร่วมทำบุญ ๓๐๐ บาท

คุณกฤษณ์ภัสส์ วัจนะรัตน์

คุณกิตติ ตุงคะเศรษฐี

ผู้ร่วมทำบุญ ๒๐๐ บาท

คุณยิมฮวง แซ่ไคว

คุณสมศรี น้อยพิทักษ์

คุณดำรงค์ ปึงสุวรรณ

คุณวนิดา ทุมทัน

คุณประนอม นัยนะแพทย์

ผู้ร่วมทำบุญ ๑๘๓ บาท

คุณนุก พิมมะสอน

ผู้ร่วมทำบุญ ๑๔๙ บาท

คุณเจนจิรา ทรัพย์สมบุรณ์

กลุ่มเตปฏุกสังฆณนา รักบาลี

ผู้ร่วมทำบุญ ๒,๐๐๐ บาท

คุณฉัตรชัย ลีลาพาณิชย์

ผู้ร่วมทำบุญ ๑,๐๐๐ บาท

คุณวิภา เอนกลาภากิจ

คุณอารีรัตน์ แพทย์นุเคราะห์
และครอบครัว

รศ.ดร.วิไล เทียนรุ่งโรจน์ หนูนกัດ

ผู้ร่วมทำบุญ ๙๐๐ บาท

คุณประภาวดี รมณียธรรม

ผู้ร่วมทำบุญ ๘๐๐ บาท

คุณวิมลรัตน์ สดาวรวงศ์

ผู้ร่วมทำบุญ ๕๐๐ บาท

คุณกานดา เอนกลาภากิจ

คุณฉวีวรรณ ชัยจันทร์

คุณนฤมล ภาณุภา

คุณพนารัตน์ เฮงสกุล

คุณรัตณี เศรษฐวงศ์

คุณสมหมาย คุปต์นิติศัยกุล

คุณอรุณี มรกฏจินดา

คุณอุไร สิงห์ไพบูลย์พร

คุณคณิตดา ศรีละออ

คุณทัศนีย์ โชคเจริญรัตน์

คุณเบญจางค์ เตียงพิทักษ์

คุณพัชร์วิมล เพียรล้ำเลิศ

คุณวิลาวัลย์ สุขุทัย

คุณสุภาพร หลายเจริญทรัพย์

คุณอัจฉราภรณ์ พงศ์ถาวรรักษ์โย

พล.อ.ท.(หญิง) นิตยา อัมมโนทัย

คุณจันทน์ ฉัตรศิริเวช

คุณนงลักษณ์ มงคลยศ

คุณปวีศา จันณรงค์

คุณพิศิษฐ์ สุขไสว

คุณสมสิริ รักษาพันธุ์

คุณสุภาพรรณ เดโชพลชัย

คุณอุดมพร สิริสุทธิ

พลโทหญิง พรชิตา ชัยอำนาจ

ผู้ร่วมทำบุญ ๔๐๐ บาท

คุณเมตตา เสรีวัฒนา

ผู้ร่วมทำบุญ ๓๐๐ บาท

คุณขวัญตา ชินวัฒนชัย

คุณธนพร ธีระพลาสุข

คุณรัศมี ศุภศรี

คุณวราภรณ์ ศิริประเสริฐ

คุณสุภาณี สายสนธิ์

คุณสุวรรณา สิงหะผลิน

อุบาสิกานันทาร รักประดิษฐ์ - กาญจนา วีระณรงค์

คุณชนมณีภา ภูประยูร

คุณภคินิจ วินิจสร

คุณรุ่งนภา รุ่งพิทยาธร

คุณวราภรณ์ อินทรไพศาล

คุณสุภาภรณ์ ไฟทอง

คุณอัมพร ทวีวัฒนะกิจบวร

คุณดวงกมล สุวิชากุล

คุณรพีพัฒน์ ชนะพันธ์

คุณวชิรา ลิขิตธีรเมธ

คุณสมทรง สุพจน์งามกุล

คุณสุภาวดี กอเจริญรัตน์

พ.อ.หญิง กรรณิการ์ แสงสว่าง

ผู้ร่วมทำบุญ ๒๐๐ บาท

คุณกัลยา สุวรรณรอด
คุณรัตนภรณ์ พรพิชญธรรม
คุณศุภางค์ ทิพย์พิทักษ์

คุณปิยะนันท์ วังเจียรพันธุ์
คุณวรรณภา อัสสะกระวิน
คุณสุวิไล จรัสเลิศรังษี

คุณพรทิพย์ โตใหญ่
คุณศิริมาลย์ โตสงวนรุ่งเรือง
คุณอมรรัตน์ รุ่งพิบูลย์

ผู้ร่วมทำบุญ ๑๐๐ บาท

คุณเอมอร ศรีชั้น

ผู้ร่วมทำบุญ ๕๐ บาท

คุณอารีย์ จรรยา

รวมเงินบริจาคทั้งสิ้น

ค่าพิมพ์จำนวน ๑๐,๕๐๐ เล่ม

๔๒๓,๖๐๐ บาท

๔๒๓,๖๐๐ บาท

พระปริตร คือ เครื่องคุ้มครองรักษาไม่ให้เกิดอุปสรรคอันตราย หรือ คลี่คลายอุปสรรคอันตรายที่เกิดขึ้นแล้ว

องค์ของผู้ฟังพระปริตร ๓ ประการ

กมฺมํ เจว กิเลโส จ อสททหน จาติเม
สเจ อตฺถิ สุนฺนตฺมहि ปริตฺตํ ตํ น รกฺขติ.

พระปริตรนั้นย่อมนำคุ้มครองบุคคล ๓ จำพวก คือ

๑. คนทำอนันตริยกรรม ๕ คือ ฆ่าบิดา ฆ่ามารดา ฆ่าพระอรหันต์ ทำสังฆเภท และทำให้พระพุทธเจ้าห้อพระโลหิต
๒. คนมีความเห็นผิด
๓. คนไม่เชื่ออำนาจของพระปริตร

องค์ของผู้สาธยายพระปริตร ๓ ประการ

ปาฬิกฺขรํ อนาคตฺวา อตฺถํ ชานีย สาธุกํ
อนุทฺทหํ กริตฺวาน ภณฺเณ ปริตฺตมุตฺตมํ.

ผู้สาธยายพระปริตรอันประเสริฐ ฟังมีองค์คุณ ๓ ประการ คือ

๑. สาธยายถูกไม่ผิดอักขระ
๒. เข้าใจความหมาย
๓. มีความเมตตาแก่ผู้ฟัง

ผู้สาธยายและผู้ฟังฟังกอบปรด้วยองค์คุณเหล่านี้ พระปริตรจึงจะ คุ้มครองรักษาไม่ให้เกิดอุปสรรคอันตรายได้